

Сава Ждерић

БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД ЗАПОСЛЕНИХ

ПРИРУЧНИК ЗА ИЗРАДУ
ПРОЦЕНЕ О БЕЗБЕДНОСТИ И
ЗДРАВЉУ НА РАДНОМ МЕСТУ
И РАДНОЈ ОКОЛИНИ
ПРЕДУЗЕТНИЧКИХ РАДЊИ,
МАЛИХ И СРЕДЊИХ ПРЕДУЗЕЋА

сретска привредна котора
сретска стандартоваца

Издавач
сретска привредна комора
сретска митровица

За издавача
Дипл.екон. Никола Поповић
ген.секретар Сремске привредне коморе

Уредник
Сава Ждерић

Рецензент
Мр Владимир Малбашић

Графички уредник
Сава Ждерић

www.rpksrem.co.rs
spkom@ptt.rs

Штампа:
ГИП "ИЛИЈАНУМ" ДОО ШИД

За штампарiju:
Душан Теофиловић, граф. инж.

Тираж: 500 комада

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

331.45(035)
331.472:331.4(035)

ЖДЕРИЋ, Сава

Безбедност и здрав рад запослених : приручник за израду процене о безбедности и здрављу на радном месту и радној околини предузетничких радњи, малих и средњих предузећа / припремио Сава Ждерић. - Сремска Митровица : Сремска привредна комора, 2010 (Шид : Илијанум). - 252 стр. : обрасци ; 30 cm

Тираж 500.

ISBN 978-86'912663-2-5

а) Заштита на раду - Приручници б) Професионалне болести
- Радна околина - Приручници

COBISS.SR-ID 250638855

Издавач

сретска тиривредна котора
сретска титровица

БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД ЗАПОСЛЕНИХ

**ПРИРУЧНИК ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНЕ
О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ
НА РАДНОМ МЕСТУ И У РАДНОЈ ОКОЛИНИ
ПРЕДУЗЕТНИЧКИХ РАДЊИ,
МАЛИХ И СРЕДЊИХ ПРЕДУЗЕЋА**

Припремио
Сава Ждерић

2010

САДРЖАЈ

РЕЦЕНЗИЈА	7
УВОД	8
ЗАКОН О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ	10
ПРАВИЛНИК НАЧИНУ И ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА НА РАДНОМ МЕСТУ И У РАДНОЈ ОКОЛИНИ	35
ПРАВИЛНИК О ПОСТУПКУ УТВРЂИВАЊА ИСПУЊЕНОСТИ ПРОПИСАНИХ УСЛОВА У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	43
ПРАВИЛНИК О ЕВИДЕНЦИЈАМА У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	44
ЕВИДЕНЦИЈА О РАДНИМ МЕСТИМА СА ПОВЕЋАНИМ РИЗИКОМ	52
ЕВИДЕНЦИЈА О ЗАПОСЛЕНИМА РАСПОРЕЂЕНИМ НА РАДНА МЕСТА СА ПОВЕЋАНИМ РИЗИКОМ И ЛЕКАРСКИМ ПРЕГЛЕДИМА ЗАПОСЛЕНИХ РАСПОРЕЂЕНИХ НА ТА РАДНА МЕСТА	53
ЕВИДЕНЦИЈА О ПОВРЕДАМА НА РАДУ	54
ЕВИДЕНЦИЈА О ПРОФЕСИОНАЛНИМ ОБОЉЕЊИМА	55
ЕВИДЕНЦИЈА О БОЛЕСТИМА У ВЕЗИ СА РАДОМ	56
ЕВИДЕНЦИЈА О ЗАПОСЛЕНИМА ОСПОСОБЉЕНИМ ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД ...	57
ЕВИДЕНЦИЈА О ОПАСНИМ МАТЕРИЈАМА КОЈЕ СЕ КОРИСТЕ У ТОКУ РАДА	58
ЕВИДЕНЦИЈА О ИЗВРШЕНИМ ИСПИТИВАЊИМА РАДНЕ ОКОЛИНЕ	59
ЕВИДЕНЦИЈА О ИЗВРШЕНИМ ПРЕГЛЕДИМА И ИСПИТИВАЊИМА ОПРЕМЕ ЗА РАД	60
ЕВИДЕНЦИЈА О ИЗВРШЕНИМ ПРЕГЛЕДИМА И ИСПИТИВАЊИМА СРЕДСТАВА И ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ ЗАШТИТУ НА РАДУ	61
ЕВИДЕНЦИЈА О ПРИЈАВАМА СМРТНИХ, КОЛЕКТИВНИХ И ТЕШКИХ ПОВРЕДА НА РАДУ, КАО И ПОВРЕДЕ НА РАДУ ЗБОГ КОЈИХ ЗАПОСЛЕНИ НИЈЕ СПОСОБАН ЗА РАД ВИШЕ ОД ТРИ УЗАСТОПНА РАДНА ДАНА	62
ЕВИДЕНЦИЈА О ПРИЈАВАМА ПРОФЕСИОНАЛНИХ ОБОЉЕЊА	63
ЕВИДЕНЦИЈА О ПРИЈАВАМА БОЛЕСТИ У ВЕЗИ СА РАДОМ	64
ЕВИДЕНЦИЈА О ПРИЈАВАМА ОПАСНИХ ПОЈАВА КОЈЕ БИ МОГЛЕ ДА УГРОЗЕ БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ	65
ПРАВИЛНИК О САДРЖАЈУ И НАЧИНУ ИЗДАВАЊА ОБРАСЦА ИЗВЕШТАЈА О ПОВРЕДИ НА РАДУ, ПРОФЕСИОНАЛНОМ ОБОЉЕЊУ И ОБОЉЕЊУ У ВЕЗИ СА РАДОМ	66

ПРАВИЛНИК О ПОСТУПКУ ПРЕГЛЕДА И ИСПИТИВАЊА ОПРЕМЕ ЗА РАД ИСПИТИВАЊА УСЛОВА РАДНЕ ОКОЛИНЕ	68
ПРАВИЛНИК О ПРЕДХОДНИМ, ПЕРИОДИЧНИМ ЛЕКАРСКИМ ПРЕГЛЕДИМА ЗАПОСЛЕНИХ НА РАДНИМ МЕСТИМА СА ПОВЕЋАНИМ РИЗИКОМ	73
УПУТ ЗА ПРЕДХОДНИ ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД ЗАПОСЛЕНОГ	75
УПУТ ЗА ПЕРИОДИЧНИ ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД ЗАПОСЛЕНОГ	78
ИЗВЕШТАЈ О ИЗВРШЕНОМ ПРЕДХОДНОМ ЛЕКАРСКОМ ПРЕГЛЕДУ ЗАПОСЛЕНОГ	79
ИЗВЕШТАЈ О ИЗВРШЕНОМ ПЕРИОДИЧНОМ ЛЕКАРСКОМ ПРЕГЛЕДУ ЗАПОСЛЕНОГ	80
СПЕЦИФИЧНИ ДЕО ПРОГРАМА ПРЕДХОДНИХ И ПЕРИОДИЧНИХ ПРЕГЛЕДА ЗАПОСЛЕНИХ НА РАДНИМ МЕСТИМА	82
ПРАВИЛНИК О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ПРАВИЛНИКА О ПРЕДХОДНИМ И ПЕРИОДИЧНИМ ЛЕКАРСКИМ ПРЕГЛЕДИМА ЗАПОСЛЕНИХ НА РАДНИМ МЕСТИМА СА ПОВЕЋАНИМ РИЗИКОМ	104
ПРАВИЛНИК О ПРЕВЕНТИВНИМ МЕРАМА ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД ПРИ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА И ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ ЗАШТИТУ НА РАДУ	105
ПРЕГЛЕД СРЕДСТАВА И ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ ЗАШТИТУ НА РАДУ	110
ПРАВИЛНИК О ПРЕВЕНТИВНИМ МЕРАМА ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД ПРИ КОРИШЋЕЊУ ОПРЕМЕ ЗА РАД	114
УРЕДБА О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ НА ПРИВРЕМЕНИМ И ПОКРЕТНИМ ГРАДИЛИШТИМА	117
ПРЕГЛЕД РАДОВА ПРИ КОЈИМА СЕ ПРИЈАВЉУЈЕ СПЕЦИФИЧАН РИЗИК ОД НАСТАНКА ПОВРЕДА И ОШТЕЋЕЊА ЗДРАВЉА ЗАПОСЛЕНИХ	125
ПРИЈАВА ГРАДИЛИШТА	126
ПРЕГЛЕД МЕРА ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД НА ПРИВРЕМЕНИМ И ПОКРЕТНИМ ГРАДИЛИШТИМА	127
ПЛАН ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА	136
ПРАВИЛНИК О ПРЕВЕНТИВНИМ МЕРАМА ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД НА РАДНОМ МЕСТУ	137
ПРЕГЛЕД МЕРА ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД НА РАДНОМ МЕСТУ	139
КАКО УРАДИТИ ПРОЦЕНУ	149
ИДЕНТИФИКАЦИЈА ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА	149
ИНДЕТИФИКОВАЊЕ ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА ЗА СПЕЦИФИЧНЕ СЕКТОРЕ И ПОСЛОВЕ	149

УПУТСТВО О НАЧИНУ И ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА НА РАДНОМ МЕСТУ И РАДНОЈ ОКОЛИНИ	185
МОГУЋИ МОДЕЛ КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ	190
АНЕКС УГОВОРА НА РАДУ	195
ОДЛУКА О ПОКРЕТАЊУ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ РИЗИКА (за више од 10.радника)	196
ОДЛУКА О ПОКРЕТАЊУ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ РИЗИКА (Предузетник до 10.радника)	197
ОБАВЕШТЕЊЕ	198
ПЛАН СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ РИЗИКА	199
ПРАВИЛНИК О БЕЗБЕДНОСТИ ИЗДРАВЉУ НА РАДУ (код Послодавца)	201
УПУТСТВО ЗА ПРВУ ПОМОЋ	209
ТЕСТ ЗА ПРОВЕРУ ТЕОРЕТСКЕ И ПРАКТИЧНЕ ОСПОСОБЉЕНОСТИ, ЗНАЊА ИЗ БЕЗБЕДНОСТИ, ЗДРАВЉА НА РАДУ И ПРВЕ ПОМОЋИ	220
ЗАПИСНИК СА ИЗВРШЕНЕ ОБУКЕ ИЗ ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	224
МОГУЋИ САДРЖАЈ ЕЛАБОРАТА О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ И РАДНОЈ ОКОЛИНИ	225
АКТ О ПРОЦЕНИ РИЗИКА	226
ПРИЈАВА ЗА ПОЛАГАЊЕ СТРУЧНОГ ИСПИТА О ПРАКТИЧНОЈ ОСПОСОБЉЕНОСТИ ЛИЦА ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	244
ЛИЦЕНЦИРАНЕ ФИРМЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	246

РЕЦЕНЗИЈА

Безбедан и здрав рад запослених, како је назив овог Приручника за израду процене о безбедности и здрављу на раду, намењен је, пре свега малим и средњим предузећима као и предузетницима како би им олакшао регулисање веома важног аспекта у свакодневном раду - безбедности и здрављу. Законодавац је у задњих неколико година овој проблематици посветио у Србији значајну пажњу и низом прописа регулисао ову област. Снаћи се у маси прописа за неспособљене привреднике није ни мало лак задатак, па је аутор овог Приручника добро оценио, како би синтетизовање законске регулативе наједном месту помогло, пре свега оним привредним субјектима који немају за то оспособљене кадрове да на једном месту добију преглед прописа, као и ходограме и методологије уз помоћ којих би лакше приступили изради неопходних докумената која третирају област безбедности и здравља на раду.

Безбедан и здрав рад запослених није *панацеја*, или лек за све болести, већ упутство које ће олакшати разумевање проблема заштите на раду и како аутор каже у уводу, овај Приручник нема за циљ решавање појединачних околности у свакој појединачној привредној делатности, него даје смернице за спровођење процене ризика на раду. Он има за циљ да привредницима укаже на фазе којима ће се одредити начин уклањања опасности, као и начин примене контролних мера где се за њима укаже потреба.

Аутор Приручника је успешно прикупио сва релевантна документа која одређују област безбедности и здравља на раду. По својој актуелности ова збирка прописа ће као алат успешно послужити великом броју, пре свега предузетника, да се спремније упусте у решавање аспекта пословања која не трпи одлагање.

Будући да сличан издавачки подухват није забележен у Србији, сматрам да ће **Безбедан и здрав рад запослених** наћи велики број корисника. По својој актуелности и садржају овај приручник се појавио у право време и искрено га препоручујем, посебно малим предузетницима који имају обавезу да раде процену ризика у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду, али и већим привредним субјектима, јер и једни и други могу наћи корисне информације из области безбедности и здравља на раду.

У том смислу дугујемо захвалност аутору Сави Ждерићу и Сремској Привредној комори.

Мр Владимир Малбашић

УВОД

Овај документ намењен је предузетничким радњама, малим и средњим предузећима да га користе или прилагоде по властитом нахођењу како би пружио савете послодавцима радницима и другим заинтересованим странама у решавању практичних аспеката примене захтева за процену ризика садржаног у Закону о безбедности и здрављу.

Приручник обухвата све неопходне елементе за израду стратегије за идентификацију опасности и контролу ризика која морају бити заснована на договору и сарадњи свих који раде на радном месту, послодавци, управе и радници или њихови представници на основу Закона и подзаконских докумената и праксом.

Овај Приручник нема за циљ да разматра појединачне околности у свакој привредној делатности. Стога препуштамо читаоцу да одлучи како ће најбоље применити овај Приручник уважавајући основну водилу на основу законске регулативе, на његову властиту привредну организацију.

Овај Приручник даје смернице за спровођење процене ризика на раду. Приказан је начин и описане фазе којима ће се одредити начини уклањања опасности или начини примене контролних мера где су оне потребне. Приказани пример Акта о процени упоређује свакодневне опасности с опасностима на раду како би се процена ризика на раду приказала у правом контексту. Није обавезујуће узети садржај ових упутстава као методу за процену ризика. Сигурно постоји више методологија којима ће се постићи исти циљ. Ми смо изабрали један од њих.

Овом приликом желимо нагласити да послодавци могу ангажовати спољне службе које ће помоћи при процени ризика. Међутим при расправи о овом проблему ангажоване спољне службе нису замена за исправан однос према здрављу и безбедности која је законска обавеза послодавца.

Улога овог Приручника нарочито се односи на предузетничке радње, мала и средња предузећа где могућности и знање могу бити ограничени. Приручник систематизује законску регулативу и даје упутство како предузеће или радња могу саме спровести процену ризика или како може ангажовати некога ко ће га саветовати.

Иако је суштина овог Приручника израда процене ризика он ипак донекле садржи неке аспекте контроле опасности. То је неизбежно будући да је разграничење између процене ризика и контроле опасности на раду у пракси често нејасно, јер сам чин процене ризика често резултује доношењем заштитних мера, а оне су у оквиру домена контроле опасности. Такође чест је случај да су они који су способни проценити ризик, у стању предложити одговарајуће контролне мере али то не мора увек бити тако.

Процена ризика је у суштини преиспитивање свих аспеката рада, а спроводи се како би се установили елементи који могу проузроковати повреду или штету како би се опасности уклониле и како би се увеле превентивне или заштитне мере које ће контролисати ризик.

Процену ризика треба спровести уз консултацију и (или) суделовање свих који се налазе на одређеном радном месту, послодавци, руководиоци и радници и /или њихови представници/. Сви они могу допринети различитим фазама овог процеса.

- Разматрање спољних фактора који могу утицати на радно место, нпр: временски услови за раднике који раде на отвореном.

- Проучавање психичких, социјалних и физичких фактора који могу допринети стресу на раду, њиховој међусобној интеракцији, интеракцији са факторима у предузећу и околини.

- Разматрању организације одржавања сталних услова укључујући мере безбедности нпр: да постоје системи за процену ризика при отварању нових погона, употреби нових материјала итд. како би се употпунили подаци о опасностима. Посматрања се могу упоредити са критеријумима за осигурање здравља и безбедности који се заснивају на:

- законским обавезама

- објављеним стандардима и упутствима.

Још један важан елемент који увек треба узети у обзир јесте и могућа присутност на радном месту запослених из других предузећа или неких других особа. Њихова присутност може бити сматрана опасношћу за њих саме, али и као елемент нове опасности за стално запослене у

одређеним просторима, нпр: ангажовани радници другог послодавца можда ће довести своја возила на локацију где нису очекивана. Ти ће радници можда употребити неке изворе паљења или покретање своје опреме за заваривање или ће можда руковати и спремати тежку опрему или друге материјале по пролазима што ће проузроковати потенцијалне опасности за запослене који тамо редовно раде и којима такве радње нису познате. Исто тако, послодавци чији радници раде у другим предузећима, нпр: на одржавању, мораће да се старају за здравље и безбедност својих запослених док су они на тим радним местима. Ти ће послодавци морати спровести процену ризика укључујући интеракцију између својих запослених и радњи које они обављају као и оних радњи које обављају у одређеном предузећу. Њихова је дужност да обавесте кориснике тих простора и друге послодавце или њихове раднике о новоствореним опасностима и потребним превентивним мерама.

Посетиоци, нпр: ученици, јавне личности, пацијенти у болницама, купци у радњама, учесници у јавном саобраћају и др. заслужују посебну пажњу јер вероватно нису упознати с постојећим опасностима нити са мерама предострожности. То је разлог да многа предузећа имају одређена правила за посетиоце која ће им уручити у писаном облику приликом посете.

Нема чврстих правила о томе како спровести процену ризика. Међутим, постоје два принципа која треба имати на уму при припреми процене ризика.

- Процена мора бити структурирана тако да обухвати све релевантне опасности и ризике. Не смеју се занемарити послови као што је чишћење које се обавља изван уобичајеног радног времена, нити помоћни погони као што је нпр: компактирање отпада.

- Једном кад је опасност препозната, мора се применити основни принцип процене, може ли се опасност у потпуности елиминисати, односно да ли је уопште потребно да опасност постоји, нпр: може ли се проблем унутрашњег транспорта избећи тако да возила не користе само постојећу саобраћајницу унутар предузећа већ и ону на њеном спољном рубу.

Неколико приступа (и њихових комбинација, процени опасности могу послужити врло добро ако ови садрже кључне елементе. Приступу процени ризика на раду обично се заснивају на:

- Посматрању околине радног места, нпр: приступ, услови подних површина, безбедност машина, прашина и издувни гасови, температура, осветљење, бука итд.
- Препознавање задатака који се морају обавити на радном месту чији задаци морају бити описани како би могли бити укључени у процену ризика.
- Разматрање задатака обављених на радном месту, евалуација ризика за све поједине послове.
- Просматрање радног процеса, провера да процедуре следе упутства и обављају се како је предвиђено како не би искрсле нове опасности.
- Посматрање облика рада (проценити изложеност опасности)

Како се види из Закона о безбедности и здрављу и свих пратећих докумената која су основ за процену ризика и утврђивању неопходних мера на њиховом отклањању, а што је садржано у овом Приручнику утврђени су принципи хијерархије за спречавање опасности и то:

- Избегавање опасности
- Замена опасног са безопасним или мање опасним
- Борба против опасности на самом извору
- Примена колективних заштитних мера, а не индивидуалних, нпр: контрола изложености димним гасовима путем локалне издувне вентилације, а не употреба заштитних респиратора
- Прилагођавање техничком напретку и новим сазнањима
- Брига за побољшање нивоа заштите

У већини случајева мудро је критички размотрити процену ризика у правилним временским размацама. Зависно од природе опасности је и ниво промене који се може очекивати у некој делатности. Ово је без икаквих предрасуда наспрам било којих услова који проистичу из Законом прописаних обавеза које захтевају редовне ревизије процене.

Надамо се да ће овај Приручник својим садржајем бити од велике помоћи послодавцима у испуњавању својих обавеза који проистичу из Закона о безбедности и здрављу.

ЗАКОН О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређује се спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду лица која учествују у радним процесима, као и лица која се затекну у радној околини, ради спречавања повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом.

За обављање одређених послова државне управе у области безбедности и здравља на раду, овим законом образује се Управа за безбедност и здравље на раду као орган управе у саставу Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, и утврђује њена надлежност.

Члан 2.

Права, обавезе и одговорности послодавца и запослених, надлежности и мере чијом се применом, односно спровођењем осигурава безбедност и здравље на раду остварују се у складу са овим законом и прописима донетим на основу закона, осим ако посебним законом није другачије одређено.

Члан 3.

Права, обавезе и одговорности у вези са безбедношћу и здрављем на раду, утврђене овим законом, ближе се уређују колективним уговором, општим актом послодавца или уговором о раду.

Члан 4.

Поједини изрази који се користе у овом закону имају следеће значење:

- 1) Запослени јесте домаће или страно физичко лице које је у радном односу код послодавца, као и лице које по било ком основу обавља рад или се оспособљава за рад код послодавца, осим лица које је у радном односу код послодавца ради обављања послова кућног помоћног особља;
- 2) Послодавац јесте домаће или страно правно лице, односно физичко лице које запошљава, односно радно ангажује једно или више лица;
- 3) Представник запослених јесте лице изабрано да представља запослене у области безбедности и здравља на раду код послодавца;
- 4) Безбедност и здравље на раду јесте обезбеђивање таквих услова на раду којима се, у највећој могућој мери, смањују повреде на раду, професионална обољења и обољења у вези са радом и који претежно стварају претпоставку за пуно физичко, психичко и социјално благостање запослених;
- 5) Превентивне мере јесу све мере које се предузимају или чије се предузимање планира на свим нивоима рада код послодавца, ради спречавања повређивања или оштећења здравља запослених;
- 6) Радно место јесте простор намењен за обављање послова код послодавца (у објекту или на отвореном као и на привременим и покретним градилиштима, објектима, уређајима, саобраћајним средствима, и сл.) у којем запослени борави или има приступ у току рада и који је под непосредном или посредном контролом послодавца;
- 7) Радна околина јесте простор у којем се обавља рад и који укључује радна места, радне услове, радне поступке и односе у процесу рада;
- 8) Средство за рад јесте:

(1) објекат који се користи као радни и помоћни простор, укључујући и објекат на отвореном простору, са свим припадајућим инсталацијама (инсталације флуида, грејање, електричне инсталације и др.),

(2) опрема за рад (машина, уређај, постројење, инсталација, алат и сл.) која се користи у процесу рада,

(3) конструкција и објекат за колективну безбедност и здравље на раду (за тита на прелазима, пролазима и прилазима, заклони од топлотних и других зрачења, заштита од удара електричне струје, општа вентилација и климатизација и сл.),

(4) помоћна конструкција и објекат, као и конструкција и објекат који се привремено користи за рад и кретање запослених (скела, радна платформа, тунелска подграда, конструкција за спречавање одрона земље при копању дубоких ровова и сл.),

(5) друго средство које се користи у процесу рада или је на било који начин повезано са процесом рада;

9) Средство и опрема за личну заштиту на раду јесте одећа, обућа, помоћне направе и уређаји који служе за спречавање повреда на раду, професионалних обољења, болести у вези са радом и других штетних последица по здравље запосленог;

10) Опасне материје јесу експлозивне, запаљиве, оксидирајуће, отровне, гадне, заразне, корозивне, канцерогене и радиоактивне материје утврђене стандардима и другим прописима, а које се производе, користе или складиште у процесу рада, као и материје чија су својства, када су везане за неке супстанце, опасна по живот и здравље запослених;

11) Опасност јесте околност или стање које може угрозити здравље или изазвати повреду запосленог;

12) Опасна појава јесте догађај којим су угрожени или би могли да буду угрожени живот и здравље запосленог или постоји опасност од повређивања запосленог;

13) Ризик јесте вероватноћа настанка повреде, обољења или оштећења здравља запосленог услед опасности;

14) Акт о процени ризика јесте акт који садржи опис процеса рада са проценом ризика од повреда и/или оштећења здравља на радном месту у радној околини и мере за отклањање или смањивање ризика у циљу побољшања безбедности и здравља на раду;

15) Процена ризика јесте систематско евидентирање и процењивање свих фактора у процесу рада који могу узроковати настанак повреда на раду, обољења или оштећења здравља и утврђивање могућности, односно начина спречавања, отклањања или смањења ризика;

16) Радно место са повећаним ризиком јесте радно место утврђено актом о процени ризика на коме, и поред потпуно или делимично примењених мера у складу са овим законом, постоје околности које могу да угрозе безбедност и здравље запосленог;

17) Лице за безбедност и здравље на раду јесте лице које обавља послове безбедности и здравља на раду, има положен стручни испит о практичној оспособљености и које послодавац писменим актом одреди за обављање тих послова;

18) Правно лице за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине, односно хемијских, биолошких и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености јесте првено лице којем је министар надлежан за рад издао лиценцу, у складу са овим законом;

19) Служба медицине рада јесте служба којој послодавац повери обављање послова заштите здравља запослених;

20) Стручни налаз јесте извештај о извршеном прегледу и испитивању опреме за рад или испитивању услова радне околине са закључком да ли су примењене или нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду;

21) Одговорно лице за обављање прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине, као и за потписивање стручних налаза, јесте лице са лиценцом за вршење тих послова (у даљем тексту: одговорно лице);

22) Лиценца јесте овлашћење које министар надлежан за рад даје правном или физичком лицу за обављање одређених послова у области безбедности и здравља на раду, у складу са овим законом.

Члан 5.

Право на безбедност и здравље на раду имају:

- 1) запослени;
- 2) ученици и студенти када се налазе на обавезном производном раду, професионалној пракси или практичној настави (радионице, економије, кабинети, лабораторије и др.);
- 3) лица која се налазе на стручном оспособљавању, преквалификацији или доквалификацији;
- 4) лица на професионалној рехабилитацији;
- 5) лица која се налазе на издржавању казне затвора док раде у привредној јединици завода за извршење казне затвора (радионице, градили та и сл.) и на другом месту рада;
- 6) лица на добровољним и јавним радовима организованим у општем интересу, радним акцијама и такмичењима у вези са радом;
- 7) лица која се затекну у радној околини ради обављања одређених послова, ако је о њиховом присуству упознат послодавац.

Безбедност и здравље на раду лицима из става 1. тач. 1), 2) , 4) и 7) овог члана обезбеђује послодавац, лицима из тачке 3) овог члана образовна организација, лицима из тачке 5) овог члана заводи за извршење казне затвора, а лицима из тачке 6) овог члана - организатор радова и такмичења.

Члан 6.

Посебна права, обавезе и мере у вези са безбедношћу и здрављем на раду младих (нарочито у вези са њиховим духовним и телесним развојем), жена које раде на радном месту са повећаним ризиком који би могао да им угрози остваривање материнства, инвалида и професионално оболелих -уређују се овим законом, другим прописима, колективним уговором, оп тим актом послодавца и уговором о раду.

II. ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ

Члан 7.

Превентивне мере у остваривању безбедности и здравља на раду обезбеђују се применом савремених техничких, ергономских, здравствених, образовних, социјалних, организационих и других мера и средстава за отклањање ризика од повређивања и оштећења здравља запослених, и /или њиховог свођења на најмању могућу меру, у поступку:

- 1) пројектовања, изградње, кори ћења и одржавања објеката намењених за радне и помоћне просторије, као и објеката намењених за рад на отвореном простору у циљу безбедног одвијања процеса рада;
- 2) пројектовања, изградње, кори ћења и одржавања технолошких процеса рада са свом припадајућом опремом за рад, у циљу безбедног рада запослених и усклађивања хемијских, физичких и биоло ких штетности, микроклиме и осветљења на радним местима и у радним и помоћним просторијама са прописаним мерама и нормативима за делатност која се обавља на тим радним местима и у тим радним просторијама;
- 3) пројектовања, израде, кори ћења и одржавања опреме за рад, конструкција и објеката за колективну безбедност и здравље на раду, помоћних конструкција и објеката и других средстава која се користе у процесу рада или која су на било који начин повезана са

процесом рада, тако да се у току њихове употребе спречава повређивање или оштећење здравља запослених;

4) производње, паковања, превоза, склади тења, употребе и уни тавања опасних материја, на начин и по прописима и правилима којима се отклањају могућности повређивања или оштећења здравља запослених;

5) пројектовања, производње и корићења средстава и опреме за личну заштиту на раду, чијом се употребом отклањају ризици или опасности који нису могли да буду отклоњени применом одговарајућих превентивних мера;

6) образовања, васпитања и оспособљавања у области безбедности и здравља на раду.

Превентивне мере у поступцима из става 1. овог члана прописује министар надлежан за рад.

III. ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ ПОСЛОДАВЦА

1. Опште обавезе

Члан 8.

Обавезе послодавца, у смислу овог закона и прописа донетих на основу овог закона, истовремено представљају права запослених у вези са спровођењем мера безбедности и здравља на раду.

Члан 9.

Послодавац је дужан да обезбеди запосленом рад на радном месту и у радној околини у којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду.

Послодавац се не ослобађа обавеза и одговорности у вези са применом мера безбедности и здравља на раду одређивањем другог лица или преношењем својих обавеза и одговорности на друго лице.

У случају настанка повреде на раду због неуобичајених и непредвидивих околности које су изван контроле послодавца или због изузетних догађаја чије се последице упркос свим настојањима нису могле избећи, послодавац није одговоран у смислу овог закона.

Послодавац је дужан да обезбеди да радни процес буде прилагођен телесним и психичким могућностима запосленог, а радна околина, средства за рад и средства и опрема за личну заштиту на раду буду уређени, односно произведени и обезбеђени, да не угрожавају безбедност и здравље запосленог.

Члан 10.

Послодавац је дужан да обезбеди да спровођење мера безбедности и здравља на раду не проузрокује финансијске обавезе за запосленог и представника запослених и не утиче на њихов материјални и социјални положај стечен на раду и у вези са радом.

Члан 11.

Послодавац је дужан да, приликом организовања рада и радног процеса, обезбеди превентивне мере ради заштите живота и здравља запослених као и да за њихову примену обезбеди потребна финансијска средства.

Послодавац је дужан да обезбеди превентивне мере пре почетка рада запосленог, у току рада, као и код сваке измене технолошког поступка, избором радних и производних метода којима се обезбеђује највећа могућа безбедност и заштита здравља на раду, заснована на примени прописа у области безбедности и здравља на раду, радног права, техничких прописа и стандарда, прописа у области здравствене заштите, хигијене рада, здравственог и пензијског и инвалидског осигурања, и др.

Члан 12.

Превентивне мере обезбеђује послодавац полазећи од следећих начела:

- 1) избегавање ризика;
- 2) процена ризика који се не могу избећи на радном месту;
- 3) отклањање ризика на њиховом извору применом савремених техничких решења;
- 4) прилагођавање рада и радног места запосленом, нарочито у погледу избора опреме за рад и метода рада, као и избора технолошког поступка да би се избегла монотонија у раду, у циљу смањења њиховог утицаја на здравље запосленог;
- 5) замена опасних технолошких процеса или метода рада безбедним или мање опасним;
- 6) давање предности колективним над појединачним мерама безбедности и здравља на раду;
- 7) одговарајуће оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад и издавање упутстава за рад на сигуран начин.

Члан 13.

Послодавац је дужан да донесе акт о процени ризика у писменој форми за сва радна места у радној околини и да утврди начин и мере за њихово отклањање.

Послодавац је дужан да измени акт о процени ризика у случају појаве сваке нове опасности и промене нивоа ризика у процесу рада.

Акт о процени ризика заснива се на утврђивању могућих врста опасности и тетности на радном месту у радној околини, на основу којих се врши процена ризика од настанка повреда и оштећења здравља запосленог.

Начин и поступак процене ризика на радном месту и у радној околини прописује министар надлежан за рад.

Члан 14.

Послодавац је дужан да општим актом, односно колективним уговором, утврди права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду.

Послодавац који има до десет запослених - права, обавезе и одговорности из става 1. овог члана може утврдити уговором о раду.

Члан 15.

Послодавац је дужан да:

- 1) актом у писменој форми одреди лице за безбедност и здравље на раду;
- 2) запосленом одреди обављање послова на којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду;
- 3) обавештава запослене и њиховог представника о увођењу нових технологија и средстава за рад, као и о опасностима од повреда и оштећења здравља који настају њиховим увођењем, односно да у таквим случајевима донесе одговарајућа упутства за безбедан рад;
- 4) оспособљава запослене за безбедан и здрав рад;
- 5) обезбеди запосленима коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 6) обезбеди одржавање средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду у исправном стању;
- 7) ангажује правно лице са лиценцом ради спровођења превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад, као и превентивних и периодичних испитивања услова радне околине;
- 8) обезбеди на основу акта о процени ризика и оцене службе медицине рада прописане лекарске прегледе запослених у складу са овим законом;

- 9) обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности;
- 10) заустави сваку врсту рада који представља непосредну опасност за живот или здравље запослених.

Поступак и рокове превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад као и превентивних и периодичних испитивања услова радне околине, односно хемијских, биоло ких и физичких тетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености прописује министар надлежан за рад.

Правно лице из става 1 . тачка 7) овог члана дужно је да изда стручни налаз по извршеном прегледу и испитивању опреме за рад или испитивању радне околине.

Члан 16.

Послодавац је дужан да актом о процени ризика, на основу оцене службе медицине рада, одреди посебне здравствене услове које морају испуњавати запослени за обављање одређених послова на радном месту у радној околини или за употребу поједине опреме за рад.

Послодавац је дужан да служби медицине рада, коју ангажује, обезбеди услове за самостално обављање послова заштите здравља запослених.

Члан 17.

Послодавац је дужан да запосленом изда на употребу средство и/или опрему за личну заштиту на раду, у складу са актом о процени ризика.

2. Посебне обавезе

Члан 18.

Послодавац је дужан да, најмање осам дана пре почетка рада, надлежну инспекцију рада извести о:

- 1) почетку свога рада;
- 2) раду одвојене јединице;
- 3) свакој промени технолошког поступка, уколико се тим променама мењају услови рада.

Послодавац који изводи радове на изградњи или реконструкцији грађевинског објекта или врши промену технолошког процеса дуже од седам дана, дужан је да изради прописан елаборат о уређењу градили та који уз извештај о почетку рада доставља надлежној инспекцији рада.

Послодавац је дужан да на градилишту обезбеђује, одржава и спроводи мере за безбедност и здравље на раду у складу са елаборатом о уређењу градили та.

Садржај елабората о уређењу градилишта прописује министар надлежан за рад.

Испуњеност прописаних услова у области безбедности и здравља на раду, пре почетка обављања делатности послодавца, у складу са законом, утврђује министарство надлежно за рад, на захтев послодавца.

Поступак утврђивања испуњености прописаних услова из става 5. овог члана прописује министар надлежан за рад.

Висину трошкова поступка утврђивања испуњености прописаних услова из става 5. овог члана споразумно прописују министар надлежан за рад и министар надлежан за финансије.

Средства остварена од наплаћених трошкова за утврђивање испуњености прописаних услова из става 5. овог члана приход су буџета Републике Србије.

Члан 19.

Кад два или више послодаваца у обављању послова деле радни простор, дужни су да сарађују у примени прописаних мера за безбедност и здравље запослених.

Послодавци из става 1. овог члана дужни су да, узимајући у обзир природу послова које обављају, координирају активности у вези са применом мера за отклањање ризика од повређивања, односно оштећења здравља запослених, као и да обавештавају један другог и своје запослене и/или представнике запослених о тим ризицима и мерама за њихово отклањање.

Начин остваривања сарадње из ст. 1. и 2. овог члана послодавци утврђују писменим споразумом.

Споразумом из става 3. овог члана одређује се лице за координацију спровођења заједничких мера којима се обезбеђује безбедност и здравље свих запослених.

Члан 20.

Послодавац је дужан да предузме мере за спречавање приступа у круг објекта или у подручје градилишта лицима и средствима саобраћаја која немају основа да се налазе у њима.

Члан 21.

Послодавац који за обављање својих послова ангажује запослене код другог послодавца дужан је да за те запослене обезбеди прописане мере за безбедност и здравље на раду у складу са овим законом.

Члан 22.

Послодавац је дужан да при свакој промени технолошког процеса средства за рад прилагоди том технолошком процесу пре почетка рада.

Члан 23.

Послодавац је дужан да запосленима да на употребу средства за рад, односно средства и опрему за личну заштиту на раду на којима су примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду и да обезбеди контролу њихове употребе у складу са наменом.

Члан 24.

Послодавац може запосленима дати на употребу опрему за рад, средство и опрему за личну заштиту на раду или опасне материје, само:

1) ако располаже прописаном документацијом на српском језику за њихову употребу и одржавање, односно паковање, транспорт, коришћење и складиштење, у којој је произвођач, односно испоручилац навео све безбедносно-техничке податке, важне за оцењивање и отклањање ризика на раду;

2) ако је обезбедио све мере за безбедност и здравље које су одређене том документацијом, у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду, техничким прописима и стандардима.

Изузетно, када послодавац није у могућности да обезбеди документацију из става 1. тачка 1) овог члана, дужан је да ту документацију прибави од правног лица регистрованога за послове контроле квалитета производа.

Послодавац је дужан, када је то потребно, да обезбеди превод документације из ст. 1. и 2. овог члана на језик који запослени разуме.

Члан 25.

Када због увођења нове технологије нису прописане мере безбедности и здравља на раду, послодавац, до доношења одговарајућих прописа, примењује оп те признате мере којима се осигурава безбедност и здравље запослених.

Опште признатом мером, у смислу става **1.** овог члана, сматра се мера којом се може отклонити опасност при раду или смањити тетност по здравље запосленог, у мери у којој је то разумно изводљиво.

Члан 26.

Ако актом о процени ризика утврди недостатке у области безбедности и здравља на раду за чије су отклањање потребна већа инвестициона улагања, а живот и здравље запосленог нису теже угрожени, послодавац је дужан да сачини посебан програм о поступном отклањању недостатака и утврди рокове за реализацију програма.

3. Оспособљавање запослених

Члан 27.

Послодавац је дужан да изврши оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад код заснивања радног односа, односно према таја на друге послове, приликом увођења нове технологије или нових средстава за рад, као и код промене процеса рада који може проузроковати промену мера за безбедан и здрав рад.

Послодавац је дужан да запосленог у току оспособљавања за безбедан и здрав рад упозна са свим врстама ризика на пословима на које га одређује и о конкретним мерама за безбедност и здравље на раду у складу са актом о процени ризика.

Оспособљавање из става **1.** овог члана послодавац обезбеђује у току радног времена, а трошкови оспособљавања не могу бити на терет запосленог.

Оспособљавање за безбедан и здрав рад запосленог мора да буде прилагођено специфичностима његовог радног места.

Ако послодавац одреди запосленом да истовремено обавља послове на два или више радних места, дужан је да запосленог оспособи за безбедан и здрав рад на сваком од радних места.

Члан 28.

Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад послодавац обавља теоријски и практично.

Провера теоријске и практичне оспособљености запосленог за безбедан и здрав рад обавља се на радном месту.

Периодичне провере оспособљености за безбедан и здрав рад запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком врше се на начин и по поступку утврђеним актом о процени ризика.

Члан 29.

Послодавац код кога, на основу уговора, споразума или по било ком другом основу, обављају рад запослени другог послодавца, дужан је да те запослене оспособи за безбедан и здрав рад, у складу са овим законом.

Члан 30.

Када технолошки процес рада захтева додатно оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад, послодавац је дужан да упозна запосленог о обављању процеса рада на безбедан начин, путем обавештавања, упутстава или инструкција у писменој форми.

У изузетним случајевима, када запосленом прети непосредна опасност по живот или здравље, због хитности, обавештења, упутства или инструкције могу се дати у усменој форми.

Послодавац је дужан да обезбеди да запослена жена за време трудноће, запослени млађи од 18 година живота и запослени са смањеном радном способношћу, и поред оспособљавања за безбедан и здрав рад, буду у писменој форми обавештени о резултатима процене ризика на радном месту и о мерама којима се ризици отклањају у циљу повећања безбедности и здравља на раду.

Члан 31.

Послодавац је дужан да свако лице, које се по било ком основу налази у радној околини, упозори на опасна места или на тешкотије по здравље које се јављају у технолошком процесу, односно на мере безбедности које мора да примени, и да га усмери на безбедне зоне за кретање.

Послодавац је дужан да видно обележи и истакне ознаке за безбедност и/или здравље ради обавештавања и информисања запослених о ризицима у технолошком процесу, правцима кретања и дозвољеним местима задржавања као и о мерама за спречавање или отклањање ризика.

Послодавац је дужан да обезбеди да приступ радном месту у радној околини, на коме прети непосредна опасност од повређивања или здравствених оштећења (тровања, гушења, и сл.), имају само лица која су оспособљена за безбедан и здрав рад, која су добила посебна упутства за рад на таквом месту и која су снабдевена одговарајућим средствима и опремом за личну заштиту на раду.

IV. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Члан 32.

Запослени има право и обавезу да се пре почетка рада упозна са мерама безбедности и здравља на раду на пословима или на радном месту на које је одређен, као и да се оспособљава за њихово спровођење.

Запослени има право:

- 1) да послодавцу даје предлоге, примедбе и обавештења о питањима безбедности и здравља на раду;
- 2) да контролише своје здравље према ризицима радног места, у складу са прописима о здравственој заштити.

Запослени који ради на радном месту са повећаним ризиком, има право и обавезу да обави лекарски преглед на који га упућује послодавац.

Запослени је дужан да ради на радном месту са повећаним ризиком, на основу извештаја службе медицине рада, којим се утврђује да је здравствено способан за рад на том радном месту.

Члан 33.

Запослени има право да одбије да ради:

- 1) ако му прети непосредна опасност по живот и здравље због тога што нису спроведене прописане мере за безбедност и здравље на радном месту на које је одређен, све док се те мере не обезбеде;
- 2) ако му послодавац није обезбедио прописани лекарски преглед или ако се на лекарском прегледу утврди да не испуњава прописане здравствене услове, у смислу члана 43. овог закона, за рад на радном месту са повећаним ризиком;

3) ако у току оспособљавања за безбедан и здрав рад није упознат са свим врстама ризика и мерама за њихово отклањање, у смислу члана 27. став 2. овог закона, на пословима или на радном месту на које га је послодавац одредио;

4) дуже од пуног радног времена, односно ноћу ако би, према оцени службе медицине рада, такав рад могао да погорша његово здравствено стање;

5) на средству за рад на којем нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду.

У случајевима из става 1. овог члана, запослени може да се писменим захтевом обрати послодавцу ради предузимања мера које, по мишљењу запосленог, нису спроведене.

Ако послодавац не поступи по захтеву из става 2. овог члана у року од осам дана од пријема захтева, запослени има право да поднесе захтев за заштиту права инспекцији рада.

Када запослени одбије да ради у случајевима из става 1. овог члана, а послодавац сматра да захтев запосленог није оправдан, послодавац је дужан да одмах обавести инспекцију рада.

Члан 34.

Када му прети непосредна опасност по живот или здравље, запослени има право да предузме одговарајуће мере, у складу са својим знањем и техничким средствима која му стоје на располагању и да напусти радно место, радни процес, односно радну околину.

У случају из става 1. овог члана запослени није одговоран за штету коју проузрокује послодавцу.

Члан 35.

Запослени је дужан да примењује прописане мере за безбедан и здрав рад, да наменски користи средства за рад и опасне материје, да користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду и да са њима пажљиво рукује, да не би угрозио своју безбедност и здравље као и безбедност и здравље других лица.

Запослени је дужан да пре почетка рада прегледа своје радно место укључујући и средства за рад која користи, као и средства и опрему за личну заштиту на раду, и да у случају уочених недостатака извести послодавца или друго овлашћено лице.

Пре напуштања радног места запослени је дужан да радно место и средства за рад остави у стању да не угрожавају друге запослене.

Члан 36.

Запослени је дужан да, у складу са својим сазнањима, одмах обавести послодавца о неправилностима, штетностима, опасностима или другој појави која би на радном месту могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених.

АКО послодавац после добијеног обавештења из става 1. овог члана не отклони неправилности, штетности, опасности или друге појаве у року од осам дана или ако запослени сматра да за отклањање утврђених појава нису спроведене одговарајуће мере за безбедност и здравље, запослени се може обратити надлежној инспекцији рада, о чему обавештава лице за безбедност и здравље на раду.

Запослени је дужан да сарађује са послодавцем и лицем за безбедност и здравље на раду, како би се спровеле прописане мере за безбедност и здравље на пословима на којима ради.

V. ОРГАНИЗОВАЊЕ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Члан 37.

Послодавац је дужан да организује послове за безбедност и здравље на раду.

Послове безбедности и здравља на раду може да обавља лице које има положен стручни испит у складу са овим законом.

Послове безбедности и здравља на раду послодавац може да обавља сам у делатностима трговине, угоститељства и туризма, занатских и личних услуга, финансијско-техничких и пословних услуга, образовања, науке и информација, здравствене и социјалне заштите и у стамбено-комуналним делатностима, ако има до десет запослених и није дужан да има положен стручни испит из става 2. овог члана.

За обављање послова безбедности и здравља на раду послодавац може да одреди једног или више од својих запослених или да ангажује правно лице, односно предузетника који имају лиценцу (у даљем тексту: лице за безбедност и здравље на раду).

Послодавац одлучује о начину организовања послова за безбедност и здравље на раду у зависности од:

- 1) технолошког процеса,
- 2) организације, природе и обима процеса рада,
- 3) броја запослених који учествују у процесу рада,
- 4) броја радних смена,
- 5) процењених ризика,
- 6) броја локацијски одвојених јединица,
- 7) врсте делатности.

Члан 38.

Послодавац је дужан да омогући лицу за безбедност и здравље на раду независно и самостално обављање послова у складу са овим законом и приступ свим потребним подацима у области безбедности и здравља на раду.

Лице за безбедност и здравље на раду непосредно је одговорно послодавцу код кога обавља те послове и не може да трпи штетне последице ако свој посао обавља у складу са овим законом.

Послодавац је дужан да обезбеди усавршавање знања у области безбедности и здравља на раду запосленом кога одреди за обављање тих послова.

Члан 39.

Послодавац који за обављање послова безбедности и здравља на раду ангажује правно лице или предузетника дужан је да их претходно упозна са технолошким процесом, ризицима у процесу рада и мерама за отклањање ризика.

Члан 40.

Лице за безбедност и здравље на раду обавља послове у складу са овим законом, а нарочито:

- 1) учествује у припреми акта о процени ризика; врши контролу и даје савете послодавцу у планирању, избору, коришћењу и одржавању средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 2) учествује у опремању и уређивању радног места у циљу обезбеђивања безбедних и здравих услова рада;
- 3) организује превентивна и периодична испитивања услова радне околине;
- 4) организује превентивне и периодичне прегледе и испитивања опреме за рад;
- 5) предлаже мере за побољшање услова рада, нарочито на радном месту са повећаним ризиком;
- 6) свакодневно прати и контролише примену мера за безбедност и здравље запослених на раду;
- 7) прати стање у вези са повредама на раду и професионалним обољењима, као и болестима у вези са радом, учествује у утврђивању њихових узрока и припрема извештаје са предлозима мера за њихово отклањање;
- 8) припрема и спроводи оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;

- 10) припрема упутства за безбедан рад и контролише њихову примену;
- 11) забрањује рад на радном месту или употребу средства за рад, у случају када утврди непосредну опасност по живот или здравље запосленог;
- 12) сарађује и координира рад са службом медицине рада по свим питањима у области безбедности и здравља на раду;
- 13) води евиденције у области безбедности и здравља на раду код послодавца.

Лице за безбедност и здравље на раду дужно је да у писменој форми извести послодавца и представника запослених о забрани рада из става 1. тачка 11) овог члана.

Ако послодавац, и поред забране рада у смислу става 1. тачка 11) овог члана, наложи запосленом да настави рад, лице за безбедност и здравље на раду дужно је да о томе одмах извести надлежну инспекцију рада.

Члан 41.

За обављање послова заштите здравља запослених на раду послодавац ангажује службу медицине рада.

Служба медицине рада из става 1. овог члана дужна је да обавља послове у складу са овим законом, а нарочито:

- 1) учествује у идентификацији и процени ризика на радном месту и радној околини приликом састављања акта о процени ризика;
- 2) упознаје запослене са ризицима по здравље који су повезани са њиховим радом и обавља послове оспособљавања запослених за пружање прве помоћи;
- 3) утврђује и испитује узроке настанка професионалних обољења и болести у вези са радом;
- 4) оцењује и утврђује посебне здравствене способности које морају да испуњавају запослени за обављање одређених послова на радном месту са повећаним ризиком или за употребу, односно руковање одређеном опремом за рад;
- 5) врши претходне и периодичне лекарске прегледе запослених на радним местима са повећаним ризиком и издаје извештаје о лекарским прегледима у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду;
- 6) учествује у организовању прве помоћи, спасавању и евакуацији у случају повређивања запослених или хаварија;
- 7) даје савете послодавцу при избору другог одговарајућег посла према здравственој способности запосленог;
- 8) саветује послодавца у избору и тестирању нових средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду, са здравственогаспекта;
- 9) учествује у анализи повреда на раду, професионалних обољења и болести у вези са радом;
- 10) непосредно сарађује са лицем за безбедност и здравље на раду.

Претходне и периодичне лекарске прегледе запослених у смислу става 2. тачка 5) овог члана може да врши служба медицине рада која има прописану опрему, просторије и стручни кадар.

Члан 42.

Лични подаци прикупљени у вези са лекарским прегледима запосленог поверљиве су природе и под надзором су службе медицине рада, која врши те прегледе.

Подаци о повредама на раду, професионалним обољењима и болестима у вези са радом достављају се организацијама здравственог и пензијског инвалидскогосигурања у складу са законом.

Подаци из става 2. овог члана могу се достављати другим лицима, само уз писмену сагласност запосленог.

Извештај о лекарском прегледу запосленог доставља се послодавцу на начин којим се не нарушава принцип поверљивости личних података.

Није дозвољено коришћење података прикупљених по основу лекарских прегледа запослених у сврху дискриминације запослених.

Члан 43.

Послодавац је дужан да запосленом на радном месту са повећаним ризиком пре почетка рада обезбеди претходни лекарски преглед, као и периодични лекарски преглед у току рада.

Претходни и периодични лекарски прегледи запослених на радним местима са повећаним ризиком вр се на начин, по поступку и у роковима утврђеним прописима о безбедности и здрављу на раду које споразумно прописују министар надлежан за рад и министар надлежан за здравље.

Ако се у поступку периодичног лекарског прегледа утврди да запослени не испуњава посебне здравствене услове за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком, послодавац је дужан да га премести на друго радно место које одговара његовим здравственим способностима.

Неиспуњавање посебних здравствених услова за рад на радном месту са повећаним ризиком не може бити разлог за отказ уговора о раду.

VI. ПРЕДСТАВНИК ЗАПОСЛЕНИХ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Члан 44.

Запослени код послодавца имају право да изаберу једног или више представника за безбедност и здравље на раду (у даљем тексту: представник запослених).

Најмање три представника запослених образују Одбор за безбедност и здравље на раду (у даљем тексту: Одбор).

Послодавац који има **50** и више запослених дужан је да у Одбор именује најмање једног свог представника, тако да број представника запослених буде већи за најмање један од броја представника послодавца.

Поступак избора и начин рада представника запослених и Одбора, број представника запослених код послодавца, као и њихов однос са синдикатом уређују се колективним уговором.

Члан 45.

Послодавац је дужан да представнику запослених, односно Одбору омогући:

- 1) увид у све акте који се односе на безбедност и здравље на раду;
- 2) да учествују у разматрању свих питања која се односе на спровођење безбедности и здравља на раду.

Послодавац је дужан да представника запослених, односно Одбор информисе о свим подацима који се односе на безбедност и здравље на раду.

Члан 46.

Представник запослених, односно Одбор имају право:

- 1) да послодавцу дају предлоге о свим питањима која се односе на безбедност и здравље на раду;
- 2) да захтевају од послодавца да предузме одговарајуће мере за отклањање или смањење ризика који угрожава безбедност и здравље запослених;

- 3) да захтевају вршење надзора од стране инспекције рада, ако сматрају да послодавац није спровео одговарајуће мере за безбедност и здравље на раду.

Представник запослених, односно члан Одбора имају право да присуствују инспекцијском надзору.

Члан 47.

Послодавац је дужан да представника запослених, односно Одбор упозна:

- 1) са налазима и предлозима или предузетим мерама инспекције рада;
- 2) са извештајима о повредама на раду, професионалним обољењима и обољењима у вези са радом и о предузетим мерама за безбедност и здравље на раду;
- 3) о предузетим мерама за спречавање непосредне опасности по живот и здравље.

Члан 48.

Послодавац и представник запослених, односно Одбор и синдикат, дужни су да међусобно сарађују о питањима безбедности и здравља на раду, у складу са овим законом и другим прописима.

VII. ЕВИДЕНЦИЈА. САРАДЊА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Члан 49.

Послодавац је дужан да води и чува евиденције о:

- 1) радним местима са повећаним ризиком;
- 2) запосленима распоређеним на радна места са повећаним ризиком и лекарским прегледима запослених распоређених на та радна места;
- 3) повредама на раду, професионалним обољењима и болестима у вези са радом;
- 4) запосленима оспособљеним за безбедан и здрав рад;
- 5) опасним материјама које користи у току рада;
- 6) извршеним испитивањима радне околине;
- 7) извршеним прегледима и испитивањима опреме за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 8) пријавама из члана 50. овог закона.

Начин вођења евиденција из става 1. овог члана прописује министар надлежан за рад.

Члан 50.

Послодавац је дужан да одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка, усмено и у писменој форми пријави надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или текућу повреду на раду, повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана, као и опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених.

Послодавац је дужан да, најкасније у року од три узастопна радна дана од дана сазнања, пријави надлежној инспекцији рада професионално обољење, односно обољење у вези са радом запосленог.

Члан 51.

Извештај о повреди на раду, професионалном обољењу и обољењу у вези са радом који се догоде на радном месту, послодавац доставља запосленом који је претрпео

повреду, односно обољење и организацијама надлежним за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање.

Садржај и начин издавања обрасца извештаја из става 1. овог члана прописује министар надлежан за рад.

Послодавац је дужан да на захтев инспектора рада или представника запослених достави извештај о стању безбедности и здравља на раду запослених, као и о спроведеним мерама.

Члан 52.

Послодавци, синдикати, осигуравајућа друштва, организације надлежне за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање дужни су да сарађују и учествују у доношењу заједничких ставова о питањима унапређивања безбедности и здравља на раду, као и да се старају о развоју и унапређивању опште културе безбедности и здравља на раду, у складу са овим законом.

Организације надлежне за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање дужне су да министарству надлежном за рад доставе податке о повредама на раду, професионалним обољењима, обољењима у вези са радом и инвалидима рада најмање једном годишње и то најкасније до 31. јануара наредне године за претходну годину, а на захтев министарства надлежног за рад и у краћем року.

Члан 53.

Послодавац је дужан да запослене осигура од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом, ради обезбеђивања накнаде тете.

Финансијска средства за осигурање из става 1. овог члана падају на терет послодавца, а одређују се у зависности од нивоа ризика од повређивања, професионалног обољења или обољења у вези са радом на радном месту и радној околини.

Услови и поступци осигурања од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом запослених уређују се законом.

VIII. СТРУЧНИ ИСПИТ И ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦИ

Члан 54.

За обављање послова за безбедност и здравље на раду и послова одговорног лица полаже се одговарајући стручни испит.

Стручни испит из става 1. овог члана полаже се пред одговарајућом комисијом коју образује министар надлежан за рад.

Програм, начин и висину тро кова полагања стручног испита из става 1. овог члана прописује министар надлежан за рад.

Средства остварена од наплаћених тро кова за полагање стручног испита из става 1. овог члана приход су буџета Републике Србије.

Члан 55.

Министар надлежан за рад решењем издаје лиценцу:

- 1) правном лицу или предузетнику за обављање послова безбедности и здравља на раду из члана 40. овог закона;

- 2) правном лицу за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине;
- 3) одговорном лицу у правном лицу из тачке 2) овог члана.

Члан 56.

Лиценцу за обављање послова у области безбедности и здравља на раду, из члана 40. овог закона, може да добије правно лице, односно предузетник који има запосленог са високом школском спремом одговарајуће струке, положеним стручним испитом из члана 54. овог закона и најмање три године радногискуства на тим пословима.

Лиценцу за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине може да добије правно лице које испуњава прописане услове у погледу обезбеђивања одговарајућих стручних кадрова, техничке опреме, методологије вршења одређених прегледа и испитивања и које има запослено одговорно лице.

Лиценцу за обављање послова одговорног лица може да добије лице са високом школском спремом одговарајуће струке, положеним стручним испитом из члана 54. овог закона и најмање три године радногискуства на тим пословима.

Услове и висину трошкова за издавање лиценце из ст. 1. до 3. овог члана прописује министар надлежан за рад.

Средства остварена од наплаћених трошкова за издавање лиценце из ст. 1. до 3. овог члана приход су буџета Републике Србије.

Члан 57.

Министар надлежан за рад може решењем одузети лиценцу:

- 1) правном лицу или предузетнику за обављање послова безбедности и здравља на раду, из члана 55. тачка 1) овог закона, ако утврди да послове обавља супротно закону;
- 2) правном лицу за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине, из члана 55. тачка 2) овог закона, ако утврди да послове обавља супротно закону;
- 3) одговорном лицу из члана 55. тачка 3) овог закона ако утврди да несавесно и нестручно обавља послове за које му је лиценца издата.

Члан 58.

Против решења из чл. 55. и 57. овог закона није дозвољена жалба, али се може покренути управни спор.

IX. УПРАВА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Члан 59.

У саставу министарства надлежног за рад образује се Управа за безбедност и здравље на раду, која обавља послове државне управе са циљем унапређивања и развоја безбедности и здравља на раду, односно смањења повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом (у даљем тексту: Управа).

Члан 60.

Управа обавља следеће послове:

- 1) припрема прописе у области безбедности и здравља на раду, као и мишљења за њихову примену;
- 2) припрема стручне основе за израду националног програма развоја безбедности и здравља на раду и прати његово остваривање;
- 3) прати и оцењује стање безбедности и здравља на раду и припрема ставове за јединствено уређивање мера безбедности и здравља на раду које су предмет овог закона и других прописа;
- 4) истражује и подстиче развој у области хуманизације рада;
- 5) пружа стручну помоћ у области безбедности и здравља запослених;
- 6) припрема методологије за обављање послова прегледа и испитивања у области безбедности и здравља на раду;
- 7) проучава узроке и појаве који за последицу имају повреде на раду, професионалне болести и болести у вези са радом;
- 8) организује полагање стручних испита из члана 54. овог закона, о чему води евиденцију;
- 9) врши надзор над законитошћу рада правних лица и предузетника као и одговорних лица са лиценцом и припрема предлоге решења за издавање и одузимање лиценци из чл. 55. и 57. овог закона, о чему води евиденцију;
- 10) прикупља и анализира податке о повредама на раду, професионалним обољењима, болестима у вези са радом и појавама које утичу на здравље запослених;
- 11) обавља информационо-документациону делатност у области безбедности и здравља запослених;
- 12) организује саветовања, врши едукацију запослених, послодавца, лица за безбедност и здравље на раду, инспектора и др., објављује различите материјале и информације јавности о стању у области безбедности и здравља на раду;
- 13) стара се о примени међународних аката у области безбедности и здравља на раду;
- 14) подстиче образовање и развијање културе рада у области безбедности и здравља на раду;
- 15) обавља друге послове одређене законом.

Х. НАДЗОР

Члан 61.

Инспекцијски надзор над применом овог закона, прописа донетих на основу овог закона, техничких и других мера које се односе на безбедност и здравље на раду, као и над применом мера о безбедности и здравља на раду прописаним општим актом послодавца, колективним уговором или уговором о раду, врши министарство надлежно за рад преко инспектора рада.

Члан 62.

Послове инспекцијског надзора у области безбедности и здравља на раду могу да обављају инспектори рада који имају високу стручну спрему, најмање три године радног искуства у струци и положен стручни испит за рад у органима државне управе.

Изузетно, послове инспекцијског надзора у области трговине, угоститељства и туризма, занатских и личних услуга, финансијско-техничких и пословних услуга, образовања, науке и информација, здравствене и социјалне заштите, у стамбено-комуналним делатностима, као и послове утврђивања испуњености прописаних услова из безбедности и здравља на раду, могу да обављају инспектори рада који имају вишу стручну спрему одговарајућег смера, положен стручни испит за рад у органима државне управе и најмање три године радног искуства у струци.

Члан 63.

У поступку инспекцијског надзора инспектор рада има право и дужност да предузима радње којима се контролишу безбедност и здравље на раду, а нарочито хигијена и

услови рада, производња, стављање у промет, кори ћење и одржавање средстава за рад, средстава и опреме за личну заштиту на раду, опасне материје и др., као и да:

- 1) прегледа опште и појединачне акте, евиденције и другу документацију;
- 2) саслуша и узима изјаве од одговорних и заинтересованих лица;
- 3) прегледа пословне просторије, објекте, постројења, уређаје, средства и опрему за личну заштиту, предмете и робу и сл.;
- 4) узима узорке ради анализе, експертиза и сл.;
- 5) наређује мерења која обавља друга стручна организација кад послодавац самостално или преко одређене стручне организације врши мерења у одговарајућим областима, а резултати извршеног мерења пружају основ за то;
- 6) послодавцима, запосленим, њиховим представницима и синдикату даје обавештења и савете у области безбедности и здравља на раду, као и о мерама чијом применом се обезбеђује извршавање овог закона на најефикаснији начин;
- 7) у складу са поднетим захтевом, послодавца и запосленог или представника запослених обавести о извршеном инспекцијском надзору и утврђеном стању;
- 8) предузима друге радње за које је овлашћен другим прописом.

Члан 64.

Послодавац је дужан да, ради вршења надзора, омогући инспектору рада:

- 1) улазак у објекте и просторије, у свако доба када има запослених на раду;
- 2) одреди најмање једног запосленог који ће инспектору пружати потребне информације и обавештења, давати податке, акте и документацију;
- 3) увид у доказе о стабилности објекта;
- 4) увид у примењене мере безбедности и здравља на раду на средствима за рад и у радној околини;
- 5) увид у средства и опрему за личну заштиту на раду;
- 6) увид у податке и евиденције о производњи, коришћењу и складиштењу опасних материја.

Члан 65.

Инспектор рада дужан је да изврши надзор одмах, након пријаве послодавца о свакој смртној, тешкој или колективној повреди на раду, као и опасној појави која би могла да угрози безбедност и здравље на раду, односно одмах по пријему захтева, односно обаве тења из члана 33. ст. 3. и 4. овог закона.

Члан 66.

Инспектор рада дужан је да послодавцу, односно запосленом наложи предузимање мера и радњи за отклањање узрока који су изазвали повреде, довели до настанка опасности по безбедност и здравље на раду, односно које могу спречити настанак повреде и умањити или отклонити опасности по безбедност или здравље на раду.

Инспектор рада је дужан да, за време трајања околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља запосленог, забрани рад на радном месту код послодавца, а нарочито кад утврди:

- 1) да су непосредно угрожени безбедност и здравље запосленог;
- 2) да се користи средство за рад на коме нису примењене мере за безбедност и здравље на раду;
- 3) да се не користе прописана средства и опрема за личну заштиту на раду;

- 4) да запослени ради на радном месту са повећаним ризиком, а не испуњава прописане услове за рад на том радном месту, као и ако се није подвргао лекарском прегледу у прописаном року;
- 5) да запослени није оспособљен за безбедан рад на радном месту на ком ради;
- 6) да послодавац није спровео мере или извршио радње које му је, ради отклањања узрока који доводе до угрожавања безбедности и здравља запосленог, наложио инспектор рада.

Ако примена мера, односно потреба за усаглашавањем са прописаним мерама заштите безбедности и здравља на раду представља недостатак за чије су отклањање потребна већа инвестициона улагања, а живот и здравље запослених нису теже угрожени, инспектор рада може наложити послодавцу да сачини посебан програм о поступном отклањању недостатака са утврђеним роковима за њихово отклањање.

Инспектор рада може да наложи да се спроведе и опште призната мера којом се може отклонити опасност при раду или смањити ризик по здравља запосленог, у мери у којој је то могуће.

Члан 67.

Предузимање мера и радњи чијом применом и извршавањем се, у складу са одредбама овог закона, обезбеђује заштита безбедности и здравља на раду запослених - инспектор рада налаже решењем.

Против ре ења инспектора рада може се изјавити жалба министру надлежном за рад, у року од осам дана од дана достављања решења.

Жалба не одлаже извршење решења којим је наређена забрана рада.

Решење министра надлежног за рад, донето поводом жалбе, коначно је у управном поступку и против њега се може покренути управни спор.

Члан 68.

Послодавац је дужан да, у року који одреди инспектор рада, предузме наложене мере и отклони утврђене недостатке или неправилности.

Послодавац је дужан да у року од осам дана од истека рока за отклањање утврђеног недостатка или неправилности, обавести у писменој форми, надлежну инспекцију о извршењу наложене обавезе.

XI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 69.

Новчаном казном од 800.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица:

- 1) ако запосленом не обезбеди рад на радном месту и у радној околини на/и у којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду (члан 9. Став 1);
- 2) ако приликом организовања рада и радног процеса не обезбеди превентивне мере ради заштите живота и здравља запослених, као и ако за њихову примену не обезбеди потребна финансијска средства (члан 11. став 1);
- 3) ако у писменој форми не донесе акт о процени ризика за сва радна места у радној околини и не утврди начин и мере за отклањање ризика, као и када не измени акт о процени ризика у случају појаве сваке нове опасности и промене нивоа ризика у процесу рада (члан 13. ст. 1. и 2);
- 4) ако општим актом, односно колективним уговором или уговором о раду не утврди права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду (члан 14);

- 5) ако писменим актом не одреди лице за безбедност и здравље на раду (члан 15. став 1. тачка 1);
- 6) ако запосленом одреди да обавља послове на којима нису спроведене мере безбедности и здравља на раду (члан 15. став 1. тачка 2);
- 7) ако запослене и њиховог представника не обавештава о увођењу нових технологија и средстава за рад, као и опасностима од повреда и оштећења здравља који настају њиховим увођењем, односно ако у таквим случајевима не донесе одговарајућа упутства за безбедан рад (члан 15. став 1. тачка 3);
- 8) ако не изврши оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад (члан 15. став 1. тачка 4, чл. 27, 28. и 29);
- 9) ако запосленом не обезбеди коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду (члан 15. став 1. тачка 5);
- 10) ако не обезбеди одржавање у исправном стању средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду (члан 15. став 1. тачка 6);
- 11) ако не ангажује правно лице са лиценцом ради спровођења превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад, као и превентивних и периодичних испитивања услова радне околине (члан 15. став 1. тачка 7);
- 12) ако на основу акта о процени ризика и оцене службе медицине рада не обезбеди у складу са овим законом прописане лекарске прегледе запослених (члан 15. став 1. тачка 8);
- 13) ако не обезбеди пружање прве помоћи, као и ако не оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности (члан 15. став 1. тачка 9);
- 14) ако не заустави сваку врсту рада који представља непосредну опасност за живот или здравље запослених (члан 15. став 1. тачка 10);
- 15) ако на основу оцене службе медицине рада актом о процени ризика не одреди посебне здравствене услове које морају испуњавати запослени за обављање одређених послова на радном месту у радној околини или за употребу поједине опреме за рад (члан 16. став 1);
- 16) ако служби медицине рада, коју ангажује, не обезбеди услове за самостално обављање послова заштите здравља запослених (члан 16. Став 2);
- 17) ако запосленом не изда на употребу средство и/или опрему за личну заштиту на раду у складу са актом о процени ризика (члан 17);
- 18) ако најмање осам дана пре почетка рада не извести надлежну инспекцију рада о почетку свога рада, раду одвојене јединице или свакој промени технолошког поступка, уколико се тим променама мењају услови рада (члан 18. став 1);
- 19) ако за радове на изградњи или реконструкцији грађевинског објекта, односно промени технолошког процеса, које изводи дуже од седам дана, не изради прописан елаборат о уређењу градилишта и ако исти не достави надлежној инспекцији рада уз извештај о почетку рада (члан 18. Став 2);
- 20) ако са другим послодавцем, са којим дели радни простор у обављању послова, не закључи споразум о примени прописаних мера за безбедност и здравље на раду запослених и не одреди лице за координацију спровођења заједничких мера којим се обезбеђује безбедност и здравље свих запослених (члан 19);
- 21) ако не обезбеди прописане мере за безбедност и здравље на раду, у складу са овим законом, за запослене које ангажује од другог послодавца (члан 21);
- 22) ако при промени технолошког процеса рада, пре почетка рада, не прилагоди средства за рад новом технолошком процесу (члан 22);
- 23) ако запосленом да на употребу средство за рад, односно средство и опрему за личну заштиту на раду на којима нису примењене прописане мере за

безбедност и здравље на раду или ако не обезбеди контролу њихове наменске употребе (члан 23);

- 24) ако запосленом да на употребу опрему за рад, средстава и опрему за личну за титу на раду или опасне материје за које не располаже са прописаном документацијом на српском језику за њихову употребу, или ако није обезбедио све мере за безбедност и здравље које су одређене том документацијом (члан 24. ст. 1. и 2);
- 25) ако не сачини посебан програм о поступном отклањању недостатака који су утврђени актом о процени ризика, односно ако не утврди рокове за реализацију програма (члан 26);
- 26) ако не организује послове безбедности и здравља на раду, односно ако за обављање тих послова одреди лице које нема, у складу са овим законом, положен стручни испит (члан 37. ст. 1. и 2);
- 27) ако за обављање послова безбедности и здравља на раду ангажује правно лице или предузетника који немају одговарајућу лиценцу (члан 37. став 4);
- 28) ако запосленом на радном месту са повећаним ризиком не обезбеди претходни, односно периодични лекарски преглед (члан 43. став 1);
- 29) ако запосленог који обавља послове на радном месту са повећаним ризиком, за кога се у поступку периодичног лекарског прегледа утврди да не испуњава прописане здравствене услове за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком, не премести на друго радно место које одговара његовим здравственим способностима (члан 43. став 3);
- 30) ако одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка, усмено и у писменој форми не пријави надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана, или опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених (члан 50. став 1);
- 31) ако најкасније у року од три узастопна радна дана од дана сазнања, надлежној инспекцији рада не пријави професионално оболење, односно оболење запосленог вези са радом (члан 50. став 2);
- 32) ако инспектору рада не омогући вршење надзора, односно улазак у објекте и просторије у свако доба када има запослених на раду, или ако не одреди најмање једног запосленог који ће инспектору рада пружати потребне информације и обавештавања, или ако инспектору рада не омогући увид у доказе о стабилности објекта, акте и документацију, примењене мере безбедности и здравља на раду на средствима за рад, опрему за личну заштиту на раду или у податке и евиденције о коришћењу и складиштењу опасних материја (члан 64);
- 33) ако у одређеном року не отклони утврђене недостатке и неправилности чије отклањање је решењем наредио инспектор рада (члан 68. став 1).

Новчаном казном од 400.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац који је приватни предузетник.

Новчаном казном од 40.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана директор, односно друго одговорно лице код послодавца.

Члан 70.

Новчаном казном од 600.000 до 800.000 динара казниће се за прекршај послодавац са својством праваног лица:

- 1) ако не предузме мере да спречи приступ у кругобјекта или у подручје градилишта неовлашћеним лицима и средствима саобраћаја (члан 20);

- 2) ако запосленог, на начин утврђен овим законом, не упозна о обављању процеса рада на безбедан начин, када технолошки процес рада захтева додатно оспособљавање за безбедан и здрав рад (члан 30. ст. 1. и 2);
- 3) ако запосленој жени за време трудноће, запосленом млађем од 18 година живота и запосленом са смањеном радном способноћу не обезбеди писмено обавештење о резултатима процене ризика на радном месту на које су одређени, као и мерама којима се ризици отклањају (члан 30. став 3);
- 4) ако свако лице, које се по било ком основу налази у радној околини, не упозори на опасна места и штетности по здравље које се јављају у технолошком процесу, односно на мере безбедности које мора да примени, као и ако га не усмери на безбедне зоне кретања (члан 31. став 1);
- 5) ако видно не обележи и истакне ознаке за безбедност и/или здравље запослених (члан 31. став 2);
- 6) ако дозволи приступ радном месту у радној околини на коме прети непосредна опасност од повређивања или здравствених оштећења, лицима која нису оспособљена за безбедан и здрав рад, која нису добила посебна упутства за рад на таквим местима или која нису снабдевена одговарајућим средствима и опремом за личну заштиту на раду (члан 31. Став 3);
- 7) ако не обавести надлежану инспекцију рада кад запослени одбије да ради у случајевима утврђеним чланом 33. став 1. овог закона (члан 33. став 4);
- 8) ако лицу које обавља послове безбедности и здравља на раду не омогући независно и самостално обављање послова у складу са овим законом и приступ свим потребним подацима из области безбедности и здравља на раду (члан 38. став 1);
- 9) ако претходно не упозна правно лице, односно предузетника кога ангажује за обављање послова безбедности и здравља на раду са технолошким процесом, ризицима у процесу рада и мерама за отклањање ризика (члан 39);
- 10) ако запосленима не омогући да бирају свог представника за безбедност и здравље на раду или не именује свог представника (члан 44);
- 11) ако представнику запослених, односно Одбору не омогући увид у сва акта везана за безбедност и здравље запослених и да учествују у разматрању свих питања која се односе на спровођење безбедности и здравља на раду (члан 45. став 1);
- 12) ако не упозна представника запослених, односно Одбор са налазима и предлозима или предузетим мерама инспекције рада, или са извештајима о повредама на раду, професионалним обољењима и обољењима у вези са радом и о предузетим мерама за безбедност и здравље на раду, или са мерама предузетим за спречавање непосредне опасности по живот и здравље (члан 47);
- 13) ако не води и не чува прописане евиденције (члан 49);
- 14) ако на захтев инспектора рада или представника запослених не достави извештај о стању безбедности и здравља на раду запослених, као и о спроведеним мерама у овој области (члан 51. став 3).

Новчаном казном од 200.000 до 300.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац који је приватни предузетник.

Новчаном казном од 30.000 до 40.000 казниће се за прекрш ај из става 1. овог члана директор, односно друго одговорно лице код послодавца.

Члан 71.

Новчаном казном од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица ако у року од осам дана по истеку утврђеног рока за отклањање недостатака или неправилности у писменој форми, не обавести надлежну инспекцију рада о извршењу наложене обавезе (члан 68. став 2).

Новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац који је приватни предузетник.

Новчаном казном од 30.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана директор, односно друго одговорно лице код послодавца.

Члан 72.

Новчаном казном од 400.000 до 600.000 динара казниће се за прекршај здравствена установа која има организовану службу медицине рада ако не достави прописани извештај о лекарском прегледу запосленог (члан 41. став 2. тачка 5).

Новчаном казном од 20.000 до 30.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у здравственој установи.

Члан 73.

Новчаном казном од 400.000 до 600.000 динара казниће се за прекршај правно лице:

- 1) ако не изда стручни налаз о извршеном прегледу и испитивању опреме за рад или испитивању услова радне околине (члан 15. став 3);
- 2) ако обавља послове безбедности и здравља на раду из члана 40. овог закона, а нема одговарајућу лиценцу (члан 55. тачка 1);
- 3) ако обавља послове прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине, а нема одговарајућу лиценцу (члан 55. тачка 2).

Новчаном казном од 200.000 до 300.000 динара казниће се за прекршај из става 1. тачка 2. овог члана приватни предузетник.

Новчаном казном од 20.000 до 30.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу, као и лице у правном лицу које, без одговарајуће лиценце (члан 55. тачка 3), обавља послове одговорног лица за које је прописано поседовање лиценце.

Члан 74.

Новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај лице за безбедност и здравље на раду ако не обавља послове одређене овим законом (члан 40).

Члан 75.

Новчаном казном од 10.000 до 20.000 динара казниће се за прекршаје запослени:

1) ако не примењује прописане мере за безбедан и здрав рад, ако ненаменски користи средства за рад и опасне материје или ако не користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду или ако са њима пажљиво не рукује (члан 35);

2) ако, у складу са својим сазнањима, одмах не обавести послодавца о неправилностима, недостацима, штетностима, опасностима или другој појави која би на радном месту могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених (члан 36. став 1).

ХП. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 76.

Правна лица овлашћена на основу прописа који су важили до ступања на снагу овог закона, да врe претходне и периодичне лекарске прегледе, периодичне прегледе и испитивање оруђа за рад и радне средине, као и оспособљавање запослених из заштите на раду, ускладиће своје пословање са одредбама овог закона у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 77.

До доношења прописа из чл. 15. став 2, 18. ст. 4, 6. и 7, 43. став 2, 49. став 2. и 51. став 2. овог закона примењиваће се:

- 1) Правилник о условима за врeње прегледа техничке документације, прегледа и испитивања оруђа за рад, опасних материја, инсталација и радне средине, средстава и опреме личне заштите и оспособљавање радника за безбедан рад ("Службени гласник РС", број 13/00);
- 2) Правилник о поступку прегледа и испитивања радне средине, опасних материја, оруђа за рад, инсталација и средстава и опреме личне заштите ("Службени гласник РС", број 7/99);
- 3) Правилник о садржају елабората о уређењу градили та ("Службени гласник РС", број 31/92);
- 4) Правилник о вођењу евиденција из заштите на раду ("Службени гласник РС", број 2/92);
- 5) Правилник о поступку и условима за врeње претходних и периодичних лекарских прегледа радника ("Службени гласник РС", број 23/92);
- 6) Правилник о садржини и начину издавања листе о повреди на раду ("Службени гласник РС", број 2/92);
- 7) Правилник о поступку утврђивања испуњености прописаних услова из заштите на раду ("Службени гласник РС", број 7/99);
- 8) Правилник о висини тро кова поступка утврђивања испуњености прописаних услова из заштите на раду ("Службени гласник РС", бр.40/01 и 53/01).

Члан 78.

До доно ења прописа о превентивним мерама за безбедност и здравље на раду, ако нису у супротности са овим законом, примењиваће се мере за тите на раду (правила) садржана у следећим прописима:

- 1) Правилник о посебним мерама заштите на раду на преради неметалних минерала ("Службени гласник СРС", број 2/83);
- 2) Правилник о посебним мерама заштите на раду у железничком саобраћају ("Службени гласник СРС", број 19/85);
- 3) Правилник о посебним мерама за тите на раду при производњи и преради обојених метала ("Службени гласник СРС", број 19/85);
- 4) Правилник о посебним мерама заштите на раду у црној металургији ("Службени гласник СРС", број 25/87);
- 5) Правилник о општим мерама заштите на раду за грађевинске објекте намењене за радне и помоћне просторије ("Службени гласник СРС", број 29/87);
- 6) Правилник о посебним мерама заштите на раду у шумарству ("Службени гласник СРС", број 33/88);

- 7) Правилник о посебним мерама за тите на раду при механичкој преради и обради дрвета и сличних материјала ("Службени гласник СРС", број 51/88);
- 8) Правилник о оп тим мерама за тите на раду од опасног дејства електричне струје у објектима намењеним за рад, радним просторијама и на радилиштима ("Службени гласник СРС", број 21/89);
- 9) Правилник о за тити на раду при извођењу грађевинских радова ("Службени гласник СРС", број 53/97).

Члан 79.

До доношења прописа о општим и посебним мерама безбедности и здравља на раду, уколико нису у супротности са овим законом, примењиваће се мере заштите на раду (правила), садржана у следећим прописима:

- 1) Општи правилник о хигијенским и техничким заштитним мерама при раду ("Службени лист ФНРЈ", бр. 16/47, 18/47 и 36/50), осим чл. 26. - 32, чл. 50. - 75, чл. 78. - 86, чл. 88. - 99, чл. 104. - 151. и чл. 184. - 186;
- 2) Правилник о хигијенским и техничким за титним мерама при раду у кудељарама ("Службени лист ФНРЈ", број 56/47);
- 3) Правилник о хигијенским и техничким за титним мерама при раду у графичким предузећима ("Службени лист ФНРЈ", број 56/47);
- 4) Правилник о хигијенским и техничким за титним мерама при раду у каменоломима и цигланама, као и код вађења глине, песка и шљунка ("Службени лист ФНРЈ", број 69/48), осим чл. 58. - 61;
- 5) Правилник о техничким и здравствено - техничким за титним мерама на радовима при хемијско-технолошким процесима ("Службени лист ФНРЈ", број 55/50) - Прилог број 9;
- 6) Правилник о хигијенским и техничким за титним мерама при ронилачким радовима ("Службени лист ФНРЈ", број 36/58);
- 7) Правилник о хигијенско-техничким за титним мерама при лучко-транспортном раду ("Службени лист ФНРЈ", број 14/64);
- 8) Правилник о заштити на раду при термичком обрађивању легура лаких метала у купатилима са нитратним солима ("Службени лист СФРЈ", број 48/65);
- 9) Правилник о заштити на раду при одржавању моторних возила и превозу моторним возилима ("Службени лист СФРЈ", број 55/65);
- 10) Упутство о начину вршења надзора над придржавањем прописа о за тити на раду у органима унутра њих послова и установама органа унутрашњих послова ("Службени лист СФРЈ", број 55/65);
- 11) Правилник о за тити на раду при утовару терета у теретна моторна возила и истовару терета из таквих возила ("Службени лист СФРЈ", број 17/66);
- 12) Упутство о начину вршења надзора над придржавањем прописа о заштити на раду у предузећима која производе за одређене војне потребе ("Службени лист СФРЈ", број 23/66);
- 13) Правилник о заштити на раду и о техничким мерама за развијаче ацетилена и ацетиленске станице ("Службени лист СФРЈ", бр. 6/67, 29/67, 27/69, 52/90 и 6/92);
- 14) Правилник о техничким нормативима при руковању експлозивним средствима и минирању у рударству ("Службени лист СФРЈ", бр. 26/88 и 63/88);
- 15) Наредба о забрани употребе моторних бензина за одма ћивање, прање или чи ћење металних делова предмета од другог материјала ("Службени лист СФРЈ", број 23/67);
- 16) Правилник о заштити на раду у пољопривреди ("Службени лист СФРЈ", број 34/68);

- 17) Правилник о обезбеђивању сме таја и исхране радника, односно њиховог превоза од места становања до места рада и натраг ("Службени лист СФРЈ", број 41/68);
- 18) Правилник о средствима личне за тите на раду и личној за титној опреми ("Службени лист СФРЈ", број 35/69);
- 19) Правилник о за тити на раду при изради експлозива и барута и манипулисању експлозивима и барутима ("Службени лист СФРЈ", број 55/69);
- 20) Правилник о посебним мерама и нормативима за тите на раду при преради и обради коже, крзна и отпадака коже ("Службени лист СФРЈ", број 47/70);
- 21) Правилник о опреми и поступку за пружање прве помоћи и организовању службе спасавања у случају незгоде на раду ("Службени лист СФРЈ", број 21/71);
- 22) Правилник о мерама и нормативима за тите на раду на оруђима за рад ("Службени лист СФРЈ", број 18/91);
- 23) Правилник о мерама и нормативима за тите на раду од буке у радним просторијама ("Службени лист СФРЈ", број 21/92).

Члан 80.

Акт о процени ризика из члана 13. ст. 1. и 2. овог закона послодавци су дужни да донесу у року од годину дана од дана ступања на снагу акта из члана 13. став 4. овог закона.

Члан 81.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о заштити на раду ("Службени гласник РС", бр. 42/91, 53/93, 67/93, 48/94 и 42/98).

Члан 82.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

На основу члана 13. став 4. Закона о безбедности и здрављу на раду ("Службени гласник РС", број 101/05), министар рада, запошљавања и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК О НАЧИНУ И ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА НА РАДНОМ МЕСТУ И У РАДНОЈ ОКОЛИНИ

Садржина правилника

Члан 1.

Овим правилником утврђују се начин и поступак процене ризика од настанка повреда на раду или оштећења здравља, односно обољења запосленог на радном месту и у радној околини, као и начин и мере за њихово отклањање, које послодавац уређује актом о процени ризика.

Основ и сврха процене ризика

Члан 2.

Процена ризика и мере које послодавац утврди обезбеђују се применом прописа о безбедности и здрављу на раду и других прописа, а примењују се ради отклањања опасности и штетности на радном месту и у радној околини, односно ради отклањања или смањења ризика, у обиму којим се спречава повреда на раду, оштећење здравља или обољење запосленог.

Обухват процене ризика

Члан 3.

Процена ризика заснива се на систематском евидентирању и процењивању свих фактора у процесу рада - могућих врста опасности и штетности на радном месту и у радној околини које могу да проузрокују повреду на раду, оштећење здравља или обољење запосленог.

Проценом ризика сагледавају се организација рада, радни процеси, средства за рад, сировине и материјали који се користе у технолошким и радним процесима, средства и опрема за личну заштиту на раду, као и други елементи који могу да изазову ризик од повреда на раду, оштећења здравља или обољења запосленог.

Процена ризика обухвата:

- 1) опште податаке о послодавцу;
- 2) опис технолошког и радног процеса, опис средстава за рад, и њихово груписање и опис средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 3) снимање организације рада;
- 4) препознавање и утврђивање опасности и штетности на радном месту и у радној околини;
- 5) процењивање ризика у односу на опасности и штетности;
- 6) утврђивање начина и мера за отклањање, смањење или спречавање ризика;
- 7) закључак;
- 8) измене и допуне акта о процени ризика.

Општи подаци о послодавцу

Члан 4.

Општи подаци о послодавцу садрже:

- 1) пословно име (назив), седиште, односно адресу послодавца;
- 2) делатност послодавца;
- 3) податке о лицима која врше процену ризика и лицима која учествују у процењивању ризика (име, презиме, стручна спрема и др.).

Опис технолошког и радног процеса, опис средстава за рад (и њихово груписање) и средстава и опреме за личну заштиту на раду

Члан 5.

Опис технолошког и радног процеса, опис средстава за рад која се користе у тим процесима (и њихово груписање) и опис средстава и опреме за личну заштиту на раду врши се на начин погодан за прикупљање и процењивање потребних информација о тим процесима и средствима према постојећем стању.

Описом се обухватају:

- 1) објекти који се користе као радни и помоћни простор, укључујући и објекте на отвореном простору, са свим припадајућим инсталацијама;

- 2) опрема за рад (машине, уређаји, постројења, инсталације, алат и сл.) која се користи у процесу рада и врши се њихово груписање;
- 3) конструкције и објекти за колективну безбедност и здравље на раду (заштита на прелазима, пролазима и прилазима, заклони од топлотних и других зрачења, заштита од удара електричне струје, општа вентилација и климатизација и сл.), опис њихове намене и начина коришћења;
- 4) помоћне конструкције и објекти, као и конструкције и објекти који се привремено користе за рад и кретање запослених (скела, радна платформа, тунелска подграда, конструкција за спречавање одрона земље при копању дубоких ровова и сл.);
- 5) друга средства за рад која се користе у процесу рада или су на било који начин повезана са процесом рада, њихова намена и начин коришћења;
- 6) средства и опрема за личну заштиту на раду;
- 7) сировине и материјали који се користе;
- 8) други потребни елементи.

Снимање организације рада

Члан 6.

Снимање организације рада обухвата увид у акт послодавца којим се уређује његово унутрашње уређење, односно организација и систематизација радних места за обављање послова из делатности послодавца и другу документацију послодавца која се односи на организацију рада, као и непосредну проверу прописане, односно утврђене организације рада и фактичког стања организације рада код послодавца.

Снимак организације рада послодавца садржи послове, називе и локацију радних места где се обављају послови, услове за заснивање радног односа и број запослених на тим радним местима, од тога број жена, мушкараца, млађих од 18 година, инвалида, радно време и време проведено на одређеним пословима, одступања прописане, односно утврђене организације рада од фактичког стања организације рада код послодавца и др.

Препознавање и утврђивање опасности и штетности на радном месту и у радној околини

Члан 7.

Препознавање и утврђивање опасности и штетности на радном месту и у радној околини врши се на основу података који се прикупљају из документације којом располаже послодавац, посматрањем и праћењем процеса рада на радном месту, прибављањем потребних информација од запослених и информација из других извора и разврставањем у врсте прикупљених података, односно могућих опасности и штетности на које ти подаци указују.

При утврђивању података о опасностима и штетностима на радном месту и у радној околини полази се од постојећег стања безбедности и здравља на раду (важећи стручни налази о извршеним прегледима и испитивањима средстава за рад, као и о извршеним испитивањима услова радне околине, извештаји о претходним и периодичним лекарским прегледима запослених, подаци о повредама на раду, професионалним болестима и обољењима у вези са радом, средствима и опремом за личну заштиту на раду, анализа предузетих мера ради спречавања повреда на раду, професионалних болести и обољења у вези са радом, инспекцијски налази о извршеном надзору, упутства за безбедан рад, прописана документација за употребу и одржавање, односно паковање, транспорт, коришћење, складиштење, уништавање и др.).

Опасности и штетности групишу се у зависности од њихове врсте и природе.

Члан 8.

Опасности се групишу у:

- 1) механичке опасности, које се појављују коришћењем опреме за рад, као што су:

- (1) недовољна безбедност због ротирајућих или покретних делова,
- (2) слободно кретање делова или материјала који могу нанети повреду запосленом,
- (3) унутрашњи транспорт и кретање радних машина или возила, као и померања одређене опреме за рад,
- (4) коришћење опасних средстава за рад, која могу произвести експлозије или пожар,
- (5) немогућност или ограниченост правовременог уклањања са места рада, изложеност затварању, механичком удару, поклапању, и сл.,
- (6) други фактори који могу да се појаве као механички извори опасности;

2. опасности које се појављују у вези са карактеристикама радног места, као што су:

- (1) опасне површине (подови и све врсте базишта, површине са којима запослени долази у додир, а које имају оштре ивице - рубове, шилке, грубе површине, избочене делове, и сл.),
- (2) рад на висини или у дубини, у смислу прописа о безбедности и здрављу на раду,
- (3) рад у скученом, ограниченом или опасном простору (између два или више фиксираних делова, између покретних делова или возила, рад у затвореном простору који је недовољно осветљен или проветраван, и сл.),
- (4) могућност клизања или спотицања (мокре или клизаве површине),
- (5) физичка нестабилност радног места,
- (6) могуће последице или сметње услед обавезне употребе средстава или опреме за личну заштиту на раду,
- (7) утицаји услед обављања процеса рада коришћењем неодговарајућих или неприлагођених метода рада,
- (8) друге опасности које се могу појавити у вези са карактеристикама радног места и начином рада (коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду која оптерећују запосленог, и сл.);

3) опасности које се појављују коришћењем електричне енергије, као што су:

- (1) опасност од директног додира са деловима електричне инсталације и опреме под напоном, (2) опасност од индиректног додира,
- (3) опасност од топлотног дејства које развијају електрична опрема и инсталације (прегревање, пожар, експлозија, електрични лук или варничење, и др.),
- (4) опасности услед удара грома и последица атмосферског пражњења,
- (5) опасност од штетног утицаја електростатичког наелектрисања, (6) друге опасности које се могу појавити у вези са коришћењем електричне енергије.

Члан 9.

Штетности се групишу у:

1) штетности које настају или се појављују у процесу рада, као што су:

- (1) хемијске штетности, прашина и димови (удисање, гушење, уношење у организам, продор у тело кроз кожу, опекотине, тровање, и сл.),
- (2) физичке штетности (бука и вибрације),
- (3) биолошке штетности (инфекције, излагање микроорганизмима и алергентима),
- (4) штетни утицаји микроклиме (висока или ниска температура, влажност и брзина струјања ваздуха),
- (5) неодговарајућа - недовољна осветљеност,
- (6) штетни утицаји зрачења (топлотног, јонизујућег или нејонизујућег, ласерског, ултразвучног),

- (7) штетни климатски утицаји (рад на отвореном),
- (8) штетности које настају коришћењем опасних материја у производњи, транспорту, паковању, складиштењу или уништавању,
- (9) друге штетности које се појављују у радном процесу, а које могу да буду узрок повреде на раду запосленог, професионалног обољења или обољења у вези са радом;

3) штетности које проистичу из психичких и психофизиолошких напора који се узрочно везују за радно место и послове које запослени обавља, као што су:

- (1) напори или телесна напрезања (ручно преношење терета, гурање или вучење терета, разне дуготрајне повећане телесне активности и сл.),
- (2) нефизиолошки положај тела (дуготрајно стајање, седење, чучање, клечање и сл.),
- (3) напори при обављању одређених послова који проузрокују психолошка оптерећења (стрес, монотонија и сл.),
- (4) одговорност у примању и преношењу информација, коришћење одговарајућег знања и способности, одговорност у правилима понашања, одговорност за брзе измене радних процедура, интензитет у раду, просторна условљеност радног места, конфликтне ситуације, рад са странкама и новцем, недовољна мотивација за рад, одговорност у руковођењу, и сл.;

3) штетности везане за организацију рада, као што су: рад дужи од пуног радног времена (прековремени рад), рад у сменама, скраћено радно време, рад ноћу, приправност за случај интервенција, и сл.;

4) остале штетности које се појављују на радним местима, као што су:

- (1) штетности које проузрокују друга лица (насиље према лицима која раде на шалтерима, лица на обезбеђењу, и сл.),
- (2) рад са животињама,
- (3) рад у атмосфери са високим или ниским притиском,
- (4) рад у близини воде или испод површине воде.

Процењивање ризика у односу на опасности и штетности

Члан 10.

Процена ризика заснива се на анализи вероватноће настанка и тежине могуће повреде на раду, оштећења здравља или обољења запосленог у вези са радом проузрокованих на радном месту и у радној околини.

На основу прикупљених података и препознатих, односно утврђених опасности и штетности и утврђене листе опасности и штетности у радној околини на сваком радном месту, избором и применом одговарајућих метода врши се процењивање ризика - вероватноће настанка и тежине повреда на раду, оштећења здравља или обољења запосленог.

Процењивање ризика врши се за сваку препознату, односно утврђену опасност или штетност, упоређивањем са дозвољеним вредностима прописаним одговарајућим прописима у области безбедности и здравља на раду, техничким прописима, стандардима и препорукама.

Вероватноћа настанка повреде на раду, оштећења здравља или обољења запосленог у вези са радом, проузрокованих опасностима и штетностима на радном месту и у радној околини, процењује се на основу претходне анализе која узима у обзир учесталост и трајање изложености запослених опасностима и штетностима, вероватноћу настанка опасног догађаја и техничке или друге могућности за њихово избегавање, односно ограничење.

Тежина могуће повреде на раду, оштећења здравља или обољења запосленог процењује се на основу претходне анализе која узима у обзир предвидиву врсту повреде (смртна, тешка, колективна или лака повреда на раду) која се може очекивати.

Ако се утврди да на радном месту и поред потпуно или делимично примењених мера у области безбедности и здравља на раду и других мера, постоје опасности и штетности, које

према налазу процењивача ризика могу да изазову повреду или угрозе здравље запосленог, сматра се да је такво место са повећаним ризиком, што се утврђује актом о процени ризика.

Утврђивање начина и мера за отклањање, смањење или спречавање ризика

Члан 11.

На основу процењених ризика на радном месту и у радној околини, послодавац утврђује начин и мере за њихово спречавање, отклањање или смањење на најмању могућу меру.

Ако су процењени ризици такве природе да живот и здравље запослених нису теже угрожени, а за чије отклањање су потребна већа инвестициона улагања, актом о процени ризика могу се утврдити мере и рокови за њихово спровођење којима се у потпуности отклањају ризици или којима се они смањују на најмању могућу меру.

О спровођењу мера за отклањање, смањење или спречавање ризика стара се послодавац непосредно или преко лица одређеног за безбедност и здравље на раду или другог лица одређеног актом о процени ризика.

Члан 12.

Мере за спречавање, отклањање или смањење ризика послодавац утврђује полазећи од процењеног ризика, утврђеног приоритета и поштујући принципе превенције, у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду, техничким прописима, стандардима или опште признатим мерама.

Мере које се утврђују за спречавање, отклањање или смањење ризика јесу:

- 1) одржавање у исправном стању и вршење прегледа и испитивања средстава за рад;
- 2) обезбеђивање прописаних услова за безбедан и здрав рад у радној околини;
- 3) оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;
- 4) обезбеђивање средстава и опреме за личну заштиту на раду, њихово одржавање и испитивање;
- 5) упућивање запослених на претходне и периодичне лекарске прегледе у складу са оценом службе медицине рада, и др.

Члан 13.

На основу оцене службе медицине рада, послодавац актом о процени ризика утврђује посебне здравствене услове које морају испуњавати запослени на радном месту са повећаним ризиком или за употребу односно руковање одређеном опремом за рад.

Закључак

Члан 14.

По спроведеном поступку снимања организације рада, препознавања и утврђивања опасности и штетности, процењивања ризика у односу на опасности и штетности и утврђивања начина и мера за отклањање, смањење или спречавање ризика, у складу са овим правилником, послодавац доноси закључак.

Закључак садржи:

- 1) сва радна места на којима је извршена процена ризика;
- 2) радна места која су утврђена као радна места са повећаним ризиком;
- 3) приоритете у отклањању ризика;
- 4) изјаву послодавца којом се обавезује да ће применити све утврђене мере за безбедан и здрав рад на радним местима и у радној околини у складу са актом о процени ризика.

Измене и допуне акта о процени ризика

Члан 15.

Акт о процени ризика на радном месту и у радној околини подлеже потпуној измени и допуни након сваке колективне повреде на раду са смртним последицама, која се догоди на радном месту и у радној околини послодавца.

Акт о процени ризика на радном месту и у радној околини подлеже делимичним изменама и допунама (у делу који се односи на одређено радно место и с њим повезана радна места), и то:

- 1) у случају смртне повреде на раду и тешке повреде на раду;
- 2) у случају појаве сваке нове опасности или штетности, односно промене нивоа ризика у процесу рада;
- 3) када мере које се утврде за спречавање, отклањање или смањење ризика нису одговарајуће или не одговарају процењеном стању;
- 4) када је процена заснована на подацима који нису ажурни;
- 5) када постоје могућности и начини за унапређење, односно допуну процењених ризика.

Члан 16.

Акт о процени ризика на радном месту и у радној околини подлеже потпуној или делимичној измени или допуни и на основу наложене мере инспектора рада

Покретање поступка процене ризика

Члан 17.

Поступак процене ризика покреће послодавац доношењем одлуке о покретању поступка процене ризика.

Одређивање лица одговорни за спровођење процене ризика

Члан 18.

Послодавац одлуком о покретању поступка процене ризика одређује једно или више лица одговорних за спровођење поступка процене ризика у складу са овим правилником (у даљем тексту: стручно лице).

Стручно лице послодавац одређује из реда запослених код послодавца са положеним стручним испитом о практичној оспособљености за обављање послова безбедности и здравља на раду.

За вршење процене ризика послодавац може да ангажује правно лице, односно предузетника са лиценцом у области безбедности и здравља на раду.

Уговором о ангажовању правног лица, односно предузетника одређују се једно или више стручних лица из реда запослених код тог правног лица, односно предузетника, као и друга лица која имају одговарајућу стручност и знање потребне за вршење процене ризика, која су одговорна за спровођење поступка процене ризика.

План спровођења поступка процене ризика

Члан 19.

Стручно лице саставља план спровођења поступка процене ризика који одобрава послодавац, а који садржи:

- 1) правни основ за процену ризика (прописи у области безбедности и здравља на раду, национални и међународни стандарди, и др.);
- 2) организацију и координацију спровођења, измена и допуна поступка процене ризика;

- 3) списак правних и физичких лица компетентних за процењивање ризика (у даљем тексту: процењивачи ризика);
- 4) методе за вршење процене ризика;
- 5) фазе и рокове за процену ризика;
- 6) начин прикупљања документације потребне за процену ризика (упутства за безбедан рад, упутства за одржавање, стручни налази о прегледима и испитивањима опреме за рад, испитивања услова радне околине и др.);
- 7) информисање процењивача ризика;
- 8) координацију између процењивача ризика;
- 9) начин прибављања информација за процену ризика од запослених;
- 10) консултације са представницима запослених и информисање представника запослених о резултатима процене ризика и предузетим мерама;
- 11) друге радње потребне за спровођење, измене и допуне поступка процене ризика.

Ако послодавац ангажује правно лице, односно предузетника за обављање послова процене ризика, ангажовано правно лице, односно предузетник, уз план спровођења поступка процене ризика прилаже фотокопију лиценце за обављање послова безбедности и здравља на раду.

План спровођења поступка процене ризика јесте саставни део документације о процени ризика.

Провера ефикасности примене акта о процени ризика

Члан 20.

Провера ефикасности примене акта о процени ризика врши се непрекидно, тако што се проверава ефикасност спроведених мера и процењује успешност њиховог спровођења у погледу отклањања и смањења ризика.

Проверу ефикасности примене акта о процени ризика врши лице одређено за безбедност и здравље на раду код послодавца.

Ако у поступку провере ефикасности примене акта о процени ризика лице за безбедност и здравље на раду уочи њихову неефикасност, предлаже корекцију тих мера.

Поступак спровођења корективних мера врши се изменама и допунама акта о процени ризика.

Прелазна и завршна одредба

Члан 21.

Послодавац је дужан да акт о процени ризика, усклађен са одредбама овог правилника, донесе у року од годину дана од дана ступања на снагу овог правилника, у складу са законом.

До доношења акта о процени ризика према одредбама овог правилника, мере безбедности и здравља на раду које се спроводе ради спречавања повреда на раду, професионалних обољења и болести у вези са радом спроводе се сагласно одредбама општег акта или уговора о раду којим се код послодавца уређују права, обавезе и одговорности из области безбедности и здравља на раду.

Члан 22.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у «Службеном гласнику Републике Србије».

Број 110-00-00659/2006-20
У Београду, 15. августа 2006.године

Министар,
Слободан Лаловић

На основу члана 18. став 6. Закона о безбедности и здрављу на раду («Службени гласник РС», број 101/05), министар рада, запошљавања и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК
о поступку утврђивања испуњености прописаних услова
у области безбедности и здравља на раду

Члан 1.

Овим правилником уређује се поступак утврђивања испуњености прописаних услова у области безбедности и здравља на раду.

Члан 2.

Поступак утврђивања испуњености прописаних услова у области безбедности и здравља на раду врши се, у складу са законом, пре почетка обављања делатности послодавца.

Захтев за утврђивање испуњености прописаних услова у области безбедности и здравља на раду (у даљем тексту: захтев) подноси послодавац.

Захтев се, у складу са законом, подноси министарству надлежном за послове рада - инспекцији рада, најмање осам дана пре почетка обављања делатности послодавца.

У захтеву послодавац наводи делатност коју ће обављати и површину радног и помоћног простора у коме ће наведену делатност обављати, а за коју се тражи утврђивање испуњености прописаних услова у области безбедности и здравља на раду.

Уз захтев послодавац прилаже:

- 1) шематски приказ средстава за рад (радни и помоћни простор и положај опреме за рад која се користи у процесу рада);
- 2) доказ о примењеним прописаним мерама у области безбедности и здравља на раду за опрему за рад са документацијом за њену употребу и одржавање у исправном стању;
- 3) доказ о извршеној уплати трошкова утврђивања испуњености прописаних услова у области безбедности и здравља на раду.

Члан 3.

Испуњеност прописаних услова у области безбедности и здравља на раду утврђује инспектор рада, најкасније у року од пет дана од дана пријема уредног захтева.

Члан 4.

Поступак утврђивања испуњености прописаних услова у области безбедности и здравља на раду обухвата проверу података из захтева и преглед средстава за рад и радне околине.

Члан 5.

Провером података из захтева утврђује се усаглашеност стварног стања са достављеним подацима из захтева.

Члан 6.

Прегледом средстава за рад утврђује се испуњеност прописаних услова у области безбедности и здравља на раду у објекту који се користи као радни и помоћни простор, укључујући и објекат на отвореном простору, са свим припадајућим инсталацијама и опремом за рад која се користи у процесу рада.

Члан 7.

Прегледом радне околине утврђује се испуњеност прописаних услова у области безбедности и здравља на раду за сва радна места код послодавца, као и за радне услове (загревање, проветравање, осветљеност и др.).

Члан 8.

По извршеном прегледу инспектор рада саставља записник којим утврђује да су испуњени прописани услови у области безбедности и здравља на раду за обављање делатности из захтева послодавца и у року од три дана од дана састављања записника доноси решење о испуњености прописаних услова у области безбедности и здравља на раду.

Члан 9.

Ако у поступку утврђивања испуњености прописаних услова у области безбедности и здравља на раду инспектор рада утврди да нису испуњени прописани услови, записником налаже послодавцу да отклони утврђене неправилности и одређује му рок за њихово отклањање.

Члан 10.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о поступку утврђивања испуњености прописаних услова из заштите на раду («Службени гласник РС», број 7/99).

Члан 11.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од објављивања у «Службеном гласнику Републике Србије».

Број:110-00-442/2006-20
У Београду, 23јуна 2006.године

Министар,
Слободан Лаловић

На основу члана 49. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС", број 101/05), Министар рада и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК о евиденцијама у области безбедности и здравља на раду

Садржина правилника

Члан 1.

Овим правилником прописује се начин вођења евиденција у области безбедности и здравља на раду које је дужан да води и чува послодавац (у даљем тексту: евиденције), и то евиденције о:

- 1) радним местима са повећаним ризиком;
- 2) запосленима распоређеним на радна места са повећаним ризиком и лекарским прегледима запослених распоређених на та радна места;

- 3) повредама на раду, професионалним обољењима и болестима у вези са радом;
- 4) запосленима оспособљеним за безбедан и здрав рад;
- 5) опасним материјама које користи у току рада;
- 6) извршеним испитивањима радне околине;
- 7) извршеним прегледима и испитивањима опреме за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 8) пријавама смртних, колективних и тешких повреда на раду, повреда на раду због којих запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана, професионалних обољења односно обољења у вези са радом запосленог и опасних пој ава кој е би могле да угрозе безбедност и здравље запослених.

Обрасци

Члан 2.

Послодавац је дужан да евиденције води на прописаним обрасцима (обрасци 1-14), који су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део.

Обрасце попуњава и потписује лице за безбедност и здравље на раду, а оверава послодавац.

Евиденција о радним местима са повећаним ризиком

Члан 3.

Евиденција о радним местима са повећаним ризиком води се на Обрасцу 1 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) назив радног места са повећаним ризиком које је утврђено актом о процени ризика;
- 3) број запослених на том радном месту;
- 4) шифра опасности, односно штетности на основу којих је утврђено радно место са повећаним ризиком;
- 5) напомена о специфичним карактеристикама утврђених опасности, односно штетности и радним поступцима у којима се појављују.

Шифре опасности и штетности јесу:

- 1- недовољна безбедност због ротирајућих или покретних делова;
- 2- слободно кретање делова или материјала који могу нанети повреду запосленом;
- 03-унутрашњи транспорт и кретање радних машина или возила, као и померања одређене опреме за рад;
- 04-коришћење опасних средстава за рад, која могу произвести експлозије или пожар;
- 05-немогућност или ограниченост правовременог уклањања са места рада, изложеност затварању, механичком удару, поклапању, и сл.;
- 06-други фактори који могу да се појаве као механички извори опасности;
- 07-опасне површине (подови и све врсте газишта, површине са којима запослени долази у додир, а које имају оштре ивице - рубове, шилке, грубе површине, избочене елове, сл.);
- 08-рад на висини или у дубини, у смислу прописа о безбедности и здрављу на раду;
- 09-рад у скученом, ограниченом или опасном простору (између два или више фиксираних делова, између покретних делова или возила, рад у затвореном простору који је недовољно осветљен или проветран, и сл.);
- 10- могућност клизања или спотицања (мокре или клизаве површине);
- 11- физичка нестабилност радног места;
- 12-могуће последице или сметње услед обавезне употребе средстава или опреме за личну заштиту на раду;

- 13-утицаји услед обављања процеса рада коришћењем неодговарајућих или неприлагођених метода рада;
- 14-друге опасности које се могу појавити у вези са карактеристикама радног места и начином рада (коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду кој а оптерећују запосленог, и сл.);
- 15-опасност од директног додира са деловима електричне инсталације и опреме под напоном;
- 16-опасност од индиректног додира;
- 17-опасност од топлотног дејства које развијају електрична опрема и инсталације (прегревање, пожар, експлозија, електрични лук или варничење, и др.);
- 18-опасности услед удара грома и последица атмосферског пражњења;
- 19-опасност од штетног утицаја електростатичког наелектрисања;
- 20-друге опасности које се могу појавити у вези са коришћењем електричне енергије;
- 21-хемијске штетности, прашина и димови (удисање, гушење, уношење у организам, продор у тело кроз кожу, опекотине, тровање, и сл.);
- 22-физичке штетности (бука и вибрациј е);
- 23-биолошке штетности (инфекције, излагање микроорганизмима и алергентима);
- 24-штетни утицаји микроклиме (висока или ниска температура, влажност и брзина струјања ваздуха);
- 25-неодговарајућа - недовољна осветљеност;
- 26-штетни утицаји зрачења (топлотног, јонизујућег или нејонизујућег, ласерског, ултразвучног);
- 27-штетни климатски утицаји (рад на отвореном);
- 28-штетности које настају коришћењем опасних материја у производњи, транспорту, паковању, складиштењу или уништавању;
- 29-друге штетности које се појављују у радном процесу, а које могу да буду узрок повреде на раду запосленог, професионалног обољења или обољења у вези са радом;
- 30-напори или телесна напрезања (ручно преношење терета, гурање или вучење терета, разне дуготрајне повећане телесне активности и сл.);
- 31-нефизиолошки положај тела (дуготрајно стајање, седење, чучање, клечање и сл.);
- 32-напори при обављању одређених послова који проузрокују психолошка оптерећења (стрес, монотонија и сл.);
- 33-одговорност у примању и преношењу информација, коришћење одговарајућег знања и способности, одговорност у правилима понашања, одговорност за брзе измене радних процедура, интензитет у раду, просторна условљеност радног места, конфликтне ситуациј е, рад са странкама и новцем, недовољна мотивација за рад, одговорност у руковођењу, и сл.;
- 34-штетности везане за организацију рада, као што су: рад дужи од пуног радног времена (прековремени рад), рад у сменама, скраћено радно време, рад ноћу, приправност за случај интервенција, и сл.;
- 35-штетности које проузрокују друга лица (насиље према лицима која раде на шалтерима, лица на обезбеђењу, и сл.);
- 36-рад са животињама;
- 37-рад у атмосфери са високим или ниским притиском;
- 38-рад у близини воде или испод површине воде;
- 39-остале опасности, односно штетности.

Евиденција о запосленима распоређеним на радна места са повећаним ризиком и лекарским прегледима запослених распоређених на та радна места

Члан 4.

Евиденција о запосленима распоређеним на радна места са повећаним ризиком и лекарским прегледима запослених распоређених на та радна места води се на Обрасцу 2 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) име и презиме запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком;
- 3) назив радног места са повећаним ризиком;
- 4) интервал вршења периодичних лекарских прегледа изражен у месецима;
- 5) датуми извршених претходних и периодичних лекарских прегледа запосленог;
- 6) датум када треба да се изврши следећи лекарски преглед запосленог;
- 7) број лекарског извештаја;
- 8) оцена здравствене способности;
- 9) предузете мерс (распоређен на друго радно место - послове).

Евиденција о повредама на раду

Члан 5.

Евиденција о повредама на раду води се на Обрасцу 3 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) име и презиме повређеног;
- 3) време настанка повреде на раду (датум, дан у седмици, час);
- 4) радно место на коме се повреда догодила;
- 5) врста повреде (појединачна или колективна);
- 6) оцена тежине повреде (лака, тешка, смртна повреда на раду, односно повреда на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана);
- 7) извор повреде на раду - материјални узрочник (међународна шифра);
- 8) узрок повреде на раду - начин повређивања (међународна шифра).

Евиденција о професионалним обољењима

Члан 6.

Евиденција о професионалним обољењима води се на Обрасцу 4 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) име и презиме оболелог од професионалног обољења;
- 3) назив радног места на коме је оболели од професионалног обољења радио када је утврђено професионално обољење;
- 4) дијагноза и међународна шифра професионалног обољења;
- 5) назив здравствене установе која је извршила преглед оболелог од професионалног обољења;
- 6) степен телесног оштећења;
- 7) преостала радна способност оболелог од професионалног обољења за даљи рад.

Евиденција о болестима у вези са радом

Члан 7.

Евиденција о болестима у вези са радом води се на Обрасцу 5 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) име и презиме оболелог;
- 3) назив радног места на коме је оболели радио када је утврђено обољење у вези са радом;

- 4) дијагноза и међународна шифра обољења у вези са радом;
- 5) назив здравствене установе која је извршила преглед оболелог;
- 6) степен телесног оштећења;
- 7) преостала радна способност оболелог за даљи рад.

Евиденција о запосленима оспособљеним за безбедан и здрав рад

Члан 8.

Евиденција о запосленима оспособљеним за безбедан и здрав рад води се на Обрасцу 6 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) име и презиме запосленог који је оспособљен за безбедан и здрав рад;
- 3) назив радног места;
- 4) опис послова на том радном месту;
- 5) случај, односно разлог извршеног оспособљавања запосленог за безбедан и здрав рад;
- 6) датум теоријског и практичног оспособљавања за безбедан и здрав рад;
- 7) датум теоријске и практичне провере оспособљености за безбедан и здрав рад;
- 8) ризици са којима је запослени упознат приликом оспособљавања за безбедан и здрав рад;
- 9) конкретне мере за безбедан и здрав рад на том радном месту;
- 10) обавештења, упутства или инструкције са којима је запослени упознат ради обављања процеса рада на безбедан начин.

Случај, односно разлог извршеног оспособљавања запосленог за безбедан и здрав рад уноси се уписивањем шифре, и то:

- 1 - приликом заснивања радног односа;
- 2 - услед премештаја на друге послове;
- 3 - приликом увођења нове технологије;
- 4 - приликом увођења нових средстава за рад;
- 5 - приликом промене процеса рада;
- 6 - ако послодавац одреди запосленом да истовремено обавља послове на два или више радних места;
- 7 - ако код послодавца (на основу уговора, споразума или по било ком другом основу) рад обављају запослени код другог послодавца;
- 8 - услед периодичне провере оспособљености запослених који раде на радним местима са повећаним ризиком.

Попуњен, потписан и оверен Образац 6. потписује и запослени који је оспособљен за безбедан и здрав рад.

Евиденција о опасним материјама које се користе у току рада

Члан 9.

Евиденција о опасним материјама које се користе у току рада води се на Обрасцу 7 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) назив радног места на којем се користе опасне материје;
- 3) назив опасне материје која се користи у току рада на том радном месту;

- 4) хемијско име опасне материје;
- 5) ознака опасности - бројчана ознака опасне материје (УН, АДР или РИД број);
- 6) класа опасне материје;
- 7) начин употребе, односно коришћења у току рада;
- 8) дневна количина опасне материје која се користи на том радном месту;
- 9) напомена.

Евиденција о извршеним испитивањима радне околине

Члан 10.

Евиденција о извршеним испитивањима радне околине води се на Обрасцу 8 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) испитивани параметри радне околине (хемијске, биолошке и физичке штетности-осим јонизујућих зрачења, микроклима и осветљеност);
- 3) број стручног налаза или извештаја;
- 4) датум испитивања;
- 5) датум следећег испитивања;
- 6) напомена.

Евиденција о извршеним прегледима и испитивањима опреме за рад

Члан 11.

Евиденција о извршеним прегледима и испитивањима опреме за рад води се на Обрасцу 9 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) подаци о опреми за рад чији је преглед, односно испитивање извршено (врста, фабрички број, година производње, локација и намена);
- 3) број стручног налаза;
- 4) датум прегледа, односно испитивања;
- 5) датум следећег прегледа, односно испитивања;
- 6) напомена

Евиденција о извршеним прегледима и испитивањима средстава и опреме за личну заштиту на раду

Члан 12.

Евиденција о извршеним прегледима и испитивањима средстава и опреме за личну заштиту на раду води се на Обрасцу 10 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) подаци о средству и опреми за личну заштиту на раду чији је преглед, односно испитивање извршено (врста, фабрички број, година производње, и др.);
- 3) датум прегледа, односно испитивања;
- 4) датум следећег прегледа, односно испитивања;
- 5) потпис лица које је извршило преглед, односно испитивање;
- 6) напомена.

Евиденција о пријавама смртних, колективних и тешких повреда на раду, као и повреда на раду због којих запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана

Члан 13.

Евиденција о пријавама смртних, колективних и тешких повреда на раду, као и повреда на раду због којих запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана води се на Обрасцу 11 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) повреда на раду која је пријављена надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове (редни број из Обрасца 3);
- 3) датум подношења пријаве;
- 4) начин подношења пријаве (усмено - писмено);
- 5) седиште месно надлежног органа коме је пријава поднета;
- 6) име и презиме лица у надлежном органу које је пријаву примило;
- 7) напомена.

Евиденција о пријавама професионалних обољења

Члан 14.

Евиденција о пријавама професионалних обољења води се на Обрасцу 12 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) професионално обољење које је пријављено надлежној инспекцији рада (редни број из Обрасца 4);
- 3) датум подношења пријаве;
- 4) начин подношења пријаве (усмено - писмено);
- 5) седиште месно надлежног органа коме је пријава поднета;
- 6) име и презиме лица у надлежном органу које је пријаву примило;
- 7) напомена.

Евиденција о пријавама болести у вези са радом

Члан 15.

Евиденција о пријавама болести у вези са радом води се на Обрасцу 13 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) болест у вези са радом која је пријављена надлежној инспекцији рада (редни број из Обрасца 5);
- 3) датум подношења пријаве;
- 4) начин подношења пријаве (усмено - писмено);
- 5) седиште месно надлежног органа коме је пријава поднета;
- 6) име и презиме лица у надлежном органу које је пријаву примило;
- 7) напомена.

Евиденција о пријавама опасних појава које би могле да угрозе безбедност и здравље запослених

Члан 16.

Евиденција о пријавама опасних појава које би могле да угрозе безбедност и здравље запослених води се на Обрасцу 14 у који се уносе подаци, и то:

- 1) пословно име или фирма радње послодавца, адреса седишта послодавца и ПИБ послодавца;
- 2) опис опасне појаве која је пријављена надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове; датум подношења пријаве;
- 3) начин подношења пријаве (усмено - писмено);
- 4) седиште месно надлежног органа коме је пријава поднета;
- 5) име и презиме лица у надлежном органу које је пријаву примило;
- 6) напомена.

Чување евиденција

Члан 17.

Послодавац је дужан чува евиденције, односно обрасце, и то:

1. обрасце бр. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 12, 13 и 14 - 40 година;
2. обрасце бр. 8, 9 и 10 - шест година од дана престанка важења стручног налаза, односно извештаја;
3. образац број 7 - три године од дана престанка коришћења опасне материје.

Члан 18.

Под међународном шифром (извора повреде на раду, узрока повреде на раду, професионалног обољења и

обољења у вези са радом), која се уноси у обрасце бр. 3, 4. и 5. овог правилника, подразумева се шифра утврђена важећом међународном класификацијом болести (МКБ) - коју је утврдила Светска здравствена организација.

Престанак важења ранијег правилника

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о вођењу евиденција из заштите на раду („Службени гласник РС”, бр. 2/92 и 7/99).

Ступање на снагу правилника

Члан 20.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-00753/2006-20

У Београду, 21. јуна 2007. Године

Министар,
Расим Љајић с.р.

ЕВИДЕНЦИЈА О РАДНИМ МЕСТИМА СА ПОВЕЋАНИМ РИЗИКОМ

Пословно име или фирма радње послодавца

Адреса седишта послодавца

ПИБ послодавца

Редни број	Назив радног места са повећаним ризиком које је утврђено актом о процени ризика	Број запослених на том радном месту	Шифра опасности, односно штетности на основу којих је утврђено радно место са повећаним ризиком	Напомена о специфичним карактеристикама утврђених опасности, односно штетности и радним поступцима у којима се појављују
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П

Послодавац

**ЕВИДЕНЦИЈА О ЗАПОСЛЕНИМА РАСПОРЕЂЕНИМ НА РАДНА МЕСТА СА ПОВЕЋАНИМ РИЗИКОМ И ЛЕКАРСКИМ ПРЕГЛЕДИМА
ЗАПОСЛЕНИХ РАСПОРЕЂЕНИХ НА ТА РАДНА МЕСТА**

Пословно име или фирма радње послодавца			Адреса седишта послодавца			ПИБ послодавца			
Редни број	Име и презиме запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком	Назив радног места са повећаним ризиком	Интервал вршења периодичних лекарских прегледа изражен у месецима	Датуми извршених претходних и периодичних лекарских прегледа запосленог	Датум када треба да се изврши следећи лекарски преглед запосленог	Број лекарског извештаја	Оцена здравствене способности	Предузете мере (распоређен на друго радно место-послове)	
1.				Претходни					
				Периодични					
2.				Претходни					
				Периодични					

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

ЕВИДЕНЦИЈА О ПОВРЕДАМА НА РАДУ

Пословно име или фирма радње послодавца		Адреса седишта послодавца			ПИБ послодавца		
Редни број	Име и презиме повређеног	Време настанка повреде на раду (датум, дан у седмици, час)	Радно место на коме се повреда догодила	Врста повреде (појединачна или колективна)	Оцена тежине повреде (лака, тешка, смртна повреда на раду, односно повреда на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана)	Извор повреде на раду - материјални узрочник (међународна шифра)	Узрок повреде на раду - начин повређивања (међународна шифра)
1.							
2.							

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

ЕВИДЕНЦИЈА О ПРОФЕСИОНАЛНИМ ОБОЉЕЊИМА

Пословно име или фирма радње послодавца		Адреса седишта послодавца			ПИБ послодавца	
Редни број	Име и презиме оболелог од професионалног обољења	Назив радног места на коме је оболели од професионалног обољења радио када је утврђено професионално обољење	Дијагноза и међународна шифра професионалног обољења	Назив здравствене установе која је извршила преглед оболелог од професионалног обољења	Степен телесног оштећења	Преостала радна способност оболелог од професионалног обољења за даљи рад
1.						
2.						

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

ЕВИДЕНЦИЈА О БОЛЕСТИМА У ВЕЗИ СА РАДОМ

Пословно име или фирма радње послодавца			Адреса седишта послодавца		ПИБ послодавца	
Редни број	Име и презиме оболелог	Назив радног места на коме је оболели радио када је утврђено обољење у вези са радом	Дијагноза и међународна шифра обољења у вези са радом	Назив здравствене установе која је извршила преглед оболелог	Степен телесног оштећења	Преостала радна способност оболелог за даљи рад
1.						
2.						

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

ЕВИДЕНЦИЈА О ЗАПОСЛЕНИМА ОСПОСОБЉЕНИМ ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД

Пословно име или фирма послодавца

Адреса и седиште послодавца

Пиб

Име и презиме запосленог који је оспособљен за безбедан и здрав рад			
Назив радног места			
Опис послова на том радном месту			
Случај, односно разлог извршеног оспособљавања запосленог за безбедан и здрав рад			
Датум оспособљавања за безбедан и здрав рад		Датум провере оспособљености за безбедан и здрав рад	
теоријског	практичног	теоријске	практичне
Ризици са којима је запослени упознат приликом оспособљавања за безбедан и здрав рад			
Конкретне мере за безбедан и здрав рад на том месту Обавештења, упутства или инструкције са којима је запослени упознат ради обављања процеса рада на безбедан начин			

Лице за безбедност и здравље на раду послодавца

Послодавац

Запослени

М.П.

ЕВИДЕНЦИЈА О ОПАСНИМ МАТЕРИЈАМА КОЈЕ СЕ КОРИСТЕ У ТОКУ РАДА

Пословно име или фирма радње послодавца

Адреса седишта послодавца

ПИБ послодавца

Назив радног места на којем се користе опасне материје

Редни број	Назив опасне материје која се користи у току рада на том радном месту	Хемијско име опасне материје	Ознака опасности-бројчана ознака опасне материје			Класа опасне материје	Начин употребе, односно коришћења у току рада	Дневна количина опасне материје која се користи на том радном месту	Напомена
			УН број	АДР број	РИД број				
1.									
2.									
3.									
4.									

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

ЕВИДЕНЦИЈА О ИЗВРШЕНИМ ИСПИТИВАЊИМА РАДНЕ ОКОЛИНЕ

Пословно име или фирма радње послодавца		Адреса седишта послодавца	ПИБ послодавца		
Редни број	Испитивани параметри радне околине (хемијске, биолошке и физичке штетности-осим јонизујућих зрачења, микроклима и осветљеност)	Број стручног налаза или извештаја	Датум испитивања	Датум следећег испитивања	Напомена
1.					
2.					

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

ЕВИДЕНЦИЈА О ИЗВРШЕНИМ ПРЕГЛЕДИМА И ИСПИТИВАЊИМА ОПРЕМЕ ЗА РАД

	Пословно име или фирма радње послодавца	Адреса седишта послодавца		ПИБ послодавца	
Редни број	Подаци о опреми за рад чији је преглед, односно испитивање извршено (врста, фабрички број, година производње, локација и	Број стручног налаза	Датум прегледа, односно испитивања	Датум следећег прегледа, односно испитивања	Напомена
1.					
2.					

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П

Послодавац

ЕВИДЕНЦИЈА О ИЗВРШЕНИМ ПРЕГЛЕДИМА И ИСПИТИВАЊИМА СРЕДСТАВА И ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ ЗАШТИТУ НА РАДУ

Пословно име или фирма радње послодавца

Адреса седишта послодавца

ПИБ послодавца

Редни број	Подаци о средству и опреми за личну заштиту на раду чији је преглед, односно испитивање извршено (врста, фабрички број, година производње, и др.)	Датум прегледа, односно испитивања	Датум следећег прегледа, односно испитивања	Потпис лица које је извршило преглед, односно испитивање	Напомена
1.					
2.					

Лице за безбедност и здравље на раду

Послодавац

М.П

ЕВИДЕНЦИЈА О ПРИЈАВАМА СМРТНИХ, КОЛЕКТИВНИХ И ТЕШКИХ ПОВРЕДА НА РАДУ, КАО И ПОВРЕДА НА РАДУ ЗБОГ КОЈИХ ЗАПОСЛЕНИ НИЈЕ СПОСОБАН ЗА РАД ВИШЕ ОД ТРИ УЗАСТОПНА РАДНА ДАНА

Пословно име или фирма радње послодавца

Адреса седишта послодавца

ПИБ послодавца

Редни број	Повреда на раду која је пријављена надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове(редни број из Обрасца 3)	Датум подношења пријаве	Начин подношења пријаве	Надлежни орган коме је пријава поднета				Напомена
				Инспекција рада		ОУП		
				Седиште месно надлежног органа коме је пријава поднета	Име и презиме лица које је пријаву примило	Седиште месно надлежног органа коме је пријава поднета	Име и презиме лица које је пријаву примило	
1.			усмено					
			писмено					
2.			усмено					
			писмено					

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П

Послодавац

ЕВИДЕНЦИЈА О ПРИЈАВАМА ПРОФЕСИОНАЛНИХ ОБОЉЕЊА

Пословно име или фирма радње послодавца

Адреса седишта послодавца

ПИБ послодавца

Редни број	Професионално обољење које је пријављено надлежној инспекцији рада (редни број из Обрасца 4)	Датум подношења пријаве	Начин подношења пријаве	Надлежни орган коме је пријава поднета		Напомена
				Инспекција рада		
				Седиште месно надлежног органа коме је пријава поднета	Име и презиме лица које је пријаву примило	
1.			усмено			
			писмено			
2.			усмено			
			писмено			

Лице за безбедност и здравље на раду

Послодавац

М.П

ЕВИДЕНЦИЈА О ПРИЈАВАМА БОЛЕСТИ У ВЕЗИ СА РАДОМ

Пословно име или фирма радње послодавца

Адреса седишта послодавца

ПИБ послодавца

Редни број	Болест у вези са радом која је пријављена надлежној инспекцији рада (редни број из Обрасца 5)	Датум подношења пријаве	Начин подношења пријаве	Надлежни орган коме је пријава поднета		Напомена
				Инспекција рада		
				Седиште месно надлежног органа коме је пријава поднета	Име и презиме лица које је пријаву примило	
1.			усмено			
			писмено			
2.			усмено			
			писмено			

Лице за безбедност и здравље на раду

Послодавац

М.П

ЕВИДЕНЦИЈА О ПРИЈАВАМА ОПАСНИХ ПОЈАВА КОЈЕ БИ МОГЛЕ ДА УГРОЗЕ БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Пословно име или фирма радње послодавца

Адреса седишта послодавца

ПИБ послодавца

Редни број	Опис опасне појаве која је пријављена надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове	Датум подношења пријаве	Начин подношења пријаве	Надлежни орган коме је пријава поднета				Напомена
				Инспекција рада		ОУП		
				Седиште месно надлежног органа коме је пријава	Име и презиме лица које је пријаву примило	Седиште месно надлежног органа коме је пријава поднета	Име и презиме лица које је пријаву примило	
1.			усмено					
			писмено					
2.			усмено					
			писмено					

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

На основу члана 51. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду ("Службени гласник РС", број 101/05), министар рада, запошљавања и социјалне политике доноси

**ПРАВИЛНИК
О САДРЖАЈУ И НАЧИНУ ИЗДАВАЊА ОБРАСЦА ИЗВЕШТАЈА
О ПОВРЕДИ НА РАДУ, ПРОФЕСИОНАЛНОМ ОБОЉЕЊУ
И ОБОЉЕЊУ У ВЕЗИ СА РАДОМ**

Члан 1.

Овим правилником прописује се садржај и начин издавања обрасца извештаја о повреди на раду, професионалном обољењу и обољењу у вези са радом који се догоде на радном месту.

Члан 2.

Извештај о повреди на раду садржи:

- 1) податке о послодавцу;
- 2) податке о лицу одређеном за безбедност и здравље на раду код послодавца;
- 3) податке о запосленом који је претрпео повреду на раду (у даљем тексту: повређени);
- 4) податке о непосредном руководиоцу повређеног;
- 5) податке о радном месту и пословима повређеног и времену и месту наступања његове повреде на раду;
- 6) податке о очевипу;
- 7) податке о повреди на раду и мерама безбедности и здравља на раду које су примењиване на радном месту на којем је повређени радио;
- 8) налаз и мишљење лекара који је први прегледао повређеног.

Члан 3.

Извештај о професионалном обољењу садржи:

- 1) податке о послодавцу;
- 2) податке о лицу одређеном за безбедност и здравље на раду код послодавца;
- 3) податке о запосленом који је оболео од професионалног обољења (у даљем тексту: оболели од професионалног обољења);
- 4) податке о непосредном руководиоцу оболелог од професионалног обољења;
- 5) податке о радном месту, пословима и времену које је оболели од професионалног обољења провео на раду на тим пословима;
- 6) податке о врсти професионалног обољења и мерама безбедности и здравља на раду које су примењиване на радном месту на којем је оболели од професионалног обољења радио;
- 7) налаз и мишљење здравствене установе која је утврдила постојање професионалног обољења.

Члан 4.

Извештај о обољењу у вези са радом садржи:

- 1) податке о послодавцу;
- 2) податке о лицу одређеном за безбедност и здравље на раду код послодавца;
- 3) податке о запосленом који је оболео у вези са радом (у даљем тексту: оболели);
- 4) податке о непосредном руководиоцу оболелог;
- 5) податке о радном месту, пословима и времену које је оболели провео на раду на тим пословима;

- 6) податке о врсти обољења насталог у вези са радом и мерама безбедности и здравља на раду које су примењиване на радном месту на којем је оболели радио;
- 7) налаз и мишљење здравствене установе која је утврдила постојање обољења у вези са радом.

Члан 5.

Извештаји о повреди на раду, професионалном обољењу и обољењу у вези са радом који се догоде на радном месту издају се на Обраспу извештаја о повреди на раду (Образац 1), Обраспу извештаја о професионалном обољењу (Образац 2) и Обраспу извештаја о обољењу у вези са радом (Образац 3), који су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део.

Обрасци извештаја прописани овим правилником штампају се и издају у формату А4.

Извештај о повреди на раду, професионалном обољењу и обољењу у вези са радом који се догоде на радном месту (у даљем тексту: извештај) попуњава се у пет примерака.

Извештај попуњава послодавац тако што одмах, а најкасније у року од 24 часа од часа сазнања да је дошло до повреде на раду, професионалног обољења или обољења у вези са радом, у одговарајући образац непосредно уписује све податке прописане овим правилником.

Након што упише све податке прописане овим правилником, послодавац без одлагања, а најкасније у року од 24 часа од часа уписа података, свих пет примерака извештаја доставља здравственој установи у којој је извршен преглед повређеног, утврђено професионално обољење или обољење у вези са радом, ради уношења у садржину извештаја налаза и мишљења лекара, односно здравствене установе.

Лекар који је прегледао повређеног, односно здравствена установа која је утврдила професионално обољење или обољење у вези са радом уписује у извештај налаз и мишљење у року од два дана од дана његовог пријема и попуњени извештај доставља послодавцу без одлагања, а најкасније наредног дана.

Члан 7.

Извештај у који су уписани сви подаци прописани овим правилником и налаз и мишљење лекара, односно здравствене установе, послодавац, у року од два дана од дана пријема попуњеног извештаја, доставља филијали Републичког завода за здравствено осигурање код које повређени, оболели од професионалног обољења или оболели остварује права утврђена прописима о здравственом осигурању.

Филијала Републичког завода за здравствено осигурање оверава свих пет примерака извештаја, од којих задржава два примерка извештаја за своје потребе, а остале примерке враћа послодавцу.

Послодавац један примерак овереног извештаја задржава за своје потребе, један примерак извештаја доставља запосленом и један примерак извештаја преко Министарства рада, запошљавања и социјалне политике – Управе за безбедност и здравље на раду, доставља организацији надлежној за пензијско и инвалидско осигурање.

Члан 8.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о садржини и начину издавања листе о повреди на раду („Службени гласник РС“, број 2/92).

Члан 9.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Број 110-00-00601/2006-20
У Београду, 02. августа 2006.године

Министар, Слободан Лаловић

На основу члана 15. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, број 101/05),
министар рада, запошљавања и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК

о поступку прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине

I. САДРЖИНА ПРАВИЛНИКА

Члан 1.

Овим правилником прописују се поступак и рокови превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад, као и превентивних и периодичних испитивања услова радне околине, односно хемијских, биолошких и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености.

II. ПРЕГЛЕДИ И ИСПИТИВАЊА ОПРЕМЕ ЗА РАД

Предмет превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад

Члан 2.

Превентивним и периодичним прегледима и испитивањима опреме за рад проверава се и утврђује да ли су на опреми за рад, прописаној овим правилником, која се користи у процесу рада, примењене мере безбедности и здравља на раду утврђене прописима у области безбедности и здравља на раду, техничким прописима, стандардима и упутствима произвођача.

Опрема за рад која подлеже превентивним и периодичним прегледима и испитивањима

Члан 3.

Опрема за рад која подлеже превентивним и периодичним прегледима и испитивањима, у смислу овог правилника, јесте:

- 1) дизалица и уређај носивости од 0,5 тона и више, као и привремено постављена конзолна дизалица и витло носивости од 0,3 тона и више, на механизовани погон, који служе за дизање, спуштање и преношење терета помоћу челичног или другог ужета, ланца, хидраулика и др.;
- 2) регална дизалица на механизовани погон (у регалном ходнику и ван њега, везана за шине или која има на други начин аутоматски регулисане позиције) која служи за уношење у регал и узимање из регала палета или материјала;
- 3) подизна платформа на механизовани погон која, помоћу уграђене платформе или корпе, служи за дизање и спуштање запослених ради обављања радних операција;
- 4) viseћа скела, фасадни, теретни и путнички лифт (изузев лифтова у стамбеним зградама), на механизовани погон, који на вертикалним површинама зграда, на фасадама зграда, градилиштима и у објектима намењеним за радне и помоћне просторије служе за дизање и спуштање запослених и материјала;
- 5) самоходно возило, на механизовани погон, које се користи за унутрашњи транспорт - вучу, потискивање, дизање, спуштање и преношење терета;
- 6) преса, маказе, нож и ваљак, на механизовани погон, за сечење, пресовање, савијање и извлачење материјала, а у које се материјал за обраду улаже или вади ручно;
- 7) опрема за прераду и обраду дрвета, пластичних и сличних материјала, на механизовани погон, која је постављена на темеље, у коју се материјал за обраду улаже или вади ручно;

- 8) уређаји у којима се наносе и суше премазна средства чије компоненте у додиру са ваздухом образују запаљиве и експлозивне смеше, испарења и хемијске штетности опасне по здравље запослених;
- 9) опрема, односно постројења за производњу, пуњење, мерење и контролу, са цевоводима за напајање, развођење и транспорт експлозивних, отровних и загушљивих флуида –гасова или течности, осим природног гаса (земни гас), у објектима који се користе као радни и помоћни простор;
- 10) противексплозијско заштићена опрема за рад, која се користи у технолошким процесима;
- 11) привремена електрична инсталација са уређајима, опремом и прибором, постављена за време изградње грађевинских објеката или извођења других радова;
- 12) опрема за рад (машине, уређаји, постројења, инсталације и алати) за коју је послодавац актом о процени ризика утврдио да се на њој врше превентивни и периодични прегледи и испитивања.

Вршилац превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад

Члан 4.

Прегледе и испитивања опреме за рад врши правно лице са лиценцом за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад, које поседује одговарајуће инструменте и уређаје за вршење прегледа и испитивања, наведене са техничким карактеристикама у прихваћеној методологији.

Стручни налаз

Члан 5.

О извршеном прегледу и испитивању опреме за рад издаје се стручни налаз. Уз стручни налаз правно лице које је обавило прегледе и испитивања опреме за рад прилаже копију лиценце тог правног лица и одговорног лица које је потписало стручни налаз.

Садржина стручног налаза

Члан 6.

Стручни налаз, обавезно, садржи:

- 1) пословно име и седиште правног лица са лиценцом које је обавило прегледе и испитивања и издало стручни налаз;
- 2) број стручног налаза и датум његовог издавања;
- 3) позив на прописе, односно акте и документе на основу којих је утврђена обавеза вршења прегледа и испитивања опреме за рад;
- 4) назив и седиште корисника опреме за рад;
- 5) место и време вршења прегледа и испитивања опреме за рад;
- 6) име и презиме одговорног лица са лиценцом за обављање прегледа и испитивања опреме за рад, које потписује стручни налаз;
- 7) име и презиме и стручна спрема лица која су вршила прегледе и испитивања опреме за рад;
- 8) податке о опреми за рад која је предмет прегледа и испитивања (ближи подаци којима се идентификује опрема са описом намене, односно местом рада у простору -фотографија и скица са положајем и локацијом у простору, као и о материјалима и сировинама који се користе);
- 9) податке о инструментима и уређајима који су коришћени у поступку прегледа и испитивања опреме за рад;
- 10) утврђено стање са измереним величинама, односно вредностима и величинама и вредностима карактеристичним за одређене елементе испитивања, као и посебно исказане утврђене недостатке и неправилности према прописима;
- 11) закључак да ли су на прегледаној и испитаној опреми за рад примењене или нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду, односно да ли је опрема безбедна за употребу – коришћење.

Рокови за превентивне прегледе и испитивања опреме за рад

Члан 7.

Превентивни прегледи и испитивања опреме за рад обављају се пре почетка коришћења, односно пре давања на употребу запосленима, после реконструкције или хаварије, као и пре почетка рада на новом месту рада ако је опрема премештена са једног на друго место.

Рокови за периодичне прегледе и испитивања опреме за рад

Члан 8.

Периодични прегледи и испитивања опреме за рад обављају се у року који је утврђен техничким прописима и стандардима или који је одређен упутством произвођача, а најкасније у року од три године од дана претходног прегледа и испитивања, осим периодичних прегледа и испитивања привремене електричне инсталације са уређајима, опремом и прибором, који се обављају у року од годину дана од дана претходног прегледа и испитивања и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад коју послодавац утврди актом о процени ризика, који се обављају у року утврђеном тим актом.

III. ИСПИТИВАЊЕ УСЛОВА РАДНЕ ОКОЛИНЕ

Предмет превентивних и периодичних испитивања услова радне околине

Члан 9.

Превентивним и периодичним испитивањима услова радне околине (у даљем тексту: испитивања) проверава се и утврђује да ли су на радном месту у радној околини примењене мере безбедности и здравља на раду утврђене прописима у области безбедности и здравља на раду, техничким прописима и стандардима.

Садржина и обим испитивања

Члан 10.

Испитивања обухватају:

- 1) микроклиму (температура, брзина струјања и релативна влажност ваздуха);
- 2) хемијске штетности (гасови, паре, димови и прашине);
- 3) физичке штетности (бука, вибрације и штетна зрачења - осим јонизујућих зрачења);
- 4) осветљеност;
- 5) биолошке штетности.

Испитивања се обављају анализом свих елемената услова радне околине тако да се даје јединствена оцена обављеног испитивања.

Испитивања се, по правилу, врше у условима када раде сви технолошки капацитети (опрема за рад, инсталације за климатизацију, проветравање и сл.), што се посебно наводи у стручном налазу.

Испитивање микроклиме

Члан 11.

Испитивања микроклиме врши се на радним местима у радној околини у којој се обавља процес рада, односно у којој се запослени крећу, или задржавају дуже од два сата у току радне смене.

Испитивања микроклиме врше се у летњем и зимском периоду, а не врше се у просторијама у којима технолошки поступак условљава одређене климатске услове.

Испитивања микроклиме у летњем периоду врши се кад је спољна температура изнад 15 степени Целзијуса, а у зимском периоду када је спољна температура испод 5 степени Целзијуса.

Испитивања микроклиме врши се у складу са прихваћеном методологијом испитивања микроклиме, прописима у области безбедности и здравља на раду, техничким прописима, стандардима и препорукама.

Испитивање хемијских штетности

Члан 12.

Испитивања хемијских штетности врши се на радном месту у радној околини где се у технолошким и радним процесима појављују хемијске штетности.

Испитивања хемијских штетности врши се узимањем најмање једног узорка на радном месту најближем извору штетности. Ако је утврђена концентрација хемијских штетности на радном месту најближем извору штетности изнад дозвољених концентрација, испитивање хемијских штетности врши се узимањем најмање једног узорка и на осталим радним местима на којима се оправдано очекују те штетности. На радним местима на којима је у поступку испитивања утврђена концентрација хемијских штетности изнад дозвољених концентрација врши се континуално испитивање ради процене ризика и предузимања мера за смањење штетности и заштиту здравља запослених.

Испитивање хемијских штетности врши се у складу са прихваћеном методологијом испитивања хемијских штетности квалитативном и квантитативном анализом, прописима у области безбедности и здравља на раду, техничким прописима и стандардима.

Испитивање физичких штетности

Члан 13.

Испитивање физичких штетности врши се на радном месту у радној околини где се при технолошком процесу појављују бука, вибрације и штетна зрачења.

Испитивања буке, вибрација и штетних зрачења обухвата мерење, анализу и упоређивање измерених величина са дозвољеним вредностима.

Испитивање физичких штетности врши се у складу са прихваћеним методологијама испитивања буке, вибрација и штетних зрачења, прописима у области безбедности и здравља на раду, техничким прописима, стандардима и препорукама.

Испитивање осветљености

Члан 14.

Испитивање осветљености на радном месту у радној околини врши се у складу са прихваћеном методологијом испитивања и мерења осветљености, прописима у области безбедности и здравља на раду, техничким прописима и стандардима.

Испитивање биолошких штетности

Члан 15.

Испитивање биолошких штетности (вируси, бактерије, паразити, гљивице, плесни и др.) обавља се у радним просторијама и на свим радним местима где могу да се оправдано очекују у процесу рада.

Испитивање биолошких штетности врши се у складу са прихваћеном методологијом испитивања присутности биолошких штетности, квантитативном и квалитативном анализом.

Вршилац превентивних и периодичних испитивања услова радне околине

Члан 16.

Испитивање услова радне околине, осим испитивања биолошких штетности, може да врши правно лице са лиценцом за обављање послова испитивања услова радне околине, које поседује одговарајуће инструменте и уређаје за вршење испитивања и мерења, наведене са техничким карактеристикама у прихваћеној методологији. Испитивање услова радне околине и биолошких штетности може да врши правно лице са лиценцом за обављање послова испитивања услова радне околине – биолошких штетности, које поседује одговарајуће инструменте, опрему, лабораторије и уређаје за испитивања и анализу биолошких штетности, наведене са техничким карактеристикама у прихваћеној методологији.

Стручни налаз

Члан 17.

О извршеном испитивању услова радне околине издаје се стручни налаз.

Уз стручни налаз правно лице које је обавило испитивања услова радне околине прилаже копију лиценце тог правног лица и одговорног лица које је потписало стручни налаз.

Стручни налаз издаје се у целини за сва обављена испитивања услова радне околине, а у зависности од технолошког процеса.

Изузетно за испитивање биолошких штетности може се издати посебан стручни налаз.

Садржина стручног налаза

Члан 18.

Стручни налаз, обавезно, садржи:

- 1) пословно име и седиште правног лица са лиценцом које је обавило испитивање услова радне околине и издало стручни налаз;
- 2) број стручног налаза и датум његовог издавања;
- 3) позив на прописе на основу којих је утврђена обавеза вршења испитивања услова радне околине;
- 4) назив и седиште корисника код ког су вршена испитивања услова радне околине;
- 5) место и време вршења испитивања услова радне околине;
- 6) име и презиме одговорног лица са лиценцом за обављање испитивања услова радне околине, које потписује стручни налаз;
- 7) име и презиме и стручна спрема лица која су вршила испитивања услова радне околине;
- 8) податке којима се ближе одређују радна места у радној околини и места на којима су вршена испитивања (опис, фотографија, скица, графички приказ у простору и сл.) са параметрима услова рада који су утврђени у току испитивања;
- 9) податке о инструментима и уређајима који су коришћени у поступку испитивања услова радне околине;
- 10) утврђено стање, нивои или величине карактеристични за одређене елементе испитивања, као и посебно исказане ризике по здравље запослених због присуства физичких и хемијских штетности изнад дозвољених нивоа или концентрација, недовољне осветљености и микроклиме изван зоне комфора;
- 11) закључак да ли су на радном месту и у радној околини измерене величине у дозвољеним границама, односно да ли су примењене или нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду.

Извештај о испитивању

Члан 19.

На основу наложене мере инспектора рада или за потребе процене ризика врше се испитивања појединих елемената услова радне околине за која се издаје извештај о испитивању са истом садржином коју има стручни налаз.

Рокови за превентивне прегледе и испитивања услова радне околине

Члан 20.

Превентивна испитивања услова радне околине обављају се у року од шест месеци од почетка рада радног, односно технолошког процеса, реконструкције објекта у ком се обавља радни процес (уређаја за грејање, вентилацију или климатизацију, и сл.) или замене техничких капацитета којима се мењају услови рада.

Рокови за периодична испитивања услова радне околине

Члан 21.

Периодична испитивања услова радне околине обављају се на радном месту у радној околини у року од три године од дана претходног испитивања.

IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 22.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о поступку прегледа и испитивања радне средине, опасних материја, оруђа за рад, инсталација и средстава и опреме личне заштите („Службени гласник РС”, број 7/99).

Члан 23.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-00723/2006-20
У Београду, 25. октобра 2006.године

Министар,
Слободан Лаловић

На основу члана 43. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, број 101/05), министар рада и социјалне политике и министар здравља споразумно доносе

ПРАВИЛНИК о претходним и периодичним лекарским прегледима запослених на радним местима са повећаним ризиком

Садржина правилника

Члан 1.

Овим правилником утврђује се начин, поступак и рокови вршења претходног лекарског прегледа лица које заснива радни однос, односно лица које послодавац ангажује за рад на радном

месту са повећаним ризиком (у даљем тексту: запослени) и периодичног лекарског прегледа запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком.

Претходне и периодичне лекарске прегледе врши служба медицине рада.

У поступку вршења претходног и периодичног лекарског прегледа служба медицине рада користи податке из акта послодавца о процени ризика - о факторима ризика на радном месту са повећаним ризиком и о посебним здравственим условима које морају испуњавати запослени.

Претходни лекарски преглед

Члан 2.

Претходни лекарски преглед врши се ради утврђивања и оцењивања посебних здравствених услова, односно способности запосленог за рад на радном месту са повећаним ризиком или за употребу односно руковање одређеном опремом за рад - у односу на факторе ризика утврђене актом о процени ризика код послодавца.

Претходни лекарски преглед запосленог врши се:

- 1) пре почетка рада на радном месту са повећаним ризиком;
- 2) пре премештаја запосленог на радно место са повећаним ризиком;
- 3) приликом сваког утврђивања нових ризика на радном месту са повећаним ризиком на коме запослени ради;
- 4) уколико је запослени распоређен на радно место са повећаним ризиком, а имао је прекид у обављању послова на том радном месту дужи од 12 месеци.

Периодични лекарски преглед

Члан 3.

Периодични лекарски преглед врши се ради праћења и оцењивања здравственог стања, односно способности запосленог за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком на коме запослени ради или за употребу односно руковање одређеном опремом за рад - у односу на факторе ризика тог радног места, а у роковима прописаним овим правилником.

Послодавац упућује запосленог на периодични лекарски преглед:

- 1) најкасније 30 дана пре истека рока утврђеног овим правилником;
- 2) након закључивања боловања по основу тешке повреде на раду;
- 3) после болести или повреде који нису у вези са радом - ако постоји сумња на смањену радну способност.

Начин вршења лекарских прегледа

Члан 4.

Претходни и периодични лекарски преглед запосленог обухвата:

- 1) општи преглед - без обзира на врсту ризика и здравствене услове на радном месту са повећаним ризиком;
- 2) специфични преглед - зависно од ризика и здравствених услова кој е мора испуњавати запослени на том радном месту.

Општи и специфични преглед чине елементи претходних и периодичних лекарских прегледа запосленог, који садрже рокове за вршење периодичних лекарских прегледа, а који су одштампани у прилогу I и II овог правилника и чине његов саставни део.

Члан 5.

Ако служба медицине рада у поступку оцењивања посебних здравствених услова запосленог утврди да је за оцењивање неопходна претходна медицинска документација може је захтевати од изабраног лекара запосленог.

Изабрани лекар запосленог дужан је да, у року три дана од добијања захтева, медицинску документацију из става 1. овог члана достави служби медицине рада, а служба медицине рада дужна је да примљену документацију врати изабраном лекару запосленог наредног дана од дана њеног пријема.

Члан 6.

Служба медицине рада, у поступку вршења претходног или периодичног лекарског прегледа (у даљем тексту: лекарски преглед), може да користи већ постојеће лабораторијске резултате - који у моменту вршења прегледа нису старији од месец дана.

Ако послодавац ангажуј е другу службу медицине рада, та служба може, у року од осам дана од дана ангажовања, поднети захтев служби медицине рада која је била раније ангажована да јој достави оригиналну медицинску документацију о извршеним лекарским прегледима запослених.

Раније ангажована служба медицине рада дужна је да новоангажованој служби медицине рада тражену документацију достави у року од 30 дана од дана пријема захтева, као и да сачува фотокопије медицинске документације коју достави.

Упут за лекарски преглед

Члан 7.

При упућивању запосленог на лекарски преглед послодавац попуњава Упут за претходни лекарски преглед - Образац 1, односно Упит за периодични лекарски преглед - Образац 2.

Послодавац попуњава образац у два примерка и један примерак доставља служби медицине рада, а други примерак задржава за своје потребе.

Извештај о лекарском прегледу

Члан 8.

Извештај о извршеном претходном лекарском прегледу запосленог - Образац 3, односно извештај о периодичном лекарском прегледу запосленог - Образац 4. попуњава служба медицине рада у три примерка, од којих послодавцу и запосленом (који свој примерак доставља изабраном лекару) доставља по један примерак извештаја, а један примерак задржава за своје потребе - најкасније у року од 15 дана од дана извршеног претходног, односно периодичног лекарског прегледа.

Извештаји из става 1. овог члана садрже оцену да је запослени здравствено способан, односно да није здравствено способан за рад на радном месту са повећаним ризиком или за употребу - руковање одређеном опремом за рад.

Члан 9.

Обрасци из чл. 7. и 8. овог правилника одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Обавештавање

Члан 10.

Када служба медицине рада у поступку претходног или периодичног лекарског прегледа утврди

поремећај здравственог стања запосленог о томе, без одлагања, обавештава запосленог и његовог изабраног лекара.

Завршне одредбе

Члан 11.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о поступку и условима за вршење претходних и периодичних лекарских прегледа радника („Службени гласник РС", број 23/92).

Члан 12.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије".

Број: 119-01 -00002/2007-01
У Београду, 19. новембра 2007. Године

Министар
Расим Љајић

Министар
Томица Милосављевић

_____	_____
(послодавац)	(матични број из јединственог регистра)
_____	_____
(адреса)	(шифра делатности)
_____	_____
(датум)	(број упута)

УПУТ ЗА ПРЕТХОДНИ ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД ЗАПОСЛЕНОГ(Е)

Упућује се на ПРЕТХОДНИ преглед _____,
 _____ (име, очево име и презиме)
 рођен(а) _____ године у _____
 _____ (место рођења и општина) _____ (ЈМБГ)
 по занимању _____, који(а) треба да ради на радном месту
 _____ (назив занимања)
 _____ ради оцене испуњености посебних здравствених
 _____ (назив радног места)
 способности за обављање послова на том радном месту - које је Актом о процени ризика

 _____ (назив послодавца, број и датум доношења Акта)

утврђено као радно место са повећаним ризиком.

- Кратак опис послова на радном месту: _____

- Процењени ризици на радном месту и у радној околини - утврђени Актом о процени ризика:

_____ (опасности и штетности са измереним вредностима)

Посебни здравствени услови утврђени Актом о процени ризика које запослени(а) мора
 испуњавати: _____

(МП)

Послодавац

_____	_____
(послодавац)	(матични број из јединственог регистра)
_____	_____
(адреса)	(шифра делатности)
_____	_____
(датум)	(број упута)

ИЗВЕШТАЈ О ИЗВРШЕНОМ ПРЕТХОДНОМ ЛЕКАРСКОМ ПРЕГЛЕДУ ЗАПОСЛЕНОГ

На основу упута за претходни преглед број _____ од _____ године, извршен је преглед _____ (име, очево име и презиме) _____ (ЈМБГ) рођен(а) _____ године, по занимању _____ (назив занимања) који(а) ради на радном месту _____ (назив радног места)

На основу извршених прегледа у складу са Правилником о претходним и периодичним лекарским прегледима запослених на радном месту са повећаним ризиком, даје се

ОЦЕНА

Да је _____ здравствено способан(а)-није способан(а) за рад на радном месту _____ (име и презиме) _____, односно да код именованог(е) _____ (назив радног места)

НЕ ПОСТОЈЕ-ПОСТОЈЕ патолошка стања, која не представљају - представљају контраиндикацију за рад.

_____	Оцену дао
(место)	(МП)
_____	_____
(датум)	(име и презиме специјалисте медицине рада)

(служба медицине рада)

(датум прегледа)

(седиште)

(број амбулантног протокола)

(број здравственог картона)

ИЗВЕШТАЈ О ИЗВРШЕНОМ ПЕРИОДИЧНОМ ЛЕКАРСКОМ ПРЕГЛЕДУ ЗАПОСЛЕНОГ

На основу упута за периодични преглед број _____ од _____ године, извршен је преглед

(име, очево име и презиме)

(ЈМБГ)

рођен(а) _____ године, по занимању _____

(назив занимања)

који(а) ради на радном месту _____

(назив радног места)

На основу извршених прегледа у складу са Правилником о претходним и периодичним лекарским прегледима запослених, даје се

ОЦЕНА

Да је _____ здравствено способан(а)-није способан(а) за рад на радном месту

(име и презиме)

_____, односно да код именованог(е) НЕ ПОСТОЈЕ-ПОСТОЈЕ

(назив радног места)

патолошка стања, која не представљају - представљају контраиндикацију за рад.

(место)

Оцену дао

(МП)

(датум)

(име и презиме специјалисте медицине рада)

Општи део програма претходних и периодичних прегледа запослених на радним местима са повећаним ризиком

Претходни преглед обухвата:

- 1) Анамнестичке податке (радна анамнеза, главне тегобе, садашња болест, лична анамнеза, породична анамнеза, социјалноепидемиолошки подаци);
- 2) Лекарски преглед са основном антропометријом (телесна маса, телесна висина, израчунавање индекса телесне масе-БМИ);
- 3) Основне лабораторијске анализе:
 - (1) крви (брзина седиментације еритроцита, број леукоцита, еритроцита, хематокрит, концентрација глукозе)
 - (2) урина (присуство беланчевина, шећера, билирубина, уробилиноген и седимент урина);
- 4) Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид;
- 5) Тоналану лиминарну Аудиометрију;
- 6) Спирометрију са кривом проток волумен;
- 7) Електрокардиограм (12 одвода);
- 8) Попуњавање упитника о претходним болестима, навикама, алергиј ама;
- 9) Радиографију грудног коша (ПА)-по одлуци лекара;
- 10) Специфичне прегледе и/или испитивања у зависности од утврђених штетности и опасности односно посебних здравствених услова за обављање одређених послова на радном месту, у складу са Актом о процени ризика

Периодични преглед обухвата:

- 1) Анамнестичке податке (радна анамнеза, главне тегобе, садашња болест, лична анамнеза, породична анамнеза, социјалноепидемиолошки подаци);
- 2) Лекарски преглед са основном антропометријом (телесна маса, телесна висина, израчунавање индекса телесне масе-БМИ);
- 3) Основне лабораторијске анализе:
 - (1) крви (брзина седиментације еритроцита, број леукоцита, еритроцита, хематокрит, концентрација а глукозе)
 - (2) урина (присуство беланчевина, шећера, билирубина, уробилиноген и седимент урина);
- 4) Електрокардиограм (12 одвода);
- 5) Спирометрију са кривом проток волумен;
- 6) Радиографију грудног коша (ПА)-по одлуци лекара;
- 7) Специфичне прегледе и/или испитивања у зависности од утврђених штетности и опасности односно посебних здравствених услова за обављање одређених послова на радном месту, у складу са Актом о процени ризика.

Специфични део програма претходних и периодичних прегледа запослених на радним

	ПРЕТХОДНИ ПРЕГЛЕД	ПЕРИОДИЧНИ ПРЕГЛЕД	Врем. инт. у мес.
1	2	3	4
1.0.	ЗАХТЕВИ И ОПТЕРЕЋЕЊА	ЗАХТЕВИ И ОПТЕРЕЋЕЊА	
1.1.	ЧУЛО ВИДА	ЧУЛО ВИДА	12
	Циљана анамнеза. Тестирање функција: форија, фузија, колорни вид. Захтев за очуваним видним пољем: периметрија Захтев за очуваним видом у тами: испитивање адаптације на таму.	Циљана анамнеза. Тестирање функција: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид, форија, фузија, колорни вид. Захтев за очуваним видним пољем: периметрија Захтев за очуваним видом у тами: испитивање адаптације на таму.	
1.2.	ЧУЛА МИРИСА И УКУСА	ЧУЛА МИРИСА И УКУСА	24
	Циљана анамнеза са испитивањем (тестирањем) чула мириса и укуса.	Циљана анамнеза са испитивањем (тестирањем) чула мириса и укуса.	
1.3.	ЧУЛО РАВНОТЕЖЕ	ЧУЛО РАВНОТЕЖЕ	12
	Циљана анамнеза. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход). Тестирање видних функција: форија, фузија, колорни вид.	Циљана анамнеза. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход). Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид, форија, фузија, колорни вид.	
1.4.	ЧУЛО СЛУХА	ЧУЛО СЛУХА	12
	Циљана анамнеза.	Циљана анамнеза. Тонална лиминарна аудиометрија.	
1.5.	СРЕДЊЕ ТЕЖАК И ТЕЖАК ДИНАМИЧКИ ФИЗИЧКИ РАД (=>4 МЕта)	СРЕДЊЕ ТЕЖАК И ТЕЖАК ДИНАМИЧКИ ФИЗИЧКИ РАД (=>4 МЕта)	12

	Циљана анамнеза. Харвард степ тест са регистровањем ЕКГ-а, пулса и крвног притиска пре и после теста.	Циљана анамнеза. Харвард степ тест са регистровањем ЕКГ-а, пулса и крвног притиска пре и после теста.	
1.6.	СТАТИЧКИ ФИЗИЧКИ РАД	СТАТИЧКИ ФИЗИЧКИ РАД	12
	Циљана анамнеза. Испитивање снаге групе мишића ангазоване у статичком раду.	Циљана анамнеза. Испитивање снаге групе мишића ангазоване у статичком раду.	
1.7.	ПОНАВЉАЈУЋИ БРЗИ ПОКРЕТИ И ПРИСИЛНИ ПОЛОЖАЈИ	ПОНАВЉАЈУЋИ БРЗИ ПОКРЕТИ И ПРИСИЛНИ ПОЛОЖАЈИ	12
	Циљана анамнеза. Упитник за коштано мишићне тегобе и поремећаје.	Циљана анамнеза. Упитник за коштано мишићне тегобе и поремећаје.	
1.8.	ПСИХИЧКИ ЗАХТЕВИ И ОПТЕРЕЋЕЊА (КОГНИТИВНИ, ПСИХОСЕНЗОРНИ И ПСИХОМОТОРНИ)	ПСИХИЧКИ ЗАХТЕВИ И ОПТЕРЕЋЕЊА (КОГНИТИВНИ, ПСИХОСЕНЗОРНИ И ПСИХОМОТОРНИ)	12
	Циљана анамнеза. Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, когнитивних функција и карактеристика личности).	Циљана анамнеза. Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, когнитивних функција и карактеристика личности).	
2.0.	ФИЗИЧКЕ ШТЕТНОСТИ	ФИЗИЧКЕ ШТЕТНОСТИ	
2.1.	НЕОДГОВАРАЈУЋЕ ОСВЕТЉЕЊЕ	НЕОДГОВАРАЈУЋЕ ОСВЕТЉЕЊЕ	24
	Циљана анамнеза. Тестирање видних функција: форија, фузија, колорни вид. Периметрија. Испитивање адаптације на таму.	Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид, форија, фузија, колорни вид. Периметрија Испитивање адаптације на таму.	
2.2.	РАД У НЕПОВОЉНИМ МИКРОКЛИМАТСКИМ УСЛОВИМА	РАД У НЕПОВОЉНИМ МИКРОКЛИМАТСКИМ УСЛОВИМА	12

	<p>Циљана анамнеза. Харвард степ тест са регистровањем ЕКГ-а, пулса и крвног притиска пре и после теста. *Динамичка кожна темометрија (Cold test).</p>	<p>Циљана анамнеза. Харвард степ тест са регистровањем ЕКГ-а, пулса и крвног притиска пре и после теста. *Динамичка кожна темометрија (Cold test).</p>	
--	--	--	--

	Напомена: *Код особа изложених ниским температурама.		
2.3.	БУКА	БУКА	12
	<p>Циљана анамнеза. Упитник за рад у буци. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход). Саветовање о превентивним мерама за очување слуха и упутства за употребу личних заштитних средстава (опреме).</p>	<p>Циљана анамнеза. Тонална лиминарна аудиометрија. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход). Саветовање о превентивним мерама за очување слуха и упутства за употребу личних заштитних средстава (опреме).</p>	
	Напомена: Експозиција буци једнака или већа од 85 dB(A) први периодични преглед 12 месеци од почетка рада, следећи минимално сваке 3 године. Експозиција буци једнака или већа од 90 dB(A) први периодични преглед чула слуха 6 месеци од почетка рада, следећи минимално сваких годину дана.		
2.4.	ОПШТЕ ВИБРАЦИЈЕ	ОПШТЕ ВИБРАЦИЈЕ	12
	<p>Циљана анамнеза. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход).</p>	<p>Циљана анамнеза. Тонална лиминарна аудиометрија. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход).</p>	
2.5.	ЛОКАЛНЕ ВИБРАЦИЈЕ	ЛОКАЛНЕ ВИБРАЦИЈЕ	12
	<p>Циљана анамнеза. Упитник за рад са вибрацијама. Динамичка кожна термометрија (Cold test). Испитивање сензибилитета за бол, додир и вибрације. Пхаленов тест</p>	<p>Циљана анамнеза. Упитник за рад са вибрацијама. Динамичка кожна термометрија (Cold test). Испитивање сензибилитета за бол, додир и вибрације. Пхаленов тест. Аленов тест. Динамометрија а.</p>	
2.6.	ЈОНИЗУЈУЋЕ ЗРАЧЕЊЕ	ЈОНИЗУЈУЋЕ ЗРАЧЕЊЕ	12

	<p>Циљана анамнеза. Офталмолошки преглед (преглед оптичких медија са проширеним зеницама). Одређивање броја ретикулоцита и тромбоцита, леукоцитарна формула.</p> <p>Напомена: Офталмолошки преглед на 24 месеца. Анализа хромозомских аберација и микронуклеуса на 3 до 6 година.</p>	<p>Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид. Офталмолошки (преглед оптичких медија са проширеним зеницама). Анализа хромозомских аберација а и микронуклеуса. Одређивање броја ретикулоцита и тромбоцита, леукоцитарна формула.</p>	
2.7.	НЕЈОНИЗУЈУЋЕ ЗРАЧЕЊЕ	НЕЈОНИЗУЈУЋЕ ЗРАЧЕЊЕ	12
	<p>Циљана анамнеза. Офталмолошки преглед (преглед оптичких медија са проширеним зеницама).</p>	<p>Циљана анамнеза, Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид; Офталмолошки преглед (преглед оптичких медија са проширеним зеницама).</p>	
2.8.	ПОВИШЕНИ ИЛИ СНИЖЕНИ ВАЗДУШНИ ПРИТИСАК	ПОВИШЕНИ ИЛИ СНИЖЕНИ ВАЗДУШНИ ПРИТИСАК	12
	<p>Циљана анамнеза Респираторни упитник Испитивање функција вида: форија, фузија, колорни вид. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход). Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности) Харвард степ тест са регистравањем ЕКГ-а, пулса и крвног притиска пре и после теста.</p>	<p>Циљана анамнеза Респираторни упитник Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид, форија, фузија, колорни вид. Тонална лиминарна аудиометрија Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход). Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности) Харвард степ тест са регистравањем ЕКГ-а, пулса и крвног притиска пре и после теста.</p>	
2.9.	ПРОМЕНЕ УБРЗАЊА (АКЦЕЛЕРАЦИЈА ИЛИ ДЕЦЕЛЕРАЦИЈА)	ПРОМЕНЕ УБРЗАЊА (АКЦЕЛЕРАЦИЈА ИЛИ ДЕЦЕЛЕРАЦИЈА)	12
	<p>Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: форија, фузија, оморни вид. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход). Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности) Харвард степ тест са регистравањем ЕКГ-а, пулса и крвног притиска пре и после теста.</p>	<p>Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид, форија, фузија, колорни вид. Тонална лиминарна аудиометрија. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход). Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности). Харвард степ тест са регистравањем ЕКГ-а, пулса и крвног притиска пре и после теста.</p>	

3.0.	ХЕМИЈСКЕ ШТЕТНОСТИ	ХЕМИЈСКЕ ШТЕТНОСТИ	
3.1.	<i>МЕТАЛИ И НЕМЕТАЛИ</i>	<i>МЕТАЛИ И НЕМЕТАЛИ</i>	
3.1.1.	АЛУМИНИЈУМ	АЛУМИНИЈУМ	12
	Циљана анамнеза. Упитник за респираторне болести. РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Упитник за респираторне болести. РТГ плућа (ПА). Биолошки мониторинг (на крају петодневне радне недеље): концентрација алуминијума у урину изражена на грам креатинина.	
	Напомена: РТГ плућа на 5 година.		
3.1.2.	АНТИМОН И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	АНТИМОН И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, и у- глутамилтранспептидазе у крви. РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, и у- глутамилтранспептидазе у крви. РТГ плућа (ПА).	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.		
3.1.3.	АРСЕН И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	АРСЕН И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед слузокоже горњих респираторних путева, коже и ноката. Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у- глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Одређивање концентрације албумина, р2-микроглобулина (израженог на грам креатинина) и/или а1-микроглобулина (израженог на грам креатинина) у урину.	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед слузокоже горњих респираторних путева, коже и ноката. Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима. Одређивање броја ретикулоцита, билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Одређивање концентрације албумина, р2-микроглобулина (израженог на грам креатинина) и/или а1-микроглобулина (израженог на грам креатинина) у урину.	

	РТГ плућа (ПА).	РТГ плућа (ПА). Биолошки мониторинг: (на крају петодневне радне недеље): концентрација укупног неорганиског арсена у урину изражена на грам креатинина и концентрациј а метхемоглобина у крви.	
Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.			
3.1.4.	БАКАР И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	БАКАР И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ). Концентрација бакра у урину изражена на грам креатинина и концентрација бакра у крви.	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ). Биолошки мониторинг (на крају петодневне радне недеље): концентрација бакра у урину изражена на грам креатинина и концентрација бакра у крви.	
3.1.5.	БЕРИЛИЈУМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	БЕРИЛИЈУМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза. Специфични упитник за алергије. Респираторни упитник. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у- глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Специфични упитник за алергије. Респираторни упитник. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у- глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. РТГ плућа (ПА).	
Напомена: РТГ плућа на 5 година.			
3.1.6.	ЦИНК И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	ЦИНК И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Специфични упитник за алергије.	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Специфични упитник за алергије. Биолошки мониторинг: (на крају петодневне радне недеље): концентрација цинка у урину изражена на грам креатинина и концентрација цинка у крви.	
3.1.7.	ФОСФОР И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	ФОСФОР И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед слузокоже горњих респираторних путева, усне дупље, вилице и коже.	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед слузокоже горњих респираторних путева, усне дупље, вилице и коже.	

	Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, Ца, П, урее и креатинина у крви.	Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, Ца, П, урее и креатинина у крви. Рендгенографија доње вилице.	
	Напомена: Рендгенографија доње вилице на сваких 5 година после десетогодишње изложености.		
3.1.8.	ХРОМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	ХРОМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Специфични упитник за алергије. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), урее и креатинина у крви. Одређивање концентрације албумина, р2-микроглобулина (израженог на грам креатинина) и/или а1-микроглобулина (израженог на грам креатинина) у урину. Испитивање чула мириса. РТГ плућа (ПА).</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Специфични упитник за алергије. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), урее и креатинина у крви. Одређивање концентрације албумина, р2-микроглобулина (израженог на грам креатинина) и/или а1-микроглобулина (израженог на грам креатинина) у урину. Испитивање чула мириса. РТГ плућа (ПА). Биолошки мониторинг (на крају петодневне радне недеље): концентрација хрома у урину изражена на грам креатинина.</p>	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.		
3.1.9.	КАДМИЈУМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	КАДМИЈУМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Одређивање концентрације албумина, р2-микроглобулина (израженог на грам креатинина) и/или а1-микроглобулина (израженог на грам креатинина) у урину. Испитивање чула мириса. РТГ плућа (ПА).</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Одређивање концентрације албумина, р2-микроглобулина (израженог на грам креатинина) и/или а1-микроглобулина (израженог на грам креатинина) у урину. Испитивање чула мириса. РТГ плућа (ПА). Рендгенографија карлице и бутних костију. Биолошки мониторинг (на крају петодневне радне недеље): концентрација кадмијума у урину изражена на грам креатинина и концентрација кадмијума у крви.</p>	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције. Рендгенографија карлице и бутних костију на 5 година после петогодишње експозиције.		
3.1.10.	КАЛАЈ И ЊЕГОВА НЕОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	КАЛАЈ И ЊЕГОВА НЕОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза.	Циљана анамнеза.	

	Респираторни упитник. РТГ плућа (ПА).	Респираторни упитник. РТГ плућа (ПА).	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.		
3.1.11.	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА КАЛАЈА	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА КАЛАЈА	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q16. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, и у- глутамилтранспептидазе у крви. РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q16. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, и у- глутамилтранспептидазе у крви. РТГ плућа (ПА).	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.		
3.1.12.	КОБАЛТ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	КОБАЛТ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Специфични упитник за алергије. РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Специфични упитник за алергије. Испитивање чула мириса. РТГ плућа (ПА). Биолошки мониторинг (на крају петодневне радне недеље): концентрација кобалта у урину изражена на грам креатинина и концентрација кобалта у крви.	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције. Биолошки мониторинг почевши од 2010 године.		
3.1.13.	МАГНЕЗИЈУМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	МАГНЕЗИЈУМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале.	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале. Биолошки мониторинг (на крају петодневне радне недеље): концентрација магнезијума у урину изражена на грам креатинина.	
3.1.14.	МАНГАН И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	МАНГАН И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12

	Циљана анамнеза Упитник Q 1 6 Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале. Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).	Циљана анамнеза Упитник Q 16 Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале. Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).	
3.1.15.	НИКЛ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	НИКЛ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Специфични упитник за алергије. Испитивање чула мириса. РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Специфични упитник за алергије. Испитивање чула мириса. РТГ плућа (ПА). Биолошки мониторинг (на крају петодневне радне недеље): концентрација никла у урину изражена на грам креатинина и концентрација никла у крви.	
Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.			
3.1.16.	ОЛОВО И ЊЕГОВА НЕОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	ОЛОВО И ЊЕГОВА НЕОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА	12
	Циљана анамнеза. Упитник Q16. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), урее и креатинина у крви.	Циљана анамнеза. Упитник Q16. Одређивање броја ретикулоцита, билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), урее и креатинина у крви. Биолошки мониторинг. Концентрација олова у крви. Концентрација еритроцитног протопорфирина Концентрација б-аминолевулинске киселине у урину	
3.1.17.	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА ОЛОВА	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА ОЛОВА	12
	Циљана анамнеза. Упитник Q 16. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.	Циљана анамнеза. Упитник Q 16. Одређивање броја ретикулоцита, билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.	
		Анализа хромозомских аберација а и микронуклеуса.	
Напомена: Анализа хромозомских аберација и микронуклеуса на 3 године.			
3.1.18.	ПЛАТИНА И ЊЕНА ЈЕДИЊЕЊА	ПЛАТИНА И ЊЕНА ЈЕДИЊЕЊА	24
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед слузокоже горњих респираторних путева и коже.	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед слузокоже горњих респираторних путева и коже.	
3.1.19.	СЕЛЕН И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	СЕЛЕН И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12

	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник.</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, и у-глутамилтранспептидазе у крви. РТГ плућа (ПА).</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник.</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, и у-глутамилтранспептидазе у крви. РТГ плућа (ПА). Биолошки мониторинг: (на крају петодневне радне недеље): концентрација селена у урину изражена на грам креатинина и концентрација селена у крви.</p>	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.		
3.1.20.	ТАЛИЈУМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	ТАЛИЈУМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник.</p> <p>Детаљни преглед слузокоже горњих респираторних путева и коже.</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник.</p> <p>Детаљни преглед слузокоже горњих респираторних путева и коже.</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Биолошки мониторинг: (на крају петодневне радне недеље): концентрација талијума у урину изражена на грам креатинина.</p>	
	Напомена: Биолошки мониторинг почевши од 2010 године.		
3.1.21.	ТВРДИ МЕТАЛ	ТВРДИ МЕТАЛ	12
	<p>Циљана анамнеза.</p> <p>Респираторни упитник. РТГ плућа (ПА).</p>	<p>Циљана анамнеза.</p> <p>Респираторни упитник. РТГ плућа (ПА).</p>	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.		
3.1.22.	ВАНАДИЈУМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	ВАНАДИЈУМ И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	<p>Циљана анамнеза.</p>	<p>Циљана анамнеза.</p>	
	<p>Респираторни упитник</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, и у-глутамилтранспептидазе у крви. РТГ плућа (ПА).</p>	<p>Респираторни упитник</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, и у-глутамилтранспептидазе у крви. РТГ плућа (ПА). Биолошки мониторинг: (на крају петодневне радне недеље): концентрација ванадијума у урину изражена на грам креатинина и концентрација ванадијума у крви.</p>	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције. Биолошки мониторинг почевши од 2010 године.		
3.1.23.	ЖИВА И ЊЕНА ЈЕДИЊЕЊА (ИЗУЗЕВ ОРГАНСКИХ ЈЕДИЊЕЊА СА КРАТКИМ ЛАНЦЕМ)	ЖИВА И ЊЕНА ЈЕДИЊЕЊА (ИЗУЗЕВ ОРГАНСКИХ ЈЕДИЊЕЊА СА КРАТКИМ ЛАНЦЕМ)	12

	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16.</p> <p>Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале.</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), урее и креатинина у крви. Одређивање концентрације албумина, В2микроглобулина (израженог на грам креатинина) и/или а1-микроглобулина (израженог на грам креатинина) у урину.</p>	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16.</p> <p>Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале.</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), урее и креатинина у крви. Одређивање концентрације албумина, В2микроглобулина (израженог на грам креатинина) и/или а1-микроглобулина (израженог на грам креатинина) у урину. Биолошки мониторинг (на крају петодневне радне недеље): концентрациј а живе у урину изражена на грам креатинина и концентрација живе у крви.</p>	
3.1.24.	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА ЖИВЕ СА КРАТКИМ ЛАНЦЕМ	ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА ЖИВЕ СА КРАТКИМ ЛАНЦЕМ	12
	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16.</p> <p>Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале.</p> <p>Испитивање функција вида: форија, фузија, колорни вид.</p>	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16.</p> <p>Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале.</p> <p>Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид, форија, фузија, колорни вид.</p>	
	<p>Периметрија.</p> <p>Испитивање кожных рецептора (тактилни, вибро, за бол) Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход).</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p>	<p>Периметрија.</p> <p>Тонална лиминарна аудиометрија.</p> <p>Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима.</p> <p>Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход).</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Биолошки мониторинг: концентрација живе у крви.</p>	
3.2.	<i>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА</i>	<i>ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА</i>	
3.2.1.	АЛИФАТИЧНИ И АЛИЦИКЛИЧНИ УГЉОВОДОНИЦИ (н-хексан, циклохексан и др.)	АЛИФАТИЧНИ И АЛИЦИКЛИЧНИ УГЉОВОДОНИЦИ (н-хексан, циклохексан и др.)	12

	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q 16.</p> <p>Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход).</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање броја тромбоцита, билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q 16.</p> <p>Тонална лиминарна аудиометрија.</p> <p>Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход).</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање броја тромбоцита, билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p>	
		<p>Биолошки мониторинг (последњег радног дана на крају смене):</p> <p>Експозиција н-нексану: 2,5-хександион у урину. Експозиција Циклохексану: циклохексан у урину.</p>	
Напомена: Биолошки мониторинг почевши од 2010 године.			
3.2.2.	ЦИКЛИЧНИ УГЉОВОДОНИЦИ (АРОМАТИЧНИ УГЉОВОДОНИЦИ)	ЦИКЛИЧНИ УГЉОВОДОНИЦИ (АРОМАТИЧНИ УГЉОВОДОНИЦИ)	12
	<p>Циљана анамнеза.</p> <p>Упитник Q 16.</p> <p>Респираторни упитник.</p> <p>Испитивање функција вида: колорни вид.</p> <p>Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима.</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање броја ретикулоцита, тромбоцита леукоцитарне формуле, концентрације билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p>	<p>Циљана анамнеза.</p> <p>Упитник Q 16. Респираторни упитник. Испитивање функција вида: колорни вид. Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима.</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање броја ретикулоцита, тромбоцита леукоцитарне формуле, концентрације билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Биолошки мониторинг (последњег радног дана у недељи на крају смене):</p> <p>Експозиција бензену: одређивање бензена у урину или издахнутом ваздуху или транс-транс-муконске киселине у урину.</p> <p>Експозиција етилбензену: одређивање етилбензена у урину и/или у крви или издахнутом ваздуху.</p> <p>Експозиција ксилену: одређивање ксилена у крви. Експозиција стирену: одређивање стирена у крви или издахнутом ваздуху или манделичне киселине у урину. Експозиција осталим цикличним угљоводонцима: концентрација једињења или специфичног метаболита у биолошком материјалу.</p>	
Напомена: Биолошки мониторинг почевши од 2010 године.			

3.2.3.	АМИНО И НИТРО ЈЕДИЊЕЊА ЦИКЛИЧНИХ УГЉОВОДНИКА, ЊИХОВИХ ХОМОЛОГА И ДЕРИВАТА	АМИНО И НИТРО ЈЕДИЊЕЊА ЦИКЛИЧНИХ УГЉОВОДНИКА, ЊИХОВИХ ХОМОЛОГА И ДЕРИВАТА	12
	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16. Респираторни упитник. Испитивање функција вида: колорни вид. Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима. Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја). Одређивање броја ретикулоцита, тромбоцита леукоцитарне формуле, концентрације билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p>	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16. Респираторни упитник. Испитивање функција вида: колорни вид. Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима. Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја). Одређивање броја ретикулоцита, тромбоцита леукоцитарне формуле, концентрације билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Биолошки мониторинг (последњег радног дана у недељи на крају смене): Експозиција анилину: одређивање п-аминофенола у урину и метхемоглобина. Експозиција нитробензену: одређивање п нитрофенола у урину и метхемоглобина. Експозиција осталим аминок и нитро једињењима цикличних угљоводоника: концентрација једињења или специфичног метаболита у биолошком материјалу.</p>	
Напомена: Биолошки мониторинг почевши од 2010 године.			
3.2.4.	ХАЛОГЕНИ ДЕРИВАТИ АЛИФАТИЧНИХ И ЦИКЛИЧНИХ УГЉОВОДНИКА	ХАЛОГЕНИ ДЕРИВАТИ АЛИФАТИЧНИХ И ЦИКЛИЧНИХ УГЉОВОДНИКА	12
	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16. Респираторни упитник. Испитивање функција вида: колорни вид. Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима.</p>	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16. Респираторни упитник. Испитивање функција вида: колорни вид. Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима. Тонална лиминарна аудиометрија.</p>	

	<p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја). Одређивање броја ретикулоцита, тромбоцита леукоцитарне формуле, концентрације билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p>	<p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја). Одређивање броја ретикулоцита, тромбоцита леукоцитарне формуле, концентрације билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Биолошки мониторинг (последњег радног дана у недељи на крају смене): Експозиција трихлоретилену: одређивање трихлор сирћетне киселине у урину, трихлоретанола у урину и укупних трихлор једињења у урину или одређивање трихлоретилена у урину и крви. Експозиција перхлоретилену: одређивање перхлоретилена у крви или издахнутом ваздуху. Експозиција метилхлороформу: одређивање метилхлороформа у крви или трихлоретанола у урину. Експозиција дихлорметану: одређивање дихлорметана крви или издахнутом ваздуху, уз одређивање карбоксиемоглобина. Експозициј а осталим халогеним дериватима алифатичних и цикличних угљоводоника: концентрација једињења или специфичног метаболита у биолошком материјалу.</p>	
Напомена: Изузев трихлоретилена биолошки мониторинг почевши од 2010 године.			
3.2.5.	ВИНИЛХЛОРИД МОНОМЕР	ВИНИЛХЛОРИД МОНОМЕР	12
	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Динамичка кожна темометрија (Cold test). Одређивање броја ретикулоцита, тромбоцита леукоцитарне формуле, концентрације билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Динамичка кожна темометрија (Cold test). Одређивање броја ретикулоцита, тромбоцита леукоцитарне формуле, концентрације билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p>	
		<p>Ултразвучни преглед абдомена. Рендгенографија шака. Биолошки мониторинг: одређивање тиодигликолне киселине у урину последњег радног дана у недељи на крају смене.</p>	
Напомена: Ултразвучни преглед абдомена и рендгенографија шака на 5 година после десетогодишње експозиције.			

3.2.6.	АЛКОХОЛИ, ЕСТРИ, ЕТРИ, АЛДЕХИДИ И КЕТОНИ	АЛКОХОЛИ, ЕСТРИ, ЕТРИ, АЛДЕХИДИ И КЕТОНИ	12
	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q 16.</p> <p>Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход).</p> <p>Одређивање броја тромбоцита, билирубина (укупног и директног), трансaminaза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q 16.</p> <p>Тонална лиминарна аудиометрија.</p> <p>Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход).</p> <p>Одређивање броја тромбоцита, билирубина (укупног и директног), трансaminaза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.</p> <p>Биолошки мониторинг: одређивање метаболита примарне супстанце последњег радног дана у недељи на крају смене.</p>	
Напомена: Биолошки мониторинг почевши од 2010 године.			
3.2.7.	УГЉЕН ДИСУЛФИД	УГЉЕН ДИСУЛФИД	12
	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16.</p> <p>Испитивање функција вида: колорни вид. Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима.</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансaminaза (СГОТ и СГПТ), урее и креатинина у крви.</p>	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16.</p> <p>Испитивање функција вида: колорни вид. Испитивање сензибилитета за бол, додир и температуру на горњим и доњим екстремитетима.</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансaminaза (СГОТ и СГПТ), урее и креатинина у крви.</p> <p>Биолошки мониторинг: одређивање 2-тиотиазолидин-4-карбоксилне киселине (ТТЦА) у урину последњег радног дана у недељи на крају смене.</p>	
3.2.8.	ПЕСТИЦИДИ (производња, промет и употреба)	ПЕСТИЦИДИ (производња, промет и употреба)	12
	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16. Респираторни упитник.</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансaminaза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, псеудохолинестеразе, урее и креатинина у крви.</p> <p>Одређивање еритроцитне ацетилхолинестеразе (најмање две вредности пре почетка кспозиције једињењима која инхибирају ацетилхолинестеразу</p>	<p>Циљана анамнеза. Упитник Q 16. Респираторни упитник.</p> <p>Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности, карактеристика личности и скрининг психоорганичних поремећаја).</p> <p>Одређивање билирубина (укупног и директног), трансaminaза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Биолошки мониторинг (на крају радног дана у коме је постојала експозиција пестицидима): Експозиција пестицидима на бази органофосфорних једињења: одређивање алкил фосфата у урину, или карбамата: одређивање еритроцитне ацетилхолинестеразе, или</p>	

	а уколико је разлика између те две вредности већа од 20% потребно је поновити анализу).	одређивање специфичног метаболита у урину. Експозиција пиретроидима: одређивање пиретроида у урину, алтернативно 3-феноксibenзоеве киселине и 4-хидрокси-3-феноксibenзоеве киселине у урину Експозиција линдану: одређивање линдана у крви Експозиција паратиону: п-нитрофенол у урину Експозиција динитро-ортокрезол: одређивање динитро-ортокрезола у крви Експозиција осталим пестицидима: концентрација активне супстанце или специфичног метаболита у биолошком материјалу.	
Напомена: Изузев органофосфата и карбатамат биолошки мониторинг експозиције осталим пестицидима почевши од 2010 год.			
3.2.9.	АМИДИ, НН-ДИМЕТИЛ ФОРМАМИД	АМИДИ, НН-ДИМЕТИЛ ФОРМАМИД	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник.	Циљана анамнеза. Респираторни упитник.	
	Одређивање концентрације билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. РТГ плућа (ПА).	Одређивање концентрације билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. РТГ плућа (ПА). Биолошки мониторинг (последњег радног дана у недељи на крају смене): одређивање НН-диметил формамида у урину или крви.	
Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције. Биолошки мониторинг почевши од 2010 године.			
3.2.10.	ВЕШТАЧКЕ СМОЛЕ И ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ (производња, прерада, употреба)	ВЕШТАЧКЕ СМОЛЕ И ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ (производња, прерада, употреба)	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Одређивање броја ретикулоцита, тромбоцита леукоцитарне формуле, концентрације билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви.	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Одређивање броја ретикулоцита, тромбоцита леукоцитарне формуле, концентрације билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. Биолошки мониторинг (последњег радног дана у недељи на крају смене): Експозиција фенолним смолама: одређивање фенола у урину. Експозиција цијанидним смолама: одређивање тиоцијаната у урину. Експозиција осталим смолама и пластичним масама: концентрација једињења или специфичног метаболита у биолошком материјалу.	
3.3.	ГАСОВИ	ГАСОВИ	
3.3.1.	ЦИЈАН И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	ЦИЈАН И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12

	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q 16. Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход).</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q 16. Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход). Тонална лиминарна аудиометрија. Биолошки мониторинг: концентрациј а тиоциј аната у урину на крају радног времена.</p>	
3.3.2.	ФЛУОР И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	ФЛУОР И ЊЕГОВА ЈЕДИЊЕЊА	12
	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед коже и слузокожа.</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед коже и слузокожа. Рендгенографија карлице. Биолошки мониторинг: (на крају радне недеље): концентрација флуорида у урину изражена на грам креатинина.</p>	
	Напомена: Рендгенографија карлица сваке треће године после петогодишње експозиције.		
3.3.3.	ХАЛОГЕНИ ЕЛЕМЕНТИ И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА (ИЗУЗЕВ ФЛУОРА И ЊЕГОВИХ ЈЕДИЊЕЊА)	ХАЛОГЕНИ ЕЛЕМЕНТИ И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА (ИЗУЗЕВ ФЛУОРА И ЊЕГОВИХ ЈЕДИЊЕЊА)	12
	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед коже и слузокожа.</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед коже и слузокожа.</p>	
3.3.4.	ПРОСТИ ЗАГУШЉИВЦИ (метан, етан, угљен диоксид и други)	ПРОСТИ ЗАГУШЉИВЦИ (метан, етан, угљен диоксид и други)	12
	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед респираторног и кардиоваскуларног система.</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Детаљни преглед респираторног и кардиоваскуларног система.</p>	
3.3.5.	СУМПОРВОДОНИК	СУМПОРВОДОНИК	12
	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q 16 Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q 16 Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест</p>	
	<p>мимо показивања и компасни ход). Испитивање чула мириса.</p>	<p>мимо показивања и компасни ход). Испитивање чула мириса.</p>	

3.3.6.	УГЉЕН МОНОКСИД	УГЉЕН МОНОКСИД	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q 16 Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход).	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Упитник Q 16 Испитивање тремора: потпис, цртање круга, квадрата и спирале. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход). Биолошки мониторинг: концентрациј а карбонилхемоглобина на крају радног времена.	
3.4.	<i>ОСТАЛЕ МАТЕРИЈЕ</i>	<i>ОСТАЛЕ МАТЕРИЈЕ</i>	
3.4.1.	ГАСОВИ, ПАРЕ, АЕРОСОЛИ СА ИРИТАТИВНИМ, БРОНХОКОНСТРИКТИВНИМ И АЛЕРГИЈСКИМ ДЕЈСТВОМ	ГАСОВИ, ПАРЕ, АЕРОСОЛИ СА ИРИТАТИВНИМ, БРОНХОКОНСТРИКТИВНИМ И АЛЕРГИЈСКИМ ДЕЈСТВОМ	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Специфични упитник за алергије. РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Специфични упитник за алергије. РТГ плућа (ПА).	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.		
3.4.2.	ФИБРОЗОГЕНА ПРАШИНА (слободни SiO ₂ , азбест и друго.)	ФИБРОЗОГЕНА ПРАШИНА (слободни SiO ₂ , азбест и друго.)	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. РТГ плућа (ПА).	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.		
3.4.3.	НЕФИБРОЗОГЕНА ПРАШИНА	НЕФИБРОЗОГЕНА ПРАШИНА	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Респираторни упитник. РТГ плућа (ПА).	
	Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.		
3.4.4.	КИСЕЛИНЕ, БАЗЕ, ЊИХОВИ АНХИДРИДИ И СОЛИ	КИСЕЛИНЕ, БАЗЕ, ЊИХОВИ АНХИДРИДИ И СОЛИ	12
	Циљана анамнеза. Респираторни упитник.	Циљана анамнеза. Респираторни упитник.	
	Детаљни преглед коже, слузокожа и зуба.	Детаљни преглед коже, слузокожа и зуба.	
3.4.5.	ВЕШТАЧКА ЂУБРИВА (Производња, промет и употреба)	ВЕШТАЧКА ЂУБРИВА (Производња, промет и употреба)	12

	<p>Циљана анамнеза. Циљани преглед коже и видљивих слузокожа. Респираторни упитник. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), урее и креатинина у крви. РТГ плућа (ПА)</p>	<p>Циљана анамнеза. Циљани преглед коже и видљивих слузокожа. Респираторни упитник. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансаминаза (СГОТ и СГПТ), урее и креатинина у крви. РТГ плућа (ПА)</p>	
Напомена: РТГ плућа сваке треће године после петогодишње експозиције.			
3.4.6.	МАТЕРИЈЕ ОДНОСНО ИЗВОРИ ЗРАЧЕЊА С ДОКАЗАНИМ КАНЦЕРОГЕНИМ ДЕЛОВАЊЕМ НА ЧОВЕКА (категорија А1 листе канцерогена Светске здравствене организације).	МАТЕРИЈЕ ОДНОСНО ИЗВОРИ ЗРАЧЕЊА С ДОКАЗАНИМ КАНЦЕРОГЕНИМ ДЕЛОВАЊЕМ НА ЧОВЕКА (категорија А1 листе канцерогена Светске здравствене организације).	12
	<p>Циљана анамнеза.</p>	<p>Циљана анамнеза. Специфични биомаркери ефеката одговарајућих канцерогена. Ултразвучни преглед циљних органа и органских система.</p>	
Напомена: Ултразвучни преглед циљних органа и органских система на 12 месеци после десетогодишње експозиције.			
3.4.7.	ДРУГЕ (НЕПОМЕНУТЕ) ХЕМИЈСКЕ МАТЕРИЈЕ ОДНОСНО ОПАСНИ И НЕДОВОЉНО ИСПИТАНИ МАТЕРИЈАЛИ И ПРЕПАРАТИ	ДРУГЕ (НЕПОМЕНУТЕ) ХЕМИЈСКЕ МАТЕРИЈЕ ОДНОСНО ОПАСНИ И НЕДОВОЉНО ИСПИТАНИ МАТЕРИЈАЛИ И ПРЕПАРАТИ	12
	<p>Циљани прегледи и испитивања у односу на могуће здравствене последице према актуелној стручној литератури.</p>	<p>Циљани прегледи и испитивања у односу на могуће здравствене последице према актуелној стручној литератури.</p>	
4.0.	БИОЛОШКЕ ШТЕТНОСТИ	БИОЛОШКЕ ШТЕТНОСТИ	
4.1.	ИЗЛОЖЕНОСТ БАЦИЛУ ТУБЕРКУЛОЗЕ	ИЗЛОЖЕНОСТ БАЦИЛУ ТУБЕРКУЛОЗЕ	24
	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. Туберкулинска проба. РТГ плућа (ПА).</p>	<p>Циљана анамнеза. Респираторни упитник. РТГ плућа (ПА).</p>	
Напомена: РТГ плућа сваке пете године.			
4.2.	ИЗЛОЖЕНОСТ ВИРУСИМА ХЕПАТИТИСА Б И/ИЛИ Ц	ИЗЛОЖЕНОСТ ВИРУСИМА ХЕПАТИТИСА Б И/ИЛИ Ц	24
	<p>Циљана анамнеза. Специфични биомаркери контакта са вирусом (за вирусе</p>	<p>Циљана анамнеза. Специфични биомаркери контакта са вирусом (за вирусе</p>	

	хепатитиса Б ХБсАг и анти ХБц ИгМ а за хепатитис Ц анти ХЦВ). Одређивање броја тромбоцита, билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ).	хепатитиса Б ХБсАг и анти ХБц ИгМ а за хепатитис Ц анти ХЦВ). Одређивање броја тромбоцита, билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ).	
4.3.	ИЗЛОЖЕНОСТ ВИРУСУ ХИВ-а	ИЗЛОЖЕНОСТ ВИРУСУ ХИВ-а	24
	Циљана анамнеза. Специфични биомаркери контакта са вирусом ХИВ-а. Одређивање броја тромбоцита, билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ).	Циљана анамнеза. Специфични биомаркери контакта са вирусом ХИВ-а. Одређивање броја тромбоцита, билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ).	
4.4.	ЕКСПОЗИЦИЈА ДРУГИМ НЕПОМЕНУТИМ БИОЛОШКИМ ШТЕТНОСТИМА	ЕКСПОЗИЦИЈА ДРУГИМ НЕПОМЕНУТИМ БИОЛОШКИМ ШТЕТНОСТИМА	24
	Циљана анамнеза. Специфични биомаркери контакта са биолошким агенсом. Одређивање броја тромбоцита, билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ). РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Специфични биомаркери контакта са биолошким агенсом. Одређивање броја тромбоцита, билирубина (укупног и директног), трансминаза (СГОТ и СГПТ). РТГ плућа (ПА).	
Напомена: РТГ плућа сваке пете године.			
5.0.	ПОСЕБНЕ ШТЕТНОСТИ И ОПАСНОСТИ	ПОСЕБНЕ ШТЕТНОСТИ И ОПАСНОСТИ	
5.1.	РАД НА ВИСИНИ	РАД НА ВИСИНИ	12
	Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: форија, фузија, колорни вид и периметрија. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход) Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности).	Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид, форија, фузија, колорни вид и периметрија. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход) Тонална лиминарна аудиометрија. Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности).	
Напомена: Психолошки преглед уколико нема других индикација сваке треће године.			

5.2.	РАД ПОД ЗЕМЉОМ (рудници, подземна складишта и сл.)	РАД ПОД ЗЕМЉОМ (рудници, подземна складишта и сл.)	12
	Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: форија, фузија, колорни вид, периметрија и испитивање адаптације на таму. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход) Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности). РТГ плућа (ПА).	Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид, форија, фузија, колорни вид, периметрија и испитивање адаптације на таму. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход) Тонална лиминарна аудиометрија. Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности). РТГ плућа (ПА).	
Напомена: Психолошки преглед уколико нема других индикација сваке треће године. РТГ плућа сваке пете године.			
5.3.	РАД НОЋУ	РАД НОЋУ	18
	Циљана анамнеза. Испитивање адаптације на таму.	Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид и Испитивање адаптације на таму. Тонална лиминарна аудиометрија.	
5.4.	УНУТРАШЊИ ТРАНСПОРТ (возачи виљушкара, дизалица, транспортера, гређевинских и пољопривредних машина и сл.)	УНУТРАШЊИ ТРАНСПОРТ (возачи виљушкара, дизалица, транспортера, гређевинских и пољопривредних машина и сл.)	12
	Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: форија, фузија, колорни вид, периметрија и испитивање адаптације на таму. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход) Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности).	Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид, форија, фузија, колорни вид, периметрија и испитивање адаптације на таму. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход) Тонална лиминарна аудиометрија. Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности).	
5.5.	РАД У НЕХИГИЈЕНСКИМ УСЛОВИМА, ПРИСУСТВУ ВЛАГЕ, НЕПРИЈАТНИХ МИРИСА И ИСПАРЕЊА	РАД У НЕХИГИЈЕНСКИМ УСЛОВИМА, ПРИСУСТВУ ВЛАГЕ, НЕПРИЈАТНИХ МИРИСА И ИСПАРЕЊА	12

	<p>Циљана анамнеза. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансaminaза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. РТГ плућа (ПА).</p>	<p>Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, и дубински вид. Одређивање билирубина (укупног и директног), трансaminaза (СГОТ и СГПТ), алкалне фосфатазе, у-глутамилтранспептидазе, урее и креатинина у крви. РТГ плућа (ПА).</p>	
--	---	---	--

Напомена: РТГ плућа сваке пете године.			
5.6.	УПРАВЉАЊЕ ЗАХТЕВНИМ СИСТЕМИМА	УПРАВЉАЊЕ ЗАХТЕВНИМ СИСТЕМИМА	12
	<p>Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: форија, фузија, колорни вид, периметрија и испитивање адаптације на таму. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход) Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности). Скрининг психоактивних супстанци у урину.</p>	<p>Циљана анамнеза. Испитивање функција вида: оштрина вида на близину и даљину, дубински вид, форија, фузија, колорни вид, периметрија и испитивање адаптације на таму. Тестирање чула равнотеже (Ромберг-ов тест, сензибилисани Ромбергов тест, испитивање нистагмуса, тест мимо показивања и компасни ход) Тонална лиминарна аудиометрија. Психолошки преглед (испитивање психофизиолошких способности и карактеристика личности). Скрининг психоактивних супстанци у урину.</p>	

На основу члана 43. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду
(„Службени гласник РС”, број 101/05),
министар рада и социјалне политике и министар здравља споразумно доносе

ПРАВИЛНИК
о изменама и допунама Правилника о претходним и периодичним лекарским
прегледима запослених на радним местима са повећаним ризиком

Члан 1.

У Правилнику о претходним и периодичним лекарским прегледима запослених на радним местима са повећаним ризиком („Службени гласник РС”, број 120/07), у члану 4. додаје се став 3. који гласи:

„Општи и специфични преглед запосленог који је изложен јонизујућем зрачењу врши се на начин, по поступку и у роковима утврђеним посебним прописом.”

Члан 2.

У Прилогу II - Специфични део програма претходних и периодичних прегледа запослених на радним местима са повећаним ризиком, под бројем 2.3. речи: „Напомена: Експозициј а буци ј еднака или већа од 85 dB(A) први периодични преглед 12 месеци од почетка рада, следећи минимално сваке 3 године. Експозиција буци ј еднака или већа од 90 dB(A) први периодични преглед чула слуха 6 месеци од почетка рада, следећи минимално сваких годину дана.” бришу се, број 2.6. брише се, а под бројем 3.4.6. после речи: „ИЗВОРИ ЗРАЧЕЊА” додају се речи: „(ОСИМ ЈОНИЗУЈУЋИХ ЗРАЧЕЊА)”

Члан 3.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број: 011-00-0070/2008-01
У Београду, 01. октобра 2008. године

Министар
Расим Љајић

Министар
Проф. др Томица Милосављевић

На основу члана 7. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, број 101/05), Министар рада и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК
о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу средстава и опреме за личну заштиту на раду

I. Опште одредбе

Члан 1.

Овим правилником прописују се минимални захтеви које је послодавац дужан да испуни у обезбеђивању примене превентивних мера при коришћењу средстава и опреме за личну заштиту на раду.

Члан 2.

Средства и опрема за личну заштиту на раду, у смислу овог правилника, јесу сва средства и опрема које запослени носи, држи или на било који други начин користи на раду, са циљем да га заштити од једне или више истовремено насталих опасности и/или штетности, односно да отклони или смањи ризик од настанка повреда и оштећења здравља.

Средства и опрема за личну заштиту на раду, у смислу овог правилника, јесу и сва помоћна средства или додаци која су намењена за остваривање циља из става 1. овог члана.

Средствима и опремом за личну заштиту на раду, у смислу овог правилника, не сматрају се:

- 1) обично радно одело или униформа, које није посебно намењено за заштиту безбедности и здравља на раду запосленог;
- 2) средство и опрема које користе запослени у службама за прву помоћ и спасавање;
- 3) средства и опрема за личну заштиту војника, полицајаца и запослених у другим државним органима, која су утврђена посебним прописима;
- 4) средства и опрема намењена за запослене у друмском саобраћају;
- 5) спортска средства и опрема;
- 6) средства и опрема за самоодбрану и застрашивање;
- 7) преносни уређаји и апарати за откривање и јављање опасности и сметњи.

Члан 3.

Средства и опрему за личну заштиту на раду користи запослени на радном месту и у радној околини, односно приликом обављања послова и радних активности, на којима се опасности и/или штетности, односно ризици од настанка повреда и оштећења здравља, не могу отклонити или у довољној мери смањити применом техничких, технолошких, организационих и других мера у области безбедности и здравља на раду.

II. Обавезе послодавца

1. Обезбеђивање средстава и опреме за личну заштиту на раду

Члан 4.

Послодавац је дужан да запосленом обезбеди коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду.

Члан 5.

Послодавац је дужан да обезбеди запосленом средства и опрему за личну заштиту на раду која морају да:

- 1) буду израђена у складу са прописима о безбедности производа;
- 2) одговарају постојећим условима на радном месту и у радној околини;
- 3) буду наменски израђена за отклањање или смањење ризика на радном месту и као таква не смеју да повећавају постојеће или произведу нове ризике за безбедност и здравље запослених;
- 4) одговарају специфичним ергономским захтевима на радном месту и здравственом стању запосленог;
- 5) буду тако израђена да их запослени може правилно и на једноставан начин користити и после подешавања, поправке, дораде и сл.

Када запослени, због више опасности и штетности којима је изложен, мора користити истовремено различита средства и/или опрему за личну заштиту на раду, послодавац је дужан да обезбеди да та средства и опрема буду међусобно прилагодљива и да при томе ефикасно штите запосленог од опасности и штетности којима је изложен на раду.

2. Одређивање средстава и опреме за личну заштиту на раду

Члан 6.

Послодавац је дужан да одреди средства и опрему за личну заштиту на раду на основу процене ризика од настанка повреда и оштећења здравља запослених, односно препознатих и утврђених опасности и штетности којима су запослени изложени на радном месту и у радној околини.

Послодавац је дужан да сачини Преглед опасности и штетности које захтевају коришћење средстава и/или опреме за личну заштиту на раду (Прилог 1), као и да одреди средства и опрему за личну заштиту на раду која одговарају Прегледу средстава и опреме за личну заштиту на раду (Прилог 2).

Прилози из става 2. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 7.

Послодавац одређује врсту средстава и/или опреме за личну заштиту на раду и услове њихове употребе који одговарају стању на радном месту и у радној околини, узимајући у обзир врсту и учесталост излагања опасностима и штетностима, ниво ризика, карактеристике радног места и ефикасност заштите запосленог средствима и опремом за личну заштиту на раду у односу на услове у којима мора да их користи.

3. Процена средстава и опреме за личну заштиту на раду

Члан 8.

Послодавац је дужан да пре избора средстава и опреме за личну заштиту на раду, коју планира да на коришћење запосленом, изврши процену да ли иста испуњавају захтеве из чл. 5. и 6. овог правилника.

Процена обухвата следеће елементе:

- 1) анализу и процену ризика који не могу да се отклоне или смање другим мерама;
- 2) особине које мора да поседује средство и/или опрема за личну заштиту на раду да би ефикасно отклонила или смањила ризике из тачке 1) овог става, као и ризике који могу настати коришћењем тог средства и/или опреме;
- 3) упоређивање особина средстава и/или опреме која може да се набави, а која испуњава услове из тачке 2) овог става.

Послодавац је дужан да процену из става 1. овог члана измени и допуни увек када дође до промена у било ком њеном елементу.

4. Коришћење средства и опреме за личну заштиту на раду

Члан 9.

Послодавац је дужан да да на коришћење одговарајућа средства и опрему за личну заштиту на раду запосленом који ради на пословима утврђеним у Прегледу средстава и опреме за личну заштиту на раду према пословима који захтевају њихово коришћење (Прилог 3).

Прилог из става 1. овог члана одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Послодавац је дужан да при давању на коришћење средства и/или опреме за личну заштиту на раду запосленом, поштује начело према коме су средство и/или опрема за личну заштиту на раду намењени за његово лично коришћење.

Када околности захтевају да одређено средство и/или опрему за личну заштиту на раду користи више запослених, послодавац је дужан да предузме све што је потребно да такво коришћење не угрози здравље и хигијену запослених.

Члан 10.

Послодавац је дужан да обезбеди да коришћење средстава и/или опреме за личну заштиту на раду не

проузрокује финансијске обавезе за запослене.

Послодавац је дужан да запосленом на коришћење да само исправна средства и/или опрему за личну заштиту на раду, при чему потребним чувањем, одржавањем, поправкама и заменама обезбеђује задовољавајуће хигијенско стање средстава и/или опреме за личну заштиту на раду.

Послодавац обезбеђује да запослени користе средства и/или опрему за личну заштиту на раду искључиво у складу са њиховом наменом, осим у изузетним и специфичним случајевима.

Послодавац је дужан да обезбеди да запослени буду упознати и да користе средства и/или опрему за личну заштиту на раду у складу са свим безбедносно-техничким подацима за та средства и/или опрему за личну заштиту на раду.

Послодавац је дужан да обезбеди документацију у којој су наведени подаци из става 4. овог члана на језику који запослени разуме.

Члан 11.

Послодавац је дужан да, благовремено и пре почетка коришћења средстава и/или опреме за личну заштиту на раду, упозна запосленог са ризицима од настанка повреда и оштећења здравља, због којих има обавезу да користи дата средства и/или опрему за личну заштиту на раду.

Послодавац је дужан да теоријски и практично оспособи запослене за правилно коришћење средстава и/или опреме за личну заштиту на раду.

Практично оспособљавање запослених, из става 2. овог члана, подразумева демонстрацију коришћења.

III. Обавештавање запослених

Члан 12.

Послодавац је дужан да запосленима или њиховим представницима за безбедност и здравље на раду обезбеди све информације које се односе на безбедност и здравље на раду, а нарочито о мерама које се предузимају у циљу заштите безбедности и здравља на раду запослених при коришћењу средстава и опреме за личну заштиту на раду.

IV. Сарадња послодавца и запослених

Члан 13.

Послодавац и запослени, односно њихови представници за безбедност и здравље на раду дужни су да сарађују у вези са свим питањима која се односе на коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду.

Запослени и њихови представници имају право на увид у документацију која се односи на средства и опрему за личну заштиту на раду, а која представља основ за њихово одређивање и коришћење.

V. Прелазне и завршне одредбе

Члан 14.

Послодавци који су, пре ступања на снагу овог правилника, започели обављање делатности, односно обезбедили коришћење средства и опреме за личну заштиту на раду дужни су да своје пословање ускладе са одредбама овог правилника у року од годину дана од дана ступања на снагу овог правилника.

Члан 15.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о средствима личне заштите на раду и личној заштитној опреми („Службени лист СФРЈ”, број 35/69).

Члан 16.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-00002/2008-01
У Београду, 30. септембра 2008. Године
Министар,

Расим Љајић, с.р.

ПРЕГЛЕД ОПАСНОСТИ И ШТЕТНОСТИ КОЈЕ ЗАХТЕВАЈУ КОРИШЋЕЊЕ СРЕДСТАВА И/ИЛИ ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ ЗАШТИТУ НА РАДУ

			ОПАСНОСТИ И ШТЕТНОСТИ																						
			Ф И З И Ч К Е											Х Е М И Ј С К Е						Б И О Л О Ш К Е					
			М Е Х А Н И Ч К Е					Т О П Л О П Н Е		П Р И К О Р И Ш Ћ Е Њ У Е Л Е К Т Р И Ч Н Е Е Н Е Р Г И Ј Е	З Р А Ч Е Њ А		Б У К А	А Е Р О С О Л И			Т Е Ч Н О С Т И		Г А С О В И И П А Р Е	п а т о г е н е б а к т е р и ј е	п а т о г е н и в и р у с и	г љ и в и ц е	н е м и к р о б с к и б и о л о ш к и а т и г е н и		
			п а д с а в и с и н е	у д а р а ц , с у д а р , п р и г њ е ч е њ е	у б о д , о к р з н у њ е	в и б р а ц и ј е	О к л и з н у њ е , п а д	в р е л и н а	х л а д н о њ а		н е ј о н и з у ј у њ а	ј о н и з у ј у њ а		п р а ш и н а	д и м	п а р а	п о т а п а њ е	п р е с к а њ е , б р и з г а њ е						п а т о г е н е б а к т е р и ј е	п а т о г е н и в и р у с и
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25		
Д Е Л О В И Т Е Л А	глава	Лобања																							
		Уши																							
		Очи																							
		Дисајни путеви																							
		Лице																							
		Цела глава																							
	рука	Шака																							
		Остали делови																							
	нога	Стопало																							
		Остали делови																							
	остало	Кожа																							
		Труп																							
		Унутрашњи органи																							
		Цело тело																							

ПРЕГЛЕД СРЕДСТАВА И ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ ЗАШТИТУ НА РАДУ

1. ЗАШТИТА ГЛАВЕ

- заштитни шлем за коришћење у индустрији (рударство, грађевинарство и друге индустрије),
- индустријске заштитне капе, шешири, мреже за косу - са или без штитника за очи, за заштиту скалпа,
- заштитне капуљаче, мараме и др. (од тканине, непропусне тканине, итд.).

2. ЗАШТИТА СЛУХА

- антифони и сличне направе,
- шлем са потпуном акустичном заштитом,
- наушнице које могу да се причврсте на индустријске шлемове
- штитници за уши са пријемником за ниско-фреквентну индукцију,
- штитници за уши са опремом за комуникацију.

3. ЗАШТИТА ОЧИЈУ И ЛИЦА

- наочаре,
- заштитне наочаре,
- наочаре које штите од рентгенског, ултраљубичастог, инфрацрвеног, ласерског и другог зрачења,
- штитници за лице,
- маске и шлемови за заваривање (ручне маске, маске које се причвршћују траком за главу или маске које могу да се причврсте на заштитне шлемове).

4. ЗАШТИТА ДИСАЈНИХ ОРГАНА

- филтрирајући апарати, маске или полумаске са филтерима за прашину, гасове и радиоактивну прашину,
- изолациони апарати са цревом за довод свежег или компримованог ваздуха са маском за цело лице, полумаском или склопом усника,
- уређаји за заштиту органа за дисање са покретном маском за заваривање,
- ронилачки апарат,
- ронилачко одело.

5. ЗАШТИТА РУКУ И ШАКА

- рукавице за заштиту при:
 - раду са опремом за рад (од убода, посекотина, вибрација и сл.),
 - раду са хемикалијама,
 - коришћењу електричне енергије и високим температурама,
- рукавице код којих су сви прсти заједно осим палца,
- навлаке за прсте,
- заштитни рукави,
- штитник за зглоб шаке при тешком раду,
- рукавице без прстију,
- заштитне рукавице.

6. ЗАШТИТА СТОПАЛА И НОГУ

- плитке ципеле, плитке чизме, дубоке чизме, заштитне чизме,
- ципеле које могу брзо да се развежу и скину,
- ципеле са додатним ојачањем у пределу прстију (са челичном капном и сл.),
- ципеле и каљаче са ђоновима отпорним на дејство топлоте,
- ципеле, чизме и каљаче отпорне на дејство топлоте,
- термо-ципеле, чизме и каљаче,
- ципеле, чизме и каљаче отпорне на вибрације,

- антистатичке ципеле, чизме и каљаче,
- изолационе ципеле, чизме и каљаче,
- чизме за руковаоце тестером са ланцем,
- цокуле,
- штитници за колена и потколенице,
- уметнути штитници свода стопала,
- камашне,
- уложне табанице које могу да се уклоне (отпорне на високу температуру, пробадање или зној ење),
- клинови који могу да се уклоне, за ход по леду, снегу или клизавом терену.

7. ЗАШТИТА КОЖЕ

- заштитне креме/масти.

8. ЗАШТИТА ТРУПА И АБДОМЕНА

- заштитни прслуци, јакне и кецеље за заштиту при раду са опремом за рад (од пробадања, посекотина, прскања растопљеног метала, итд.),
- заштитни прслуци, јакне и кецеље за заштиту при раду са хемикалијама,
- термо прслуци,
- прслуци за спасавање,
- кецеље за заштиту од рентгенског зрачења,
- опасачи за тело.

9. ЗАШТИТА ЦЕЛОГ ТЕЛА:

- опрема за спречавање падова:
 - опрема за спречавање падова са висине и у дубину (потпуна опрема са свим пратећим елементима),
 - опрема за спречавање падова са апсорбером кинетичке енергије (пуна опрема са свим пратећим елементима),
 - уређаји који придржавају тело (заштитни опасач),
- заштитна одећа:
 - заштитно радно одело (из два дела или једноделно),
 - одело за заштиту при раду са опремом за рад (од пробадања, посекотина, итд.),
 - одело за заштиту при раду са хемикалијама,
 - одело за заштиту од прскања растопљеног метала и инфрацрвеног зрачења,
 - одело које је отпорно на високе температуре,
 - термо одело,
 - одело за заштиту од радиоактивног зрачења,
 - одело за заштиту од прашине,
 - одело за заштиту од гасова,
 - одело од флуоресцентних или рефлектујућих материјала и пратећи елементи (траке за руке, рукавице, итд.),
 - заштитни покривачи.

ПРЕГЛЕД СРЕДСТАВА И ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ ЗАШТИТУ НА РАДУ ПРЕМА ПОСЛОВИМА КОЈИ ЗАХТЕВАЈУ ЊИХОВО КОРИШЋЕЊЕ

1. ЗАШТИТА ГЛАВЕ (ЗАШТИТА ЛОБАЊЕ)

Заштитни шлемови

- грађевински радови, пре свега радови на, испод или у близини скела и подигнутим местима за рад, подизање и скидање оплата, састављање и монтирање, рад на скелама и рад на рушењу грађевинских објеката,
- рад на челичним мостовима, металним конструкцијама, стубовима, торњевима, металним хидрауличним постројењима, у железарама, ваљаоницама, великим контејнерима, великим цевоводима, котларницама и електранама,

- рад у јамама, рударским окнима, рововима и тунелима,
- рад са земљом и каменом,
- рад у подземним коповима, каменоломима, површинским коповима, рад на одвожењу угља,
- рад на машинама за бушење земље,
- минирање,
- рад у близини лифтова, погонских механизма лифтова, дизалица и транспортера,
- рад на високим пећима, у челичанама, у топионицама, у ваљаоницама, на обради метала, ковању и ливењу,
- рад са индустријским пећима, контејнерима, машинама, силосима, бункерима и цевоводима,
- бродоградња,
- премештање вагона (маневрисање),
- рад у кланицама.

2. ЗАШТИТА СТОПАЛА

Заштитне ципеле са непробојним ђоновима

- рад на основним конструкцијама, рад на темељима и рад на изградњи саобраћајница (путева),
- рад на скелама,
- рушење грађевинских објеката, зидова и конструкција,
- рад са бетонским грађевинским елементима који укључује и подизање и скидање оплата,
- рад на градилиштима и складиштима,
- рад на крову.

Заштитне ципеле без непробојних ђонова

- рад на челичним мостовима, металним конструкцијама, стубовима, торњевима, лифтовима, металним хидрауличним постројењима, у железарама, ваљаоницама, великим контејнерима, великим цевоводима, дизалицама, котларницама и електранама,
- градња пећи, инсталација за грејање и вентилацију и склапање металних делова,
- рад на реконструкцији и одржавању,
- рад на високим пећима, у челичанама, у топионицама, у ваљаоницама, на обради метала, ковању, на топлом пресовању и извлачењу,
- рад у каменоломима и површинским коповима, рад на одвожењу угља,
- рад на обради и преради камена,
- рад на производњи равног стакла и стаклених предмета,
- рад са калупима у керамичкој индустрији,
- рад на облагању пећи у керамичкој индустрији,
- рад на одливцима у керамичкој индустрији и индустрији грађевинских материјала,
- транспорт и складиштење,
- рад са замрзнутим комадима меса и пакетима конзервисане хране,
- бродоградња,
- премештање железничких вагона-маневрисање.

Заштитне ципеле са потпетицама или клиновима и непробојним ђоновима

- рад на крову.

Заштитне ципеле са ђоновима од изолационог материјала

- рад са и на екстремно хладним или врућим материјалима. Заштитне ципеле које лако могу да се скину
- у случајевима када постоји ризик да ће растопљене материје продрети у обућу.

3. ЗАШТИТА ОЧИЈУ ИЛИ ЛИЦА

Заштитне наочаре, штитници или маске за лице

- заваривање, брушење и резање,
- рад на заптивању и клесарски радови,
- рад на обради и преради камена,
- рад са ручним механизованим алатима,
- рад на машинама за обраду скидањем материјала при чему настају мали-ситни опилци,
- ковање,
- уклањање и ломљење делова,

- прскање абразивних материја,
- рад са киселинама и базама, средствима за дезинфекцију и корозивним средствима за чишћење,
- рад са распршеним течностима,
- рад са и у близини растопљених материјала,
- рад са изворима топлотног зрачења,
- рад са ласерима.

4. ЗАШТИТА ДИСАЈНИХ ОРГАНА

Средства и опрема за заштиту дисајних органа/изолациони апарати

- рад у контејнерима, затвореним просторима и индустријским пећима које раде на гас, где постоји концентрација гаса или недовољна концентрација кисеоника,
- рад у близини високих пећи,
- рад у близини гасних конвертора и гасовода високих пећи,
- рад у близини испусних отвора високих пећи уколико постоји опасност од димова и испарења тешких метала,
- рад на облагању пећи и посуда које иду у пећи где постоји опасност од појаве прашине,
- употреба боја у спреју када није обезбеђено одговарајуће одстрањивање прашине,
- рад у окнима, канализацији и осталим подземним просторима везаним за канализацију,
- рад у хладњачама где постоји опасност од изливања супстанце која се користи за хлађење.

5. ЗАШТИТА СЛУХА

Штитници за уши

- рад на пресама за метал,
- рад са пнеуматским бушилицама,
- рад особља које на аеродромима опслужује авионе,
- побијање шипова,
- рад на преради дрвета и текстила.

6. ЗАШТИТА ТЕЛА, РУКУ И ШАКА

Заштитна одећа

- рад са киселинама и базама, средствима за дезинфекцију и корозивним средствима за чишћење,
- рад са или у близини врућих материјала или на местима где се осећа дејство повишене температуре,
- рад на производњи равног стакла,
- пескарење,
- рад у коморама за дубоко замрзавање и хладњачама. Заштитна одећа од незапаливих материјала (ватроотпорна одећа)
- заваривање у затвореном или скученом простору. Непробојне кецеље
- вађење костију и сечење,
- рад са ручним ножевима који подразумева повлачење ножа према телу. Кожне кецеље
- заваривање,
- ковање,
- ливење. Заштита подлактице
- вађење костију и сечење. Рукавице
- заваривање,
- руковање предметима са оштрим ивицама, осим када је у питању опрема за рад код које постоји опасност да ће рукавица бити захваћена деловима те опреме,
- небезбедан рад са киселинама и базама. Рукавице са металним нитнама или плетивом
- вађење костију и сечење,
- сечење при којем се користе ручни ножеви за производњу месних производа и клање у кланицама,
- замена ножева на машинама за сечење или резање.

7. НЕПРОМОЧИВА ОДЕЋА

- рад на отвореном по киши и хладном времену.

8. ОДЕЋА ОД РЕФЛЕКТУЈУЋИХ МАТЕРИЈАЛА

- рад при ком запослени морају да буду јасно видљиви.

9. ЗАШТИТНИ ОПАСАЧ

- рад на скелама,
- монтажа већ произведених грађевинских елемената на висини,
- рад на стубовима.

10. БЕЗБЕДНОСНА УЖАД

- рад у кабинама високих дизалица,
- рад на високорегалним дизалицама,
- рад у високим деловима торњева на бушотинама,
- рад у окнима и канализационим одводима.

11. ЗАШТИТА КОЖЕ

- рад са и на преради и производњи средстава за премазивање,
- рад на штављењу коже.

На основу члана 7. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду
(„Службени гласник РС”, број 101/05),
министар рада и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК

о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу опреме за рад

I. Основне одредбе

Члан 1.

Овим правилником прописују се минимални захтеви које је послодавац дужан да испуни у обезбеђивању примене превентивних мера при коришћењу опреме за рад.

Члан 2.

Поједини изрази који се користе у овом правилнику имају следеће значење:

- 1) опрема за рад је машина, уређај, постројење, инсталација, алат и сл. која се користи у процесу рада;
- 2) коришћење опреме за рад јесу све активности које се односе на опрему за рад као што су покретање или заустављање, односно њена употреба, транспортовање, поправљање, измене којима се не мења намена, одржавање, сервисирање и специфично чишћење;
- 3) употреба опреме за рад јесте њено подешавање, програмирање или репрограмирање, покретање, заустављање и чишћење;
- 4) подручје опасности јесте подручје унутар опреме за рад и/или у њеној околини, у којем за запосленог који је изложен опасностима или штетностима постоји ризик од настанка повреда и оштећења здравља;
- 5) запослени који је изложен опасностима или штетностима јесте сваки запослени који се у потпуности или делимично налази у подручју опасности;
- 6) руковалац јесте запослени који у оквиру послова које обавља употребљава опрему за рад.

Члан 3.

Послодавац који при коришћењу опреме за рад изменама те опреме мења њену намену подлеже обавезама које су посебним прописима утврђене за произвођаче.

Члан 4.

Послодавац који обавља послове стављања у погон опреме за рад (њено састављање, инсталирање и подешавање) и искључивања из погона опреме за рад, дужан је да обезбеди да су при обављању тих послова спроведене мере за безбедан и здрав рад и да се при томе у потпуности поштују инструкције произвођача.

II. Обавезе послодавца

Члан 5.

Послодавац је дужан да обезбеди да опрему за рад може да користи само запослени који је за то стручно оспособљен.

Члан 6.

Послодавац је дужан да обезбеди примену мера безбедности и здравља на раду при коришћењу опреме за рад, а посебно:

- 1) да се опрема за рад користи у складу са наменом;
- 2) да је опрема за рад одговарајућа за обављање послова или да је на правилан начин прилагођена за ту сврху;
- 3) да се опрема за рад користи у складу са свим безбедносно-техничким подацима наведеним у документацији произвођача, односно испоручиоца.

Послодавац је дужан да при избору опреме за рад води рачуна о специфичним радним условима и постојећим опасностима и штетностима на радним местима и у радној околини, као и о опасностима и штетностима које могу настати при коришћењу те опреме за рад.

Послодавац је дужан да обезбеди да се применом мера безбедности и здравља на раду при коришћењу опреме за рад ризик од настанка повреда и оштећења здравља за запослене отклони или сведе на најмању могућу меру.

Члан 7.

Послодавац је дужан да руковаоцима обезбеди упутство за употребу опреме за рад.

Члан 8.

Послодавац је дужан да, у случају када се при коришћењу опреме за рад појављују специфични ризици од настанка повреда и оштећења здравља запослених, обезбеди:

- 1) да ту опрему за рад могу да употребљавају само руковаоци и
- 2) да поправљање, измене којима се не мења намена, одржавање, сервисирање и специфично чишћење опреме обављају запослени који су за то одређени.

Члан 9.

Послодавац је дужан да обезбеди да се при коришћењу опреме за рад у потпуности поштују ергономски принципи.

III. Превентивни и периодични прегледи и испитивања опреме за рад

Члан 10.

Послодавац је дужан да ангажује правно лице са лиценцом за вршење превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад.

Послодавац који је обезбедио коришћење опреме за рад изван локације свога седишта, дужан је да обезбеди да примерак стручног налаза о извршеном превентивном и периодичном прегледу и испитивању опреме за рад буде доступан на локацији на којој се опрема користи.

IV. Обавештавање запослених

Члан 11.

Послодавац је дужан да запосленима или њиховим представницима за безбедност и здравље на раду обезбеди информације које се односе на безбедност и здравље на раду, а нарочито о мерама које се предузимају у циљу остваривања безбедних и здравих услова за рад при коришћењу опреме за рад.

Информације морају да садрже минимум података који се односе на:

- 1) услове употребе опреме за рад;
- 2) предвидиве неуобичајене ситуације и
- 3) закључке који су добијени на основу искустава стечених при коришћењу опреме за рад.

Информације морају бити разумљиве запосленима на које се односе.

V. Оспособљавање запослених

Члан 12.

Послодавац је дужан да у току оспособљавања за безбедан и здрав рад, запослене који нису руковођаци, упозна са свим врстама ризика којима се за њих могу појавити при коришћењу опреме за рад на радном месту и у радној околини.

Послодавац је дужан да запосленима који обављају послове наведене у члану 8. тачка 2) овог правилника обезбеди додатно оспособљавање за безбедан и здрав рад и да путем упутства или инструкција у писменој форми упозна запосленог о обављању тих послова на безбедан начин.

VI. Сарадња послодавца и запослених

Члан 13.

Послодавац и запослени, односно њихови представници за безбедност и здравље на раду дужни су да сарађују у вези са свим питањима која се односе на коришћење опреме за рад.

VII. Прелазне и завршне одредбе

Члан 14.

Превентивне мере за безбедан и здрав рад при коришћењу опреме за рад, односно мере и нормативи заштите на раду који су прописани Правилником о мерама и нормативима заштите на раду на оруђима за рад („Службени лист СФРЈ”, број 18/91) примењују се, уколико нису у супротности са одредбама овог правилника.

Члан 15.

Послодавци који су, пре ступања на снагу овог правилника, започели обављање делатности, односно обезбедили да су при коришћењу опреме за рад примењене мере и нормативи заштите на раду који нису у супротности са одредбама овог правилника, дужни су да своје пословање ускладе са одредбама овог правилника у року од годину дана од дана ступања на снагу овог правилника.

Члан 16.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Број 110-00-00005/2008-01
У Београду, 30. марта 2009. године

МИНИСТАР
Расим Љајић

На основу члана 123. тачка 3. Устава Републике Србије, а у вези са чланом 7. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС“, број 101/05), Влада доноси

УРЕДБУ

о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима

I. Основне одредбе

Члан 1.

Овом уредбом прописују се минимални захтеви које су инвеститор, односно заступник инвеститора за реализацију пројекта, координатор за безбедност и здравље на раду у фази израде пројекта, координатор за безбедност и здравље на раду у фази извођења грађевинских радова, послодавац и друга лица дужни да испуне у обезбеђивању примене превентивних мера на привременим или покретним градилиштима.

Члан 2.

Ова уредба се не примењује на надземну и подземну експлоатацију руда и дубинско бушење.

Члан 3.

Поједини изрази који се користе у овој уредби имају следеће значење:

- 1) привремена или покретна градилишта (у даљем тексту: градилишта), јесу сва градилишта, односно места у простору на којима се изводе радови наведени у Прегледу радова при изградњи објекта (Прилог 1);
- 2) инвеститор јесте правно лице, предузетник или физичко лице за чије потребе се гради објекат, односно које финансира изградњу објекта;
- 3) заступник инвеститора за реализацију пројекта (у даљем тексту: заступник инвеститора) јесте правно лице, предузетник или физичко лице, које је у име инвеститора одговорно за израду пројекта и/или извођење радова и/или стручни надзор над извођењем радова;
- 4) координатор за безбедност и здравље на раду у фази израде пројекта (у даљем тексту: координатор за израду пројекта), јесте физичко лице које инвеститор, односно заступник

инвеститора писменим актом одреди да, у току израде пројекта, обавља послове из члана 11. ове уредбе;

- 5) координатор за безбедност и здравље на раду у фази извођења радова (у даљем тексту: координатор за извођење радова), јесте физичко лице које инвеститор, односно заступник инвеститора писменим актом одреди да, у току извођења радова, обавља послове из члана 13. ове уредбе;
- б) друго лице јесте предузетник који самостално обавља делатност и при томе радно не ангажује друга лица, односно који нема својство послодавца у складу са прописима у области безбедности и здравља на раду или било које друго физичко лице које нема својство запосленог.

Израз - извођач радова, утврђен је прописима о планирању и изградњи. Израз - послодавац, утврђен је Законом о безбедности и здрављу на раду. Преглед радова при изградњи објекта (Прилог 1) одштампан је уз ову уредбу и чини њен саставни део.

II. Одређивање координатора за израду пројекта и координатора за извођење радова

Члан 4.

Инвеститор, односно заступник инвеститора је дужан да одреди једног или више координатора за израду пројекта и једног или више координатора за извођење радова када на градилишту изводе или је предвиђено да ће радове изводити два или више извођача радова истовремено.

Обавезе инвеститора, односно заступника инвеститора, из става 1. овог члана, не односе се на изградњу објекта површине до 300 m², осим у случајевима када се изводе радови наведени у Прегледу радова при којима се појављује специфичан ризик од настанка повреда и оштећења здравља запослених (Прилог 2) или је при изградњи таквог објекта потребна Пријава градилишта (Прилог 3).

Преглед радова при којима се појављује специфичан ризик од настанка повреда и оштећења здравља запослених (Прилог 2) и Пријава градилишта (Прилог 3) одштампани су уз ову уредбу и чине њен саставни део.

Члан 5.

За координатора за израду пројекта може бити одређено лице које има:

- 1) најмање завршене студије другог степена (дипломске академске, специјалистичке академске или специјалистичке струковне студије), у области: архитектуре, грађевинског инжењерства, електротехничког и рачунарског инжењерства, машинског инжењерства или саобраћајног инжењерства, односно основне студије у трајању од најмање четири године у одговарајућој области техничких наука;
- 2) лиценцу за одговорног пројектанта у складу са прописима о планирању и изградњи и
- 3) положен стручни испит за обављање послова координатора за израду пројекта у складу са овом уредбом.

Члан 6.

За координатора за извођење радова може бити одређено лице које има:

- 1) најмање завршене студије првог степена (основне академске или основне струковне студије), у области: архитектуре, грађевинског инжењерства, електротехничког и рачунарског инжењерства, инжењерства заштите животне средине и заштите на раду, машинског инжењерства или саобраћајног инжењерства, односно студије у трајању од најмање две године у одговарајућој области;
- 2) положен стручни испит за обављање послова координатора за извођење радова у складу са овом уредбом и

- 3) нај мање три године радног искуства на:
- (1) пословима изградње објеката или
 - (2) пословима безбедности и здравља на раду код извођача радова.

Запослени код извођача радова не може бити одређен за координатора за извођење радова.

Члан 7.

Програм, начин и висину трошкова припреме и полагања стручног испита за обављање послова координатора за израду пројекта и стручног испита за обављање послова координатора за извођење радова из чл. 5. и 6. ове уредбе прописује министар надлежан за рад.

Управа за безбедност и здравље на раду организује припрему за полагање стручног испита за обављање послова координатора за израду пројекта и стручног испита за обављање послова координатора за извођење радова из чл. 5. и 6. ове уредбе.

Стручни испит за обављање послова координатора за израду пројекта и координатора за извођење радова полаже се у Управи за безбедност и здравље на раду пред одговарајућом комисијом коју образује министар надлежан за рад.

Средства уплаћена на име трошкова припреме и полагања стручног испита из става 1. овог члана приход су буџета Републике Србије.

III. План превентивних мера

Члан 8.

Инвеститор, односно заступник инвеститора је дужан да, пре почетка рада на градилишту, обезбеди да се изради План превентивних мера (Прилог 5).

План превентивних мера (Прилог 5) из става 1. овог члана и техничка документација за изградњу објекта у складу са прописима о планирању и изградњи чине основу за процену ризика од настанка повреда и оштећења здравља на радним местима и у радној околини на предметном градилишту.

Процена ризика, из става 2. овог члана, врши се у складу са прописима у области безбедности и здравља на раду, а начин и мере за њихово отклањање чине саставни део елабората о уређењу градилишта који израђује послодавац.

Инвеститор, односно заступник инвеститора је дужан да обезбеди да се изврше измене или допуне Плана превентивних мера (Прилог 5) из става 1. овог члана, услед насталих промена које утичу на примену мера за безбедан и здрав рад на градилишту, најкасније пет дана пре почетка обављања радова на које те промене утичу.

Послодавац је дужан да изврши корекцију мера за безбедан и здрав рад у складу са насталим променама које могу утицати на безбедност и здравље на раду.

План превентивних мера (Прилог 5) одштампан је уз ову уредбу и чини њен саставни део.

IV. Пријава градилишта

Члан 9.

Инвеститор, односно заступник инвеститора је дужан да попуни Пријаву градилишта (Прилог 3) у случају када је на градилишту:

- 1) планирано трајање радова дуже од 30 радних дана и истовремено ради више од 20 запослених или
- 2) планираним обимом радова обухваћено више од 500 лица или дана.

Инвеститор, односно заступник инвеститора је дужан да попуни Пријаву градилишта (Прилог 3) без обзира на трајање радова и број запослених који изводе те радове, када се на

градилишту изводе радови наведени у Прегледу радова при којима се појављује специфичан ризик од настанка повреда и оштећења здравља запослених (Прилог 2).

Инвеститор, односно заступник инвеститора је дужан да попуњену Пријаву градилишта (Прилог 3) достави надлежној инспекцији рада најкасније 15 дана пре почетка рада на градилишту, а копију Пријаве градилишта (Прилог 3) постави на видно место на градилишту.

Инвеститор, односно заступник инвеститора је дужан да ажурира Пријаву градилишта (Прилог 3) у случају промена које утичу на завршетак радова, увођење новог послодавца или другог лица или привремене обуставе радова на градилишту и да ажурирану Пријаву градилишта (Прилог 3) достави надлежној инспекцији рада најкасније у року од 15 дана од дана ажурирања, а копију ажуриране Пријаве градилишта (Прилог 3) постави на видно место на градилишту.

V. Фаза израде пројекта

1. Примена начела превенције

Члан 10.

Инвеститор, односно заступник инвеститора је дужан да, у свим фазама припреме и израде пројекта, узима у обзир начела обезбеђивања превентивних мера, која су утврђена Законом о безбедности и здрављу на раду, а нарочито када:

- 1) одлучује о архитектонским, техничким, технолошким и/или организационим решењима, у циљу планирања различитих активности или фаза радова који треба да се изводе истовремено или један за другим;
- 2) процењује време потребно за завршетак тих радова или фаза радова.

Инвеститор, односно заступник инвеститора је дужан да, у свим фазама припреме и израде пројекта, води рачуна о потребној садржини Плана превентивних мера (Прилог 5) и докумената из члана 11. став 1. тачка 4) ове уредбе и њиховим изменама.

2. Послови координатора за израду пројекта

Члан 11.

Координатор за израду пројекта обавља следеће послове:

- 1) врши координацију примене начела превенције у случајевима наведеним у члану 10. ове уредбе;
- 2) израђује План превентивних мера (Прилог 5) којим је одређено уређење градилишта и специфичне мере за безбедан и здрав рад на том градилишту;
- 3) води рачуна да се при изради Плана превентивних мера (Прилог 5), када је потребно, узму у обзир све индустријске активности у близини градилишта;
- 4) припрема документа, која у складу са карактеристикама пројекта, садрже релевантне информације из области безбедности и здравља на раду које је потребно узети у обзир у току извођења свих радова на градилишту.

План превентивних мера (Прилог 5), из става 1. тачка 2. овог члана, мора да садржи и специфичне мере за безбедан и здрав рад за радове наведене у Прегледу радова при којима се појављује специфичан ризик од настанка повреда и оштећења здравља запослених (Прилог 2).

VI. Фаза извођења радова

1. Примена начела превенције

Члан 12.

За време извођења радова на градилишту, примењују се превентивне мере безбедности и здравља на

раду, полазећи од начела утврђених Законом о безбедности и здрављу на раду, а нарочито мере које се односе на:

- 1) одржавање уређености и задовољавајућег нивоа чистоће градилишта;
- 2) избор локација радних места и обезбеђивање доступности тим радним местима одређивањем саобраћајних површина, пролаза, прелаза и сл., за запослене и опрему за рад;
- 3) утврђивање услова под којима се ради са разним материјалима;
- 4) одржавање у исправном стању средстава за рад и инсталација и спровођење превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад, у циљу остваривања безбедних и здравих услова за рад на градилишту;
- 5) планирање и утврђивање површина и локација за складиштење разних материјала, а нарочито опасних материја;
- 6) утврђивање услова за уклањање употребљених опасних материја;
- 7) складиштење и одлагање или уклањање отпада и шута;
- 8) усклађивање времена потребног за извођење појединих врста и фаза радова сагласно прогресу извођења радова на градилишту;
- 9) сарадњу између послодавца и других лица на градилишту;
- 10) индустријске активности у близини градилишта.

2. Послови координатора за извођење радова

Члан 13.

Координатор за извођење радова обавља следеће послове:

- 1) врши координацију примене начела превенције у случајевима када се:
 - (1) одлучује о техничким, технолошким и/или организационим решењима, у циљу планирања различитих елемената или фаза радова који треба да се изводе истовремено или један за другим,
 - (2) процењују рокови потребни за завршетак тих радова или фаза радова;
- 2) координира реализацију планираних активности са циљем да се обезбеди да послодавци и друга лица:
 - (1) доследно примењују превентивне мере у складу са одредбама члана 12. ове уредбе,
 - (2) где је неопходно, примењују специфичне мере из Плана превентивних мера (Прилог 5);
- 3) предлаже покретање поступка израде измена или допуна Плана превентивних мера (Прилог 5) и докумената из члана 11. став 1. тачка 4) ове уредбе и обезбеђује податке потребне да се изврше те измене и допуне, узимајући у обзир настале промене на градилишту;
- 4) организује сарадњу и међусобно обавештавање свих послодавца и других лица који истовремено или један за другим изводе радове на градилишту, врши координацију њихових активности у погледу спровођења мера за безбедност и здравље на раду ради спречавања настанка повреда на раду и професионалних болести;
- 5) обезбеђује да сви послодавци и друга лица на градилишту буду упознати са Планом превентивних мера (Прилог 5), односно са његовим изменама или допунама;
- 6) координира споразуме ради провере да се радне активности изводе правилно;
- 7) предузима мере ради обезбеђивања да приступ на градилиште имају само лица која имају дозволу да могу да уђу на градилиште;
- 8) обавештава надлежну инспекцију рада о случајевима када послодавци и друга лица не примењују мере за безбедан и здрав рад.

VII. Одговорност инвеститора, односно заступника инвеститора, послодавца и других лица

Члан 14.

Одређивање координатора, за обављање послова из чл. 11. и 13. ове уредбе, не ослобађа инвеститора, односно заступника инвеститора одговорности које имају у вези са обављањем тих послова.

Инвеститор, односно заступник инвеститора не могу своје обавезе и одговорности прописане овом уредбом пренети на послодавца.

Обезбеђивање спровођења одредаба чл. 11. и 13. ове уредбе, не утиче на обавезе и одговорности послодавца и других лица на градилишту, у вези са применом мера безбедности и здравља на раду.

VIII. Обавезе послодавца

1. Опште обавезе

Члан 15.

Послодавац је дужан да:

- 1) обезбеди запосленом рад на радном месту и у радној околини на којима су примењене мере безбедности и здравља на раду, а нарочито да при примени превентивних мера у складу са одредбама члана 12. ове уредбе, спроводи мере за безбедан и здрав рад утврђене у Прегледу мера за безбедан и здрав рад на привременим и покретним градилиштима (Прилог 4);
- 2) при извођењу радова на градилишту узима у обзир инструкције и упутства које добија од координатора за израду пројекта и координатора за извођење радова, као и да сарађује са другим послодавцима и лицима у примени мера безбедности и здравља на раду.

Сви послодавци на градилишту су дужни да се упознају са Планом превентивних мера (Прилог 5), односно његовим изменама и допунама о чему писмено извештавају инвеститора, односно заступника инвеститора.

Преглед мера за безбедан и здрав рад на привременим и покретним градилиштима (Прилог 4) одштампан је уз ову уредбу и чини њен саставни део.

2. Обавештавање запослених

Члан 16.

Послодавац је дужан да запосленима или њиховим представницима за безбедност и здравље на раду обезбеди све информације које се односе на безбедност и здравље на раду, а нарочито о мерама које се предузимају у циљу остваривања безбедних и здравих услова за рад на градилишту.

Информације морају бити разумљиве запосленима на које се односе.

3. Сарадња са запосленима

Члан 17.

Послодавац и запослени, односно њихови представници за безбедност и здравље на раду дужни су да сарађују у вези са свим питањима која се односе на безбедност и здравље на раду на градилишту, а нарочито када се ради о примени одредаба чл. 12, 13. и 15. ове уредбе, водећи рачуна о ризицима од настанка повреда и оштећења здравља запослених и величини градилишта.

IX. Обавезе других лица на градилишту

Члан 18.

Друга лица која учествују у раду на градилишту дужна су да примењују прописе из области безбедности и здравља на раду, друге прописе и мере из Прегледа мера за безбедан и здрав рад на

привременим и покретним градилиштима (Прилог 4) ове уредбе, као и да узимају у обзир инструкције и упутства координатора за израду пројекта и координатора за извођење радова и сарађују са другим послодавцима и лицима у примени мера за безбедан и здрав рад.

Х. Надзор

Члан 19.

Инспекцијски надзор над применом ове уредбе врши министарство надлежно за рад - Инспекторат за рад, у складу са законом.

ХИ. Казнене одредбе

Члан 20.

Новчаном казном од 800.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај инвеститор, односно заступник инвеститора, са својством правног лица:

- 1) ако не одреди једног или више координатора за израду пројекта и једног или више координатора за извођење радова, када на градилишту радове изводи или је предвиђено да ће радове изводити два или више извођача радова (члан 4. став 1);
- 2) ако не обезбеди да се, пре почетка рада на градилишту, изради План превентивних мера (члан 8. став 1);
- 3) ако не обезбеди да се изврше измене или допуне Плана превентивних мера, услед насталих промена које утичу на примену мера за безбедан и здрав рад на градилишту, најкасније пет дана пре почетка обављања радова на које те промене утичу (члан 8. став 4);
- 4) ако не достави попуњену Пријаву градилишта надлежној инспекцији рада најкасније 15 дана пре почетка рада градилишта, као и ако копију Пријаве градилишта не постави на видно место на градилишту (члан 9. став 3);
- 5) ако не ажурира Пријаву градилишта у случају промена које утичу на рок завршетка радова, у случају увођења новог послодавца или другог лица или привремене обуставе радова на градилишту, као и ако ажурирану пријаву градилишта не достави надлежној инспекцији рада најкасније у року од 15 дана од дана ажурирања, а копију ажуриране Пријаве градилишта не постави на видно место на градилишту (члан 9. став 4);
- 6) ако нису обављени послови из чл. 11. и 13. ове уредбе, за чије обављање је био дужан да одреди координатора за израду пројекта и координатора за извођење радова.

Новчаном казном од 400.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана, инвеститор, односно заступник инвеститора, са својством предузетника.

Новчаном казном од 40.000 до 50.000 динара, казниће се за прекршај, из става 1. овог члана, директор односно друго одговорно лице у правном лицу.

Новчаном казном од 40.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај, из става 1. овог члана, инвеститор, односно заступник инвеститора, са својством физичког лица.

Члан 21.

Новчаном казном од 800.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица:

- 1) ако не спроводи мере за безбедан и здрав рад утврђене у Прегледу мера за безбедан и здрав рад на привременим и покретним градилиштима (члан 15. став 1. тачка 1);
- 2) ако писмено не извести инвеститора, односно заступника инвеститора да се упознао са Планом превентивних мера, односно његовим изменама и допунама (члан 15. став 2).

Новчаном казном од 400.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај, из става 1. овог члана, послодавац са својством предузетника.

Новчаном казном од 40.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај, из става 1. овог члана, директор односно друго одговорно лице у правном лицу.

Члан 22.

Новчаном казном од 400.000 до 600.000 динара казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица ако запосленима или њиховим представницима не обезбеди све

информације о мерама које је предузео у циљу остваривања безбедних и здравих услова за рад на градилишту (члан 16).

Новчаном казном од 200.000 до 300.000 динара, казниће се за прекршај из става 1. овог члана, послодавац са својством предузетника.

Новчаном казном од 30.000 до 40.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана, директор односно друго одговорно лице у правном лицу.

Члан 23.

Новчаном казном од 40.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај физичко лице које нема својство послодавца у складу са прописима у области безбедности и здравља на раду или које нема својство запосленог, ако не примењује мере из Прегледа мера за безбедан и здрав рад на привременим и покретним градилиштима (члан 18).

Члан 24.

Новчаном казном од 40.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај координатор за израду пројекта, са својством физичког лица:

- 1) ако не врши координацију примене основних начела превенције из ове уредбе (члан 11. став 1. тачка 1);
- 2) ако не изради План превентивних мера (члан 11. став 1. тачка 2);
- 3) ако не припреми документа, која у складу са карактеристикама пројекта, садрже релевантне информације из области безбедности и здравља на раду које је потребно узети у обзир у току извођења свих радова на градилишту (члан 11. став 1. тачка 4).

Члан 25.

Новчаном казном од 40.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај координатор за извођење радова, са својством физичког лица, ако не обавља послове прописане овом уредбом (члан 13).

XII. Прелазне и завршне одредбе

Члан 26.

Посебне мере и нормативи заштите на раду на градилиштима који су прописани Правилником о заштити на раду при извођењу грађевинских радова („Службени гласник РС”, број 53/97) примењују се, уколико нису у супротности са мерама утврђеним у Прегледу мера за безбедан и здрав рад на привременим и покретним градилиштима (Прилог 4).

Члан 27.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, изузев одредаба члана 4. ст. 1. и 2, члана 8. и чл. 10-13. које ступају на снагу 1. јануара 2011. године.

05 број: 110-685/2009 У Београду,
13. фебруара 2009. године

Први потпредседник Владе
-заменик председника Владе,
Ивица Дачић, с.р

ПРИЛОГ 1.

ПРЕГЛЕД РАДОВА ПРИ ИЗГРАДЊИ ОБЈЕКТА

1. Ископавање.
2. Земљани радови.
3. Грађење.
4. Монтажа и демонтажа већ произведених елемената.
5. Реконструкција или опремање.
6. Адаптација.
7. Реновирање.
8. Санација.
9. Демонтирање.
10. Рушење.
11. Инвестиционо одржавање.
12. Одржавање - бојење и чишћење.
13. Дренажа.

ПРИЛОГ 2.

ПРЕГЛЕД РАДОВА ПРИ КОЈИМА СЕ ПОЈАВЉУЈЕ СПЕЦИФИЧАН РИЗИК ОД НАСТАНКА ПОВРЕДА И ОШТЕЋЕЊА ЗДРАВЉА ЗАПОСЛЕНИХ

1. Рад при којем се појављује посебан ризик за запослене од: затрпавања у ископима дубљим од 1 m услед обрушавања земље, пропадања услед рада на меком или мочварном терену или пада са висине веће од 3 m, при чему је тај ризик повећан услед саме природе процеса рада или утицаја околине радног места.

2. Рад при којем се појављује посебан ризик за запослене услед излагања хемијским или биолошким агенсима, односно при којем се јављају посебне опасности и/или штетности или је за обављање тог рада прописан лекарски преглед запослених.

3. Рад при којем су запослени изложени јонизујућем зрачењу.
4. Рад у близини електричних водова високог напона.
5. Рад при којем се појављује посебан ризик за запослене од утапања.
6. Рад на бунарима, под земљом и у тунелима.
7. Рад који обављају рониоци уз употребу система за довод свежег или компримованог ваздуха.
8. Рад који обављају запослени у кесонима са ваздухом под притиском.
9. Рад са експлозивним материјама.
10. Рад на монтажи или расклапању тешких монтажних склопова.

ПРИЈАВА ГРАДИЛИШТА

1.	Датум отпремања	
2.	Тачна адреса/локација градилишта	
3.	Инвеститор	
		(пословно име/име и презиме)
		(адреса седишта/пребивалишта)
4.	Врста изградње	1. грађење 2. реконструкција 3. доградња 4. адаптација 5. санација 6. остало- (уписати)
5.	Заступник инвеститора	
		(пословно име/име и презиме)
		(адреса седишта/пребивалишта)
6.	Координатор за израду прој	
		(име и презиме)
		(адреса пребивалишта)
7.	Координатор за извођење радова	
		(име и презиме)
		(адреса пребивалишта)
8.	Планирани датум почетка радова на градилишту	
9.	Планирано трајање радова на градилишту	
10.	Предвиђен највећи број запослених на градилишту	
11.	Планирани број послодаваца и других лица на градилишту	1. послодаваца: 2. других лица:
12.	Подаци о већ уговореним извођачима радова	
13.	Напомене:	

Градилиште пријављује: Инвеститор/Заступник инвеститора (непотребно прецртати):

М.П.

Потпис

ПРЕГЛЕД МЕРА ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД НА ПРИВРЕМЕНИМ И ПОКРЕТНИМ ГРАДИЛИШТИМА

А. ОПШТЕ МЕРЕ

1. Стабилност и чврстоћа

1.1. Материјали, опрема и уопште било који елементи који услед било каквог померања могу да утичу на безбедност и здравље запослених, морају да буду на одговарајући и безбедан начин учвршћени.

1.2. Приступ било којим подлогама које нису довољно чврсте није дозвољен, осим у случају када је обезбеђена опрема и уређаји који омогућавају безбедно извођење радова.

2. Енергетске инсталације

2.1. Електричне инсталације морају да буду пројектоване, постављене и коришћене тако да не представљају опасност која може да буде узрок пожара или експлозије. Сва лица на градилишту морају да буду заштићена од опасног дејства електричне енергије, односно од опасности од директног или индиректног додира инсталација и опреме под напоном.

2.2. При пројектовању, постављању и избору заштитне опреме и уређаја морају се узети у обзир врста и снага енергије која се разводи, спољашњи утицаји и компетентност лица која имају приступ деловима инсталација.

3. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности

3.1. Саобраћајне површине намењене за кретање возила и лица (у даљем тексту: саобраћајне површине) и излази за евакуацију у случају опасности морају увек да буду слободни и омогућавати излаз најкраћом саобраћајном површином до безбедног подручја.

3.2. У случају опасности, запосленима мора бити обезбеђена благовремена и безбедна евакуација са свих радних места на градилишту.

3.3. Број, распоред и величина саобраћајних површина и излаза за евакуацију у случају опасности зависе од врсте опреме за рад која се користи, величине градилишта и радних и помоћних просторија и највећег броја лица који могу бити присутни на градилишту.

3.4. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности морају да буду обележени одговарајућим ознакама, у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду. Ознаке морају бити постојане и постављене на одговарајућим местима.

3.5. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности, као и саобраћајне површине и врата која омогућавају приступ њима, морају бити слободни од било каквих препрека тако да се могу користити у сваком тренутку без сметњи.

3.6. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности који захтевају осветљење, морају имати безбедно осветљење одговарајућег интензитета у случају престанка општег осветљења, односно престанка снабдевања градилишта електричном енергијом.

4. Откривање и гашење пожара

4.1. У зависности од карактеристика градилишта, величине и начина коришћења просторија, опреме, физичких и хемијских карактеристика присутних материја и највећег могућег броја присутних лица, на градилишту се мора обезбедити довољан број уређаја и инсталација за гашење пожара и, где је то потребно, за откривање и јављање пожара.

4.2. За уређаје и инсталације за откривање, јављање и гашење пожара мора се спроводити периодична провера исправности и редовно сервисирање и одржавање у исправном стању.

4.3. Опрема за гашење пожара која није уграђена мора да буде лако доступна, једноставна за употребу и обележена одговарајућим ознакама које морају бити постојане и постављене на одговарајућим местима.

4.4. У случају интервенције гашења пожара, техничке интервенције спасавања лица и имовине и друге интервенције, за ватрогасна возила мора да буде обезбеђен одговарајући и несметан прилаз.

4.5. Потребно је обезбедити услове за сигурну евакуацију лица и имовине у случају пожара и других интервенција.

4. Проветравање

5.1. На радним местима предузимају се мере ради обезбеђивања довољне количине свежег ваздуха, узимајући у обзир радне методе и активности, односно послове који се обављају у процесу рада и физичке напоре који се захтевају од запослених.

5.2. Када се користи систем принудног проветравања, тај систем се мора одржавати у исправном стању, а запослени не смеју бити изложени повећаној брзини струјања ваздуха штетној по здравље. Систем за принудно проветравање ваздуха мора бити опремљен уређајем за јављање квара.

6. Излагање опасностима и штетностима

6.1. Запослени не смеју бити изложени нивоима физичких, хемијских, биолошких или осталих штетности који су штетни по безбедност и здравље.

6.2. Ако запослени морају ући у простор у чијој се атмосфери налазе опасне материје или није садржано довољно кисеоника или је запаљива, атмосфера у том простору мора да буде под надзором уз обавезну примену одговарајућих мера за спречавање опасности и штетности.

6.3. Запослени ни у ком случају не сме да буде изложен високом ризику од настанка повреда или оштећења здравља у затвореној атмосфери, уколико није под сталним спољним надзором и уколико нису предузете све мере да му се у сваком моменту може пружити одговарајућа помоћ.

7. Температура

7.1. У току рада на градилишту методе рада и активности, као и физичко оптерећење запосленог морају бити одређени према температури околине.

8. Природно и вештачко осветљење радног места, просторија и саобраћајних површина

8.1. Радна места, просторије и саобраћајне површине морају, у највећој могућој мери, имати довољно природне светлости, а ноћу и кад природна светлост није довољна, обезбеђује се одговарајуће вештачко осветљење. Тамо где је то потребно треба користити преносне изворе светлости који су заштићени од механичких оштећења. Боја вештачког осветљења које се користи не сме да утиче на препознавање ознака за безбедност.

8.2. Инсталације за осветљавање радних места, просторија и саобраћајних површина морају бити постављене тако да не представљају опасност за запослене која би се појавила у зависности од врсте осветљења.

8.3. Радна места, просторије и саобраћајне површине где запослени могу бити изложени посебним ризицима, у случају нестанка вештачког осветљења, морају бити опремљени безбедносним осветљењем одговарајуће јачине.

9. Врата и капије

9.1. Клизна врата морају да буду уграђена са безбедоносним уређајем који спречава да врата искоче из шина и да се сруше.

9.2. Врата и капије које се отварају на горе морају да буду уграђене са механизмом који спречава њихов пад.

9.3. Врата и капије дуж саобраћајних површина за евакуацију морају да буду обележени на одговарајући начин.

9.4. У непосредној близини капија које су пре свега намењене за пролаз возила, морају да буду и посебна врата за пролаз лица, уколико пролаз лица кроз те капије није безбедан. Та врата морају бити видно обележена и увек проходна.

Врата на механизмовани погон морају да функционишу тако да запослени нису изложени опасностима од настанка повреда. Та врата морају да буду уграђена са заштитном блокадом за тренутно заустављање која мора да буде лако уочљива и приступачна. Уколико се, у случају нестанка напајања, врата не отварају аутоматски, мора бити могуће ручно их отворити.

10. Саобраћајне површине - опасне зоне

10.1. Саобраћајне површине, укључујући степеништа, непокретне лестве, места и рампе за утовар и истовар, морају бити планирани, размештени и израђени тако да се обезбеди једноставан, безбедан и одговарајући приступ на начин да запослени који раде у близини тих саобраћајних површина не буду изложени опасностима.

10.2. Димензије саобраћајних површина за кретање лица и/или превоз робе, укључујући и саобраћајне површине који се користе за утовар и истовар материјала, морају да буду одређене у зависности од броја могућих корисника и врсте активности које се обављају. Уколико се ове саобраћајне површине користе за кретање возила, мора се обезбедити довољно простора за безбедно кретање или друга адекватна заштита за остале кориснике. Саобраћајне површине морају бити видно обележене одговарајућим ознакама, морају се редовно контролисати и примерено одржавати.

10.3. Између саобраћајних површина за кретање возила и врата, капија, прелаза за лица, ходника и степеништа потребно је обезбедити довољну ширину пролаза.

10.4. Ако на градилишту постоје места којима је приступ ограничен - опасне зоне, те зоне морају да буду опремљене направама које спречавају приступ неовлашћеним лицима. Потребно је предузети одговарајуће мере у циљу заштите запослених који су овлашћени да улазе у опасне зоне. Опасне зоне морају бити јасно обележене одговарајућим ознакама.

11. Места и рампе за утовар и истовар

11.1. Места и рампе за утовар и истовар морају да одговарају димензијама терета којим се манипулише.

11.2. Места и рампе за утовар и истовар морају да имају најмање један излаз.

11.3. Рампе за утовар и истовар морају да буду обезбеђене тако да се спречава пад запослених.

12. Несметано кретање на радном месту

Површине на радном месту морају да буду уређене тако да се запослени могу несметано кретати при обављању послова, узимајући у обзир сву опрему или уређаје који се користе на тим површинама.

13. Прва помоћ

13.1. Послодавац је дужан да обезбеди пружање прве помоћи, да оспособи одговарајући број запослених који ће увек бити на располагању за пружање прве помоћи. Мора се обезбедити превоз запослених, у случају повреде или изненадног обољења, ради обезбеђивања лечења.

13.2. Потребно је обезбедити једну или више просторија за пружање прве помоћи, уколико је то због обима и врсте послова потребно.

13.3. Просторије за пружање прве помоћи морају да буду опремљене неопходном опремом за пружање прве помоћи и приступачне за манипулацију носилима. Просторије морају бити обележене одговарајућим ознакама.

13.4. Опрема за пружање прве помоћи мора да буде доступна и приступачна на свим местима где услови рада то захтевају и обележена у складу са прописима. Адреса и број телефона најближе службе хитне помоћи морају бити истакнути на видном месту.

14. Помоћне просторије

14.1. Гардеробе и гардеробни ормани

14.1.1. Адекватне гардеробе и гардеробни ормани морају да буду обезбеђени за запослене који користе радна одела и униформе уколико се због здравствених или других разлога не може очекивати да се пресвлаче у другим просторијама. Гардеробе морају бити приступачне, довољног капацитета и да имају места за седење.

14.1.2. Гардеробе морају да буду довољно велике и, када је потребно, мора се омогућити сваком запосленом да може да осуши мокру радну одећу и да одложи и закључа своју личну одећу и ствари. Када околности то захтевају (нпр. опасне материје, влага, нечистоћа и сл.) морају се обезбедити услови у којима се радна одећа чува на месту одвојено од личне одеће и ствари.

14.1.3. Неопходно је обезбедити одвојене гардеробе или одвојено коришћење гардероба за мушкарце и жене.

14.1.4. Уколико није неопходно обезбедити гардеробе у складу са одредбама тачке 14.1.1. тада за сваког запосленог мора да буде обезбеђен простор у којем може да закључа своју личну одећу и ствари.

14.2. Тушеви и умиваоници

14.2.1. За запослене мора да буде обезбеђен довољан број одговарајућих тушева, ако то захтева природа посла или из здравствених разлога. Неопходно је обезбедити одвојене тушеве или одвојено коришћење тушева за мушкарце и жене.

14.2.2. Купатила са тушевима морају бити довољно велика како би сваки запослени могао да се опере без ограничења у погледу услова или одговарајућих хигијенских стандарда. Тушеви морају да имају топлу и хладну текућу воду.

14.2.3. Уколико није неопходно обезбедити тушеве у складу са одредбама тачке 14.2.1. у близини радних места и гардероба мора да буде обезбеђен довољан број умиваоника са текућом водом (топлом водом ако је потребно). Неопходно је обезбедити одвојене умиваонике или одвојено коришћење умиваоника за мушкарце и жене, уколико то захтевају разлози за приватност.

14.2.4. Ако су просторије са тушевима или умиваоницима одвојене од гардероба, те просторије мора да буду непосредно повезане.

14.3. Тоалети

14.3.1. У близини радних места, радних просторија, просторија за одмор, гардероба и просторија са тушевима, морају бити обезбеђене посебне просторије са одговарајућим бројем тоалета и умиваоника. Неопходно је обезбедити одвојене тоалете или одвојено коришћење тоалета за мушкарце и жене.

15. Просторије за одмор и/или смештај

15.1. У циљу обезбеђивања безбедности и здравља, а нарочито у односу на врсту послова, број запослених или удаљеност градилишта од места боравка запослених, запосленима мора да буду обезбеђене приступачне просторије за одмор и/или смештај.

15.2. Просторије за одмор и/или смештај морају да буду довољно велике и опремљене одговарајућим бројем столова и седишта са наслоном за довољан број запослених.

15.3. Ако не постоје посебне просторије за одмор, мора се обезбедити други простор где ће запослени моћи да буду за време одмора.

15.4. Сталне просторије за смештај, осим када се користе у изузетним приликама, морају имати задовољавајуће гардеробе, тушеве, тоалете, просторију за одмор и просторију за коришћење слободног времена. Оне морају да буду опремљене, узимајући у обзир број запослених, креветима, орманима, столовима и седиштима са наслоном, уређене тако да су, ако је то потребно, одвојене за мушкарце и жене.

15.5. У просторијама за одмор и/или смештај потребно је спровести одговарајуће мере како би се заштитили непушачи од штетног утицаја дуванског дима. Ако је потребно, просторије за одмор и/или смештај пушача треба да буду одвојене.

16. Труднице и мајке које доје

16.1. Трудницама и мајкама које доје мора се обезбедити да, у одговарајућим условима, легну и одморе се.

17. Запослени са инвалидитетом

17.1. Радна места морају да буду организована тако да се узме у обзир приступачност радног места (врата, пролази, степеништа, помоћне просторије и др.) запосленима са инвалидитетом.

18. Остало

18.1. Спољне границе и круг градилишта морају да буду обележени ознакама и изведени тако да буду јасно видљиви и препознатљиви.

18.2. Запосленима на градилишту мора да буде обезбеђена довољна количина воде за пиће и по могућности и друга безалкохолна пића како у помоћним просторијама тако и у близини радног места.

18.3. Запосленима мора да буду:

18.3.1. обезбеђене посебне просторије са задовољавајућим хигијенским условима за узимање хране и

18.3.2. када је то потребно, обезбеђене просторије за припрему хране у задовољавајућим хигијенским условима.

Б. ПОСЕБНЕ МЕРЕ

І. Радна места у затвореном простору

1. Стабилност и чврстоћа

1.1 Објекти морају да имају структуру и стабилност који одговарају њиховој намени.

2. Врата за евакуацију у случају опасности

2.1. Врата за евакуацију у случају опасности морају се отворити у правцу излаза из објекта. Врата за евакуацију у случају опасности не смеју да буду закључана или на други начин блокирана тако да их свако лице које треба да их користи не може лако и брзо отворити. Коришћење клизних или ротационих врата, као врата за евакуацију у случају опасности није дозвољено.

5. Проветравање

3.1. Ако се користе уређаји за климатизацију или вентилацију, рад тих уређаја не сме изазивати непријатност запосленима услед повећане брзине струјања ваздуха. Све насlage прашине и нечистоће у уређајима за климатизацију или вентилацију, које могу да угрозе здравље запослених услед загађења ваздуха, морају да буду одмах уклоњене.

6. Температура

4.1. Температура у просторијама за одмор, просторијама за запослене који су на дужности, у санитарним просторијама, просторијама за узимање хране и просторијама за пружање прве помоћи мора да буде одговарајућа у складу са наменом тих просторија.

4.3. Прозори, кровни прозори и стаклене преграде морају да буду изведени тако да спречавају прекомерно дејство сунчеве светлости на температуру у просторијама, у односу на природу посла и намену просторија.

5. Природно и вештачко осветљење

5.1. Радна места мора да имају, у највећој могућој мери, довољно природне светлости и морају бити опремљена изворима вештачког осветљења који морају да обезбеде адекватну осветљеност у циљу остваривања безбедних и здравих услова за рад.

6. Подови, зидови, таванице просторија

6.1. Подови у радним просторијама не смеју имати опасне избочине, рупе, нагибе и бити клизави и морају бити стабилни и чврсти.

6.2. Површине подова, зидова и таваница у просторијама морају да буду такви да могу да се чисте или одржавају на потребном нивоу хигијене.

6.3. Провидни или прозачни зидови, а нарочито преградни зидови од стакла, у просторијама или у близини радних места и саобраћајних површина морају бити видно означени и израђени од безбедног материјала или на тим местима морају да буду заштићени тако да запослени не могу да дођу у контакт са њима или да претрпе повреду у случају њиховог лома.

7. Прозори и кровни прозори

7.1. Прозори и кровни прозори морају да буду изведени тако да запослени могу да их отварају, затварају, подешавају или осигурају на безбедан начин. Када су отворени, не смеју се налазити у таквом положају да изазову опасност за запослене.

7.2. Прозори и кровни прозори морају бити пројектовани и изведени са опремом или на други начин опремљени уређајима који омогућавају њихово чишћење без опасности по запослене који обављају тај посао и остале запослене који се налазе у непосредној близини.

8. Врата и капије

8.1. Положај, број и димензије врата и капија као и материјали од којих су израђени морају да буду одређени у зависности од природе и намене просторија или простора.

8.2. Провидна врата морају бити обележена одговарајућим, лако уочљивим ознакама.

8.3. Салонска врата и капије морају да буду провидна или да имају провидне површине.

8.4. Ако провидне или прозачне површине на вратима и капијама нису израђене од безбедних материјала и ако постоји опасност, да у случају лома врата или капије, запослени претрпе повреду те површине морају бити заштићене од лома.

9. Саобраћајне површине

9.1. Где употреба опреме и просторија то захтевају, у циљу заштите запослених саобраћајне површине за кретање запослених морају бити јасно и видно означени.

10. Посебне мере за покретне степенице и стазе

10.1. Покретне степенице и стазе морају да функционишу безбедно. Покретне степенице и стазе морају да буду опремљене са свим неопходним заштитним уређајима и лако уочљивим и доступним заштитним блокадама.

11. Величина просторија

11.1. Радне просторије морају имати довољну површину пода и висину тако да је запосленима омогућено да безбедно обављају свој рад, без ризика по њихову безбедност, здравље и благостање на раду.

II. Радна места на отвореном простору

1. Стабилност и чврстоћа

1.1. Покретне или непокретне радне површине, без обзира на висину на којој су постављене, морају да буду стабилне и чврсте, узимајући у обзир:

- 1.1.1. број запослених који их користи;
- 1.1.2. највећу носивост и расподелу оптерећења;
- 1.1.3. спољне утицаје којима су изложени.

1.2. Ако ослонци и друге компоненте потпорне конструкције радне површине нису сами по себи стабилни, њихова стабилност се мора обезбедити одговарајућим безбедним методама учвршћивања да би се спречила случајна или неочекивана померања целе конструкције или појединих њених делова.

1.3. Провера

1.3.1. Стабилност и чврстоћа радних површина морају се на одговарајући начин проверавати, а нарочито код сваке промене нивоа по висини или дубини.

2. Енергетске инсталације

2.1. Енергетске инсталације, а нарочито оне које су изложене спољним утицајима, морају се редовно прегледати и одржавати у исправном стању.

2.2. Инсталације које су постојале пре почетка рада на градилишту морају да буду идентификоване, прегледане и означене.

2.3. Кад год је то могуће, постојеће ваздушне електричне водове треба преместити изван градилишта или искључити њихово напајање. Ако то није могуће, мора се поставити одговарајућа заштита или упозорења да би се обезбедило да запослени, возила, електричне и друге инсталације на градилишту не дођу у директан или индиректан додир са ваздушним електричним водовима. Ако возила пролазе испод ваздушних електричних водова мора се поставити одговарајућа заштита и ознаке упозорења.

3. Атмосферски утицаји

3.1. Запослени морају бити заштићени од штетног дејства атмосферских утицаја на њихову безбедност и здравље.

4. Предмети који могу пасти

4.1. Кад год је то технички изводљиво, запослени морају бити заштићени од предмета који могу да падну на њих обезбеђивањем конструкција и објеката за колективну безбедност и здравље на раду.

4.2. Материјали и опрема морају бити распоређени или постављени тако да се не могу срушити или преврнути.

4.3. Када год је то потребно, пролази на градилишту морају да буду наткривени или приступ опасним местима мора да буде забрањен.

5. Пад са висине

5.1. Пад са висине мора се спречити физичким оградањем радних места на висини прописаним заштитним оградама.

5.2. Рад на висини може се обављати искључиво уз коришћење одговарајуће заштитне опреме или примену колективних мера заштите као што су заштитне корпе, радне платформе или заштитне мреже. Ако употреба такве опреме, услед природе посла није могућа, мора се применом других мера обезбедити одговарајућа безбедност запослених.

6. Скеле и лестве

6.1. Све скеле морају бити пројектоване, постављене и одржаване у складу са прописима, да се не сруше или случајно помере.

6.2. Радни подови, прелази и приступи на радне етажне скеле морају бити постављени, димензионисани, заштићени и коришћени тако да запослени не могу да падну са њих и да не буду изложени предметима који могу пасти на њих.

6.3. Скеле се морају прегледати и контролисати од стране стручног лица на градилишту, а могу се користити након извршеног прегледа и издатог одобрења за коришћење.

Прегледи и контроле се врше:

6.3.1. пре почетка коришћења као и пре коришћења на новом месту рада после премештања;

6.3.2. у току коришћења у редовним временским размацима;

6.3.3. после било какве модификације, после дужег коришћења, после излагања лошем времену или потресима и било ком сличном утицају који би угрозио стабилност и чврстину скеле.

6.4. Лестве морају бити довољно чврсте и одржаване у исправном стању. Лестве морају правилно да се користе и приликом употребе морају да се постављају на местима која одговарају њиховој намени.

6.5. Покретне скеле морају бити обезбеђене од неконтролисаног померања.

7. Опрема за дизање

7.1. Сва опрема за дизање, укључујући њихове саставне делове, додатну опрему, анкере и носаче, мора да буде:

7.1.1. пројектована и израђена у складу са прописима и довољно чврста за коришћење у складу са наменом;

7.1.2. правилно постављена и коришћена;

7.1.3. одржавана у исправном стању;

7.1.4. прегледана и испитана у складу са прописима;

7.1.5. коришћена од стране стручно оспособљених запослених.

7.2. На свој опреми за дизање мора бити јасно назначена носивост.

7.3. Опрема за дизање не сме се користити за намене за које није предвиђена.

8. Возила и опрема за ископавање и преношење материјала

- 8.1. Сва возила и опрема за ископавање и преношење материјала која се користе, мора да буде:
 - 8.1.1. пројектована и израђена у складу прописима, узимајући у обзир принципе ергономије;
 - 8.1.2. одржавана у исправном стању;
 - 8.1.3. коришћена у складу са њиховом наменом.
- 8.2. Возачи и лица која управљају возилима и опремом за ископавање, преношење и превоз материјала морају да буду стручно оспособљени за руковање том опремом.
- 8.3. Морају се применити превентивне мере да би се обезбедило да возила и опрема за ископавање и преношење материјала не упадне у ископе или воду.
- 8.4. Возила и опрема за ископавање, преношење и превоз материјала, када је то потребно, морају да буду опремљени заштитним конструкцијама које штите возача, односно руковаоца у случају превртања и/или од падајућих предмета.

9. Инсталације, опрема и уређаји

- 9.1. Инсталације, опрема и уређаји, укључујући и ручни алат, морају да буду:
 - 9.1.1. пројектована и израђена у складу прописима, узимајући у обзир принципе ергономије;
 - 9.1.2. одржавана у исправном стању;
 - 9.1.3. коришћена у складу са њиховом наменом;
 - 9.1.4. инсталацијама, опремом и уређајима могу да рукују и/или да са њима управљају само стручно оспособљена лица.
- 9.2. Уређаји и опрема под притиском морају се редовно прегледати и испитивати у складу са прописима.

10. Ископи, бунари, подземни радови, тунели и земљани радови

- 10.1. За време извођења радова на ископима, у бунарима, под земљом, у тунелима и земљаних радова, морају се применити мере за безбедан и здрав рад, а посебно:
 - 10.1.1. користити одговарајуће подграде или насипе;
 - 10.1.2. отклонити опасности од пада запослених, материјала или предмета или поплава;
 - 10.1.3. обезбедити задовољавајуће проветравање у свим радним просторима, односно обезбедити свеж ваздух који није загађен и штетан за здравље запослених;
 - 10.1.4. обезбедити запосленима евакуацију до безбедне зоне у случају пожара, поплаве или обрушавања материјала.
- 10.2. Пре почетка радова на ископавању морају се предузети мере како би се препознале и смањиле опасности које могу да настану на местима на којима постоје подземни водови или друге инсталације.
- 10.3. Приступи ископима морају да буду обезбеђени и безбедни.
- 10.4. Материјали и возила морају да буду прописно удаљени од ископа, а ако је потребно, треба поставити одговарајуће ограде.

11. Рушење

- 11.1. У случају када радови на рушењу објекта или конструкције могу да представљају опасност морају се:
 - 11.1.1. одредити одговарајуће мере, методе и поступак рушења;
 - 11.1.2. планирати и изводити радови искључиво под надзором стручног лица.

12. Метални и бетонски рамови, оплате и тешки монтажни елементи

- 12.1. Метални или бетонски рамови и њихови елементи, оплате, монтажни елементи или привремени носачи и подупирачи морају се монтирати и демонтирати само под надзором стручног лица.

- 12.2. Морају да буду примењене превентивне мере за безбедност запослених од опасности које настају услед привремене недовољне чврстоће или нестабилности конструкције.
- 12.3. Оплате, привремени носачи и подупирачи морају се пројектовати и конструисати, односно изградити, поставити и одржавати тако да без опасности могу поднети оптерећење и напрезање коме могу бити изложени.

14. Потпорне конструкције и кесони

- 13.1. Потпорне конструкције и кесони морају да буду:
 - 13.1.1. израђени од материјала одговарајуће чврстоће;
 - 13.1.2. опремљени како би се запослени у случају уласка воде или материјала могли склонити на безбедно место.
- 13.2. Постављање, монтажа, измене или демонтажа потпорних конструкција или кесона мора да се обављаја под надзором стручног лица.
- 13.3. Стручно лице мора у одређеним временским интервалима да изврши преглед свих потпорних конструкција и кесона.

15. Радови на крову

- 14.1. Уколико је неопходно, да би се смањили ризици, морају да буду примењене колективне мере за безбедност и здравље на раду ради спречавања пада запослених, алата или других предмета или материјала.
- 14.2. Кад запослени раде на крову или у близини крова или на било којој другој површини која је израђена од ломљивих материјала кроз које могу да пропадне, морају да буду примењене мере да се обезбеди да се запослени крећу пажљиво и да не дође до пада са крова или кроз кров.

ПРИЛОГ 5

ПЛАН ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА

I. План превентивних мера садржи:

1. Шему градилишта, односно ситуациони план, који садржи:
 - 1) дужине појединих страна грађевинске парцеле;
 - 2) висинске коте постојећег земљишта и нивелације;
 - 3) регулационе и грађевинске линије и положај и спратност објекта;
 - 4) положај и бројеве суседних катастарских парцела и зграда, као и назив улице;
 - 5) приказ објекта на коме се изводе радови;
 - 6) радни положај опреме за рад, са уцртаним маневарским зонама код покретне опреме за рад, односно са уцртаним манипулационим зонама код дизалица уз шематски приказ линија заштитних ограда, запрека и друго;
 - 7) локације радних и помоћних просторија, просторија за одмор и/или смештај и просторија за пружање прве помоћи, са уцртаним безбедним прилазима при коришћењу и одржавању;
 - 8) трасе саобраћајних површина;
 - 9) приказ локација за паркирање и одржавање возила са припадајућим просторијама, са уцртаним безбедним прилазима;
 - 10) приказ локација за складиштење материјала, монтажних елемената и готових производа, са уцртаним безбедним прилазима;
 - 11) приказ локација за складиштење опасних материја, са уцртаним безбедним прилазима;

- 12) приказ енергетских објеката и инсталација, са уцртаним безбедним прилазима при коришћењу и одржавању;
 - 13) приказ мреже питке, техничке и отпадних вода са објектима и опремом за коришћење и одржавање и начина за спречавање приступа неовлашћеним лицима;
 - 14) ситуацију затечених објеката на градилишту са приказом начина обезбеђења лица, возила и ових објеката;
 - 15) границе градилишта и начин спречавања приступа неовлашћеним лицима и возилима и животињама.
2. Опис организације и технологије извођења радова.
 3. План фаза и рокова извођења појединих радова, са детаљним инструкцијама за координацију активности послодавца и других лица.
 4. Специфичне мере за безбедан и здрав рад у односу на индустријске активности у близини градилишта.
 5. Специфичне мере за безбедан и здрав рад за радове наведене у Прегледу радова при којима се појављује специфичан ризик од настанка повреда и оштећења здравља запослених (Прилог 2).

II. Оверава: Инвеститор/Заступник инвеститора (непотребно прецртати):

У _____, дана _____

М.П.

Потпис

На основу члана 7. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, број 101/05), министар рада и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК о превентивним мерама за безбедан и здрав рад на радном месту

I. Основне одредбе

Члан 1.

Овим правилником прописују се минимални захтеви које је послодавац дужан да испуни у обезбеђивању примене превентивних мера за безбедан и здрав рад на радном месту.

Члан 2.

Радно место, у смислу овог правилника, јесте простор намењен за обављање послова код послодавца - у објекту намењеном за радне и помоћне просторије или у објекту намењеном за рад на отвореном простору или на отвореном простору, у којем запослени борави или има приступ у току рада и који је под непосредном или посредном контролом послодавца.

Радне просторије и простор намењен за рад на отвореном, у смислу овог правилника, јесу просторије и простор у којима се обављају процеси рада.

Помоћне просторије, у смислу овог правилника, јесу просторије које су намењене за хигијенске, санитарне и друге потребе запослених (просторије за одмор, санитарне просторије, просторије за пружање прве помоћи, просторије за повремено загревање запослених и др.).

Члан 3.

Овај правилник не примењује се на:

- 1) саобраћајна средства - возила и транспортна средства;
- 2) привремена или покретна радна места;
- 3) надземну и подземну експлоатацију руда и дубинско бушење;
- 4) пловила за улов рибе;
- 5) пољопривредно, шумско и друго земљиште на коме послодавци обављају делатност, а који су удаљени од њихових објеката намењених за радне и помоћне просторије или објеката намењених за рад на отвореном простору.

II. Обавезе послодавца

Члан 4.

Послодавац је дужан да обезбеди запосленом рад на радном месту на којем су спроведене мере за безбедан и здрав рад утврђене у Прегледу мера за безбедан и здрав рад на радном месту.

Преглед мера за безбедан и здрав рад на радном месту одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 5.

Послодавац је дужан да обезбеди:

- 1) да саобраћајне површине намењене за кретање возила и лица (у даљем тексту: саобраћајне површине) ка излазима за евакуацију у случају опасности, као и сами излази, увек буду слободни;
- 2) да се редовно врши техничко одржавање радног места и опреме за рад, а нарочито опреме наведене у Прегледу мера за безбедан и здрав рад на радном месту, а све уочене недостатке који могу да утичу на безбедност и здравље на раду отклони одмах;
- 3) да се радно место и опрема за рад, а нарочито опрема наведена у тач. 4. и 5. Прегледа мера за безбедан и здрав рад на радном месту, редовно чисти и одржава на задовољавајућем нивоу хигијене;
- 4) да се редовно одржава и проверава исправност опреме и уређаја намењених за спречавање или отклањање опасности и/или штетности, а нарочито опреме наведене у Прегледу мера за безбедан и здрав рад на радном месту.

III. Обавештавање запослених

Члан 6.

Послодавац је дужан да запосленима или њиховим представницима за безбедност и здравље на раду

обезбеди све информације које се односе на безбедност и здравље на раду, а нарочито о мерама које се предузимају у циљу остваривања безбедних и здравих услова за рад на радном месту.

IV. Сарадња послодавца и запослених

Члан 7.

Послодавац и запослени и/или њихови представници за безбедност и здравље на раду дужни су да сарађују у вези са питањима која се односе на безбедност и здравље на радном месту.

V. Прелазне и завршне одредбе

Члан 8.

Послодавци који су, пре ступања на снагу овог правилника, започели обављање делатности, односно обезбедили запосленом рад на радном месту на којем су примењене опште мере заштите на раду за грађевинске објекте намењене за радне и помоћне просторије, дужни су да своје пословање ускладе са одредбама овог правилника у року од три године.

Члан 9.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о општим мерама заштите на раду за грађевинске објекте намењене за радне и помоћне просторије („Службени гласник РС”, број 29/87).

Члан 10.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-00006/2008-01

У Београду, 19. марта 2009. године

МИНИСТАР
Расим Љајић

ПРЕГЛЕД МЕРА ЗА БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД НА РАДНОМ МЕСТУ

1. Стабилност и чврстоћа

- 2. 1.1. Објекти намењени за радне и помоћне просторије и објекти намењени за рад на отвореном морају да имају структуру и стабилност који одговарају њиховој намени.**

3. Инсталације

3.1. Електричне инсталације

- 2.1.1. Електричне инсталације морају да буду пројектоване и постављене тако да не представљају опасност која може бити узрок пожара или експлозије. Сва лица морају да буду заштићена од опасног дејства електричне струје, односно од опасности од директног или индиректног додира инсталација и опреме под напоном.
- 2.1.2. При пројектовању, постављању и избору материјала и заштитних уређаја мора се узети у обзир висина напона, спољашњи утицаји и компетентност лица која имају приступ деловима инсталација.
- 2.1.3. Електричне инсталације, а нарочито оне које су изложене спољашњим утицајима, морају се редовно прегледати и одржавати у исправном стању.

2.2. Инсталације за развођење флуида

- 2.2.1. Инсталације за развођење флуида (компримованог ваздуха, гасова, пара, воде, технолошких раствора и течности и др.) морају да буду пројектоване и постављене тако да не представљају опасност која може бити узрок пожара или експлозије.
- 2.2.2. Сва лица морају да буду заштићена од опасног и/или штетног дејства флуида који се разводи инсталацијом, односно од ризика насталих опасним и/или штетним деловањем флуида.
- 2.2.3. Инсталације за развођење флуида, а нарочито инсталације којима се разводе запаљиви, експлозивни, отровни или загушливи флуиди, морају се редовно прегледати и одржавати у исправном стању.

4. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности

- 3.1. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности морају увек да буду слободни и омогућавати излаз најкраћом саобраћајном површином до безбедног подручја.
- 3.2. У случају опасности, запосленима мора бити обезбеђена благовремена и безбедна евакуација са свих радних места.

- 3.3. Број, распоред и величина саобраћајних површина и излаза за евакуацију у случају опасности зависе од врсте опреме за рад кој а се користи, величине обј екта у кој ем се налазе радна места и највећег броја лица гаја могу бити присутта у објекту.
- 3.4. Врата за евакуацију у случају опасности морају се отворати у правцу излаза из објекта. Коришћење клизних или ротационих врата, као врата за евакуацију у случају опасности није дозвољено. Врата за евакуацију у случају опасности не смеју да буду закључана или на други начин блокирана тако да их свако лице које треба да их користи не може лако и брзо отворити.
- 3.5. Саобраћајне површине и излази за евакуацију морају бити обележени одговарајућим ознакама, у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду. Ознаке морају да буду постављене на одговарајућим местима и постојане.
- 3.6. Врата за евакуацију у случају опасности не смеју да буду закључана.
- 3.7. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности, као и саобраћајне површине и врата која омогућавају приступ њима, морају бити слободни од било каквих препрека тако да се могу користити у сваком тренутку без сметњи.
- 3.8. Саобраћајне површине и излази за евакуацију у случају опасности који захтевају осветљење, морају имати безбедносно осветљење одговарајућег интензитета у случају престанка општег осветљења, односно престанка снабдевања електричном енергиј ом.

4. Откривање и гашење пожара

- 4.1. Откривање и гашење пожара мора да буде обезбеђено у складу са прописима о заштити од пожара, а нарочито да:
 - 4.1.1. у зависности од величине и намене објекта, опреме за рад, физичких и хемијских карактеристика присутних материја и највећег могућег броја присутних лица у објекту, на радним местима се мора обезбедити довољан број уређаја и инсталација за гашење пожара и, где је то потребно, за откривање и јављање пожара;
 - 4.1.2. опрема за гашење пожара која није уграђена мора да буде лако доступна, једноставна за употребу и обележена одговарајућим ознакама које морају бити постојане и постављене на одговарајућим местима.

5. Проветравање на радним местима у затвореном простору

- 5.1. На радним местима у затвореном простору мора да буде обезбеђена довољна количина свежег ваздуха, узимајући у обзир радне методе и активности, односно послове који се обављају у процесу рада и физичке напоре који се захтевају од запослених.
- 5.2. Када се користи систем принудног проветравања, тај систем мора се одржавати у исправном стању.
- 5.3. Систем за принудно проветравање ваздуха мора бити опремљен уређајем за јављање квара.
- 5.4. Ако се користе уређаји за климатизацију или вентилацију, рад тих уређаја не сме изазивати непријатност запосленима услед повећане брзине струјања ваздуха.
- 5.5. Све наслаге прашине и нечистоће у уређајима за климатизацију или вентилацију, које могу да угрозе здравље запослених услед загађења ваздуха, морају да буду одмах уклоњене.

6. Температура у радним и помоћним просторијама

- 6.1. У току рада температура у радним и помоћним просторијама у којима се налазе радна места мора да буде одговарајућа, у зависности од метода рада и активности, као и

физичког оптерећења запослених, осим на радним местима на којима је условљена технолошким процесом.

- 6.2. Температура у просторијама за одмор, просторијама за запослене који су на дужности, у санитарним просторијама и просторијама за пружање прве помоћи мора да буде одговарајућа у складу са наменом тих просторија.
- 6.3. Прозори, кровни прозори и стаклене преграде морају да буду изведени тако да спречавају прекомерно дејство сунчеве светлости на радном месту у зависности од природе послова.
- 6.4. Температура, релативна влажност и брзина струјања ваздуха у радним просторијама морају да буду у складу са вредностима наведеним у Табели 1.

врста рада	Температура спољашњег ваздуха								
	до +5°C			од +5 до +15°C			више од +15°C		
	Темпе- ратура [°C]	Рел. влажнос т [%]	Брзина струјањ а [m/s]	Темпе- ратура [°C]	Рел. влажнос т [%]	Брзина струјањ а [m/s]	Темпе- ратура [°C]	Рел. влажнос т [%]	Брзина струјањ а [m/s]
лаки рад (рад без физичко г напреза)	18 - 28	max 75	max 0,3	18 - 28	max 75	max 0,6	max 28	28°C^55 26°C^60 24°C^65 <	max 0,5
средњи рад (лаки физички рад)	15 - 28	max 75	max 0,5	15 - 28	max 75	max 0,6	max 28	28°C^55 26°C^60 24°C^65 < 24°C^73	max 0,7
тешки рад (тешки фи- зички рад)	15 - 28	max 75	max 0,5	15 - 28	max 75	max 0,6	max 28	28°C^55 26°C^60 24°C^65 < 24°C^73	max 1,0

7. Природно и вештачко осветљење радних и помоћних просторија

- 7.1. Радна места морају да имају, у највећој могућој мери, довољно природне светлости и морају бити опремљена изворима вештачког осветљења који морају да обезбеде адекватну осветљеност у циљу остваривања безбедних и здравих услова рада.
- 7.2. Инсталације за осветљавање радних и помоћних просторија морају да буду постављене тако да не представљају опасност за запослене која би се појавила у зависности од врсте осветљења.
- 7.3. Радна места где су запослени посебно изложени ризицима у случају нестанка вештачког осветљења, морају бити опремљени безбедносним осветљењем одговарајуће јачине.
- 7.4. Осветљење на радним местима се обезбеђује и одржава у складу са условима технолошког процеса тако да осветљеност радног места буде равномерна и уједначена.
- 7.5. Боја вештачког осветљења гаја се користи не сме да утиче на препознавање ознака за безбедност и здравље на раду.

8. Подови, зидови, таванице и кровови радних и помоћних просторија

- 8.1. Подови радних и помоћних просторија не смеју имати опасне избочине, рупе или нагибе и бити клизави и морају бити стабилни и чврсти.
- 8.2. Подови радних и помоћних просторија морају да буду адекватно топлотно изоловани, узимајући у обзир врсту послова и физичке активности запослених.
- 8.3. Подови радних просторија у којима се запослени задржава дуже од два сата, ради обављања радних активности, морају имати коефицијент топлотне проводљивости мањи од 6 W/m²K.

- 8.4. Површине подова, зидова и таваница у просторијама морају да буду такви да могу да се чисте или одржавају на потребном нивоу хигијене.
- 8.5. Подови, зидови и таванице радних и помоћних просторија морају да буду отпорни на оштећење од механичких и других утицаја, водонепропусни и изведени тако да обезбеђују заштиту од атмосферских утицаја, буке и вибрација и спречавају продирање опасних материја.
- 8.6. Подови радних просторија морају да буду електро-проводљиви или електро-изолациони у зависности од услова технолошког процеса.
- 8.7. Подови радних просторија морају да буду изведени са нагибом према отворима одводних канала, ако у просторијама може доћи до разливања течности или кондензације водене или других пара.
- 8.8. Зидови радних и помоћних просторија морају да буду изведени тако да се код отвора у зиду чија је висина парапета мања од 90 cm поставља заштитна ограда.
- 8.9. Провидни или прозачни зидови, а нарочито преградни зидови од стакла, у просторијама или у близини радних места и саобраћајних површина морају бити видно означени и израђени од безбедног материјала или на тим местима морају да буду заштићени тако да запослени не могу да дођу у контакт са њима или да претрпе повреду у случају њиховог лома.
- 8.10. Приступ крововима који су израђени од недовољно чврстог материјала не сме бити дозвољен, осим у случају када је обезбеђена опрема или су предузете посебне мере за безбедан рад на крову.

9. Прозори и кровни прозори

- 9.1. Прозори и кровни прозори морају да буду изведени тако да запослени могу да их отварају, затварају, подешавају или осигурају на безбедан начин. Када су отворени, не смеју се налазити у таквом положају да изазову опасност за запослене.
- 9.2. Прозори и кровни прозори морају бити пројектовани и изведени са опремом или на други начин опремљени уређајима који омогућавају њихово чишћење без ризика по запослене који обављају то чишћење и остале запослене који се налазе у непосредној близини.

9. Врата и капије

- 10.1. Положај, број и димензије врата и капија као и материјали од којих су израђени морају да буду одређени у зависности од природе и намене просторија или простора.
- 10.2. Провидна врата морају бити обележена одговарајућим, лако уочљивим ознакама.
- 10.3. Салонска врата и капије морају да буду провидна или да имају провидне површине.
- 10.4. Ако провидне или прозачне површине на вратима и капијама нису израђене од безбедних материјала и ако постоји опасност, да у случају лома врата или капије, запослени претрпе повреду те површине морају бити заштићене од лома.
- 10.5. Клизна врата морају да буду уграђена са безбедносним уређајем који спречава да врата искоче из шина и да се сруше.
- 10.6. Врата и капије које се отварају на горе морају да буду уграђене са механизмом који спречава њихов пад.
- 10.7. Врата дуж саобраћајних површина за евакуацију морају да буду обележена на одговарајући начин и изведена да се могу отворити са унутрашње стране брзо и лако у сваком тренутку без било каквих препрека или помагала док су запослени присутни на радним местима.
- 10.8. У непосредној близини капија које су намењене за пролаз возила, морају да буду и посебна врата за пролаз лица, уколико пролаз лица кроз те капије није безбедан. Та врата морају бити видно обележена и увек слободна.
- 10.9. Врата на механизовани погон морају да функционишу тако да запослени нису изложени опасностима од настанка повреда. Та врата морају да буду уграђена са заштитном блокадом за тренутно заустављање која мора да буде лако уочљива и

- приступачна. Уколико се, у случају нестанка напајања, врата не отварају аутоматски, мора бити могуће ручно их отворити.
- 10.10. Врата на просторијама код којих постоји опасност од експлозије, израђују се од материјала који не може да произведе варницу, а постављају се тако да се отварају у правцу излаза.

10. Саобраћајне површине - опасне зоне

- 11.1. Саобраћајне површине, укључујући степеништа, непокретне лестве, места и рампе за утовар и истовар, морају бити размештени и изграђени тако да се обезбеди једноставан, безбедан и одговарајући приступ лицима и возилима на начин да запослени који раде у близини тих саобраћајних површина не буду изложени опасностима.
- 11.2. Димензије саобраћајних површина за кретање лица и/или превоз робе морају да буду одређене у зависности од броја могућих корисника и врсте активности које се обављају.
- 11.3. Ако се саобраћајне површине користе за кретање возила, мора се обезбедити довољно широк и безбедан пролаз за кретање лица.
- 11.4. Између саобраћајних површина за кретање возила и врата, капија, пролаза за лица, ходника и степеништа потребно је обезбедити довољну ширину пролаза.
- 11.5. У зависности од намене радне просторије и врсте опреме, саобраћајне површине морају бити видно обележене одговарајућим ознакама.
- 11.6. Саобраћајне површине се морају редовно контролисати и одржавати у исправном стању.
- 11.7. Саобраћајне површине се постављају у нивоу пода тако да одступање не прелази $\pm 1,0$ cm.
- 11.8. Саобраћајне површине и пролази у радним просторијама морају да буду изведени тако да њихова ширина буде једнака или већа од одговарајуће вредности наведене у Табели 2.

Саобраћајне површине и пролази		Ширина [m]
Главна саобраћајна површина - пролаз за запослене		1,50
Споредна саобраћајна површина - пролаз за запослене		1,00
Пролази за чишћење, одржавање и послуживање опреме за рад		0,75
Саобраћајна површина за кретање возила		1,80
Додатак на ширину возила, односно најширег дела који се превози да би се добила оптимална ширина пролаза		0,80
Просторије ширине до 15m - један пролаз		1,80
Просторије ширине од 16 m до 40 m - један пролаз		2,40
Просторије ширине од 41 m до 80 m	један пролаз	3,00
	два пролаза по	2,00
Просторије ширине преко 80 m, на сваких 40 m ширине по један пролаз		3,00

- 11.9. Ако на радним местима постоје места којима је приступ ограничен - опасне зоне, те зоне морају да буду опремљене направама које спречавају приступ неовлашћеним лицима. Потребно је предузети одговарајуће мере у циљу заштите запослених који су овлашћени да улазе у опасне зоне. Опасне зоне морају бити јасно обележене одговарајућим ознакама.

11. Ступеништа

- 12.1. Ступеништа се изводе и одржавају тако да обезбеђују:
- 12.1.1. несметано излажење из свих делова објекта;
 - 12.1.2. потребну пропусну моћ;
 - 12.1.3. најкраћи пут према излазу из објекта са јасно означеним смером кретања ка ступеништу.
- 12.2. Ступеништа се изводе са ступеницама једнаког облика и димензија.
- 12.3. Завојно ступениште изводи се тако да, на најужем делу, ширина газишта не буде мања од 10 cm.
- 12.4. На ступеништу које има преко 10 ступеника заштитна ограда се поставља са обе стране, а на ступеништу до 10 ступеника, уколико не премошћава подлогу на коју се може пасти са висине веће од 1 m, ограда се може поставити само са једне стране.

12. Заштитне ограде

- 13.1. Пролази, прелази, радне платформе и сва радна места на висини већој од 1 m од пода или подлоге на коју се може пасти, ограђују се заштитном оградом.
- 13.2. Заштитне ограде изводе се тако да обезбеђују:
- 13.2.1. стабилност појединих елемената, међусобне везе елемената и ограде у целини, прорачунатих на најнеповољније хоризонтално и вертикално оптерећење, које се може појавити;
 - 13.2.2. конструкцију ограде са таквим распоредом елемената, у равни ограде, да једна димензија слободног отвора у огради не буде већа од 25 cm;
 - 13.2.3. да елементи испуне ограде буду са унутрашње стране стуба ограде;
 - 13.2.4. да висина од површине пода или подлоге до горње ивице ограде не буде мања од 100 cm, а код косих ограда на ступеништима, да висина буде најмања 100 cm мерено вертикално од средине газишта до горње ивице ограде;
 - 13.2.5. да крајеви елемената ограде буду чврсто ослоњени, да не буду постављени у облику препуста;
 - 13.2.6. да површине елемената ограде буду глатке и без неравнина о које би се могли повредити делови тела запослених или закачити одећа.

13. Посебне мере за покретне ступенице и стазе

- 14.1. Покретне ступенице и стазе морају да функционишу безбедно. Покретне ступенице и стазе морају да буду опремљене са свим неопходним заштитним уређајима и лако уочљивим и доступним заштитним блокадама.

14. Места и рампе за утовар и истовар

- 15.1. Места и рампе за утовар и истовар морају да одговарају димензијама терета којим се манипулише.
- 15.2. Места и рампе за утовар и истовар морају да имају најмање један излаз, а када је то технички могуће морају имати излазе на две стране.

- 15.3. Рампе за утовар и истовар морају да буду обезбеђене тако да се спречава пад запослених.
- 15.4. Места и рампе за утовар и истовар морају да имају структуру и стабилност који одговарају њиховој намени.
- 15.5. Саобраћајне површине ка местима и рампама за утовар и истовар морају да буду очишћене од леда и снега и посуте песком или шљунком.
- 15.6. Ширина саобраћајних површина из тачке 15.5. не сме бити мања од 5 м при двосмерном кретању возила, односно 3 м при једносмерном кретању возила.
- 15.7. Приликом постављања возила на местима и рампама за утовар и истовар, растојање између возила која стоје у колони не сме бити мање од 1 м, а растојање између возила која стоје једно поред другог не сме бити мање од 1,5 м.
- 15.8. Брзина кретања возила на местима и рампама за утовар и истовар и саобраћајним површинама ка њима не сме бити већа од 10 km/h, а у затвореним магацинима и складиштима не сме бити већа од 5 km/h.
- 15.9. Места и рампе за утовар и истовар морају бити ноћу осветљене светлошћу јачине најмање 10 Lx.

16. Димензије радних и помоћних просторија - слободан простор за запослене

- 16.1. Радне просторије морају имати довољну висину, површину пода и ваздушни простор тако да је запосленима омогућено да безбедно обављају свој рад, без ризика по њихову безбедност, здравље и благостање на раду, а вредности чисте висине, површине и запремине по једном запосленом морају бити једнаке или веће од одговарајућих вредности наведених у Табели 3.

Најмања величина слободног простора

Табела 3.

Послови који се обављају у радној просторији	Чиста висина [m]	Површина по једном запосленом [m ²]	Запремина по једном запосленом [m ³]
Производни процеси у халама, погонима, радионицама и сл., где се у процесу рада не појављују штетности	2,60	2,00	10,00
Производни процеси у халама, погонима, радионицама и сл., где се у процесу рада појављују штетности	3,00	2,00	12,00
Прој ектантски и административни послови	2,40	3,00	10,00
Производни процеси у објектима у старим градским језгрима и сл., где се у процесу рада не појављују штетности	2,20	2,00	10,00

- 16.1.1. Чистом висином просторије, сматра се светла висина од завршеног пода до завршене таванице без неравнина, инсталација и уређаја.
- 16.1.2. Слободном површином пода, сматра се површина пода без опреме за рад, инсталација, материјала, готових производа и инвентара, осим радног стола и столице.
- 16.1.3. Слободном запремином, сматра се ваздушни простор, без опреме за рад, инсталација, инвентара и простора који се користи за складиштење.
- 16.2. Величине слободних простора на радним местима морају бити такве да омогућавају запосленима несметано кретање ради обављања радних активности.

- 16.3. Чиста висина помоћних просторија обезбеђује се и одржава тако да не буде мања од 2,60 m.
- 16.4. Привремени објекти (типа контејнера или киоска), у којима се налазе просторије за радна места, могу се користити за радна места, ако чиста висина просторија није мања од 2,20 m.

16. Просторије за одмор

- 17.1. У циљу обезбеђивања безбедности и здравља, запосленима морају да буду обезбеђене приступачне просторије за одмор у зависности од врсте послова и броја присутних запослених.
- 17.2. Одредба тачке 17.1. се не односи на запослене који раде у канцеларијама или сличним радним просторијама, у којима је обезбеђен одговарајући одмор током паузе.
- 17.3. Просторије за одмор морају да буду довољно велике и опремљене одговарајућим бројем столова и седишта са наслоним за довољан број запослених. У тим просторијама потребно је спровести одговарајуће мере како би се заштитили непушачи од штетног утицаја дуванског дима.
- 17.4. Ако се просторије за одмор користе за узимање хране морају да имају умиваоник са топлем и хладном водом и обезбеђено проветравање.
- 17.5. Ако у току рада долази до редовних и честих прекида рада, а просторија за одмор није обезбеђена, мора се обезбедити друга просторија у којој запослени могу да бораве у току тих прекида. У тим просторијама предузимају се одговарајуће мере како би се заштитили непушачи од штетног утицаја дуванског дима.

17. Труднице и мајке које доје

- 18.1. Трудницама и мајкама које доје мора се обезбедити да, у одговарајућим условима, легну и одморе се.

18. Санитарне просторије

19.1. Гардеробе и гардеробни ормани

- 19.1.1. Адекватне гардеробе и гардеробни ормани морају да буду обезбеђени за запослене који користе радна одела и униформе уколико се због здравствених или других разлога не може очекивати да се пресвлаче у другим просторијама. Гардеробе морају бити приступачне, довољног капацитета и да имају места за седење.
- 19.1.2. Гардеробе морају да буду довољно велике и да у њима сваки запослени има могућност да закључа своју личну одећу и ствари у току радног времена. Када околности то захтевају (нпр. опасне материје, влага, нечистоћа и сл.) морају се обезбедити услови у којима се радна одећа чува на месту одвојено од личне одеће и ствари.
- 19.1.3. Неопходно је обезбедити одвојене гардеробе или одвојено коришћење гардероба за мушкарце и жене.
- 19.1.4. Уколико није неопходно обезбедити гардеробе, у складу са одредбама из тачке 19.1.1, тада за сваког запосленог мора да буде обезбеђен простор у којем може да одложи своју личну одећу.
- 19.1.5. Температура ваздуха у гардеробама не сме да буде мања од 17°C.

19.2. Тушеви и умиваоници

- 19.2.1. За запослене мора да буде обезбеђен довољан број одговарајућих тушева, ако то захтева природа посла или из здравствених разлога, а нарочито за запослене који обављају послове при којима долази до прљања, квашења тела и одеће, знојења и појаве прашине, као и за запослене који раде са отровним, заразним или јонизујућим материјама и запослене који учествују у процесу прераде

- прехрамбених производа или израде стерилних материјала. Неопходно је обезбедити одвојене тушеве или одвојено коришћење тушева за мушкарце и жене.
- 19.2.2. Купатила са тушевима морају бити довољно велика како би сваки запослени могао да се опере без ограничења у погледу услова или одговарајућих хигијенских стандарда. Тушеви морају да имају топлу и хладну текућу воду.
- 19.2.3. Број тушева у купатилу одређује се зависно од врсте послова и броја присутних запослених, тако што се:
- 19.2.3.1. за послове код којих долази до појаве штетних материја, прашине и јачег знојења, или долази до квашења обуће и одеће обезбеђује један туш на највише пет запослених;
- 19.2.3.2. у случају из тачке 19.2.3.1. кад се не појављују штетне материје обезбеђује се један туш на највише десет запослених;
- 19.2.3.3. за послове код којих не долази до јачег знојења, прашине, квашења обуће и одеће, односно код којих не долази до појаве штетних материја обезбеђује се један туш на највише 20 запослених.
- 19.2.4. Уколико није неопходно обезбедити тушеве у складу са одредбама тачке 19.2.1. у близини радних места и гардероба мора да буде обезбеђен довољан број умиваоника са текућом водом (топлом водом ако је потребно). Неопходно је обезбедити одвојене умиваонике или одвојено коришћење умиваоника за мушкарце и жене, уколико то захтевају разлози за приватност.
- 19.2.5. У умиваоницима запослени морају имати на располагању средства за умивање и дезинфекцију руку, као и средство за сушење руку.
- 19.2.6. Ако су просторије са тушевима или умиваоницима одвојене од гардероба, те просторије морају да буду непосредно повезане.

19.3. Тоалети

- 19.3.1. У близини радних места, радних просторија, просторија за одмор, гардероба и просторија са тушевима, морају бити обезбеђене посебне просторије са одговарајућим бројем тоалета и умиваоника. Потребно је обезбедити одвојене тоалете или одвојено коришћење тоалета за мушкарце и жене.

19. Просторије за пружање прве помоћи

- 20.1. У зависности од величине објекта, врсте послова и учесталости повреда на раду мора да буде обезбеђена једна или више просторија за пружање прве помоћи. Где постоји већа могућност настанка повреда на раду на сваких 100 запослених мора да буде обезбеђена најмање једна просторија за пружање прве помоћи.
- 20.2. Просторије за пружање прве помоћи морају бити опремљене неопходним инсталацијама, опремом за пружање прве помоћи и приступачне за манипулацију носилима. Просторије за пружање прве помоћи морају бити обележене одговарајућим ознакама.
- 20.3. Опрема за пружање прве помоћи мора да буде доступна и приступачна на свим местима где услови рада то захтевају и обележена у складу са прописима.
- 20.4. Адреса и број телефона најближе службе хитне помоћи и здравствене установе, као и имена
- 20.5. запослених који су оспособљени и одређени за пружање прве помоћи, морају бити истакнути на видном месту.

20. Просторије за повремено загревање запослених

- 21.1. Просторије за повремено загревање запослених морају бити обезбеђене за запослене који обављају послове у магацинима, складиштима, хладњачама или на отвореном простору, а њихова величина одређује се у зависности од броја запослених који ће их истовремено користити.

21.2. Температура ваздуха у просторијама за повремено загревање запослених не сме да буде мања од 15°C.

21. Запослени са инвалидитетом

22.1. Радна места морају да буду организована тако да се узме у обзир приступачност радног места (врата, пролази, степеништа, помоћне просторије и др.) запосленима са инвалидитетом.

22. Радна места у објектима намењеним за рад на отвореном или на отвореном простору

23.1. Радна места, саобраћајне површине и други простори или инсталације који се налазе на отвореном, а на којима раде или их користе запослени приликом обављања својих радних активности морају да буду организовани на начин да омогуће безбедно кретање лица и возила.

23.2. Одредбе тач. 11, 14 и 15, овог Прилога, примењују се на главне саобраћајне површине на локацији послодавца, на саобраћајне површине које се користе за редовно одржавање, прегледе и испитивање инсталација, као и на места и рампе за утовар и истовар.

23.3. Одредбе тачке 11. овог прилога примењују се и за рад на отвореном простору.

23.4. Простор за рад на отвореном мора бити осветљен вештачким осветљењем када природно осветљење није задовољавајуће.

23.5. Радна места на отвореном простору морају бити тако уређена да запослени који раде на тим раним местима:

23.5.1. буду заштићени од неповољних временских прилика и предмета који могу пасти;

23.5.2. нису изложени нивоима физичких, хемијских, биолошких или осталих штетности који су штетни по безбедност и здравље;

23.5.3. могу брзо да напусте своја радна места и да се склоне на безбедно подручје;

23.5.4. имају обезбеђену прву помоћ;

23.5.5. не могу да се оклизну и падну.

23.6. У непосредној близини места где се обављају технолошки процеси на отвореном простору или врши транспорт опасних материја, постављају се славине или тушеви са чистом, текућом водом.

23. Саобраћајне површине на отвореном простору

24.1. На саобраћајним површинама на којима се крећу возила, обезбеђују се:

24.1.1. саобраћајни знаци и везе са путевима у складу са прописима о безбедности саобраћаја;

24.1.2. прописано осветљење за време рада ноћу и у условима смањене видљивости;

24.1.3. посебне површине за паркирање путничких и теретних возила;

24.1.4. посебни знаци упозорења, сигнали или браници на местима која немају довољну прегледност.

24.2. Ширине саобраћајних површина и растојања за слободно кретање возила и терета морају бити једнаке или веће од одговарајућих вредности наведених у Табели 4.

24.3. Разводи инсталација (електричне енергије, водовода, канализације, гасова, пара, компримованог ваздуха и сл.) постављају се изван саобраћајних површина и других места где постоји могућност њиховог механичког оштећења.

Саобраћајне површине и пролази на отвореном	Ширине и растојања [m]
Ширина једносмерне саобраћајне површине	3,00
Ширина двосмерне саобраћајне површине	5,00
Хоризонтално растојање између објекта и габарита возила мерено по ширини	0,75
Вертикално растојање између објекта и габарита возила мерено по висини	0,50
Ширина пролаза са сваке стране бочних ивица габарита возила	0,50
Висина пролаза више од висине габарита возила	0,50

КАКО УРАДИТИ ПРОЦЕНУ?

ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА –УОПШТЕНО

Чеклиста бр.1: Неравне и клизаве површине простора
 Чеклиста бр.2: Покретна возила и машине
 Чеклиста бр.3: Покретни делови машина
 Чеклиста бр.4: Електричне инсталације и опрема
 Чеклиста бр.5: Ватра
 Чеклиста бр.6: Експлозија
 Чеклиста бр.7: Хемијске супстанце
 Чеклиста бр.8: Бука
 Чеклиста бр.9: Вибрације
 Чеклиста бр.10: Осветљење

ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА -ЗА СПЕЦИФИЧНЕ СЕКТОРЕ И ПОСЛОВЕ

Канцеларијски рад
 Грађевинарство
 Производња хране
 Дрвна индустрија
 Поправка аутомобила
 Пољопривреда
 Површински копови

ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

**Шта је
 опасност?
 Шта је
 ризик?
 Зашто/како треба вршити процену ризика?**

Опасност је све оно што може изазвати потенцијалну штету. Опасности могу да утичу на људе, имовину, процесе производње; оне могу изазвати, повреде на раду и болести, губитак производње, оштећење машина, итд. Ризик на раду се односи на могућност и на тежину повреде или обољевања насталог као резултат излагања опасностима. Основни циљ процене ризика на раду је заштита безбедности и здравља запослених. Процена ризика помаже у минимализовању могућности да запослени или окружење буду угрожени током активности у вези са процесом рада. Такође помаже у очувању компетитивности и ефикасности пословне активности. Према законима о безбедности и здрављу, сви послодавци мора да врше редовну процену ризика.

Како се може вршити процена ризика?

Процена ризика на радном месту се врши у пет једноставних корака, као што је доле приказано.

КОРАК 1 Прикупљање информација
КОРАК 2 Идентификовање опасности
КОРАК 3 Процена ризика који произилази из опасности (утврђивање вероватноће и тежине последица и одлучивање када је ризик на граници толеранције)

- КОРАК 4** Планирање активности за отклањање или смањивање ризика.Преглед процене
КОРАК 5 Документовање процене ризика

**ОВАЈ ПРИРУЧНИК ЋЕ ВАМ ПОМОЋИ ДА ПРОЂЕТЕ КРОЗ СВЕ КОРАКЕ, И ДА
УРАДИТЕ И
ДОКУМЕНТУЈЕТЕ ВАШУ ПРОЦЕНУ РИЗИКА**

- КОРАК 1** Које информације треба прикупити? Како се могу прикупити информације ?
КОРАК 2 Како се може идентификовати опасност?
КОРАК 3 Како се може проценити ризик који произилази из опасности?
КОРАК 4 Како се могу планирати активности за отклањање или смањивање ризика који произилази из опасности?
КОРАК 5 Како се документује процена ризика?

**ПРОЦЕНА РИЗИКА
- УОПШТЕНО**

**Корак 1:
Које информације треба прикупљати?**

Да би се извршила процена професионалног ризика на радном месту треба знати:

- Локацију где се налази радно место, или место где се посао обавља;
- Ко ради на тим радним местима : посебну пажњу обратити на оне групе за које постоји већа професионална опасност него за остале запослене, као што су на пример труднице, млади запослени или запослени инвалиди.
- Такође се то односи на раднике који обављају повремене послове, сууговораче и посетиоце и запослене који раде са стране (као што су возачи и они који посећују клијенте и кориснике код куће, итд);
- Која се опрема, материјали и процеси рада користе;
- Која врста посла се обавља (на који начин и колико дуго времена);
- Које опасности су већ биле установљене, и који су њихови извори били;
- Које су потенцијалне последице постојећих опасности;
- Које су мере заштите коришћене;
- О којим повредама на раду, професионалним болестима и другим случајевима угрожавања здравља се извештавало;
- Које правне и друге регулативе се односе на радно место.

Како се могу прикупљати информације?

Информације се могу тражити у следећим изворима:

- техничким подацима о опреми, материјалима и супстанцама које се користе на радном месту;
- технолошким процедурама и приручницима за рад;
- резултатима мерења штетности, или опасности и фактора напора на радном месту;
- подацима о броју повреда на раду и професионалних болести;
- спецификацијама о произвођачима хемијских супстанци;
- правним регулативама и техничким стандардима;
- научној и техничкој литератури.

Информација се може такође прибавити:

- посматрањем радног окружења;
- посматрањем обављања послова на радном месту;
- посматрањем обављања послова изван радног места;

- интервјуисањем запослених ;
- посматрањем спољних фактора који могу имати утицај на радно место (послови које обављају трећа лица, временски услови)

Корак 2

Како се може установити опасност?

За идентификовање опасности се користи ОПШТА ЧЕКЛИСТА у коју се бележе одговори:

уколико знате да постоји опасност - **Убележите „ДА“**

уколико знате да опасност не постоји - **Убележите „НЕ“**

уколико нисте сигурни да опасност постоји: користите **СПЕЦИФИЧНУ ЧЕКЛИСТУ О ОПАСНОСТИ** која је наведена у колони 5

уколико у колони 5 ОПШТЕ ЧЕКЛИСТЕ не постоји специфична чеклиста о опасности, ви можете потражити даље информације код државних органа.

Ми смо обезбедили неке чек листе за следеће секторе:

Канцеларијски рад,
Грађевинарство,
Поправка аутомобила,
Производња хране, Дрвна
индустрија,
Пољопривреда,
Мали рудници

**Уколико сте укључени у једну од ових активности,
идите на специфичну секторску чек листу**

**ВАША ПРОЦЕНА РИЗИКА ТРЕБА ДА СЕ СПРОВОДИ КРОЗ АКТИВНО УКЉУЧИВАЊЕ
СВИХ НА РАДНИМ МЕСТИМА**

Бр.	Опасност	ДА	НЕ	НЕЗНАМ (ићи на спец. Чек листу опасности
1.	Неравне или клизаве површине (што може изазвати клизање, саплитање, падање, итд.)	О	о	Део
2.	Кретање возила и машина	О	о	Део III-2
3.	Покретни делови машина	О	о	Део III-3
4.	Предмети и делови опасних површина (оштре, храпаве, итд.)	О	о	
5.	Топле или хладне површине, материјали, итд.	О	о	
6.	Радна места на висини и тачке за пењање (што може изазвати пад са висине)	О	о	
7.	Ручни алат	О	о	
8.	Висок притисак	о	о	
9.	Електричне инсталације и опрема	о	о	Део III-4
10.	Ватра	о	о	Део III-5
11.	Експлозија	о	о	Део III-6
12.	Хемијске супстанце (укључујући прашину) у ваздуху	о	о	Део III-7
13.	Бука	о	о	Део III-8
14.	Вибрација руку и рамена	о	о	Део III-9
15.	Вибрација целог тела	о	о	Део III-10
16.	Осветљење	о	о	
17.	ТЈУ, 1С, ласерска и микроталасна зрачења	о	о	
18.	Електромагнетна поља	о	о	
19.	Топла или хладна клима	о	о	
20.	Дизање и спуштање терета	о	о	
21.	Неправилно држање тела током рада	о	о	
22.	Биолошке опасности (вируси, паразити, гљивице, бактерије)	о	о	
23.	Стрес, насиље, злостављање	о	о	
24.	Остало: молимо да наведете и да обележите са ДА "	о	о	

Општа Чек листа:

Корак 3:

Како се може проценити ризик који произилази из опасности?

Усвојена методологија процене ризика је по методи **Kinny** која се врши полазећи од разматрања:

- озбиљности последица које запослени трпи код појаве опасности и штетности
- вероватноће појаве опасности и штетности и
- учесталости појављивања опасности и штетности.

Ниво ризика се дефинише као производ могуће штете (последице), вероватноће и учесталости:

$$P = \Pi + B + Y$$

(P - ниво ризика, Π - последица, B - вероватноћа, Y - учесталост)

Последице (Π) (могућа штета) се рангирају од 1, као најмање, до 10, која се сматра катастрофалном, Приказ је дат у следећој табели:

ПОСЛЕДИЦЕ		
РАНГ	ОПИС КРИТЕРИЈУМА	
1	МАЛЕ	- болест (повреда), захтева прву помоћ и никакав други третман
2	ЗНАТНЕ	- медицински третман од стране лекара
3	ОЗБИЉНЕ	- инвалидност, озбиљна појединачна повреда са хоспитализацијом и изгубљеним данима
6	ВЕОМА ОЗБИЉНЕ	- појединачне несреће са смртним исходом
10	КАТАСТРОФАЛНЕ	- са вишеструким смртним исходима

Критеријум вероватноће: (B) се рангира почев од 0,1 - једва вероватна до 10 која се сматра извесном, предвидивом. Приказ је дат у следећој табели:

ВЕРОВАТНОЋА		
РАНГ	ОПИС КРИТЕРИЈУМА	
0,1	ЈЕДВА ПОЈМЉИВО	
0,2	ПРАКТИЧНО НЕВЕРОВАТНО	
0,5	ПОСТОЈИ АЛИ САМО МАЛО ВЕРОВАТНО	
1	МАЛА ВЕРОВАТНОЋА	али могуће у ограниченим случајевима
3	МАЛО МОГУЋЕ	
6	САСВИМ МОГУЋЕ	
10	ОЧЕКИВАНО,	предвидиво

Критеријум учесталост: (Y) се рангира од - ретко (годишње) (1) до трајно-континуирано (10).

Приказ је дат у следећој табели:

УЧЕСТАЛОСТ		
РАНГ	ОПИС КРИТЕРИЈУМА	
1	ГОДИШЊЕ	Израже се ретко
2	МЕСЕЧНО	Израже се
3	НЕДЕЉНО	Израже се
6	ДНЕВНО	Израже се
10	КОНТИНУИРАНО	Израже се трајно

Ниво ризика: (Р) се рангира од прихватљивог, незнатног - ниво I до екстремног, умерен (већ повећан) ризик - III, недопустивог - ниво V, који изискује прекид радне активности и хитно предузимање мера. Рангирање нивоа ризика приказује следећа табела:

УКУП НА	НИВО РИЗИКА	АКЦИЈА
0,1-20	Прихватљив (незнатан) I	Не захтева се никаква акција.
21-70	Мали (допустив) II	Нема потребе за додатним активностима при управљању операцијом. Може се размотрити економски исплативије решење или унапређење без додатних улагања. Потребно је пратити ситуацију, како би поседовали информације о спровођењу прописаних активности.
71-200	Умерен III	Потребно је уложити напор како би се смањило ризик, али трошкови превенције морају бити пажљиво планирани и ограничени до извесног нивоа. Потребно је дефинисати рок за спровођење унапређења. Код оних догађаја код којих могу наступити изузетно опасне последице, потребно је додатно проверити вероватноћу настанка таквог догађаја како би се дефинисао потребан ниво активности на ублажавању ризика.
201-400	Висок (знатан) IV	Не сме се започети са датом активношћу док ниво ризика не буде снижен. Могу бити потребна додатна средства како би се ризик смањило. Ако се ризик односи на све започете активности, потребно је предузети хитне акције на смањењу нивоа ризика.
преко 400	Екстремни (недопустив) V	Активност не сме бити започета, ни настављена, све док се ниво ризика не смањи. Ако ни улагањем неограничених средстава није могуће смањити ниво ризика, активност мора остати забрањена.

На основу утврђених вредности приступити непосредној процени ризика за свако радно место и радну околину. Сачињавање листе препознатих опасности и штетности извршена је процена ризика.

(На исти начин извршити процену на сва радна места)

У складу са свим прибављеним документима, снимањем фактичког стања на радним местима, утврђивањем појединачних и збирне чек листе анкетирањем запослених и извршеним анализама сваке радне активности и радне околине, применом методе **Kinny**

Одлучите да ли је ризик који произилази из опасности прихватљив или неприхватљив.

Уопштено:

- високи и екстремни ризик је неприхватљив,
- мали и умерен ризик је прихватљив,

Уколико није усаглашен са правном регулативом, ризик је неприхватљив.

Запамтити:

Ваша процена ризика треба да се врши уз активну укљученост запослених. Када се одлучује о прихватљивости ризика, треба имати на уму пол, године и такође здравствено стање запослених за које се процена ризика врши.

Навести радно место

Пословно име или фирма радње

Адреса седиште послодавца

ПИБ Послодавца

Опасности/ штетности	ПРОЦЕНА РИЗИКА			Мере заштите	
	последица	вероватноћа	учесталост	Ниво ризика	Укупна оцена
Неравнине или клизава површина					
Кретање возила и машине					
Покретни делови машине					
Предмети и делови опасних површина					
Топле и хладне површине, материјали					
Рад на висини-дубини					
Електрична инсталација и опрема					
ватра					
Експлозија					
Запаливе материје					
Опасне материје					
Бука					
Вибрација руку и рамена					
Вибрације целог тела					
Осветљење					
Топла и хладна клима					
Дизање и спуштање терета					
Неправилно држање тела током рада					
Биолошке опасности					
Стрес насиље и злостављање					
Укупна процена					

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

Потпис запосленог на радном месту

ЛИСТА ПРЕПОЗНАТИХ ОПАСНОСТИ И ШТЕТНОСТИ НА РАДНОМ МЕСТУ

Навести радно место

Пословно име или фирма радње

Адреса седиште послодавца

ПИБ Послодавца

Опис радних активности	Постојање опасности или штетности		Препознате опасности и штетности	Изложеност опасностима или штетностима			АКЦИЈА (Планиране активности)	Утврђене опасности и штетности
	Да	Не		Време	Учесталост	Ниво		

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

Потпис запосленог на радном месту

Како се могу планирати активности за елиминисање или смањење ризика који произилази из опасности?

Како се документује процена ризика?

- Уколико је ризик висок и процењен као неприхватљив, потребно је одмах предузети активности за његово смањење.
- Уколико је ризик умерен и процењен као прихватљив, препоручује се планирање активности за смањење тог степена ризика.
- Уколико је ризик мали и процењен као прихватљив, неопходно је да се обезбеди да се тај степен ризика задржи на истом нивоу.

Превентивне и заштитне мере треба да буду спроведене по следећем редоследу приоритета:

- елиминисање опасности/ризика
- минимизирање опасности/ризика, кроз организационе мере,
- минимизирање опасности/ризика, кроз мере колективне заштите,
- смањење ризика, кроз одговарајућа средства и опрему за личну заштиту на раду

Да бисте пронашли примере мера које се могу користити за смањење ризика, идите на специфичне чек листе опасности.

Корак 5

Може се документовати процена ризика за свако радно место користећи наведени ФОРМУЛАР О ПРОЦЕНИ РИЗИКА.

Унесите основне информације:

- назив послодавца и адреса,
- назив радног места за које се врши процена ризика,
- име или имена лица која раде на том радном месту за које се врши процена ризика,
- датум процене ризика и име или имена лица која врше процену ризика.

Унесите идентификоване опасности (за које сте забележили „ДА" у ОПШТОЈ ЧЕКЛИСТИ) у ФОРМУЛАР О ПРОЦЕНИ РИЗИКА.

За сваку идентификовану опасност:

- навести превентивне/ заштитне мере које се користе да се ограничи ризик који произилази из опасности ;
- навести резултате процене ризика (нпр. висок/неприхватљив);
- навести планиране активности за смањење ризика .

ИДЕНТИФИКАЦИЈА ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА-УОПШТЕНО

Чеклиста бр. 1

ОПАСНОСТ: НЕРАВНЕ И КЛИЗАВЕ ПОВРШИНЕ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли су подови неравних површина, незавршених ивица, са рупама, пукотине?		○
2. Да ли су подови прашњави и клизави, влажни због чишћења, течности, кише, блата		○
3. Да ли има прагова или других промена на вишим спратовима?		○
4. Да ли има развучених каблова на поду?		○
5. Да ли запослени могу пасти или се оклизнути због неодговарајуће обуће?		○
6. Да ли се подови одржавају уредним?	○	•
7. Да ли има предмета који сметају искључујући оне који се не могу померити?	•	○
8. Да ли су обележени предмети који сметају, а не могу се померити?	○	•
9. Да ли су сви пролази за кретање/саобраћај обележени?	○	•
10. Да ли је осветљење подова и пролаза за кретање/саобраћај, одговарајуће?	○	•

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Пажљив одабир подова, поготово уколико постоји могућност да постану влажни или прашњави услед процеса рада, одржавање површина подова сувим
- Уколико је неопходно, хемијско третирање клизавих површина, користити одговарајуће методе чишћења
- Омогућити редовну проверу подова и пролаза за саобраћај и кретање
- Отклонити шупљине, пукотине, похабане тепихе или неравнине, одржавати подове и пролазе за саобраћај и кретање чистим
- Уклонити прагове или ограничити њихову висину, означавајући их видљивим
- Обезбедити запосленима одговарајућу обућу
- Обезбедити да подови и пролази за саобраћај и кретање буду одговарајуће обележени
- Обезбедити адекватно осветљење подова и пролаза за кретање и за саобраћај
- Постављање опреме на начин да се избегне пролазак каблова преко пешачких пролаза, користити прекриваче за каблове да би их безбедно фиксирани за површину
- Користити неклизајуће и материјале једноставне за чишћење за облагање подова и пролаза за кретање и саобраћај
- Обезбеђивање одговарајућег изливања течности у односу на површину подова и пролаза за саобраћај и за кретање

Чеклиста бр. 2

ОПАСНОСТ: ПОКРЕТНА ВОЗИЛА И МАШИНЕ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се икада користе транспортна средства у неисправном стању?	•	○
2. Да ли су транспортна средства и опрема за дизање терета икада преоптерећени ?	•	○
3. Да ли у пролазима за кретање и саобраћај има препрека?	○	•
4. Да ли је видно поље у пролазима за саобраћај и кретање ограничено?	•	○
5. Да ли транспортна средства икада користе неовлашћена лица?	•	○
6. Да ли је терет увек адекватно обезбеђен?	○	•
7. Да ли је видно поље возача икада ограничено огромним теретом?	•	○

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Обезбедити да се користе адекватна транспортна средства за рад
- Користити опрему за рад са оговарајућим сертификатима и лиценцама
- Користити опрему за рад у складу са информацијом произвођача и упутством за употребу
- Спровести редован технички надзор радне опреме
- Обезбедити да пролази за кретање и саобраћај буду одговарајуће обележени и да се одржавају чистим
- Обезбедити да пролази за саобраћај и кретање буду довољно широки и да нема мртвих углова на њима
- Обезбедити да терет буде адекватно смештен и обезбеђен
- Обезбедити да запослени буду одговарајуће обучени
- Обезбедити да транспортна средства која се сама крећу имају одговарајуће команде да би се превенирала неочекивана заустављања

Чеклиста бр. 3

ОПАСНОСТ: ПОКРЕТНИ ДЕЛОВИ МАШИНА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли постоје неки опасни покретни делови машина без обезбеђења?	•	0
2. Да ли заштитне направе машина штите шаке, руке од опасних покретних делова машина?	0	.
3. Да ли су заштитне направе машина осигуране и није их лако скинути?	0	.
4. Да ли може да упадне неки предмет у покретне делове машина ?	.	0
5. Да ли заштитне направе машина чине рад на њима неодговарајућим и отежаним?	.	0
6. Да ли машина може бити подмазана без скидања заштитних направа?	0	.
7. Да ли је могуће скинути заштитне направе са машине без њеног заустављања?	.	0
8. Да ли постоје необезбеђени зупчаници, колутови, точкови замајци?	.	0
9. Да ли постоје изложени појасеви или заштитни ланци?	.	0
10. Да ли постоје изложени комплети завртаја, кључева, карика?	.	0
11. Да ли су запосленом контроле укључења и искључења лако доступне?	0	.
12. Да ли постоји контрола за више од једног оператера?	.	0

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Обезбедити да машинама рукуј у обучени и овлашћени запослени
- Обезбедити да све заштитне направе и уређаји буду искоришћени и да су у функцији
- Користити постере и ознаке да подсети раднике о потреби заштите
- Обезбедити да сво неопходно обезбеђење и заштита буду постављени пре почетка рада машине
- Обезбедити да простори око машина буду чисти, уредни и ослобођени од препрека
- Обезбедити довољно простора да буде омогућено кретање радника
- Снабдети запослене одговарајућим средствима и опремом за личну заштиту на раду
- Обезбедити адекватно осветљење на машинама и око машина
- Увођење јасног система информација упозорења у циљу превенције од коришћења машина кој е су покварене, да би се избегле повреде на раду
- Обезбеђење да машине буду одржаване и да се кварови на њима отклањају одмах
- Обезбедити да постоји довољно растојање између покретних делова машине и фиксних делова који се налазе у близини машине

Чеклиста бр.4

ОПАСНОСТ:ЕЛЕКТРИЧНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ И ОПРЕМА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли сте сигурни где се налазе сигурносни прекидачи и да су у функцији?	○	•
2. Да ли постоји било каква оштећена изолација на линијама машина, жице, петље?		○
3. Да ли постоји оштећена електрична опрема услед неовлашћеног приступа?		○
4. Да ли постоји нека табла за ел.опрему без ознаке IEC-60417-5036 црно, жута?		○
5. Да ли постоји нека оштећена пломба на машинама?		○
6. Да ли је могуће да се користи ел.опрема на неадекватан начин?		○
7. Да ли је могуће да се користи влажна ел. опрема или мокрим рукама, одећом?		○
8. Да ли је могуће да се ради у опасној близини електричном систему?		○
9. Да ли се у близини радне површине налазе било какви покретни делови?		○
10. Да ли постоје спроводни делови који нису повезани на систем уземљења?		○
11. Да ли постоје било каква електростатичка пуњења?		○

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Извршити визуелну проверу дефеката пре него што почне рад
- Обезбедити редовно тестирање које спроводе експерти за електрику
- Користити опрему са ознаком СЕ
- У случају оштећења или дефекта опреме треба искључити довод електричне енергије на сигурносни прекидач и одмах искључити утикач из струје и дати извештај о штети
- Обезбедити да дефекти буду поправљени од стране стручњака за електрику
- Одабрати одговарајући тип опреме , као што је тип заштите, механичка заштита итд.
- Обављати посао у складу са упутствима
- Деелектризирати линије машина
- Ограничити радни простор од опреме за дизање
- Проверавати радовно електричну опрему пре њеног коришћења а по обављеној оправци
- Користити уземљење

ОПАСНОСТ: ПОЖАР

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се користе оксидирајуће или запаљиве материје, фарбе, адхезиви, раствори?	•	○
2. Да ли се оксидирајуће, запаљиве материје складиште у простору са вентилацијом?	○	•
3. Да ли је за опасне хемикалије на располагању Упутство за коришћење опасних материја?	○	•
4. Да ли постоје извори паљења, отворена ватра, висока температура, електростатички напон?	•	○
5. Да ли су простори са опасношћу од ватре, одговарајуће означени?	○	
6. Да ли су запослени који користе запаљиве супстанце информисани о	○	
7. Да ли је противпожарна опрема на располагању и одговарајућа ?	○	
8. Да ли се противпожарна опрема сервисира редовно?	○	
9. Да ли је противпожарна опрема лако доступна?	○	
10. Да ли постоји план за хитност и евакуацију у случају пожара ?	○	
11. Да ли су стазе за евакуацију обележене?	○	
12. Да ли постоје аларми за случај пожара?	○	
13. Да ли се обављају противпожарне вежбе?	○	
14. Да ли су обезбеђене противпожарне обуке?	○	

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Одговарајуће складиштење запаљивих материја, где није повећана максимално дозвољена температура у просторији са таквим материјама
- Одвајање запаљивих супстанци
- Превенција и отклањање извора ватре, укључујући забрану пушења
- Обезбеђивање Упутстава за коришћење опасних материја за све запаљиве супстанце
- Ограђивање свих опасних простора
- Проверавање дозвола за рад уз употребу отворене ватре
- Обезбеђивање противпожарне опреме (избор противпожарне опреме зависи од врсте запаљивих материја и величине радног простора)
- Обезбеђивање да електрична опрема буде редовно проверавана
- Обезбеђивање одговарајућег избора противпожарне опреме
- Редовно проверавање и сервисирање противпожарне опреме
- Инсталирање опреме са алармима у случају пожара
- Прављење планова за стазе у случају евакуације и чување тих стаза чистим
- Обезбеђивање обуке за запослене
- Организовање вежби за случај опасности

Чек листа бр.6.

ОПАСНОСТ: ЕКСПЛОЗИЈА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА
1. Да ли се користи било која експлозивна материја?	•
2. Да ли постоји Упутство за коришћење опасних материја за све експлозивне хемикалије?	○
3. Да ли су експлозивне хемикалије одговарајуће означене?	○
4. Да ли се у процесу рада производе експлозивне смеше (нпр.ваздух и гасови, водород и метан, ваздух и испарења бензена или ацетона, ваздух и прашина дрвета)?	•
5. Да ли постоји простор са ризиком од експлозије, складишта боја, лакова,гасова?	•
6. Да ли постоји простор са ризиком од експлозије, због повећане температуре?	•
7. Да ли су инсталације гаса затворене и да ли се редовно проверавају ?	○
8. Да ли се врши одабир елект. Опреме која се користи у експлозивним просторима	○
9. Да ли постоји извор ватре у експлозивним просторима?	•
10. Да ли постоји извор високе температуре у експлозивним просторима?	•
11. Да ли постоје електростатичка поља у експлозивним просторима?	•
12. Да ли постоји систем вентилације и да ли се он редовно проверава?	○
13. Да ли су означени простори са опасношћу од експлозије?	○
14. Да ли се континуирано надгледа концентрација експлоз.матер. у експл.простору	○
15. Да ли се редовно проверавају планови надзора?	○
16. Да ли су запослени који користе експлозивне материје редовно информисани о опасностима?	○

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Коришћење вентилације и надзора,
- Обезбеђивање Упутстава за коришћење опасних материја за све експлозивне хемијске супстанце,
- Превенција или елиминација извора ватре,
- Чувају супстанце које могу да направе експлозивне мешавине са ваздухом далеко од отворене ватре, електричне опреме, варница итд.
- Чувају складиштене минималне количине ових материја,
- Пратити упутства да се не складиште поједини производи заједно,
- Избегавање тровања и избегавање вађења количина производа из њихових оригиналних паковања,

- Ограђивање било ког опасног експлозивног простора,
- Обележавање сваког експлозивног простора,
- Проверити да су одговарајуће дозволе за рад уз употребу отвореног пламена,
- Обележавање пролаза за евакуацију и ослобађање таквих пролаза од препрека,
- Обука запослених,
- Увежбавање ситуација у хитним случајевима.

Чек листа бр.7. ОПАСНОСТ: ХЕМИЈСКЕ МАТЕРИЈЕ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се хемијске супстанце (класификоване као отровне, штетне, канцерогене, мутагене, корозивне, запаљиве и сл.) користе?	•	0
2. Да ли је на располагању Упутство за коришћење опасних материја ?	0	•
3. Да ли су опасне хемикалије одговарајуће означене?	0	•
4. Да ли се са опасним материјама одговарајуће рукује?	0	•
5. Да ли су запослени који раде са опасним хемијским супстанцама редовно информисани о опасним својствима тих хемикалија?	0	.
6. Да ли млади или труднице имају контакт са канцерогеним и мутагеним	•	0
7. Да ли је обезбеђено мерење концентрације на радном месту, материја за које је установљена максимално дозвољена концентрација?	0	.
8. Да ли је концентрација хем. супстанци на радном месту нижа од максимално дозвољене концентрације ?	0	.
9. Да ли је обезбеђена колективна заштитна опрема, општа и локална вентилација на радним местима где се користе хемикалије?	0	.
10. Да ли се вентилациони систем редовно проверава?	0	•
11. Да ли постоје средства и опрема за личну заштиту на раду за запослене који Раде са хемикалијама?	0	.
12. Да ли се врше редовни здравствени прегледи радника изложених опасним хемијским супстанцама?	0	.
13. Да ли су запослени који раде са канцерогеним материјама под специјалним медицинским надзором?	0	.
14. Да ли су сви запослени обучени да на правилан начин користе и рукују са опасним хемијским супстанцама и њиховом припремом?	0	.

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Замена врло отровних супстанци са мање отровним супстанцама
- Елиминисање канцерогених и мутагених материја, уколико је могуће
- Коришћење аутоматског система за рад са опасним хемијским супстанцама
- Обезбеђивање Упутстава за коришћење опасних материја за све опасне хемијске супстанце
- Обезбеђивање да све опасне хемијске супстанце буду адекватно обележене
- Обезбеђивање да се са свим опасним хемијским супстанцама адекватно рукује
- Одвајање запаљивих хемијских супстанци једних од других
- Обезбеђивање да концентрација опасних хемијских супстанци буде мерена и надгледана

- Инсталирање одговарајуће опреме за колективну заштиту
- Обезбеђивање да радници буду опремељени личном заштитном опремом
- Обезбеђивање континуиране вентилације на свим радним местима где концентрација хемијских материја прелази максимално дозвољену концентрацију, поготово када је у питању бојење, лакирање, прскање, премазивање
- Брига о редовној техничкој провери опреме која се користи са хемикалијама
- Надзор и чишћење вентилационог система на редовној бази да би се успоставила максимална ефикасност тог система
- Обезбеђивање редовних медицинских прегледа за запослене који су изложени опасним хемијским материјама, поготово канцерогеним и мутагеним материјама
- Редовна обука запослених о ризику који произилази из опасних хемијских супстанци и о безбедном раду са тим супстанцама

Чеклиста бр. 8

ОПАСНОСТ: ВИБРАЦИЈЕ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли се процес рада обавља у условима да се често или током дужег временског периода јасно осећају вибрације?	•	○
2. Да ли се процес рада обавља у условима да се често или током дужег временског периода користе ручни алати и опрема која ствара вибрације?	•	○

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Одређивање нивоа излагања запослених вибрацијама, провера поштовања прописаних ограничења излагања вибрацијама
- Изолација радног места, (седишта, подова) од вибрацијама
- Избегавање коришћење или замена опреме и алата који стварају вибрације
- Смањење временаведеног у раду са опремом која ствара вибрације
- Коришћење одговарајућих алата, (опремљених додацима који ублажавају вибрације) и њихово прописно одржавање
- Поштовање инструкција за коришћење опреме и алата
- Обезбеђивање одговарајуће обуке и информација
- Набавка заштитних рукавица да се омогући заштита од вибрације шаке и руке
- Обезбеђивање да се заштитне рукавице користе и да се адекватно одржавају
- Обезбедити одговарајућу температуру на радном месту и у радној околини, посебно за руке, радити вежбе за руке
- Обезбеђивање заштитне одеће неопходне за заштиту запослених од хладноће и од влаге
- Обезбеђивање редовних медицинских прегледа

Чек листа бр.9.

ОПАСНОСТ: НЕДОВОЉНА ОСВЕТЉЕНОСТ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност

ПИТАЊА	ДА	НЕ
1. Да ли је радно место довољно осветљено за ефикасно и безбедно обављање	0	.
2. Да ли постоје сенке у просторијама за рад што може утицати на безбедност и ефикасност рада?	•	0
3. Да ли постоји адекватно осветљење у просторима за кретање, ходницима, степеништу, складиштима, за безбедно кретање и уочавање препрека, (као што су рупе на поду, остављени предмети на поду, степенице, клизаве површине ивице	0	.
4. Да ли неки извори осветљења или осветљене површине могу негативно да утичу на чуло вида запослених?	.	0
5. Да ли има приговора запослених на лошу видљивост, блештање, осветљење?	.	0
6. Да ли има јаких контраста у видном пољу што утиче на замор очију?	.	0
7. Да ли има заслепљујућих рефлексија од полираних, сјајних површина?	.	0
8. Да ли има јаких искри и вибрација светла што води у визуелни стрес?	.	0
9. Да ли боје предмета у радном окружењу изгледају природно у осветљењу?	0	.
10. Да ли су боје којима су означене опасности препознатљиве под вештачким	0	.
11. Да ли запослени могу да виде треперење светла?	.	0
12. Да ли на ротирајућим машинама постоји стробоскопски ефекат услед	.	0

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Периодично мерење осветљења и усклађености осветљења у радној околини,
- Периодично мерење осветљења и усклађености осветљења у просторима где се креће, ходницима, итд,
- Усаглашен програм одржавања осветљења, укључујући фреквенцију и учесталост замене сијалица, интервале чишћења просторија и метода чишћења,
- Усклађеност са основним принципима осмишљавања осветљења радног места, кроз врсту и спецификацију сијалица а у вези са њиховом снагом, бојом осветљења, и повратном бојом осветљења, као и везано за финиширање површина везано за рефлексију, боју, матирање и гланцање подних површина,
- Коришћење додатног локалног и локализованог осветљења на радном месту тамо где се захтева висок ниво осветљења,
- Коришћење више индиректног осветљења и локалног осветљења да би се елиминисале сенке у радном простору,
- Избегавање угланцаних површина подова на радном месту, као и угланцаног намештаја, столова, итд,
- Избегавање ударног и стробоскопског ефекта,
- Периодично коришћење чеклистe или вођених интервјуа са запосленима а у вези са проблемима са осветљењем.

ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ОПАСНОСТИ И ИЗБОР ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА ЗА СПЕЦИФИЧНЕ СЕКТОРЕ И ПОСЛОВЕ

Чек листа: КАНЦЕЛАРИЈСКИ РАД

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

**Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји
опасност!**

ПИТАЊА	ДА	НЕ
РАДНА ОКОЛИНА		
Да ли је под одговарајуће прекривен без рупа и препрека?	0	.
Да ли је микроклима одговарајућа (температура, влажност и проток ваздуха) у складу са националним законодавством?	0	.
Да ли је величина канцеларије одговарајућа броју запослених у њој (у односу на национално законодавство)?	0	.
Да ли канцеларија има природно осветљење?	0	.
У случају рада са видео дисплејима, да ли на прозорима постоје застори уз помоћ којих се елиминише светлост која смета екрану?	0	.
Да ли извори светлости, врата и прозори, намештај или зидови праве рефлексију на екран монитора?	•	0
Да ли бука омета пажњу и вербалну комуникацију?	•	0
Да ли каблови ометају запослене у њиховом слободном кретању и представљају опасност од спотицања?	•	0
Да ли запослени имају довољно простора за промену положаја ?	0	.
Да ли се зграда одговарајуће чисти и одржава?	0	.
Да ли је опрема за прву помоћ на располагању и да ли су запослени обучени да је користе?	0	.
Да ли су стазе за евакуацију одговарајуће означене и да ли се држе чистим?	0	.
ВИДЕО ДИСПЛЕЈИ И РАЧУНАРИ		
Да ли су слике на видео дисплеју добре, јасне и одговарајуће величине?	0	.
Да ли су слике на видео дисплеју без вибрација?	0	.
Да ли корисник може лако да приступи подешавању и контрастима пре почетка	0	.
Да ли видео дисплеј може да се помери и премести на жељено место ?	0	.
Да ли основно и локално осветљење омогућава задовољавајуће светло и контраст између екрана и подлоге на видео пројекцији?	0	•
Да ли је растојање између екрана монитора и очију од 50 до 80цм?	0	
Да ли је екран ослобођен од рефлексије која може да поремети видљивост?	0	
Да ли је кућиште рачунара одвојено од монитора ? Да ли је омогућен комфорни положај тела, руку и шака?	0	
Да ли је простор за тастатуру и миша довољан за ослонац зглоба и чланка	0	
Да ли су тастатура и миш у близини једно другом? Да ли су они на истом нивоу?	0	
Да ли је површина тастатуре мат боје да би се спречила рефлексија?	0	

Да ли се симболи на тастатури могу лако препознати, да би их запослени могли добро прочитати уколико се налазе у правилном радом положају ?	0	
ОПРЕМА НА РАДНОМ МЕСТУ		
Да ли постоје удобне столице које обезбеђују слободан покрет и комфоран положај	0	
Да ли је висина столице лако подесива?	0	
Да ли је висина наслона столице подесива?	0	
Уколико је неопходно да ли постоји ослонац за руке?	0	
Уколико је неопходно да ли постоји ослонац за ноге?	0	
Да ли најчешће коришћена опрема и други предмети на радном месту могу да се дохвате без окретања главе и тела?	0	
Да ли висина стола омогућава покретљивост ногу и стопала?	0	
Да ли је држач страница подесив, да ли може бити фиксиран у положај који омогућава комфортно читање за корисника?	0	
ЕРГОНОМИЈА СОФТВЕРА		
Да ли софтвер омогућава извршење радних задатака?	0	
Да ли софтвер може бити подешен за почетнички ниво?	0	
Да ли софтвер обезбеђује помоћ на матерњем језику?	0	
Да ли софтвер представља информације у форми прилагођеној кориснику?	0	
Да ли запослени имају помоћ и стручну подршку у случају проблема са софтвером ?	0	
ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА		
У случају континуираног рада испред екрана, да ли је могуће да се узме одговарајућа пауза или да ли запослени може мењати врсту посла?	0	
Да ли је реална дужина рада испред екрана краћа од 6 часова дневно?	0	
Да ли се послови запослених мењају?	•	0
Да ли запослени могу да контролишу редослед по којим обављају своје послове?	0	.
Да ли су запослени под изузетаним притиском да испуне циљеве у одређеном року?	0	.
Да ли послодавац обезбеђује адекватне информације, обуку и консултације пре почетка рада на радним местима на којима се користе рачунари?	0	.
ОПАСНОСТ ПО ЗДРАВЉЕ	0	.
Да ли се обраћа пажња на приговоре запослених да имају проблема са видом ?	0	.
Да ли се вид запослених систематски контролише(као што се захтева националним законодавством)?	0	.
Уколико офтамолошки преглед утврди да наочаре или контакт сочива запосленог нису одговарајуће за рад са видео дисплејом, да ли се запосленом обезбеђују неопходне наочаре за јасан вид?	0	.
Уколико се запослени жали на мускуло-скелетни бол (врата, кичме, рамена, ногу) да ли се ради ергономска процена радног места?	0	.

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

РАДНА ОКОЛИНА

- Израда редовне процене ризика
- Консултовање особља о одговарајућим променама у радном окружењу
- Мерење и надгледање параметара окружења
- Укључивање експерата када се дизајнирају или преуређују радна места

ВИДЕО ЈЕДИНИЦЕ И РАЧУНАРИ

- Обезбеђивање да се користи одговарајућа опрема за све врсте послова
- Узимање у обзир ергономских аспеката када се дизајнира или преуређује једно радно место

ОПРЕМА НА РАДНОМ МЕСТУ

- Редовно одржавање опреме
- Преуређење радног простора, ергономска интервенција

ЕРГОНОМИЈА СОФТВЕРА

- Обука запослених да користе софтвер
- Примена резултата техничког напретка, адејтовање и ојачавање софтвера

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

- Обезбеђивање упутстава запосленима о безбедности и здрављу на раду
- Континуирана процена ефикасности превентивних мера
- Консултовање запослених о одлукама у погледу организације рада
- Надгледање здравствених ефеката рада и радног времена и временског распореда

ОПАСНОСТИ ПО ЗДРАВЉЕ

- Увођење ергономске функционалности опреме на радном месту, поготово удаљености између стола, монитора и столице
- Адекватно осветљење, елиминација рефлексације и заслепљености на видео дисплеју
- Систематски медицински надзор здравља запослених, поготово када су у питању проблеми са видом и мускуло-скелетни проблеми

Чек листа: ГРАЂЕВИНАРСТВО

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли запослени могу безбедно да дођу до својих радних места ?	○	
Да ли су градилишта ограђена тако да грађани не могу да приступе?	○	
Да ли су примењене мере за заштиту грађана (нпр. који пролазе поред градилишта)?	○	
Да ли су стазе и саобраћајнице чисте и добро осветљене?	○	
Да ли су возила на градилишту опремљена звучним сигналним уређајима који сигнализирају кретање возила у назад?	○	
Да ли је градилиште одржава уредним?	○	
Да ли је градилиште добро осветљено?	○	
Да ли на градилишту постоје одговарајући знаци обавештења и упозорења ?	○	
Да ли су обезбеђене одговарајуће помоћне просторије (гардеробе, купатила, итд)?	○	

Да ли су обезбеђена одговарајућа места за обедовање, кантине, итд?	0	
Да ли су обезбеђена места за пружање прве помоћи и здравствених прегледа?	0	
Да ли су радници оспособљени за безбедан и здрав рад?	0	
Да ли постоји одговарајућа опрема за манипулацију тешким теретима ?	0	
Да ли постоје енергетски водови (укопани или надземни)?	0	
Да ли се користи опрема која се непосредно напаја електричном енергијом?	0	
Да ли се предузимају мере предострожности да се обезбеди да се електрични системи и опрема одржавају и често надзиру од стране компетентних лица?	0	
Да ли скеле на градилишту постављају, подижу и демонирају компетентна лица?	0	
Да ли је обезбеђена периодична контрола и провера скела?	0	
Да ли запослени користе лестве само за обављање лаких краткотрајних послова и када за то нема другог избора?	0	
Да ли радници знају да на најбезбеднији начин поставе и користе лестве?	0	
Да ли је ширина газишта на скели увек већа минималне (80cm)?	0	
Да ли лифтове и дизалице постављају и одржавају компетентна лица?	0	
Да ли запослени користе одговарајућа средства и опрему за личну заштиту на раду или сигурносне појасеве када раде на висини?	0	
Да ли су примењене мере за спречавање пада запослених и предмета са висине ?	0	
Да ли сви запослени на градилишту користе адекватна средства и опрему за личну заштиту на раду (обућу, шлемове и др.)?	0	
Да ли се примењују одговарајуће мере да се спречи или смањи излагање прабини од дрвета, цемента , силиконској прабини?	0	
Да ли се примењују одговарајуће мере да се спречи или смањи излагање буци и вибрацијама?	0	
Да ли се опрема и машине одржавају у безбедним условима?	0	
Да ли су у функцији заштитне направе и уређаји машина?	0	
Да ли се користи опрема за заштиту од бушења да минимизира ризик од пропадања?	0	
Да ли су руковаоци возилима и постројењима одговарајуће оспособљени ?	0	
Да ли сви запослени добијају информације о потенцијалном ризику и установљеним превентивним мерама на језику и на нивоу који они разумеју?	0	

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

ФАЗА ПРОЈЕКТОВАЊА

- Обезбеђивање да безбедност и здравље буду интегрисани у архитектонски дизајн

- Елиминисање ризика од пада обезбеђивањем одговарајућих лестви које ће се користити уз одговарајући нагиб и бити одговарајуће осигуране од непажљивог покрета
- Пројектовање и изградња приступних стаза за кров
- Обезбеђивање да се свако средство за дизање и алати за дизање, укључујући њихове саставне елементе додатке, и подршку буду доброг дизајна и конструкције, адекватно инсталирани и коришћени, сервисирани и одржавани под добрим условима, прегледани и тестирани од стране компетентних лица у складу са националним законодавством и којима рукују запослени који су добили одговарајућу обуку
- Обезбеђивање адекватног и одговарајућег осветљења за свако радно место, степениште и свако друго место на градилишту где запослени могу да прођу
- Планирање и вршење активности рушења само под надзором компетентног лица
- Организовање одговарајућег распореда изградње великих конструкција а
- Одржавање зграде или рушење, предузети мере предострожности у случају рада са азбестом
- Обезбеђивање одговарајућег броја санитарних и погодности за одржавање личне хигијене и прање, просторија за исхрану и простора за склањање и заштиту током прекида рада због лошег времена

ОРГАНИЗАЦИОНА ФАЗА

- Модификовање распореда рада у циљу смањења ризика, уколико је то потребно
- Организовање задатака кроз увођење сличних заштитних активности које се обављају истовремено у циљу да се обезбеде колективне мере заштите
- Проверавање да сви запослени, укључујући оне који не разумеју добро језик земље у којој раде, разумеју потенцијалан ризик на градилишту, успостављене мере безбедности и њихову одговорност у погледу поштовања питања здравља и безбедности
- Снабдевање радника са неопходним средствима и опремом за личну заштиту на раду (шлемовима, рукавицама, маскама, сигурносним ципелама)
- Чувати средства за прву помоћ на градилишту

ФАЗА ИЗГРАДЊЕ

- Одредити координатора за безбедност и здравље који држи обуку о безбедности и здрављу
- Дневно вршити надзор услова на скелама, пре почетка било каквог рада на градилишту
- Никада не растављати делове скеле пре комплетирања радова,
- Обезбеђивање да ширина газишта на скели не буде ужа од 80cm
- За пењање на скелу увек користите одговарајуће лестве
- Обезбеђивање да покретне лестве буду постављене под одређеним нагибом, са врхом мердевина између простора где се налазе стопала запослених
- Обезбеђивање да ногаре мердевина буду од неклизајућег материјала и без икаквих препрека
- Никада не користите лестве дуже од 6 метара
- Када се пењете или силазите низ лестве увек будите лицем окренути њима, држећи се са обе руке. Увек остављајте алате у посебној кутији за то, притом користећи опрему за дизање којом чете их спустити или подићи
- Током рада на лествасма никада се не окрећите бочно према лествама
- Никада немојте радити на крову под неповољним временским приликама
- Ставите појас када радите на висини, укључујући рад на крову
- Никада не ходајте по површини прекривеној ломљивим материјалом
- Урадите дневну проверу главног електричног прекидача на градилишту и сваког електричног кабла или апарата који се налази испод, изнад и на градилишту, никада не почињите било какав рад пре него што компетентно лице не обави ту проверу
- Чувајте отровне и опасне материје и експлозиве под контролом и добро обележене

- Чувајте градилиште уредним у свако време
- Чувајте све пролазе без икаквих препрека

Чек листа: ПРОИЗВОДЊА ХРАНЕ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност

ПИТАЊА	ДА	НЕ
ОПРЕМА ЗА РАД		
Да ли се користе оштри алати (ножеви, секачи, бобежи)?		•
Да ли су све машине опремљене са заштитним направама?		•
Да ли се рад обавља на покретној линији (постоји ли ризик од повреда, посекотина, ампутација)?		•
Да ли одећа запослених може да се закачи за покретне делове машина и да прузрокује повреду?		•
Да ли се користе димњаци?		•
Да ли су запослени у контакту са топлим или замрзнутим материјама и/или опремом?		•
Да ли су машине чисте и безбедне када се прикључују на напајање?		•
ХЕМИЈСКЕ И БИОЛОШКЕ ОПАСНОСТИ		
Да ли се користи амонијак или друга хемикалија за хлађење?		•
Да ли је улазак у затворене цистерне или резервоаре неопходан (нпр. током надзора, одржавања)?		•
Да ли су радници у директном контакту са сировим материјалима или материјалима животињског и биљног порекла (биолошка опасност)?		•
ЕКСПЛОЗИЈЕ		
Да ли има ситне прашине у радном окружењу?		•
Да ли има средстава за рад под притиском?		•
КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА		
Да ли су запослени изложени непријатним мирисима?		•
Да ли се користе вентилатори без прекривача лопатица?		•
Да ли се користе адекватна средства за заштиту респираторног система радника?	•	•
РИЗИК ПО ЗДРАВЉЕ		

Да ли су запослени изложени топлом или хладном окружењу?	•	0
Да ли запослени носе терет или раде у сагнутом положају?	•	0
Да ли запослени раде у монотоним или форсираном темпу рада?	•	0
Да ли запослени раде ноћну смену?	•	0

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика ОПРЕМА ЗА РАД

- Обезбеђивање редовне и свеобухватне контроле запослени, опреме за рад и радних места
- Инсталирање одговарајућих заштитних направа и обезбеђивање да специфични делови опреме, мешалице, машине за сечење буду опремљене заштитним направама
- Адекватно коришћење средстава и опрема за личну заштиту на раду
- Омогућавање редовне обуке усмерене на специфичан ризик у овом сектору
- Обука радника за правилну употребу и одржавање машина и опреме, допуштајући само обученим радницима да раде на машинама и опреми
- Обезбеђивање да радници користе специфичне делове опреме у складу са безбедносним процедурама
- Редовно сервисирање и чишћење свих делова опреме
- Обезбеђивање класификациј е опасних делова опреме
- Никада немојте чистити и одржавати машине док су укључене у електричну струју

ХЕМИЈСКЕ И БИОЛОШКЕ ОПАСНОСТИ

- Користите правилно средства и опрему за личну заштиту на раду када радите са хемикалијама, рукавице, сигурносне наочаре, штитнике за лице, заштитне маске
- Обезбедити правилно обележавање просторија за припрему и складиштење хемикалија, укључујући упутства за руковање, складиштење и рад са процесном опремом
- Не улазити у цистерне или резервоаре без присуства другог лица
- Упознати запослене са ефектима хемикалија, као и са заштитом од тих ефеката и обезбеђивањем прве помоћи
- Обезбеђивање запосленима здравствене контроле у вези са специфичним захтевима радног места

ЕКСПЛОЗИЈЕ

- Процена безбедности расхладне опреме и опреме под притиском, редован надзор машина и опреме
- Посвећивање специјалне пажње чишћењу и одржавању машина и опреме поготово оне опреме где у ваздуху има прашине, јер прашина представља ризик од експлозије

КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА

- Уколико је атмосфера загађена на радном месту, инсталирати, надзирати и одржавати вентилациони систем
- Опремање вентилатора који се налазе у близини машина са заштитом на крилцима
- Надзор квалитета ваздуха на радном месту

РИЗИК ПО ЗДРАВЉЕ

- Одржавање свих неопходних хигијенских стандарда

- Давање редовних информација и обука запосленима
- Обезбеђивање редовних лекарских прегледа запосленима
- Обезбеђивање пауза и одговарајућег распореда рада са могућношћу одмора

Чек листа: ДРВНА ИНДУСТРИЈА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност

ПИТАЊА	ДА	НЕ
ОПРЕМА ЗА РАД		
Да ли су све машине опремљене са заштитним направама?	0	
Да ли су на располагању упутства о безбедном раду?	0	
Да ли су запослени оспособљени да користе машине на безбедан начин?	0	
Да ли се надзор и прегледи опреме за рад врше редовно?	0	
Да ли запослени користе помоћни прибор за кратке или уске комаде дрвета током	0	
Да ли је могуће да одећа радника буде ухваћена у покретне делове машине и да проузрокује повреду?	•	0
ОПАСНОСТИ УСЛЕД ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ		
Да ли су машине за обраду дрвета са електро погоном уземљене?	0	.
Да ли се сви електрични каблови и прикључци у добром стању?	0	.
Да ли су све ел. табле, спојеве, прекидачи и подешивачи заштићени?	0	.
Да ли је опрема од које постоји опасност правилно класификована у радном	0	.
КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА		
Да ли постоји систем за отпашивање на машинама за обраду дрвета који се аутоматски активира током рада машине?	0	.
Да ли се систем за отпашивање редовно проверава?	0	.
Да ли су таваница, преградни зидови и канали каблова чисти и без прашине?	0	.
Да ли се приликом процене квалитета радног места узима у обзир чистоћа ваздуха	0	.
Да ли радници користе респиратор када раде у коморама за фарбање?	0	.
ХЕМИКАЛИЈЕ		
Да ли су сви запослени који раде са хемикалијама оспособљени?	0	.
Да ли запослени користе средства и опрему за личну заштиту на раду када раде са хемикалијама (рукавице, наочаре, маске, респираторе)?	0	.
Да ли се хемикалије чувају далеко од извора ватре?	0	.
БУКА И ВИБРАЦИЈЕ		
Да ли се врши процена нивоа буке на радном месту?	0	.
Да ли радници изложени високом нивоу буке користе средства за заштиту слуха?	0	.
Да ли се отклањају вибрације које могу да се пренесу са машине на комад дрвета који се обрађује, а онда на руку радника који ради на тој машини?	0	.
РИЗИК ПО ЗДРАВЉЕ		
Да ли се организују редовни лекарски прегледи запослених?	0	.

Да ли се запослени који су изложи високом нивоу буке, повремено шаљу на аудиометријске тестове?	0	.
Да ли су запослени оспособљени да на правилан начин носе терет?	0	.
Да ли ви покушавате да изађете у сусрет посебним потребама радника када уређујете радно место у ергономском смислу?	0	.

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

ОПРЕМА ЗА РАД

- Обезбедити да машине буду опремљени додацима за безбедност који одговарају опасности ове врсте посла
- Коришћење опреме у складу са информацијом произвођача и упутством
- Обављање редовне техничке провере и прегледа опреме
- Инсталирање одговарајуће заштите
- Обука запослених за коришћење и одржавање опреме
- Обезбедити да опрема за обраду дрвета и заштитне направе буду редовно чишћени и одржавани
- Обезбедити да само оспособљени и овлашћени запослени користе и одржавају опрему

ОПАСНОСТИ УСЛЕД ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

- Уземљити све машине укључујући њихов мотор и оквир
- Редовно проверавати све електричне инсталације

КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА

- Обезбедити континуирано локално отпашивање на свим машинама за обраду дрвета, као и независан систем отпашивања за прскање, бојење, лакирање
- Обезбедити редовно чишћење радног места,
- Надзор и чишћење вентилационог система, да би се успоставила његова максимална ефикасност
- Никада немојте да дозволите да се наталожи прашина са ваздухом под притиском

ХЕМИКАЛИЈЕ

- Замена токсичних адхезива са мање токсичним
- Коришћење аутоматског система примене адхезива
- Обука радника за безбедан рад са опасним хемикалијама

БУКА И ВИБРАЦИЈЕ

- Смањење нивоа буке на машинама применом различитим мерама
- Смањење нивоа буке изоловањем, блокирањем и апсорбовањем
- Коришћење изолатора за вибрације на опреми
- Смањење броја сати рада за раднике којима се користе вибрационе алате
Обезбеђивање запосленима 10 до 15 минута паузе на сваких сат времена рада са вибрирајућим алатима.

РИЗИК ПО ЗДРАВЉЕ

- Редовна едукација запослених о ризику на раду и у вези са здравим начином рада
- Повремено прегледање запослених ради ризика по њихово здравље на радном месту
- Обезбеђивање пауза и одговарајућих распореда рада уз време за одмор

Чеклиста: ПОПРАВКА АУТОМОБИЛА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
Да ли се површине подова редовно чисте ?	0	
Да ли су запослени обавезни да чисте радно место?	0	
Да ли су површине подова офарбане отпорним бојама на супстанце које се користе (гас, уље, бензин, дизел)?	0	
Да ли се уље које се користи чува у одговарајућим контејнерима ?	0	
Да ли су степенице израђене од неклизајућег материјала?	0	
Да ли радници носе неклизајуће ципеле?	0	
Да ли постоје ограде на слободним крајевима платформи?	0	
Да ли су запослени упозорени да не стају на цилиндри за тестирање кочница?	0	
Да ли су запослени упозорени да не стоје испод подигнутог возила?	0	
Да ли је канал за преглед возила безбедно прекривен после рада ?	0	
Да ли је канал за преглед одговарајуће означен или ограђен да се спречи пад	0	
Да ли неки запослени раде у ограниченом и тесном простору?	•	0
Да ли су акустични и други сигнали препознатљиви у тесним просторима (нпр. мерни инструменти) ?	0	•
Да ли постоји одређено место за радни алат?	0	•
Да ли је на поду означен пут за возила за улаз у сервисну станицу ?	0	•
Да ли постоје упутства за долазак и одлазак возила на и са канала за преглед?	0	•
Да ли су уведене мере да се избегне опасност током рада на шкољки возила (варење, фарбање, глачање)?	0	•
Да ли су дефинисана правила о безбедном раду спајања делова (варење, машински радови)?	0	•
Да ли су дефинисана правила о безбедном раду са резервоарима	0	•
Да ли су дефинисане безбедне радње или мере за дизање аутомобила, да би се избегло падање делова од аутомобила ?	0	•
Да ли постоје заштитне ограде да би се избегао контакт радника са ротирајућим деловима, током балансирања точкова ?	0	•
Да ли су уведене мере да би се избегло да запослени буде закачен ротирајућим деловима, приликом рестартовања?	0	
Да ли постоји могућност да се фиксира гаражни улаз да би се избегло његово непредвиђено затварање, због јаког ветра док кола улазе или	0	
Да ли постоје организационе и техничке мере да се избегне ватра и топлота када нпр. се возило налази у просторији за сушење фарбе?	0	
Да ли постоје упутства за избегавање ватре у просторијама где су складиштени акумулатори?	0	
Да ли се спроводе мере да се избегне експлозија када се акумулатори	0	
Да ли су на снази мере заштите електричне опреме од воде?	0	
Да ли се користе одговарајуће заштитне мере да се спречи или смањи излагање прашину и другим ситним честицама, током глачања, бојења,	0	
Да ли је осветљење у каналима за преглед одговарајуће за обављање визуелних послова?	0	
Да ли је температура у сервисној станици одговарајућа за рад током зиме	0	

Да ли има довољно вентилације за рад у каналу за преглед, варење,	0	
Да ли радници имају одговарајуће способности и знања за обављање	0	

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

- Одржавање површине простора, подова, канала за преглед возила, да буду безбедни и неклизајући и редовно чишћење
- Чишћење после глачања, фарбања, итд.
- Коришћење одговарајућих материјала који не упијају течне супстанце, за површину подова простора
- Коришћење правилних процедура када је у питању сипање уља из резервоара и сипање уља у резервоарекао и чишћење уља са пода
- Ношење заштитне неклизајуће обуће
- Прекривање степеница за улазак у канал за преглед возила, са неклизајућим материјалом
- Никада не нагазити на кочницу за тестирање цилиндра. Не стајати близу испитне стазе током тестирања кошница
- Никада не стајати испод подигнутог возила
- Држати канал за испитивање у сервисној станици покривеним
- Чувати електричне, хидрауличне и пнеуматске линије ван домашаја кретања људи
- Назначавање одређених места за радни алт, који се користи током рада и после рада
- Означавати на поду пут кретања транспортних средстава и аутомобила
- Обезбеђивање исправне контроле и постављања за дизање, не стављати руке у покретне делове
- Обезбеђивање да све активности обавља добро обучено особље, поштујући све процедуре о безбедности
- Коришћење само препоручених безбедних алата на батерије за рад
- Обезбедити добру вентилацију да би се избегло стварање експлозивних мешавина различитих гасоваи течности
- Никада не пушити у опасним зонама
- Заштитити сву електричну опрему од влаге, влаге и воде
- Обезбедити радницима неопходну опрему за личну заштиту, рукавице, маске, сигурносну обућу
- Коришћење ефикасне вентилације и издувних система ради елиминисања опасних испарења и димова, а тамо где то није потпуно ефикасно, користити одговарајућу опрему за личну заштиту
- Инсталирање одговарајућег осветљења у каналима за преглед возила,
- Опремање целокупног радног простора са клима уређајима за грејање и хлађење да би се обезбедили одговарајући услови рада
- Обављање редовних медицинских прегледа

Чеклиста: ПОЉОПРИВРЕДА

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
МАШИНЕ И ОПРЕМА ЗА РАД		
Да ли су запослени оспособљени да безбедно рукују машинама и опремом коју користе?	0	
Да ли су све заштитне направе и уређаји на машинама и опреми у добром стању?	0	
Да ли увек постоје два независна начина за спречавање пада подигнуте опреме и да ли се они налазе у добром стању?	0	
Да ли је обезбеђан безбедни начини замене тракторских точкова да ли се користи?	0	

Да ли је кружна тестера за рад са дрветом са заштитном направом и да ли се користи помоћни прибор за гурање дрвета и заустављање повратног удара?	0	
Да ли је опрема за варење у складу са свим захтевима за безбедан рад и да ли се редовно одржава?	0	
Да ли се одговарајућа средства и опрема за личну заштиту користи приликом рада са ланчаном тестером (заштитне панталоне, чизме, рукавице и маске са заштитом за очи и уши)?	0	
Да ли су на располагању практична упутства за безбедан рад?	0	
Да ли се опрема за рад редовно прегледа?	0	
ТРАНСПОРТ И ПОКРЕТНЕ МАШИНЕ		
Да ли су сви руковаоци возилима, тракторима, колицима и носачима телескопских материјала, оспособљени и сертификовани за безбедно руковање машинама које користе?	0	
Да ли су трактори, дизалице и телескопски држачи и њихови додаци редовно прегледани од стране надлежних институција?	0	
Да ли је радни простор организован за безбедно кретање возила?	•	0
Да ли се редовно врши сервисирање кочионог система на трактору?	0	
Да ли су кочнице приколица функционалне и да ли се њима може руковати из седишта трактора?	0	
Да ли се редовно проверава носивост на превозним средствима и систем за утовар?	0	
Да ли су постављени сигурносни појасеви за случај да се машина или возило преврне?	0	
Да ли су стари трактори опремљени са кабинама?	0	
Да ли проверена чврстоћа кабине возила и да ли су заштићене од рђања?	0	
Да ли функционишу кочиони и систем за сигнализацију на возилима?	0	
Да ли постоје бочна огледала на самоходним возилима, која се одржавају и држе чистим?	0	•
Да ли је обобезбеден безбедан начин рада у непосредној близини електричних линија које се налазе изнад главе?	0	•
РАД НА ВИСИНИ		
Да ли постоји безбедан начин рада на висини, зграде, машине, опрема, резервоари?		
Да ли су све лестве одговарајуће за тежак рад и да ли су правилно складиштене када нису у употреби?	0	
Да ли су предузете мере да се обезбеди стабилност лестви када се оне користе за рад на висини?	0	
Да ли је обезбеђена замена за лестве за приступ и рад на висини?	0	
Да ли су бале стогова безбедно постављене, наслагане и развезане?	0	
ПЕСТИЦИДИ		
Да ли су сви пестициди правилно складиштени?	0	
Да ли су сви запослени који раде са пестицидима оспособљени за безбедан и здрав рад?	0	
Да ли је извршена процена ризика од пестицида за здравље запослених и других људи и да ли је спроведена контрола те процене?	0	
Да ли се приликом рада са пестицидима користи одговарајућа средства и опрема за личну заштиту на раду?	0	

Да ли се пестициди користе на безбедан начин по окружење?	0	
ДЕЦА		
Да ли је спречен приступ деци опасним местима где се обавља радна активност, стазама за покретна возила, висини, складиштима течности, опасним животињама, итд?	0	
Да ли је минимизиран ризик да деца изазову ватру?	0	
Да ли су деца упозната са опасностима?	0	
Да ли су обезбеђени услови за рад младих?	0	
ЖИВОТИЊЕ		
Да ли постоје одговарајући кавези за чување опасних животиња ?	0	
Да ли се кавези одржавају у добром стању и да ли они спречавају приступ животињама?	0	
Да ли су обезбеђене одговарајућа мере и упутства приликом рада са животињама ?	0	
Да ли постоје одговарајућа средства за транспорт животиња и да ли су у добром стању?	0	
БИОЛОШКЕ ОПАСНОСТИ		
Да ли постоје било какви извори опасних биолошких агенса на вашој фарми, биљке, животиње, и супстанце животињског порекла, органска прашина, отпаци?	•	0
Да ли је ризик од контакта са опасним биолошким агенсима контролисан и смањен?	0	•
Да ли постоји безбедан систем рада са опасним биолошким агенсима?	0	•
СКЛАДИШТЕЊЕ ТЕЧНОСТИ		
Да ли је складишни простор одговарајуће ограђен и да ли су ограде у добром стању?	0	•
Да ли постоје поклопци за подземна складишта и резервоаре и да ли су у добром стању?	0	•
Да ли су инсталиране одговарајуће препреке на теретним рампама ?	0	•
Да ли постоје знаци упозорења и да ли су у добром стању?	0	•
СУВЕ МАТЕРИЈЕ		
Да ли постоји безбедан начин рада са сувим материјама (зрневље, песак)?	0	•
Да ли је спречен приступ складишту зрневља ?	0	•
БИОГАС		
Да ли постоји било које место на вашој фарми где биогаз може да се створи и акумулира (складишта, затворена места за животиње, отпади)?	•	0
Да ли је спречен приступ таквим местима?	0	•
Да ли се примењују мере заштите од пожара?	0	•
Да ли постоји безбедан начин рада на тим опасним местима?	0	•
ВРЕМЕНСКИ УСЛОВИ		
Да ли су запослени заштићени од излагања високој температури, директној сунчевој радијацији, ниској температури, киши и јаком ветру?	0	•

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика

СВЕ ОПАСНОСТИ

МАШИНЕ И ОПРЕМА ЗА РАД

- Обезбедити информације, упутства и обуку запослених
- Обезбедити да машине и опрема за рад буде коришћена од стране оспособљених и овлашћених запослених
- Обезбедити да све заштитне направе и уређаји на машинама и опреми за рад буду постављени и да буду у добром стању
- Поставити држаче, блокове, хидрауличке справе који су на располагању и којима је омогућен лак приступ, као додатно средство за чување опреме у подигнутом положају
- Коришћење специјалних држача тачкова за држање широких задњих тракторских тачкова
- Обезбедити да кружна тестера за рад са дрветом има заштитну направом и да се користи помоћни прибор за гурање дрвета и заустављање повратног удара
- Чување опреме за варење у добрим условима и коришћење одговарајућих средстава за заштиту очију
- Коришћење одговарајућих средстава и опрема за личну заштиту када се ради са ланчаним тестерама
- Обављање редовног надзора и прегледање машина и опреме за рад

ТРАНСПОРТ И ПОКРЕТНЕ МАШИНЕ

- Обезбедити да возила, трактори са дизалицом или телескопски држачи материјала буду коришћени од стране оспособљеног, сертификованог и овлашћеног особља
- Увођење система један правац за транспорт околу фарме и специјалног простора за окретање возила, одвајање возила од пешачке зоне
- Одржавање кочионих система, одражавање и подешавање ручних кочница и кочница на приколицама у складу са препорукама произвођача
- Редовна провера носивости возила и командних јединица на возилу за утовар
- Обезбедити да сигурносни појасеви буду постављени и подешени уколико је могуће да се машина преврне
- Обезбедити кабине за све тракторе и њихов редован надзор
- Редован надзор сваког средства и опреме за дизање
- Обезбедити да бочна огледала буду подешена и у добром стању
- Обезбедити да су неоштећена и прописна светла за рад и индикатори подешена у свим тракторима и опреми и да се одржавају чистим
- Обезбедити безбедан начин рада у близини електричних инсталација које се налазе изнад главе
- Обезбедити мапу која показује локацију и висину електричних инсталација на фарми.

РАД НА ВИСИНИ

- Елиминисање зона са разликом у висини, уколико је могуће
- Уређење одговарајуће ограде на опасним местима и њено одржавање у добром стању
- Постављање знакова упозорења на одговарајућим местима
- Коришћење добро постављених лестви које су осигуране од померања
- Складиштење лестви на безбедан начин и ван домашаја деце
- Коришћење правилно означених кабина платформи за рад на висини, где је на располагању лифт за дизање и спуштање опреме, као и држачи материјала
- Коришћење покретних платформи за рад, торњева за скеле, итд.

- Прављење пластова, гомила према одређеном логичком редоследу да се обезбеди стабилна структура

ПЕСТИЦИДИ

- Елиминисање потребе употребе пестицида
- Коришћење производа кој и постављај у нај мањи ризик по здравље
- Прање прскалица пажљиво после употребе. То чинити далеко од животиња и деце
- Правилно коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду
- Складиштење пестицида у одговарајућим складиштима обезбеђеним од неовлашћеног приступа и обележеним са јасним знаком упозорења о опасности

ДЕЦА

- Чувати децу далеко од активности на фарми и саобраћаја
- Обезбедити одговарајући ограђен простор за игру
- Зауставити рад када се деца без надзора појаве у радном простору и одвести их одатле
- Постављање знакова упозорења на опасним местима и објаснити деци шта то значи
- Упозорити децу на опасностима и места где њима није дозвољен приступ,
- Обезбедити информације, упутства и обуку младим људима који раде и који надзиру децу

ЖИВОТИЊЕ

- Храните животиње на безбедан начин
- Уредите одговарајуће кавезе и обезбедите да они буду у добром стању
- Постављање знакова упозорења на одговарајућим местима
- Обезбеђивање одговарајућих средстава за држање животиња и обезбеђивање да се они правилно користе
- Обезбеђивање одговарајућих средстава за превоз животиња и њихово чување у добром стању

БИОЛОШКЕ ОПАСНОСТИ

- Елиминисање извора опасних биолошких агенаса
- Чување тих извора далеко од људи
- Уређивање одговарајуће ограде око опасних зона и обезбеђивање њеног доброг стања и одржавања,
- Постављање знакова упозорења на одговарајућим местима
- Коришћење мера дезинфекције
- Вакцинација запослени
- Обезбеђивање мера хигијене на раду
- Коришћење одговарајућих средстава и опреме за личну заштиту на раду
- Обезбеђивање редовног медицинског надзора

СКЛАДИШТЕЊЕ ТЕЧНОСТИ

- Уређење одговарајуће ограде око складишног простора и обезбеђивање доброг стања те ограде
- Обезбедити добро стање прекривача и поклопаца подземних складишта и резервоара
- Обезбедити добро стање препрека на рампама
- Поставити знаке упозорења на одговарајућим местима

СУВЕ СУПСТАНЦЕ

- Уређење мера превентивног приступа складиштима зрневља
- Постављање знакова упозорења на одговарај ућим местима
- Коришћење светлосних и звучних сигнала
- Забрана приступа неовлашћеним лицима радном месту

БИОГАС

- Елиминисање извора биогаса
- Превенција или елиминисање извора паљења
- Обезбедити прописну вентилацију у опасних зона
- Обезбедити одговарајуће ограде око опасних простора и обезбедити да та ограда буде у добром стању
- Обезбедити мере заштите од пожара
- Постављање знакова упозорења
- Спречавање самосталног рада у опасним просторима

ВРЕМЕНСКИ УСЛОВИ

- Заустављање рада када су неповољни временски услови
- Уређење помоћних просторија за расхлађивање, загревање, сушење
- Ограничавање времена проведеног на отвореном
- Коришћење одговарајуће заштитне одеће

Чеклиста: ПОВРШИНСКИ КОПОВИ

Део А: Да ли на радном месту постоји опасност?

ДА - уколико сте обележили бар један одговор који је означен са •

Истичемо да доле наведена листа не покрива све могуће случајеве у којима постоји опасност!

ПИТАЊА	ДА	НЕ
ОДРОНИ		
Да ли материјали, стене, камење и сл. могу да клизну у површински ископ?		•
Да ли има необележених или неприметаних рупа или јама?		•
Да ли постоје неке необезбеђене наслаге маријала, зидови јама или ископи?		•
Да ли има било какав вид рада на необезбеђеном поткопу?		•
Да ли се ручни ископ материјала и транспорт ископаног материјала истовремено врши на две стране површинског копа?		•
Да ли се дешавају изненадне промене стања копа током рада ?		•
Да ли путање кретања возила повећавају опасност, нпр изазивање одрона?		•

Да ли је страна или зид копа виша 1,5m обезбеђена на прописан начин?		0
ВОДА		
Да ли постоје опасности у вези са појавом воде у површинском ископу?		0
Да ли постоје резервоари воде у близини копа, који нису у вези са активностима у површинском копу?		0
Да ли се ниво воде проверава најмање једном у 6 месеци?		0
Да ли постоји могућност да вода из оближње реке продре у површински коп ?		0
Да ли су означене стазе за евакуацију?		0
Да ли су канали за одвод воде из копа запушени?		0
Да ли може количина падавина у току једног једног дана бити већа од 36 часовног капацитета пумпи?		0
Да ли је доток воде већи од 24 часовног капацитета пумпи?		0
ТРАНСПОРТ МАТЕРИЈАЛА		
Да ли се запослени крећу дуж или преко делоба транспортера?		0
Да ли је угао површинског ископа већи од 4 степена?		0
Да ли се носећи уређај машина или транспортера крећу изнад кабине возача?		0
Да ли се запослени могу наћи на путањи кретања возила?		0
УПОТРЕБА ЕКСПЛОЗИВА		
Да ли се користе експлозиви?		0
Да ли складишта експлозива могу да проузрокују опасност за друге делове површинског ископа?		0
Да ли у околини складишта експлозива постоје опасности који могу да изазову експлозију?		0
Да ли се током коришћења експлозива јављају пропусти у раду?		0
Да ли се експлозив може поставити у отворе који су за то намењени?		0
Да ли користи алати који може да изазове варнице приликом постављања експлозива у отворе који су за то намењени?		0
Да ли се неупотребљен експлозив складишти у близини места где се експлозив користи?		0
Да ли постоје пропусти у систему сигнализације који се користи приликом употребе експлозива?		0
Да ли се детонатори и експлозиви складиште и превозе заједно?		0
Да ли се посао обавља у простору у коме се јављају прашина и гасови од рушења?		0

Део Б: Примери превентивних мера које се могу користити за смањење ризика ОДРОНИ

- Ограђивање зона ископа, наслага материјала и нестабилних зона
Обележавање опасних места знацима упозорења
- Обезбедити одговарајућу висину зидова ископа зависно од геолошких услова
Примена терасастог система ископа уместо стрмог
- Скадиштити ископани материјал под углом кој и обезбеђује да се наслага неће обрушити (не већим од 45 степени)
- Заштита и обележавање горњих и доњих завршетака опасних делова зидова
- Превенција, по ма коју цену, рада на необезбеђеном поткопу
- Заштита зидова и страна ископа заштитном мрежом
- Одређивање опсега радова са сигурне локације
- Уколико је могуће одређивање опсега радова са врха копа на доле
- Коришћење шипке за утврђивање опсега односно одговарајуће дужине и конструкције, Сталан надзор стања ископа
- Складиштење ископаних материја само за на то предвиђеним местима, најмање 3m од границе радног простора
- Правилно постављање потпорних средстава за све врсте радова на поткопу

ВОДА

- Уклањање непотребних резервоара воде, уколико је могуће одржавање дренажног система рудника
- Редовно проверавање дренажног система рудника
 - Одређивање евакуације у случају опасности од воде у ископу
 - Што је пре могуће, уређивање рада у ископу на начин да се вода празни природно
 - Каналисање долазеће воде на местима за њено прикупљање у циљу да се заштите бочних страна ископа. Тамо где је неопходно поставити пумпе за воду на местима за прикупљање воде

ТРАНСПОРТ МАТЕРИЈАЛА

- Обезбедити безбедне пролазе изнад транспортера
- Опремање транспортера заштитним направама да би се спречило испадања материјала из транспортера
- Увођење забране ручног транспорта материјала на нагибу кој и је већи од 4 степена
- Увођење комуникације и сигнализације за запослене кој и раде на транспорту материјала
- Одређивање у којој врсти кабине је присуство радника забрањено током преноса терета
- Опремање платформи за пренос терета да би се спречило испадање материјала који се преноси
- Увођење обавезног прегледа ужета и каблова транспортних уређаја на почетку сваке смене.

УПОТРЕБА ЕКСПЛОЗИВА

- Коришћење незапаљивих, ватросталних и материјала који не варниче за изградњу складишта за експлозиве
- Уземљење складишта за експлозиве, уколико су те просторије направљене од метала
- Постављање вентилације на вишим и нижим деловима складишта да би се контролисала температура у складишту

- Постављање одговарајућих знакова упозорења
- Спречити улазак неовлашћених лица у складиште
- Обезбедити да детонатори не буду складиштени у истом складишту са експлозивима, већ да се чувају у посебним просторијама
- Обезбедити да простор око складишта са експлозивима буде чист од смећа, суве траве, дрвећа или жбуња у пречнику од 10 метара,
- Обезбедити да не буде других запаљивих материјала, бензина, дизела, који су складиштени у радијусу од 20 метара од складишта експлозива
- Обезбедити да улаз у зону рушења буде забрањен 30 минута после сваког рушења
- Проверити рупе за рушење што је могуће јасније због евентуалних опструкција у њима
- Ни због ког разлога не притискати јако експлозив у рупу за рушење
- Сместити експлозиве у рупе за рушење једино са опремом која не варнички
- Користити фини песак у малим пакетима папира или глину као тампоне
- Сместити наупотребљен експлозив у адекватна складишта што пре након завршеног рада
- Обављање редовног надзора и прегледање машина и опреме за рад

УПУТСТВО О НАЧИНУ И ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА НА РАДНОМ МЕСТУ И У РАДНОЈ ОКОЛИНИ

Одредбама *Закона о безбедности и здрављу на раду ("Сл. гласник РС", бр. 101/2005)*, у оквиру главе III Обавезе и одговорности послодавца, утврђена је обавеза послодавца да изврши процену ризика на сваком радном месту и у радној околини.

Процена ризика од настанка повреда на раду или оштећења здравља, односно обољења запосленог на радном месту и у радној околини, као и начин и мере за њихово отклањање врши се на начин и по поступку утврђеним одредбама *Правилника о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини ("Сл. гласник РС", бр. 72/2006)*.

Према одредбама члана 13. став 1. Закона и члана 21. Правилника, послодавац је дужан да, најкасније, до **6. септембра 2007.** године донесе акт о процени ризика за сва радна места, начину и мерама за њихово отклањање.

Под **појмом послодавца** подразумева се домаће или страног правно лице односно физичко лице које запошљава, односно радно ангажује једно или више лица.

Послодавац је дужан да обезбеди безбедност и здравље на раду:

1. запосленима
2. ученицима и студентима када се налазе на обавезном производном раду, професионалној пракси или практичној настави
3. лицима на професионалној рехабилитацији
4. лицима која се затекну у радној околини ради обављања одређених послова, ако је о њиховом присуству упознат послодавац.

Процену ризика послодавац може да обави самостално, ако има до десет запослених и није дужан да има положен стручни испит, у следећим делатностима:

1. трговине
2. угоститељства и туризма
3. занатских и личних услуга
4. финансијско-техничких и пословних услуга
5. образовања, науке и информација
6. здравствене и социјалне заштите
7. у стамбено-комуналним делатностима.

Изузев у горе наведеном случају, сви послодавци који желе да процену обаве сами морају за те послове овластити запосленог са положеним стручним испитом о практичној оспособљености за обављање послова из области безбедности и здравља на раду правилник о полагању стручног испита.

Послодавац може да ангажује **правно лице односно предузетника са лиценцом у области безбедности и здравља на раду** за вршење процене ризика ако не жели или нема могућности да процену обави сам. Списак правних лица са лиценцом

Поступак процене ризика покреће се **одлуком послодавца о покретању поступка процене ризика** (члан 17. и 18. Правилника о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини, "Сл. гласник РС", бр. 72/2006).

Наведеном одлуком послодавац одређује једно или више лица одговорних за спровођење поступка процене ризика у складу са Правилником. Одговорна лица су стручна лица са положеним стручним испитом о практичној оспособљености за обављање послова из области безбедности и здравља на раду које послодавац одређује из реда својих запослених.

Одлуком послодавац одређује и друга лица која имају одговарајућу стручност и знања потребна за вршење процене ризика, а која су одговорна свако у свом делокругу рада односно према утврђеним обавезама.

Одлука о покретању поступка процене ризика мора бити објављена на начин како би са истом били упознати сви запослени, укључујући представнике запослених, синдикати, одбор за безбедност и здравље на раду и др.

Послодавац, стручно лице, односно ангажовано правно лице или предузетник, по покретању поступка процене ризика, саставља **план спровођења поступка процене ризика** који одобрава послодавац (члан 19. Правилника о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини, "Сл. гласник РС", бр. 72/2006).

Наведени план мора да садржи следеће елементе:

1) Правни основ за процену ризика

У оквиру ове тачке треба навести законска и подзаконска акта која чине правни основ за процену ризика. То ће увек бити Закон о безбедности и здрављу на раду и Правилник о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини, а у зависности од делатности и структуре послодавца то могу бити и други прописи, нпр. Правилник о мерама и нормативима заштите на раду на оруђима за рад; Правилник о мерама и нормативима заштите на раду одбукe у радним просторијама; Правилник о средствима личне заштите на раду и личној заштитној опреми; Правилник о поступку прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине; Правилник о евиденцијама у области безбедности и здравља на раду...

2) Организација и координација спровођења, измене и допуне спровођења процене ризика

У овом оквиру треба навести активности које ће се предузети током поступка процене ризика као и појединачну одговорност лица која учествују у поступку процене ризика. Нпр. послодавац је одговоран за доношење одлуке о покретању поступка процене ризика, а запослени морају бити информисани.

3) Списак правних и физичких лица компетентних за процењивање ризика

Овом тачком лице одговорно за спровођење процене ризика предлаже списак компетентна правна или физичка лица за процењивање ризика. То могу бити запослени код послодавца (треба имати у виду да одређено радно место најбоље познају непосредни извршиоци и њихови претпостављени)

или правна и физичка лица ангажована преко разних vrста облигационих уговора. Овде ће се навести, пре свега, одговорно лице за процену ризика, а затим и сва лица која ће из свог домена учествовати у поступку процене ризика нпр. запослени код послодавца у области општих и кадровских послова задужен за прикупљање општих података о послодавцу и снимање организације рада или надлежну здравствену установу која ће дати процену здравствених услова на радним местима код послодавца.

Када се утврди да је радно место са повећаним ризиком послодавац је дужан да ангажује службу медицине рада која утврђује здравствене услове које морају да испуњавају запослени који раде или ће радити на таквим радним местима.

4) Методе за вршење процене ризика

Лице одговорно за спровођење процене ризика послодавцу ће кроз план предложити и методе за вршење процене ризика.

5) Фазе и рокови за процену ризика

Овом тачком Плана добија се одговор на питање ко је одговоран за поједину фазу процене ризика, шта је предмет конкретне фазе и у ком року је реално или се процењује да ће се планирана активност извршити. Нпр. за фазу у којој се прикупљају општи подаци о послодавцу одговорно лице биће запослени код послодавца у области општих и кадровских послова који ће ову фазу обавити у року од месец дана.

6) Начин прикупљања документације потребне за процену ризика

Планом се утврђује, која документација се прикупља, ко прикупља одређену документацију на који начин и у којим роковима се одређена документација прикупља.

7) Информисање процењивача ризика

Процењивачи морају да буду информисани о циљу вршења процене ризика, начину међусобне размене информација, међусобном обавештавању, терминима појединих обавеза и сл.

8) Координација између процењивача ризика

Процењивачи морају међусобно да сарађују и координирају као и да координирају и сарађују и са послодавцем. Начин и поступак међусобне координације у извршавању обавеза код спровођења процедуре процене ризика утврђује се Планом. Координација између процењивача ризика се мора предвидети како би поступак процене ризика у најмањој могућој мери реметио процес рада код послодавца.

9) Начин прибављања информација за процену ризика од запослених

Планом се утврђује начин прибављања информација за процену ризика од запослених. један од начина је, на пример састављање упитника са унапред припремљеним питањима на која желимо одговор од запослених, а са циљем прикупљања потпуних информација о опасностима и штетностима на радном месту и у радној околини.

10) Консултације са представницима запослених и информисање представника запослених о резултатима процене ризика и предузетим мерама

Запослени имају право увида у све акте који се односе на безбедност и здравље на раду, да учествују у разматрању свих питања која се односе на безбедност и здравље на раду као и да захтевају од послодавца да предузме одговарајуће мере за отклањање или смањење ризика који

угрожава безбедност и здравље запослених. Планом треба предвидети начин на који ће се запосленима омогућити вршење ових права.

11) Друге радње потребне за спровођење и ревизију поступка процене ризика

Када је то потребно, по мишљењу лица одговорног за спровођење Плана, у План наводе се и друге радње или активности које ће се обављати у току спровођења процедуре процене ризика.

Акт о процени ризика јесте акт који садржи опис процеса рада са проценом ризика од повреда и/или оштећења здравља на радном месту и у радној околини и мере за отклањање или смањење ризика у циљу побољшања безбедности и здравља на раду.

Акт о процени ризика обавезно мора да садржи следеће елементе, који чине целину овог документа, и то:

1) Општи подаци о послодавцу

- пословно име (назив), седиште, односно адресу послодавца;
- делатност послодавца;
- податке о лицима која врше процену ризика и лицима која учествују у процењивању ризика (име, презиме, стручна спрема и др.).

2) Опис технолошког и радног процеса, опис средстава за рад и њихово груписање и опис средстава и опреме за личну заштиту на раду

Описом се обухватају:

- 1) објекти који се користе као радни и помоћни простор, укључујући и објекте на отвореном простору, са свим припадајућим инсталацијама;
- 2) опрема за рад (машине, уређаји, постројења, инсталације, алат и сл.) која се користи у процесу рада и врши се њихово груписање;
- 3) конструкције и објекти за колективну безбедност и здравље на раду (заштита на прелазима, пролазима и прилазима, заклони од топлотних и других зрачења, заштита од удара електричне струје, општа вентилација и климатизација и сл.), њихова намена и начин коришћења;
- 4) помоћне конструкције и објекти, као и конструкције и објекти који се привремено користе за рад и кретање запослених (скела, радна платформа, тунелска подграда, конструкција за спречавање одрона земље при копању дубоких ровова и сл.);
- 5) друга средства за рад која се користе у процесу рада или су на било који начин повезана са процесом рада, њихова намена и начин коришћења;
- 6) средства и опрема за личну заштиту на раду;
- 7) сировине и материјали који се користе;
- 8) други потребни елементи.

3) Снимање организације рада

Снимање организације рада обухвата увид у акт послодавца којим се уређује његово унутрашње уређење, односно организација и систематизација радних места за обављање послова из делатности послодавца и другу документацију послодавца која се односи на организацију рада, као и непосредну проверу прописане, односно утврђене организације рада и фактичког стања организације рада код послодавца.

Снимак организације рада послодавца садржи послове, називе и локацију радних места где се обављају послови, услове за заснивање радног односа и број запослених на тим радним местима, од тога број жена, мушкараца, млађих од 18 година, инвалида, радно време и време проведено на одређеним пословима, одступања прописане, односно утврђене организације рада од фактичког стања организације рада код послодавца и др.

Крајњи резултат овог поглавља је сагледавање фактичког стања и утврђивање радних места на којима се обавља процена рада и врши процена ризика.

4) Препознавање и утврђивање опасности и штетности на радном месту и у радној околини

Опасности и штетности групишу се у зависности од њихове врсте и природе.

5) Процењивање ризика у односу на опасности и штетности

Процена ризика заснива се на анализи вероватноће настанка и тежине могуће повреде на раду, оштећења здравља или обољења запосленог у вези са радом проузрокованих на радном месту и у радној околини.

6) Утврђивање начина и мера за отклањање, смањење или спречавање ризика

На основу процењених ризика на радном месту и у радној околини, послодавац утврђује начин и мере за њихово спречавање, отклањање или смањење на најмању могућу меру.

Мере које се утврђују за спречавање, отклањање или смањење ризика јесу:

- 1) одржавање у исправном стању и вршење прегледа и испитивања средстава за рад;
- 2) обезбеђивање прописаних услова за безбедан и здрав рад у радној околини;
- 3) оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;
- 4) обезбеђивање средстава и опреме за личну заштиту на раду, њихово одржавање и испитивање;
- 5) упућивање запослених на претходне и периодичне лекарске прегледе у складу са оценом службе медицине рада, и др.

7) Закључак

Закључак садржи:

- 1) сва радна места на којима је извршена процена ризика;
- 2) радна места која су утврђена као радна места са повећаним ризиком;
- 3) приоритете у отклањању ризика;
- 4) изјаву послодавца којом се обавезује да ће применити све утврђене мере за безбедан и здрав рад на радним местима и у радној околини у складу са актом о процени ризика.

8) Измене и допуне акта о процени ризика

Акт о процени ризика на радном месту и у радној околини подлеже потпуној измени и допуни након сваке колективне повреде на раду са смртним последицама, која се догоди на радном месту и у радној околини послодавца.

Акт о процени ризика на радном месту и у радној околини подлеже делимичним изменама и допунама (у делу који се односи на одређено радно место и с њим повезана радна места), и то:

- 1) у случају смртне повреде на раду и тешке повреде на раду;
- 2) у случају појаве сваке нове опасности или штетности, односно промене нивоа ризика у процесу рада;
- 3) када мере које се утврде за спречавање, отклањање или смањење ризика нису одговарајуће или не одговарају процењеном стању;
- 4) када је процена заснована на подацима који нису ажурни;
- 5) када постоје могућности и начини за унапређење, односно допуну процењених ризика.

Акт о процени ризика на радном месту и у радној околини подлеже потпуној или делимичној измени или допуни и на основу наложене мере инспектора рада.

Посебно треба обратити пажњу на одредбе члана 15. став 2. тачка 5., по којој иницијативу за измене и допуне овог акта могу дати лица за безбедност и здравље на раду, шефови погона, пословође, представници запослених чланова одбора за безбедност и здравље на раду и сами запослени.

Неопходно је посебно разрадити актом о процени ризика поступак измена и допуна.

МОГУЋИ МОДЕЛ КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим се колективним уговором утврђују права и обавезе из области безбедности и здравља на раду, у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду (Службени лист Р.Србије 101/2005.), између

и

представника синдиката те права и обавезе из рада и по основу рада запослених код послодавца а у вези са безбедношћу и здрављем на раду.

Члан 2.

Одредбе овог колективног уговора примењују се непосредно, осим ако поједина питања за запослене нису повољније уређена другим изворима закона (закони, подзаконски акти, правилници о раду, уговори о раду и сл.).

Члан 3.

Сви изрази у овом колективном уговору користе се у смислу њихових дефиниција из Закона о безбедности и здрављу на раду (у даљем тексту Закон, Члан 4. Закона) и других прописа.

II. РАДНА МЕСТА СА ПОВЕЋАНИМ РИЗИКОМ

Члан 4.

Радно место са повећаним ризиком јесте радно место утврђено актом о процени ризика на ком, и поред потпуно или делимично примењених мера у складу са Законом, постоје околности које могу да угрозе безбедност и здравље запосленог.

Члан 5.

Послодавац је дужан да обезбеди да представници запослених за безбедност (који су чланови Одбора за безбедност И здравље на раду) учествују у изради акта о процени ризика као и у

његовој ревизији (члан 13. став 2 Закона "Послодавац је дужан да измени акт о процени ризика у случају појаве сваке нове опасности и промене нивоа ризика у процесу рада.")

Сходно члану 16. Закона, послодавац је дужан да актом о процени ризика, на основу оцене службе медицине рада, одреди посебне здравствене услове које морају испуњавати запослени за обављање одређених послова на радном месту у радној околини или за употребу поједине опреме за рад.

III ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Члан 6.

Послодавац је дужан да организује оспособљавање запослених како је закон предвидео. Послодавац се обавезује да ће изградити План оспособљавања радника за безбедан рад у писменој форми.

План оспособљавања радника за безбедни рад мора у себи садржати:

- начин оспособљавања радника код заснивања радног односа као и писмени доказ да је запослени оспособљен,
- начин оспособљавања радника када се он премешта на друго радно место односно на друге послове као и писмени доказ да је запослени оспособљен,
- начин оспособљавања радника при увођењу нових технологија или нових средстава за рад, као и код промене процеса рада који може проузроковати промену мера за безбедан и здрав рад као и писмени доказ да је запослени оспособљен.

Послодавац се обавезује да ће за запослене на радном месту са посебним ризиком, како то покаже акт о процени ризика, сачинити посебан Програм за оспособљавање и да ће тај Програм, поред ставки из овог члана став 2., имати и обавезу да се оспособљавање обнавља најмање једном годишње а и чешће у зависности од нових сазнања везаних за ризике које то радно место садржи, као и начин писменог документовања да је оспособљавање извршено.

Оспособљавање из овог члана послодавац обезбеђује у току радног времена, а трошкови оспособљавања падају на терет послодавца, како је закон предвидео. Послодавац се обавезује да ће у изради плана учествовати Одбор за безбедност и здравље на раду.

IV ПРЕДСТАВНИК ЗАПОСЛЕНИХ И ОДБОР ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Члан 7.

Три представника запослених за безбедност и здравље на раду предлаже синдикална организација.

Предложени представници запослених са представником послодавца I лица које је послодавац ангажовао за послове безбедности I здравља на раду образују Одбор за безбедност и здравље на раду (у даљем тексту Одбор) Сремске привредне коморе.

(Послодавац је дужан да у складу са чланом 44. Закона у Одбор предложи најмање једног свог представника али Одбор мора увек имати једног члана више из редова представника запослених.)

Члан 8.

Изабрани Одбор, из члана 7., бира између себе координатора Одбора.

Чланови Одбора, за време обављања ове функције, код послодавца имају права на

(словима) часова плаћених недељно за обављање дужности које проистичу из функције члана Одбора.

Координатор Одбора има право на(словима) часова плаћених недељно за обављање послова који проистичу из функције координатора Одбора. Представници запослених (чланови одбора) I координатор бира се на време од 4 (четири) године. Синдикат ће у року од 30 (тридесет) дана од дана почетка примењивања овог колективног уговора послодавацу доставити попис изабраних/именованих представника за безбедност и здравље на раду као и изабраног координатора.

V ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ПРЕДСТАВИКА ЗАПОСЛЕНИХ - ЧЛАНОВА ОДБОРА

Члан 9.

Послодавац се обавезује да ће обезбедити следеће услове за несметан рад представницима запослених- члановима Одбора:

- административне послове за представнике запослених
- представници запослених-Одбор користиће, по потреби, огласну табли и/или средства интерног информисања запослених (Билтен "Сремко"и) ради обавештавања запослених
- послодавац је дужан да обезбеди просторију за несметан рад Одбора
- послодавац ће осигурати претплату координатору на стручна информативна издања из безбедности и здравља на раду.

Члан 10.

Представници запослених- чланови Одбора имају право на 3 (три) плаћена радна дана годишње ради оспособљавања организованог од стране њиховог Синдиката, уз обавезу да свом предпостављеном то најаве најмање 8 (осам) дана унапред.

Члан 11.

За време обављања дужности у Одбору, као и годину дана након тога послодавац неможе отпустити представнике запослених за безбедност и здравље на раду.

Члан 12.

Представници запослених-чланови Одбора имају право присуствовати унутрашњој контроли организационих јединица, над применама правила безбедности и здравља на раду као и увиђају који се спроводе када се догоди повреда на раду.

Лице које код послодавца обавља послове око безбедности и здравља на раду дужно је обавестити представника запослених о месту, дану и времену почетку унутрашње контроле три дана унапред, а о термину увиђаја поводом повреде на раду по сазнању о догађају.

Члан 13.

Послодавац се обавезује да ће преко лица који обавља послове око безбедности и здравља на раду, у смислу консултовања са запосленима и њиховим представницима, код увођења нових технологија, достављати представницима запослених- члановима Одбора процену ризика у вези заштите здравља запослених.

Члан 14.

Радећи у интересу запослених, представници запослених-чланови Одбора су дужни пратити начин на који се спроводе утврђене мере безбедности на раду, а нарочито:

- исправности средстава рада, односно примену правила безбедности на раду на средствиња рада,
- исправност радне средине,

- начин рада запослених,
- коришћења личних средстава заштите,
- опасних супстанци (исправно складиштење, паковање,

Члан 15.

Представник запослених-члан Одбора дужан је запосленима скретати пажњу у вези безбедности и здравља на раду као и око коришћења личних заштитних средстава.

VI ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Члан 16.

Запослени има право да одбије да ради ако процени да му прети непосредна опасност за живот и здравље, због тога што нису предузете све мере за безбедност и заштиту здравља на раду, а у складу са Законом.

Запослени је дужан да о ситуацији из става 1. овог члана, одмах обавести предпостављеног и свог представника- члана Одбора.

Члан 17.

Послодавац се обавезује да упуту запослене, под условом да код послодавца раде непрекидно најмање пет

година, на плаћени медицински годишњи одмор ако служба медицине рада оцени да је запосленом због побољшања радне способности то неопходно.

VII РЕШАВАЊЕ СПОРОВА ИЗ ОВОГ УГОВОРА

Члан 18.

Све стране, потписнице овог Уговора, се обавезују да спорове настале из овог уговора прво покушају да реше договором- мирењем.

Мирење је успело ако се обе странке из спора договоре и потпишу састављени предлог начина решавања спора.

У случају да странке не постигну мирно решење надлежност преузима суд.

VIII ПРИМЕНА И ТРАЈАЊЕ КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА

Члан 19.

Овај колективни Уговор важи 4 (четири) године од момента потписивања овлашћених представника уговорних страна.

Члан 20.

Овај колективни уговор ступа на снагу даном потписивања.

IX ИЗМЕНЕ, ДОПУНЕ, ОТКАЗ И ИЗРАДА НОВОГ КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА

Члан 21.

Свака уговорна страна може предложити измене и допуне овог колективног уговора. Предлог измене и допуне из става 1. овог члана мора бити поднет у писменој форми и образложен. Страна којој је поднет предлог о измени или допуни колективног уговора мора приступи преговорима о предложеној измени и допуни у року од 30 дана од дана примања предлога.

Члан 22.

Свака страна може отказати овај уговор. Отказни рок је три месеца од дана када се достави отказ другој страни. Страна која је отказала овај колективни уговор дужна је покренути нове преговоре за време трајања отказа.

X ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 23.

Овај колективни уговор састављен је у(словима) примерака.

ДАТУМ СКЛАПАЊА УГОВОРА
.....20.... године

За Послодавца

За Синдикат

На основу чл. 30. и 171. став 1. тачка 1. Закона о раду ("Службени гласник РС", бр.24/2005 и 61/2005), закључује се

АНЕКС УГОВОРА О РАДУ

Уговору о раду бр. _____ од _____ године закључен између

и _____

назив послодавца
мења се, и то:

име и презиме запосленог

- **Тачка 4.** Уговора о раду брише се у целини, па сада гласи:

"4. Запослени ће обављати послове сарадника за безбедност и здравље на раду (послови радног места под ред. бројем _____ у Правилнику о организацији и систематизацији послова)."

- **Тачка 5.** Уговора о раду се брише у целини, па сада гласи:

"5. Послови из Тачке 4. овог уговора су следећи:

- 1) учествује у припреми акта о процени ризика;
- 2) врши контролу и даје савете послодавцу у планирању, избору, коришћењу и одржавању средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 3) учествује у опремању и уредивању радног места у циљу обезбеђивања безбедних и здравих услова рада;
- 4) организује превентивна и периодична испитивања услова радне околине;
- 5) организује превентивне и периодичне прегледе и испитивања опреме за рад;
- 6) предлаже мере за побољшање услова рада, нарочито на радном месту са повећаним ризиком;
- 7) свакодневно прати и контролише примену мера за безбедност и здравље запослених на раду;
- 8) прати стање у вези са повредама на раду и професионалним обољењима, као и болестима у вези са радом, учествује у утврђивању њихових узрока и припрема извештаје са предлозима мера за њихово отклањање;
- 9) припрема и спроводи оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;
- 10) припрема упутства за безбедан рад и контролише њихову примену;
- 11) забрањује рад на радном месту или употребу средстава за рад, у случају када утврди непосредну опасност по живот или здравље запосленог;
- 12) сарадује и координира рад са службом медицине рада по свим питањима у области безбедности и здравља на раду;
- 13) води евиденције у области безбедности и здравља на раду код послодавца.

ЗАПОСЛЕНИ

М.П.

ПОСЛОДАВАЦ

На основу члана 17. и 18. Правилника о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини ("Сл.гласник РС", број 72/06 и 84/06), доносим:

О Д Л У К У

О ПОКРЕТАЊУ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ РИЗИКА

Покреће се поступак процене ризика у Предузећу

Навести назив предузећа и седиште

Шифра делатности: ; Мат.број:.....

ПИБ:

Одговорно лице за спровођење поступка процене ризика у

Назив предузећа и седиште

је овлаштена фирма/предузетник са лиценцом:

.....
а послове безбедности и здравља на раду од стране послодавца вршиће:

..... што ће се
регулисати Правилником о систематизацији радних места и описом послова и радних задатака,
односно Анексом Уговора о раду у

Назив предузећа и седиште

Овлаштено лице, распоређено за послове и радне задатке безбедности и здравља на раду у

..... ће сачинити
Правилник о безбедности и здрављу на раду, извршити измене и допуне систематизације радних
места са описом послова и радних задатака, Обавештење за све запослене и План спроводјења
поступка процене ризика и организованости и са њима упознати Одговорно лице за спровођење
поступка процене ризика и спровести поступак процене ризика у складу са одредбама Правилника
о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини.

Са овом одлуком послодавац ће упознати све запослене.

У 20

М.П.

Послодавац

На основу члана 17. и 18. Правилника о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини ("Сл.гласник РС", број 72/06 и 84/06), доносим:

О Д Л У К У

О ПОКРЕТАЊУ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ РИЗИКА

Покреће се поступак процене ризика у

Назив Послодавца и седиште

Одговорно лице за спроводјење поступка процене ризика у

Назив Послодавца и седиште

Је _____ - послодавац.

Име и презиме

Одговорно лице ће сачинити План спровођења поступка процене ризика и организованости и спровести поступак процене ризика у складу са одредбама Правилника о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини.

Са овом одлуком послодавац ће упознати све запослене.

У , дана год.

М.П.

Послодавац

.....
Назив Послодавца
Број:.....
Дана:
Место.....

ОБАВЕШТЕЊЕ

У вези са обавезом послодавца:

.....
.....
Назив Послодавца и седиште

утврђене чланом 15. став 1. тачка 1. Закона о безбедности и здрављу на раду ("Службени гласник РС", број 101/2005), Послодавац је дана године донео одлуку да је Одговорно лице за обављање и спровођење поступка процене ризика у складу са Законом у:

.....
Назив Послодавца и седиште

Послодавац
Име и презиме Послодавца

Запослени се за време радног времена могу за сва питања у вези са безбедности и здрављу на раду обратити Одговорном лицу за безбедност и здравље на раду у

.....
Назив фирме и место

у....., у времену од..... сати до..... сати, у седишту-канцеларији

Послодавца у..... или на телефон:.....

Ово обавештење истаћи на видним местима у радним просторијама
..... у

М.П.
Послодавац

П Л А Н
СПРОВОЂЕЊА ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ РИЗИКА У

Назив фирме и седиште

Шифра делатности:, Матични бр.:.....

ПИБ:.....

Правни основ за процену ризика

Процена ризика у _____

Извршиће се према одредбама:

- Закона о безбедности и здрављу на раду ("Сл.гласник РС), бр. 101/05),
- Правилника о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини ("Сл.гласник РС", бр. 72/06 и 84/06),
- Одлуке послодавца о покретању поступка процене ризика,
- Националних и међународних стандарда,
- Смерница Европске уније о процени ризика,
- Препорука МОР-а, и
- Правилника који регулишу област безбедности и здравља на раду,
- Прописе из области радног права, здравствене заштите, хигијене рада, здравственог, пензијског и инвалидског осигурања и др.

Процењивачи ризика, организација и координација спроводјења поступка процене ризика и измене и допуне овог акта

Процену ризика врши приватни предузетник. По указаној потреби, у појединим случајевима и у појединим фазама процене ризика, процењивач ризика ће ангажовати стручно лице као консултанта, путем закључења посебног Уговора о ангажовању.

Процену ризика отпочети са даном доношења Одлуке о покретању поступка, а завршити је до 20..... године.

Спровођење поступка процене ризика обавити по активностима и то:

- припремне радње,
- опис технолошког и радног процеса, средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду,
- снимање организације рада,
- снимање стања безбедности и здравља на раду,
- препознавање и утврђивање опасности и штетности на радном месту и у радној околини (прикупљање и проучавање документације и консултација запослених),
- процена ризика у односу на опасности и штетности,
- утврђивање начина и мера за отклањање, смањење или спречавање ризика, и
- доношење закључка.

У току процене ризика, процењивач ће консултовати запослене.

Измене и допуне акта о процени ризика вршиће се по потреби, на основу континуираног праћења стања безбедности и здравља на раду, од стране послодавца.

Анализе актуелности акта о процени ризика, уз укључивање запослених, вршиће се шестомесечно.

Метод за вршење процене ризика

У поступку процене ризика користиће се комбинација познатих метода, а анализа и процена нивоа ризика вршиће се по моделу методе Кинну.

У случају да се током припремних радњи процењивач одлучи за коришћење и друге признате методе, то ће бити посебно назначено изменом овог дела плана.

Фазе и рокови за процену ризика

Процена ризика извршиће се у пет фаза:

Фаза 1 -	према за процену ризика до....., 20..... год.
Фаза 2 -	прикупљање и анализа података до....., 20..... год.
Фаза 3 -	утврђивање опасности и штетности до....., 20..... год.
Фаза 4 -	процена ризика и утврђивање мера до, 20..... год.
Фаза 5 -	Израда закључка и дефинисање начина измене и допуне акта о процени ризика....., 20..... год.

Начин прикупљања документације потребне за процену ризика

Лице за процену ризика ће прикупити сву потребну документацију.

Сва документација се налази код предузетника. У случајевима указане потребе за документацијом коју предузетник не поседује, исти је дужан да је прибави у што краћем року, а најкасније до завршетка Фазе 2, по утврђеним роковима за процену ризика.

Начин прикупљања информација за процену ризика од запослених

По указаној потреби, прибављање информација од запослених за процену ризика, извршиће се састављањем одговарајућих упитника - анкета у погледу описа свакодневних радних активности запосленог и препознавања опасности и штетности на радном месту и у радној околини.

Информисање запослених

О резултатима процене ризика и о предузетим мерама, послодавац ће информисати све запослене у року од 15 дана, од дана сачињавања акта о процени ризика.

У случају измена акта о процени ризика, послодавац ће о свакој измени у року од 15 дана од њеног сачињавања, обавестити све запослене.

Овај План је могуће допуњавати уколико се укаже потреба за допуном самог поступка процене ризика.

План сачињен 20..... године

М.П.

Послодавац

На основу члана 3. и члана 14. Закона о безбедности и здрављу на раду ("Сл. ГИ.РС" бр.101/2005) са циљем утврђивања права, обавеза и одговорности у области безбедности и здравља на раду, послодавац:

Предузетник

Место, улица и број

у даљем тексту "Послодавац" на дан _____, 20__ године доноси

ПРАВИЛНИК О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим се правилником утврђују права и обавезе из области безбедности и здравља на раду, у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду, права и обавезе из рада и по основу рада запослених код послодавца а у вези са безбедношћу и здрављем на раду.

Сви изрази у овом правилнику користе се у смислу њихових дефиниција из Закона о безбедности и здрављу на раду (у даљем тексту Закон), члан 4. Закона и других прописа.

Члан 2.

Одредбе овог Правилника примењују се на све запослене у радном односу као и на лица која се по било ком основу наилазе у кругу радне организације и ако извршавају радне обавезе по другом основу.

Одредбе овог правилника примењују се непосредно, осим ако поједина питања за запослене нису повољније уређена другим изворима закона (закони, подзаконски акти, правилници о раду, уговори о раду и сл.)

Члан 3.

Право на безбедност и здравље на раду имају:

- 1) запослени
- 2) ученици и студенти када се налазе на обавезном производном раду, професионалној пракси или практичној настави
- 3) лица која се затекну у радној околини ради обављања одређених послова, ако је о њиховом присуству упознат послодавац

Безбедност и здравље на раду лицима из става 1. тачка 1), 2), 3) и овог члана обезбеђује послодавац

ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ ПОСЛОДАВЦА

Члан 4.

Послодавац је дужан да обезбеди запосленом рад на радном месту и у радној околини у којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду.

Послодавац се не ослобађа обавеза и одговорности у вези са применом мера безбедности и здравља на раду одређивањем другог лица или преношењем својих обавеза и одговорности на друго лице.

У случају настанка повреде на раду због неуобичајених и непредвидивих околности које су изван контроле послодавца или због изузетних догађаја чије се последице упркос свим настојањима нису могле избећи, послодавац не сноси одговорност.

Послодавац је дужан да обезбеди да радни процес буде прилагођен телесним и психичким могућностима запосленог, а радна околина, средства за рад и средства и опрема за личну заштиту на раду буду уређени, односно произведени и обезбеђени, да не угрожавају безбедност и здравље запосленог.

Члан 5.

Послодавац је дужан да обезбеди да спровођење мера безбедности и здравља на раду не проузрокује финансијске обавезе за запосленог.

Послодавац је дужан да, приликом организовања рада и радног процеса, обезбеди превентивне мере ради заштите живота и здравља запослених као и да за њихову примену обезбеди потребна финансијска средства.

Члан 6.

Послодавац је дужан да обезбеди превентивне мере пре почетка рада запосленог, у току рада, као и код сваке изменетехнолошког поступка, избором радних и производних метода којима се обезбеђује највећа могућа безбедност и заштита здравља на раду, заснована на примени прописа у области безбедности и здравља на раду, радног права, техничких прописа и стандарда, прописа у области здравствене заштите, хигијене рада, здравственог и пензијског и инвалидског осигурања, и др..

Члан 7.

Превентивне мере обезбеђује послодавац полазећи од следећих начела:

- 1) избегавање ризика
- 2) процена ризика који се не могу избећи на радном месту
- 3) отклањање ризика на њиховом извору применом савремених техничких решења
- 4) прилагођавање рада и радног места запосленом, нарочито у погледу избора опреме за рад и метода рада, као и избора технолошког поступка да би се избегла монотонија у раду, у циљу смањења њиховог утицаја на здравље запосленог
- 5) замена опасних технолошких процеса или метода рада безопасним јли мање опасним
- 6) давање предности колективним над појединачним мерама безбедности и здравља на раду
- 7) одговарајуће оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад и издавање упутстава за рад на сигуран начин

Члан 8.

Послодавац је дужан да:

- 1) актом у писменој форми одреди лице за безбедност и здравље на раду
- 2) запосленом одреди обављање послова на којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду
- 3) обавештава запослене о увођењу нових технологија и средстава за рад, као и о опасностима од повреда и оштећења здравља који настају њиховим увођењем, односно да у таквим случајевима донесе одговарајућа упутства за безбедан рад
- 4) оспособљава запослене за безбедан и здрав рад
- 5) обезбеди запосленима коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду
- 6) обезбеди одржавање средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду у исправном стању

- 7) ангажује правно лице са лиценцом ради спровођења превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад, као и превентивних и периодичних испитивања услова радне околине
- 8) обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности
- 9) заустави сваку врсту рада који представља непосредну опасност за живот или здравље запослених

ПОСЕБНЕ ОБАВЕЗЕ

Члан 9.

Послодавац је дужан да, најмање осам дана пре почетка рада, надлежну инспекцију рада извести о:

- 1) почетку свога рада
- 2) раду одвојенејединице
- 3) свакој промени технолошког поступка, уколико се тим променама мењају услови рада

Члан 10.

Ако Послодавац за обављање својих послова ангажује запослене код другог послодавца дужан је да за те запослене обезбеди прописане мере за безбедност и здравтје на раду у складу са законом.

Члан 11.

Послодавац је дужан да при свакој промени технолошког процеса средства за рад прилагоди том технолошком процесу пре почетка рада.

Члан 12.

Послодавац је дужан да запосленима да на употребу средства за рад, односно средства и опрему за личну заштиту на раду на којима су примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду и да обезбеди контролу њихове употребе у складу са наменом.

Члан 13.

Послодавац може запосленима дати на употребу опрему за рад, средство и опрему за личну заштиту на раду или опасне материје, само:

- 1) ако располаже прописаном документацијом на српском језику за њихову употребу и одржавање, односно паковање, транспорт, коришћење и складиштење, у којој је произвођач, односно испоручилац навео све безбедносно-техничке податке, важне за оцењивање и отклањање ризика на раду
- 2) ако је обезбедио све мере за безбедност и здравље које су одређене том документацијом, у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду, техничким прописима и стандардима

Послодавац је дужан, када је то потребно, да обезбеди превод документације из ст 1. и 2. овог члана на језик који запослени разуме

Члан 14.

Превентивни прегледи и испитивања опреме за рад обављају се пре почетка коришћења, односно пре давања на употребу запосленима, после реконструкције или хаварије, као и пре почетка рада на новом месту рада ако је опрема премештена са једног на друго радно место.

Члан 15.

Периодични прегледи и испитивања опреме за рад обављају се у року који је утврђен техничким прописима и стандардима или који је одређен упутством произвођача.

Члан 16.

Превентивна испитивања услова радне околине обављају се у року од шест месеци од почетка рада радног,

односно технолошког процеса, реконструкције објекта у коме се обавља радни процес (уређаја за грејање, вентилацију или климатизацију, и сл.) или замене техничких капацитета којима се мењају услови рада.

Члан 17.

Ако актом о процени ризика утврди недостатке у области безбедности и здравља на раду за чије су отклањање потребна већа инвестициона улагања, а живот и здравље запосленог нису теже угрожени, послодавац је дужан да сачини посебан програм о поступном отклањању недостатака и утврди рокове за реализацију програма.

ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Члан 18.

Послодавац је дужан да изврши оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад код заснивања радног односа, односно премештаја на друге послове, приликом увођења нове технологије или нових средстава за рад, као и код промене процеса рада који може проузроковати промену мера за безбедан и здрав рад.

Послодавац је дужан да запосленог у току оспособљавања за безбедан и здрав рад упозна са свим врстама ризика на пословима на које га одређује и о конкретним мерама за безбедност и здравље на раду у складу са актом о процени ризика.

Оспособљавање из става 1. овог Члана послодавац обезбеђује у току радног времена, а трошкови оспособљавања не могу бити на терет запосленог.

Оспособљавање за безбедан и здрав рад запосленог мора да буде прилагођено специфичностима његовог радног места.

Ако послодавац одреди запосленом да истовремено обавља послове на два или више радних места, дужан је да запосленог оспособи за безбедан и здрав рад на сваком од радних места.

Члан 19.

Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад послодавац обавља теоријски и практично.

Провера теоријске и практичне оспособљености запосленог за безбедан и здрав рад обавља се на радном месту.

Периодичне провере оспособљености за безбедан и здрав рад запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком врше се на начин и по поступку утврђеним актом о процени ризика.

Члан 20.

Послодавац код кога, на основу уговора, споразума или по било ком другом основу, обављају рад запослени другог послодавца, дужан је да те запослене оспособи за безбедан и здрав рад, у складу са законом.

Члан 21.

Када технолошки процес рада захтева додатно оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад, послодавац је дужан да упозна запосленог о обављању процеса рада на безбедан начин, путем обавештавања, упутстава или инструкција у писменој форми.

У изузетним случајевима, када запосленом прети непосредна опасност по живот или здравље, због хитности, обавештења, упутства или инструкције могу се дати у усменој форми.

Члан 22.

Послодавац је дужан да свако лице, које се по било ком основу нафази у радној околини, упозори на опасна

места ил на штетности по здравље које сејављају у технолошком процесу, односно на мере безбедности које мора да примени, и да га усмери на безбедне зоне за кретање.

Послодавац је дужан да видно обележи и истакне ознаке за безбедност и/или здравље ради обавештавања и информисања запослених о ризицима у технолошком процесу, правцима кретања и дозвољеним местима задржавања као и о мерама за спречавање или отклањање ризика.

Послодавац је дужан да обезбеди да приступ радном месту у радној окофини, на коме прети непосредна опасност од повређивања или здравствених оштећења (тровања, гушења, и сл.), имају само лица која су оспособљена за безбедан и здрав рад, која су добила посебна упутства за рад на таквом месту и која су снабдевена одговарајућим средствима и опремом за личну заштиту на раду.

ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Члан 23.

Запослени има право и обавезу да се пре почетка рада упозна са мерама безбедности и здравља на раду на пословима или на радном месту на које је одређен, као и да се оспособљава за њихово спровођење.

Члан 24.

Запослени има право:

- 1) да послодавцу даје предлоге, примедбе и обавештења о питањима безбедности и здравља на раду
- 2) да контролише своје здравље према ризицима радног места, у складу са прописима о здравственој заштити

Ако запослени ради на радном месту са повећаним ризиком, има право и обавезу да обави лекарски преглед на који га упућује послодавац

Запослени је дужан да ради на радном месту са повећаним ризиком, на основу извештаја службе медицине рада, којим се утврђује да је здравствено способан за рад на том радном месту

Члан 25.

Запослени има право да одбије да ради:

- 1) ако му прети непосредна опасност по живот и здравље због тога што нису спроведене прописане мере за безбедност и здравље на радном месту на које је одређен, све док се те мере не обезбеде.
- 2) ако му послодавац није обезбедио прописани лекарски преглед или ако се на лекарском прегледу утврди да не испуњава прописане здравствене услове за рад на радном месту са повећаним ризиком.

- 3) ако у току оспособљавања за безбедан и здрав рад није упознат са свим врстама ризика и мерама за њихово отклањање на пословима или на радном месту на које га је послодавац одредио.
- 4) дуже од пуног радног времена, односно ноћу ако би, према оцени службе медицине рада, такав рад могао да погорша његово здравствено стање.
- 5) на средству за рад на којем нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду.

У случајевима из става 1. овог члана, запослени може да се писменим захтевом обрати послодавцу ради предузимања мера које, по мишљењу запосленог, нису спроведене.

Ако послодавац не поступи по захтеву из става 2. овог члана у року од осам дана од пријема захтева, запослени има право да поднесе захтев за заштиту права инспекцији рада.

Када запослени одбије да ради у случајевима из става 1. овог члана, а послодавац сматра да захтев запосленог није оправдан, послодавац је дужан да одмах обавести инспекцију рада.

Члан 26.

Када му прети непосредна опасност по живот или здравље, запослени има право да предузме одговарајуће мере, у складу са својим знањем и техничким средствима која му стоје на располагању и да напусти радно место, радни процес, односно радну околину.

У случају из става 1. овог члана запослени није одговоран за штету коју проузрокује послодавцу.

Члан 27.

Запослени је дужан да примењује прописане мере за безбедан и здрав рад, да наменски користи средства за рад и опасне материје, да користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду и да са њима

пажљиво рукује, да не би угрозио своју безбедност и здравље као и безбедност и здравље других лица.

Запослени је дужан да пре почетка рада прегледа своје радно место укључујући и средства за рад која користи, као и средства и опрему за личну заштиту на раду, и да у случају уочених недостатака извести послодавца или друго овлашћено лице.

Пре напуштања радног места запослени је дужан да радно место и средства за рад остави у стању да не угрожавају друге запослене.

Члан 28.

Запослени је дужан да, у складу са својим сазнањима, одмах обавести послодавца о неправилностима, штетностима, опасностима или другој појави која би на радном месту могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених.

Ако послодавац после добијеног обавештења из става 1. овог члана не отклони неправилности, штетности, опасности или друге појаве у року од осам дана или ако запослени сматра да за отклањање утврђених појава нису спроведене одговарајуће мере за безбедност и здравље, запослени се може обратити надтежној инспекцији рада, о чему обавештава послодавца.

Запослени је дужан да сарађује са послодавцем, како би се спровеле прописане мере за безбедност и здравље на пословима на којима ради.

ОРГАНИЗАЦИЈА ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Члан 29.

Послове безбедности и здравља на раду послодавац организује сам, у складу са важећим законом а нарочито је дужан да обезбеди да се:

- 1) доносе акт о процени ризика;
- 2) врши контрола при коришћењу и одржавању средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 3) врше превентивна и периодична испитивања услова радне околине;
- 4) врше превентивни и периодични прегледи и испитивања опреме за рад;
- 5) свакодневно прати и контролише примена мера за безбедност и здравље запослених на раду;
- 6) спроводи оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;
- 7) контролише примену упутстава за безбедан рад;
- 8) забрањује рад на радном месту или употреба средства за рад, у случају када се утврди непосредна опасност по живот или здравље запосленог;
- 9) води евиденција у области безбедности и здравља на раду;

Члан 30.

Ако се утврде радна места са повећаним ризиком, послодавац је дужан да запосленом на радном месту са повећаним ризиком пре почетка рада обезбеди претходни лекарски преглед, као т периодични лекарски преглед у току рада.

Претходни и периодични лекарски прегледи запослених на радним местима са повећаним ризиком врше се на начин, по поступку и у роковима утврђеним прописима о безбедности и здрављу на раду.

Ако се у поступку периодичног лекарског прегледа утврди да запослени не испуњава посебне здравствене услове за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком, послодавац је дужан да га премести на друго радно место које одговара његовим здравственим способностима.

Неиспуњавање посебних здравствених услова за рад на радном месту са повећаним ризиком не може бити разлог за отказ уговора о раду.

ЕВИДЕНЦИЈА, САРАДЊА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Члан 31.

Послодавац је дужан да организује вођење и чува евиденције о:

- 1) радним местима са повећаним ризиком
- 2) запосленима распоређеним на радна места са повећаним ризиком и лекарским прегледима запослених распоређених на та радна места
- 3) повредама на раду, професионалним обољењима и болестима у вези са радом
- 4) запосленима оспособљеним за безбедан и здрав рад
- 5) опасним материјама које користи у току рада
- 6) извршеним испитивањима радне околине
- 7) извршеним прегледима и испитивањима опреме за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду

Члан 32.

Послодавац је дужан да одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка, усмено и у писменој форми пријави надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана, као и опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених.

Послодавац је дужан да, најкасније у року од три узастопна радна дана од дана сазнања, пријави надлежној инспекцији рада професионално обољење, односно обољење у вези са радом запосленог.

Члан 33.

Извештај о повреди на раду, професионалном обољењу и обољењу у вези са радом који се догоде на радном месту, послодавац доставља запосленом који је претрпео повреду, односно обољење и организацијама надлежним за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање.

Послодавац је дужан да на захтев инспектора рада достави извештај о стању безбедности и здравља на раду запослених, као и о спроведеним мерама.

Члан 34.

Послодавац је дужан да, ради вршења надзора, омогући инспектору рада: 1) улазак у објекте и просторије, у свако доба када има запослених на раду

2) одреди најмањеједног запосленог који ће инспектору пружати потребне информације и обавештења, давати податке, акте и документацију

3) увид у доказе о стабилности објекта

4) увид у примењене мере безбедности и здравља на раду на средствима за рад и у радној околини

5) увид у средства и опрему за личну заштиту на раду

Члан 35.

Послодавац је дужан да, у року који одреди инспектор рада, предузме наложене мере и отклони утврђене недостатке или неправилности.

Послодавац је дужан да у року од осам дана од истека рока за откитање утврђеног недостатка или неправилности, обавести у писменој форми, надлежну инспекцију о извршењу наложене обавезе.

У одређеном року на захтев инспектора рада достављају се докази о стабилности објекта помоћних конструкција, исправности инсталација, оруђа за рад, средстава и опреме личне заштите и комфора радне средине (присутности хемијских и физичких штетности, квалитета осветљења и микроклиме.).

Члан 36.

Сви запослени су дужни да примењују прописане мере из безбедности и здравља на раду.

Непоштовање прописаних мера безбедности и здравља на раду од стране запосленог сматраће се тешком повредом радне обавезе.

Члан 37.

Послове безбедности и здравља на раду у оквиру стручног лица обавља сам послодавац

М.П.

Послодавац

Предузетник

Улица, број и место

УПУТСТВО ЗА ПРВУ ПОМОЋ

ПРВА ПОМОЋ

Увод

Колико путовање носи у себи чари толико може да буде и опасно. Пре свега сами треба да поведемо рачуна о томе шта, где и како радимо и тако смањимо на минимум ризик да нам се авантура претвори у ноћну мору. Треба подједнако бринути и о малим и о великим стварима, почевши од тога колико се облачимо, преко избора пријатеља, па до места које је боље заобићи. Ипак не можемо на све утицати, и колико год били опрезни може се догодити на нам живот и здравље буду угрожени. У овом поглављу описане су мере прве помоћи које треба предузети у таквим ситуацијама било да помогнемо сами себи или другоме.

Појам и значај прве помоћи

Прва помоћ је скуп поступака и мера којима се спасавају живот и здравље унесрећеног или повређеног човека, а примењује се на лицу места. Циљ пружања прве помоћи је да повређени што пре и у што бољем стању стигне до стручне медицинске помоћи, односно у најближу медицинску установу. Сваки човек треба да зна да је укаже самом себи или свом другу. Она треба да буде пружена што пре, не чекајући на долазак стручног особља, јер то представља само губитак драгоценог времена, а понекада управо таква закашњења доводе у питање живот повређеног. У несрећама се присутни често збуне и не могу да одлуче шта је најбоље и најефикасније у пружању прве помоћи, не знају шта треба, а шта не треба да раде. Тај страх који долази најчешће од крви, ране, бесвесног стања човека, или ако се чује јаук повређеног, не треба да буде препрека ни страх од одговорности за живот повређеног. Онај који пружа прву помоћ ваља да буде миран, сталожен, свестан одговорности, упоран, сналажљив и сигуран у своје знање јер само такав може бити ефикасан. Он је дужан да примењује само медицински оправдане мере и недопустиво је да поступа у духу надлекарских савета, којих се још увек држе неки, упркос упозорењу лекара. Немарност и површност у изручивању основних знања из прве помоћи је за сваку осуду и може да се освети како другоме тако пре свега и ономе ко тај пропуст направи.

ПРИБОР

При пружању прве помоћи користе се стандардна и приручна средства. Уколико постоји могућност увек треба користити стандардна средства, а то су она средства која су унапред припремљена за такве прилике. Међутим, често се на месту догађаја не располаже са њима, па се

користе приручна средства и при томе долази до изражаја знање и способност лица које пружа прву помоћ. У наставку су представљена стандардна средства за пружање прве помоћи, а упоредо и приручна која се могу користити у њихову замену.

Завојни материјал

Први слој заштите (ставља се директно преко ране)

Код заштите ране завојним материјалом мора се омогућити слободан приступ ваздуха до ране и упијање њених излучевина. Делови који долазе у непосредан додир са ранама морају бити потпуно чисти и по могућности ослобођени клица да би се спречило свако загађење (у супротном долази до гнојења или друге врсте оштећења нашег тела). У те сврхе најбоље служи газ, ретка тканина савијена у више слојева која може бити различите величине. Неправилно је употребљавати вату за покривање рана, јер се иста увлачи у рану, лепи за њене зидове, брзо скори и тако онемогућује слободан приступ ваздуха и отицање излучевина. Када се не располаже газом, тада се за покривање рана могу употребити комади чистог платна, чисте марамнице или делови чистог рубља. Ови предмети треба да су свеже опрани и испеглани јер се употребом високе температуре уништавају клице.

Други слој заштите (ставља се преко првог слоја)

Средства која су постављена директно преко ране треба да се учврсте уз тело завојем или фластером. Пошто не долазе у непосредан додир са раном, није потребно да се претходно ослободе клица, али свакако претходно морају бити чиста и сува. Завоји су траке од памучног предива и могу бити растреситог или збијеног ткања, разне ширине и дужине, што зависи од места на коме се употребљавају. У недостатку завоја користе се комади платна исцепани у виду трака, затим рубље или друге танке тканине. Нарочито погодна средства за превривање различитих делова тела јесу мараме. Најбоље су велике троугле, које су унапред припремљене, али и све веће женске мараме, цепне марамнице, тањих тканина. Газ или друга средства, којима се покривају ране, могу да се учврсте уз тело још и фластером, односно, другом лепљивом траком које су припремљене за превривање. У замену могу се користити све остале лепљиве траке које служе било за изолацију у електротехници, било за лепљење других материјала.

Готови производи са првим и другим слојем заштите

Постоје производи који имају међусобно спојену газу и завој. За посекотине и мање ране то су ханзапласти, а за озбиљније повреде користи се такозвани "први завој". Он се сматра најбољим средством за пружање прве помоћи. Састоји се од јастучића, газе и траке завоја, ослобођени свих клица и упаковани тако да је њихово загађење немогуће. На омоту првог завоја написано је упутство за његову примену. Приликом отпакивања треба водити рачуна да газу не додирујемо прљавим рукама како је не би загадили.

Повеска за заустављање крварења

Најпопуларнија гумена трака је Есмархова повеска. Међутим, врло често се у исту намену користи унапред припремљена платнена повеска. Као приручно средство могу се употребити каиш, кравата, платнена трака или слично.

Имобилизациона средства

Стандардна средства су Крамерова, Томасова и Дитериксова удлага. То су средства помоћу којих се преломљене кости постављају у непокретно стање. Међутим ова средства су гломазна и самим тим незахвална за ношење па се најчешће замењују приручним предметима као што су: мотке, гране, шибље, млада стабла, металне шипке, скије, картон и слично.

ПРЕГЛЕД

Да би се пружање прве помоћи извело са што мање ризика по живот и здравље повређеног и спасиоца важно је придржавати се одређеног редоследа радњи и поступака приликом прегледа.

Унесрећенима са сигурним знацима смрти не треба указивати прву помоћ. Сигурни знаци смрти су: мртвачке пеге у виду модрих или љубичастих мрља на оним деловима тела на којима повређени лежи. Даљи знак је мртвачка укоченост која се јавља у првим часовима после смрти, а касније може и да попусти. После смрти се јавља и замућеност рожњаче на оку која је за живота сјајна и провидна, а у исто време се може приметити и појава неправилно издужене зенице или такозваног мачијег ока.

1. прилазећи месту несреће спасилац мора да **сагледа околности** под којима се несрећа десила, да осмотри терен и да процени да ли повређеном, као и њему самом, прети нека непосредна опасност. Одмах затим приступа **отклањању узрока** који су довели до повреде.
2. проценивши ситуацију спасилац ће **обавестити најближу станицу хитне помоћи** и органе унутрашњих послова који ће брзо ангажовати специјалну екипу за пружање прве помоћи на начин који одговара месту и узроку несреће.
3. ако је више повређених у исто време, тада треба брзим али пажљивим прегледом одабрати оне којима треба најпре пружити помоћ. То су повређени који не дишу, којима је срце престало да ради, који јако крваре и који се гуше услед тога што су у бесвесном стању. Треба имати на уму да они који највише вичу и јаучу и који упорно траже помоћ не морају бити и најтеже повређени.
4. следећи задатак спасиоца је да одабраном повређеном **провери дисање**. Потребно је посматрати подизање грудног коша, да ли се шире ноздрве, да ли шишти ваздух кроз уста и нос, да ли повређени кркла или му се образи помичу. Повређени који не дише има модрикасту или сиву боју коже, а та промена најиспољенија је на устима, усним шкољкама, носу и ноктима. У том случају треба одмах приступити вештачком дисању.
5. теже се утврђује **рад срца**, али је најсигурније ако се опипа пулс на врату. Други, тежи, начин је пипање или слушање откуцаја срца испод леве дојке. Свако изражено крварење из ране је сигуран знак да срце ради. Ако срце не ради или се макар само у то посумња, треба одмах започети са спољном масажом срца, односно комбинованим оживљавањем.
6. ако повређени дише и ради му срце, треба утврдити **да ли је при свести**. То се најлакше постиже постављањем уобичајених питања. Ако на њих не одговара, може се лаким штипањем или благим убодом покушати да се он пробуди. Уколико ни то не успе, повређени је у бесвесном стању, иако може чак и да јауче, да се грчи или креће ногама и рукама. Ако је повређени без свести треба му проверити проходност дисајних путева и окренути га на бок или потрбушке.
7. следећи задатак је **утврђивање крварења**. Прегледом треба обухватити цело тело повређеног. Често је потребно због тога скинути, расеци или распарати неки део одеће или обуће. По правилу, одећа се скида прво са здраве стране тела па тек онда са повређене. Међутим, одећу и обућу не треба скидати без потребе посебно ако постоји јако крварење, већ се у том случају одмах приступа његовом заустављању.
8. потом треба прегледом установити да ли постоји неки **прелом костију или повреда зглобова**. Тако повређене делове тела треба учинити непокретним.
9. повређеног **поставити у најповољнији положај и сачекати транспорт** до здравствене установе.

ОЖИВЉАВАЊЕ

Престанком дисања и срчане радње наступа привидна смрт, која ако дуже траје постаје права смрт. У највећем броју случајева најпре престаје дисање, а тек после 5 до 6 минута престаје и рад срца. После тога нам за оживљавање преостаје свега 5 до 10 минута. Међутим у случајевима смрзавања и утапања у хладној води време привидне смрти знатно дуже траје па је и време за које је оживљавање могуће нешто дуже него у осталим случајевима. Циљ оживљавања је успостављање нормалног дисања и рада срца. То се постиже вештачким дисањем и спољашњом масажом срца.

Вештачко дисање

Припремање повређеног за вештачко дисање

Вештачким дисањем се настоји опонашати природно дисање, што значи увлачење и избацивање ваздуха из плућа. Да би се вештачко дисање могло изводити, потребна су два основна услова. Први

је да су горњи дисајни путеви (уста, нос, ждрело, душник и крупне душнице) пролазни, а други да постоји могућност ширења грудног коша. Уста и ждрело се могу очистити прстима или штапићем обмотаним марамicom, нарочито ако је реч о запушењу крупним или чврстим предметима (увек треба настојати да се доспе што дубље у ждрело). Ако је дошло до запушења течностима, тада се дисајни путеви могу ослободити окретањем повређеног потрбушке да се течности саме исцеде. У случају дубоке бесвести, језик се мора подићи тако да се издигну брада и доња вилица, а глава забаци уназад. Окретањем повређеног потрбушке такође се враћа језик у нормалан положај. Након стварања услова за извођење вестачког дисања спасилац се опредељује за методу коју ће применити.

Метода "уста на уста"

Овај начин вештачког дисања је најсигурнији и до сада је показао највише успеха. Лако се учи, најмање је заморан, може се применити у свим приликама и свим положајима.

1. повређени се постави на леђа. Спасилац клекне поред његове главе, једном руком му запуши нос, а другом издигне врат и тиме му забаци главу да би се ослободили дисајни путеви.
2. затим се пуним плућима удахне ваздух, уста прислоне на отворена уста повређеног и снажно издахне. Тиме се удува у плућа довољна количина ваздуха и грудни кош повређеног се видљиво прошири. То је први део вештачког дисања, односно удисај повређеног.
3. тада онај који врши оживљавање, подигне своју главу тако да се омогући излажење ваздуха, односно издисај (ноздрве су све време запушене!). Овај други део вестачког дисања се обавља без икакве помоћи, јер се грудни кош повређеног сам стеже услед своје еластичности и истискује ваздух из плућа. За то време треба поново дубоко удахнути ваздух и поновао га удувати у уста повређеног.
4. Ове радње треба понављати 12 до 15 пута у минути, тј. истом брзином којом дише и онај који указује прву помоћ. Свако убрзавање је штетно јер одудара од нормалног дисања.

Метода "уста на нос"

Ова метода се изводи уколико су уста повређеног већа од уста спасиоца, или су повређена. У суштини је иста као и метода "уста на уста" само се ваздух удувава кроз нос.

1. повређени се постави на леђа, а глава забаци уназад. Спасилац клекне поред његове главе, једну руку му спусти на чело и тако придржава главу у забаченом положају, прстима друге руке му обухвати подбрадак, а палцем настоји да му затвори усне да кроз њих не излази ваздух.
 2. затим се пуним плућима удахне ваздух, уста прислоне на нос повређеног и снажно издахне. Тиме се удува у плућа довољна количина ваздуха и грудни кош повређеног се видљиво прошири. То је први део вештачког дисања, односно удисај повређеног.
 3. тада онај који врши оживљавање, подигне своју главу тако да се омогући излажење ваздуха, односно издисај. Овај други део вештачког дисања се обавља без икакве помоћи, јер се грудни кош повређеног сам стеже услед своје еластичности и истискује ваздух из плућа. За то време треба поново дубоко удахнути ваздух и поновао га удувати у нос повређеног.
- Ове радње треба понављати 12 до 15 пута у минути, тј. истом брзином којом дише и онај који указује прву помоћ. Свако убрзавање је штетно јер одудара од нормалног дисања.

Метода "уста на уста и нос"

Ова метода се примењује када се оживљава дете. Идентична је претходно описаним методама с тим што спасилац прекрива својим устима и уста и нос детета одједном (пошто је лице детета мало).

Метода помоћу руку

Ова метода се примењује када постоје обимне повреде уста и лица, јака крварења из уста, тровања или удисања бојних отрова. Веома је заморна, па је добро ако постоји више спасилаца који ће се смењивати.

1. повређени се окрене потрбушке, руке му се савију у лактовима, а шаке подметну под чело. Спасилац клекне према глави повређеног, окренут према њему, а дланове му стави на леђа у висини плећки.
2. потом равномерним притиском (без трзаја и не сувисе јако), користећи се тежином свога тела, спасилац настоји истиснути ваздух из плућа повређеног (руке стално држати опружене у лактовима јер то мање замара). То је издисај.
3. после тога се престаје са притиском, шаке се преместе на надлактице повређеног, близу лактова, а затим лактови одигну и на тај начин прошири грудни кош што доводи до

увлачења ваздуха у плућа, односно до удисања. Лактове повређеног треба подизати одмерено, толико да се не одигне грудни кош од подлоге.

Ове радње треба понављати 12 до 15 пута у минути, тј. истом брзином којом дише и онај који указује прву помоћ. Свако убрзавање је штетно јер одудара од нормалног дисања.

Спољашња масажа срца

Спољашња масажа срца примењује се на повређеног коме је срце престало да ради. Чак и ако нисмо сигурни да ли срце куца или је рад срца само ослабљен треба приступити масажи јер она не може наудити. Спољашња масажа срца је заморна и оправда је само у првих 5 до 10 минута после престанка срчане радње.

1. повређена особа се положи на леђа, а спасилац клекне са стране грудног коша окренут према повређеном. Длан једне руке се постави попречно на доњи крај грудне кости, а потом преко прве руке постави и другу.
2. затим се врши наизменично притискање (довољно снажно, тако да она "потоне" 3-5 цм према кичми) и попуштање грудне кости.

Ови покрети се понављају око 60 до 80 пута у минути. Успостављање рада срца се контролише сваких 15 до 20 секунди опипавањем пулса на врату.

Комбиновање вештачког дисања и масаже срца

Када је спасиоц сам

Ако оживљавање врши једна особа, тада она 2 пута удахне ваздух у плућа повређеног, а потом уради 15 притисака на грудну кост. За сво време извођења ових радњи повређени лежи на леђима.

Када су присутна два спасиоца

Ако оживљавање врше две особе, једна даје вештачко дисање, а друга врши спољашњу масажу срца, и то у моменту када је повређени у фази издисаја. То се постиже тако што један спасилац удахне ваздух у плућа повређеног, а други после тога уради 5 притисака на грудну кост. Тиме се обезбеђује ритам дисања од 12. удисаја у минути и 60 откуцаја срца.

Помоћ код механичког гушења

Основни знаци гушења су: немогућност говора и узнемиреност, исколачене очи, напорно и чујно дисање, помодрелост лица и других делова тела, несвестица и губитак свести. Карактеристичан је положај руку - унесређени обухвата свој врат као да сам себе дави. Суштина прве помоћи код оваквих стања је у уклањању препреке дисању.

Помоћ особама у бесвесном стању

Ако је гушење изазвано западањем језика у ждрело, прва помоћ се састоји у постављању унесређеног на бок. Страна тела која су запала у уста и ждрело унесређеног у бесвесном стању треба извадити кажипрстом. То се постиже тако што се савијени кажипрст стави уз сам руб уста

унесрећеног и гура ка ждрелу, а потом се најкраћим путем предмет извади напоље. Забрањено је стављати испружен прст средином уста, јер се тиме страно тело може гурнути још дубље.

Помоћ особама у свесном стању

Пресавити унесрећену особу и четири пута је снажно ударити дланом по леђима, између лопатица. Уколико то не помогне, треба стати унесрећеном иза леђа и обухватити га рукама (чврсто држећи шаке спојене). Руке се постављају између пупка и грудне кости и снажно се стегну 4 пута нагоре да би ваздух у плућима "изнутра" истиснуо заглављени предмет. Обе ове методе се могу применити и на особе у бесвесном стању, али у лежећем положају. Друга метода се не сме примењивати на трудницама.

Самопомоћ

Самопомоћ се састоји у томе да део стомака између пупка и грудног коша прислонимо уз ивицу стола, пулта или сличног. Тада обухватамо рукама сто и користећи снагу руку извршимо снажан притисак. Поступак понављати све док се не ослободе дисајни путеви.

ПОВРЕДЕ

Крварење

Губитак веће количине крви је увек опасан и штетан. Искрварени је блед, кожа и све видљиве слузокоже су без крви. Кожа је хладна и покривена лепљивим знојем, а повређени је уморан и уплашен. Дисање је јако убрзано и напорно, а пулс је убрзан и једва да се може осетити под руком. Повређени се жали на жеђ, умор, зујање у усима и мрак пред очима, општу слабост и немоћ, затим наступа несвестица, па смрт. Мања крварења из површних повреда, огуљених места, малих раздерина и посекотина најчешће само убрзо престаје, док за заустављање већих крварења треба применити неку од метода описаних у следећим пасусима.

Притисак прстима

Примењује се када повређени нагло губи веома велике количине крви. Погодан је само за краткотрајну примену, док се не примени неки други трајнији и сигурнији начин. Ова метода састоји се у томе да сам повређени или спасилац прстима једне или обе руке притисне крвни суд уз кост. То је могуће извести код крварења на глави, рукама и ногама. Када је крварење на глави и врату, треба са четири прста руке притиснути средњи део врата, између предње и бочне стране, док се шаком и палцем обухвати задња страна врата (притиска се уназад и унутра према кичменом стубу и то само са једне стране врата, никако са обе истовремено). Крварења у пределу рамена и пазуха заустављају се притискањем наниже, са више прстију, средишњег дела кључне кости. Када је крварење из горњег и средњег дела надлактице треба палчевима обе руке притиснути предео пазушне јаме ка раменом зглобу, а осталим прстима обухватити предео рамена. Код крварења из лакта, подлактице и шаке треба палцем притиснути средину унутрашњег дела надлактице, а осталим прстима је обухватити. Ако је крварење из ноге, треба палчевима или песницом притиснути предео препоне.

Завој са притиском

Суштина овог метода је заустављање крварења за дуже време, притиском на рану. Примењује се тако што се рана прво прекрије стерилном газом, па се уздужно постави предмет који врши притисак. Потом се повређени део тела и предмет заједно обавију завојем. У ту сврху може се употребити јастуче првог завоја или неразмотан завој, али и парче дрвета, савијена крпа, стиропор и друго. Ако крварење не престане, онда се завој мора јаче стегнути. Међутим, сувишно стезање може бити веома опасно. Овај метод је добар за све делове тела, осим за врат.

Есмархова повеска

Примењује се када је услед дејства више силе, дошло до потпуног размрскавања или откидања делова тела. Састоји се у томе да се повређени уд стегне одмах изнад места крварења. У ту сврху

узима се трака завоја или платна, марама или друга чврста тканина минималне ширине 5 цм (никако се не смеју користити жица, танак конопац и слично). Постави се око повређеног уда и постепено стеже увртањем помоћу дрвеног или металног клина, или других погодних предмета све док се крварење не заустави. Затим се клин учврсти посебном траком завоја да се не би одврteo и повеска олабавила. Повређеног треба сто пре одвести до лекара јер је стезање болно, држање повеске дуже од пола сата може оштетити ткива, а држање дузе од 2-3 часа доводи до изумирања ткива.

Ране

Прво треба рану открити, скидањем одеће или обуће. Одећа се свлачи најпре са здраве, а тек онда са повређене стране. Ако је свлачење тешко и непогодно, треба рану открити парањем одела по шавовима или цепањем, односно сечењем. Следећи задатак је заштита ране од инфекције. У том циљу рана се треба покрити и заштитити од спољашњих утицаја. Средства којима се врши покривање рана треба да буду таква да могу заштитити рану, али да дозвољавају да рана "дише" и да упијају њене излучине. То се најбоље постиже газом (такође се могу употребити чисто платно или слична тканина), која се учвршћује завојем, марамом, фластерима или на други погодан начин. Преко завоја се поново облачи одећа, јер се на тај начин рана још сигурније заштити од накнадног озлеђивања и евентуално од временских непогода.

Забрањено је саму рану:

1. **испирати било каквим течностима** (водом, ракијом, мокраћом, јодом, алкохолом, бензином..).
2. **покривати ватом** јер се она увлачи у њу, лепи за зидове, брзо скори и тако онемогућује слободан приступ ваздуха и отицање излучина.
3. **посипати разним прашковима** (барутом, дуваном, прашином, паучином, струганом кором..).
4. **облагати мелемима и мастима** (медом, луком, маховином, разним травама, лишћем боквице, купуса, антибиотичким средствима..).
5. **чистити од разних страних тела** (комада стакла, дрвета, сачме, метка и другог) јер се као последица може појавити инфекција или повреда живаца, жила, крвних судова и других ткива.

Постављање завоја

Једно од основних правила приликом стављања завоја на отворене повреде налазе да се рана претходно прекрије стерилном газом ради спречавања додатног инфицирања. Завојна повеска треба тако да се постави да у потпуности прекрије повређено место, да не изазива болове, да не спречава циркулацију крви и да се по стављању не помера. Завој увек треба да прекрије већи део тела него што је рана чиме се обезбеђује да рана буде прекривена и при мањем померању завоја. При стављању завоја треба водити рачуна да се њиме не повреди рана. Због тога се завијање увек почиње са неколико кружних омотаја испод или изнад ране. Никад се не сме започињати завијање преко саме ране нити завршавати везивањем завоја изнад саме ране. При завијању треба водити рачуна о притиску на део тела који се завија. Притисак треба да буде толики да обезбеди стабилност завоја, и заустављање крварења, али и да очува циркулацију крви кроз повређени део тела. Јако стегнут завој може да изазове јаке болове.

Преломи костију и повреде зглобова

Ако се утврди да постоји прелом костију, исчашење или угануће зглоба, треба предузети мере и поступке у циљу заштите даљег оштећења, инфекције, крварења, као и спречавања јаким болова код повређеног. Најбољи начин заштите је да се повређени део тела учини непокретним помоћу приручних средстава која се учвршћују уз њега, а затим да се постави у мировање. Приручна средства могу бити сви предмети погодног облика и дужине, који се причвршћују уз тело помоћу завоја, трака исцепаног платна или сличног (стежање не треба да буде сувише јако јер може да омета крвоток). Углавном се постављају преко одеће ради заштите од притиска на кожу и од временских непогода. Ако поред прелома постоји и рана, тада се она најпре превеје завојима, а тек онда се приступи имобилизацији.

Када је у питању **преломљена кост**, треба учврстити два суседна зглоба. То се постиже учвршћивањем приручног средства уз делове тела, иза суседних зглобова. Ако је **повређен зглоб**, тада се приручна средства учврсте уз суседне делове тела.

Повреде топлотом

Опекотине I степена карактерише црвенило, бол, оток, осећај затегнутости коже као и мравињања по њој. Најбоље средство за њихово ублажавање је хладна вода, или још боље - ледена вода! Оне не захтевају преврћање. Са опечених руку треба скинути прстење, наруквице и ручне сатове, а са ногу обућу јер услед отицања могу угрозити крвоток.

Опекотине II степена се одликују појавом мехурића разне величине који су испуњени бистром или лако замућеном жућкастом течношћу. Постоје сви знаци као и код опекотина I степена, с тим што су болови јачи и оток већи. Поступак прве помоћи је као и за опекотине I степена, али пошто постоји могућност инфекције треба их преврћањем заштитити.

Опекотине III степена су оне код којих је дошло до пропадања дубљих делова коже и поткожног ткива. Опекотина има изглед штављене коже, беличасте боје и веома је болна. Овакве повреде најчешће су у пожарима, где повређени гори. Приликом пружања прве помоћи неопходно пре свега повређеног удаљити од топлотног извора и угасити ватру на њему. Ватра се гаси пребацивањем ђебета, покривача и сличних предмета преко пламена. Самопомоћ се састоји у томе да се повређени ваља по подлози и на тај начин сам угаси ватру. Када се спречи даље дејство топлоте, приступа се хлађењу опеченог дела тела, најбоље хладном водом. Са опеченог места не смеју се скидати прилепљени делови одеће. Опекотину треба преврћити чистим завојем, или у недостатку истог оставити је без покривача и отворену. Повређеном треба дати да пије хладне напитке у мањим количинама али често.

Сунчаница и топлотни удар

Сунчаница настаје услед дужег дејства сунчевих зрака на непокривену главу. Знаци су јака главобоља, мучнина, повраћање, слабост, омамљеност, вртоглавица, тешко дисање и убрзан пулс. У тежим случајевима болесник губи свест, има температуру и јако се зноји. Топлотни удар настаје када је човек претопло обучен и изложен физичким напорима у условима повишене температуре ваздуха који је јако zasiћен влагом и са смањеним садржајем кисеоника. У оба случаја повређеном треба скинути одећу и што пре га ставити у хлад да лежи са уздигнутом главом. Уколико је дошло до губитка свести или престанка рада срца и дисања, одмах се приступа оживљавању. Једна од важних мера је и расхлађивање главе стављањем хладних облога и прскањем, а препоручује се и стављање кесе са ледом. Све ове радње су потребне, чак и ако се спроводи оживљавање. Ако је повређени свестан, треба му дати хладне напитке у већим количинама. Лечење се обавља у најближој болници до које повређеног преносимо у лежећем положају.

Повреде хладноћом

При великој хладноћи треба носити што је више танких слојева одеће. Ништа не сме да буде тесно јер лако долази до промрзлина.

Смрзотине

Јача хладноћа може изазвати смрзотине појединих делова тела, и то најчешће оних откривених (уши, нос, прсти) и удаљенијих, јер их крв теже загрева. Смрзнути делови су бледи, хладни и неосетљиви. Код јачих смрзотина јављају се пликови и долази до отока. Све смрзотине се сматрају ранама и са њима треба тако и поступати, тј. преврћити их. Завоји не смеју бити сувише стегнути, јер могу да ометају и онако оштећен крвоток. Преврћени део тела треба накнадно умотати да се загрева. Веома је опасно и штетно трљање смзотине снегом и бушење пликова. Трљање снегом се може користити само ради загревања и спречавања појаве смрзотине, а никада, када смрзотине већ постоје.

Смрзавање

Када се расхлади цело тело, тада долази до општег смрзавања. Смрзнутом се дрема, обузима га осећај пријатне неосетљивости и незаинтересованости како за себе тако и за околину. Његово срце све спорије куца и најзад стане. Поступке у указивања прве помоћи треба усмерити на што брже загревање. У том циљу се смрзнути мора добро утоплити, ако не дише извршити оживљавање и што пре га пренети у топлу просторију. Треба му што пре скинути мокру одећу и обућу и заменити их сувим. Смрзнути треба да пије топле напитке, али не алкохолна пића, и да помера

удове, јер се тако загрева. Такође треба проверити да ли има смрзотине које треба превити. Транспорт се врши у лежећем положају до најближе болнице.

ТРОВАЊА

Отрови могу да буду у гасовитом, течном или чврстом стању. До тровања долази када они доспеју у организам преко коже, слузокоже и ране, или када се удахну, попију или поједу. Почетак пружања прве помоћи састоји се у утврђивању врсте отрова и начина тровања. У томе нам може помоћи повређени уколико је при свести. У супротном обратити пажњу на околину, јер се ту често могу наћи трагови отрова. Пружање прве помоћи подразумева спровођење поступака за елиминацију отрова из организма или његово разблаживање, што зависи од начина уласка отрова у организам.

Тровање преко коже и слузокоже

Уколико је отров доспео у **очи**, може се елиминисати обилним испирањем очију чистом водом. Отрови доспели **на кожу** скидају се обилним испирањем водом.

Тровање удисањем

Ако је отров унет **удисањем**, може се јавити кашаљ, сужење, гушење, као и локални знаци тровања.

Повређеног треба што пре изнети на свеж ваздух из затвореног простора. Међу тровањима гасом најчешће је оно изазвано удисањем **угљен-моноксида**. Он се налази у гасу за осветљење, при сагоревању нафте, ћумура, угља и дрва, у издуним гасовима мотора... Тровањем овим гасом је изненадно. Најпре наступају главобоља, несвестица, слабост, а затим отровано лице губи свест. Кожа и слузокожа су црвене боје. Веома брзо може да наступи смрт. Прва помоћ се састоји у извлачењу отрованог из просторије загађене угљен-моноксидом. При томе спасилац треба да води рачуна да се и сам не отрује. Да би се то избегло, треба отворити врата и разбити прозор споља, како би се просторија проветрила. Треба избегавати удисање ваздуха у просторији где је отровани. Због тога ваља предходно удахнути свеж ваздух или прекрити уста и нос влажном марамicom, па тек онда прићи отрованом и изнети га. Након тога одмах се приступа оживљавању.

Тровање преко уста

Уношење отрова кроз уста обично се испољава муком, гађењем, повраћањем, проливом, боловима у стомаку и др. Поремећај свести указује на то да су узрок тровања лекови, алкохол, гљиве, нервни отрови итд. Када је отровани без свести, тада се не предузимају никакве мере прве помоћи, јер оне могу да доведу до угушења! У случају када је дошло до тровања уношењем **отровних плодова, гљива или покварених намирница**, отрованом треба давати да пије велике количине течности као воду, чај, млеко и друге. Поред тога, ваља изазвати што обилније повраћање, како би се што већа количина отровних материја избацила из зелудца.

Код тровања киселинама и базама повраћање се не сме изазивати. Код тровања базом се даје млеко, беланце од јајета, зејтин, благ раствор сирћетне или лимунске киселине. Код тровања киселинама даје се раствор соде бикарбоне у води или блага сапуница.

УЈЕДИ

Заштита од инсеката

У просторији се од мува и комараца поуздано браните ако на прозор ставите тањир са сирћетом, или поред кревета вату натопљену еукалиптусовим или каранфилићевим уљем. Овим уљем можете намазати и откривене делове тела. Такође у просторији можете држати букете лорберових гранчица, коприве или лавандиног цвета. Неку од ових гранчица можете ставити и у шатор и тако се врло ефикасно решити (без силних специјалних препарата за мазање) комараца у природи. Уколико ставите орахово лишће или папрат, решићете се и бува и крпеља!

Уједи животиња

Ујед бесне животиње

Треба избегавати контакт са дивљим животињама, јер оне оболеле од беснила могу бити наизглед мирне и показивати питомост, што сигурно може заварати. Домаће животиње које показују промену уобичајеног понашања треба такође избегавати. Када бесна животиња уједе човека на месту угриза вирус улази у ткива и путем нерава се шири ка мозгу изазивајући тешка оштећења. Болест почиње страхом, немиром, главобољом да би се касније јавили грчеви који су карактеристични за ову болест. Прва помоћ се састоји у испирању ране сапуницом или детерџентом у трајању од неколико минута. Потом се повређени хитно упућује у болницу ради вакцинације.

Уједи инсеката

Ујед пчеле, осе, стршљена или комарца

Већина инсеката који живе у нашем поднебљу немају отров који би непосредно при убоду угрозио живот човека. Најчешћи убоди су од пчеле, осе, стршљена и комарца, а на месту убода се јавља само оток и бол, а касније свраб. Међутим, ако у кратком времену дође до убода већег броја инсеката (рој) могу се појавити знаци тровања са оштећењем нервног система. У тешким случајевима може доћи и до смрти. Постоје особе које су алергичне на отров инсеката и довољан је само један убод да дође до бурне реакције. Тада се код њих појављују црвени печати по телу, оток, отежано дисање, отоци у пределу лица и врата и то све представља тешку компликацију која може довести до смрти уколико та особа не прими одговарајуће лекове.

Код свих инсеката последице зависе од места уједа. Уједи у пределу уста отежавају дисање, а могу изазвати и угушење због појаве отока. Прва помоћ се састоји у стављању хладних облога на место уједа.

Ујед Шкорпије

Међју заступљеним врстама шкорпије које живе у нашој земљи само је неколицина чији је убод смртоносан. Ујед шкорпије је јако болан, на том месту се прво појављује црвенило, па оток, а касније локално печење и стезање. У тежим случајевима се јављају неконтролисани трзаји тела.

Прва помоћ се састоји у стављању хладних облога на место уједа.

Ујед Крпеља

Крпељ пада са грана на човека или животињу и закачи се. Преносник је многих опасних болести, најчешће Лајмске. Данас се сматра застерелом метода када се крпељ полива нафтом, бензином или петролејом (због недостатка кисеоника излази сам), зато пробајте следеће: парчем конца завежите чвор око крпеља (на врату) и уврћите конач постепено стежући омчу. Врло брзо када га конач уврне у кожи, крпељ испада напоље а да не оставља откинуте делове тела (главу). Црвенило на кожи остаје још дан-два и и изгуби се, а ако се не изгуби и црвени руб почне да се шири обавезно потражите лекара.

ОСТАЛО

Удар струје

Струја ниског напона није опасна, већ само струја јаког напона која се употребљава за осветљење, загревање, погон машина и апарата. Удар електричном струјом може лако да изазове смрт услед престанка дисања и рада срца или услед других тешких оштећења људског тела. Поред тога, повреде електричном струјом се могу јавити у виду опекотина које су најчаче на месту уласка и изласка струје, а постоје и зракасте пруге које спајају оба ова места и означавају правце пролаза струје. Електрични удар понекад одбаци повређеног те овај услед пада задобија и друге повреде. Струја веома велике јачине проузрокује изгоретине и угљенисање.

Најпре треба повређеног ослободити везе са пороводницима електричне струје, мада је то понекад тешко јер електрични удар изазива грчеве мисића. Повређени се најсигурније одваја од жица помоћу дрвене мотке, при чему се руке спасиоца морају заштитити сувим крпама или дебелим рукавицама. Такође треба да стоји на сувом тлу или да стане на суву даску. Додиривање повређеног или жице металним шипкама је опасно. Непосредно после повреде електричном струјом, често долази до привидне смрти и само брзим мерама оживљавања може се повређени спасити. Вештачко дисање уста на уста и спољашња масажа срца морају се одмах применити. Понекад оживљавање успева и после неколико часова. Ако оживљавање успе, повређеног треба прегледати и ако има опекотине превити их. Транспортујемо га увек у лежећем положају, најбоље на носилима.

Удар грома

Пре свега треба истаћи да се основне мере заштите од удара грома састоје у избегавању боравка на отвореном простору приликом грмљавине и склањању у безбедне просторе (на пример куће са громобранима, ауто и тако даље). За време грмљавине не треба стајати испод високог дрвећа, металних стубова, електричних водова и тако даље. Повреде настале ударом грома сличне су онима које настају ударом струје па је прва помоћ истоветна.

Утапање

Када видимо да се неко дави, морамо сто пре предузети мере за спасавање. Свесни дављеници обично дозивају у помоћ и изводе некоординисане покрете рукама и ногама ради одржавања главе изнад нивоа воде. Тада је потребно да им додамо предмете који би их одржали на површини воде. То могу бити појасеви за спашавање, лопте, балони, даске и слично.

Међутим, ако дављеник није при свести или покушај додавања предмета за спашавање није успео, морамо ући у воду и приступити спашавању. Пре тога обавезно скинути обућу и одећу јер се оне у води наквасе па отежавају пливање и спашавање. Дављенику треба прићи са леђа пошто се уплашена и узбуђена особа рефлексно хвата за спасиоца па се може десити да овај не може пливати те могу обојица настрадати. Посебно треба бити опрезан ако је у питању снажна особа, и тада је најбоље сачекати да се умори па му тек онда прићи. Дављеник се извлачи тако што се хвата за косу, испод врата или пазуха, а при том се води рачуна да му глава буде изнад површине воде. По извлачењу, а ако је могуће већ у току извлачења и у плићаку, започети са вештачким дисањем. Претходно треба извадити из уста повређеног материјал који је у току дављења доспео унутра (муљ, песак, трава и слично). Никада не покушавати истакање воде из плућа јер је то немогуће извести. Поступак оживљавања понављати све до успостављања рада срца и дисања. Потом унесређеног поставити на бок и транспортовати у болницу.

Назив предузећа – радње

Име и презиме полазника

Радно место

Датум оспособљавања

ТЕСТ

ЗА ПРОВЕРУ ТЕОРЕТСКЕ И ПРАКТИЧНЕ ОСПОСОБЉЕНОСТИ ЗНАЊА ИЗ БЕЗБЕДНОСТИ, ЗДРАВЉА НА РАДУ И ПРВЕ ПОМОЋИ

НАПОМЕНА:

- Питања пажљиво прочитати
- Један одговор је потпуно тачан
- Заокружите слово испред жељеног одговора

Одговорно лице Послодавца

Потпис радника

I ГРУПА ПИТАЊА
Законска регулатива Безбедности и здравља на раду

1. КОЈИМ ЗАКОНОМ СЕ БЛИЖЕ РЕГУЛИШЕ ПРАВО РАДНИКА НА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ:

- а** Законом о радним односима,
- б** Законом о здравственој заштити,
- ц** Законом о безбедности и здрављу на раду

2. ПРЕ ОТПОЧИЊАЊА РАДА НА НОВОМ РАДНОМ МЕСТУ:

- а** радник мора бити упознат са условима рада, опасностима које му прете и одговарајућим заштитним мерама,
- б** радник може бити упознат са радним процесом на радном месту,
- ц** само онда када радник сматра да је потребно

2. АКО РАДНИКУ НА РАДНОМ МЕСТУ ПРЕТИ ОПАСНОСТ ПО ЖИВОТ И ЗДРАВЉЕ:

- а** радник има право да одбије да ради, док се опасност не отклони,
- б** радник нема право да одбије радни задатак, без обзира на опасност,
- ц** радник не сме одбити радни задатак

4. АКО ОРУЂЕ ЗА РАД НЕМА ПРОПИСАНУ ДОКУМЕНТАЦИЈУ ИЗ ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ:

- а** не може бити пуштено у технолошки процес тј, да се њиме ради,
- б** може бити пуштено у рад, а затражити у међувремену одговарајући преглед стручне установе,
- ц** оруђе за рад се не пушта у рад по обављеној монтажи, без обзира на јавне исправе.

5. РАДНИК РАСПОРЕЂЕН НА РАДНО МЕСТО СА ПОВЕЋАНИМ РИЗИКОМ:

- а** на претходном или периодичном лекарском прегледу мора задовољити услове зато радно место,
- б** радник се не мора упутити на лекарски преглед,
- ц** на лекарском прегледу радник не мора задовољити здравствене услове за своје радно место

6. АКО РАДНИК НЕ ПРЕДУЗМЕ ПОТРЕБНЕ ЗАШТИТНЕ МЕРЕ ИЛИ ПРЕДУЗМЕ НЕДОВОЉНЕ МЕРЕ У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ:

- а** радник чини лакшу повреду радних обавеза,
- б** радник чини тежу повреду радних обавеза,
- ц** радник не чини повреду радних обавеза

7. АКО РАДНИКУ ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА НА РАДНОМ МЕСТУ НИЈЕ ОБЕЗБЕЂЕНО КОЛЕКТИВНО ИЛИ ЛИЧНО ЗАШТИТНО СРЕДСТВО:

- а** непосредни руководиоца чини лакшу повреду радне обавезе,
- б** непосредни руководиоца чини тежу повреду радне обавезе,
- ц** непосредни руководиоца не чини повреду радне обавезе

8. КАД ЈЕ РАДНИК ОДБИО ДА РАДИ ЗБОГ НЕОДГОВАРАЈУЋЕ ЗАШТИТЕ НА РАДНОМ МЕСТУ, А ПОСЛОДАВАЦ СМАТРА ДА ПОСТУПАК РАДНИКА НИЈЕ ОПРАВДАН:

- а** послодавац је дужан да одмах обавести инспекцију рада.
- б** послодавац решава проблем у оквиру својих овлашћења,
- ц** послодавац одмах покреће дисциплински поступак

II ГРУПА ПИТАЊА
Техничка заштита

9. ЕЛЕКТРИЧНЕ ТОПЉИВЕ ОСИГУРАЧЕ ЈЕ:

- а** дозвољено преспајати танким проводницима (лицновати),
- б** није никако дозвољено преспајати, морају се искључиво користити оригинални уметци,
- ц** дозвољено је преспајати уколико неинамо оригиналне уметке,

10. ПРИ РАДУ СА ПРЕНОСНИМ АЛАТОМ:

- а** забрањено је давање алата у активном стању,
- б** алат у активном стању може се додати само раднику који је добро обучен за руковање истим

11. УКЉУЧИВАЊЕ И ИСКЉУЧИВАЊЕ ПРЕНОСНОГ АЛАТА ИЗ ПРИКЉУЧНИЦЕ:

- а** може се вршити када је алат у погону,
- б** врши се само при искљученом положају прекидача на алату, **ц** не сме се вршити

12. КАКВЕ ПОСЛЕДИЦЕ МОЖЕ УЗРОКОВАТИ ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА НА ЧОВЕКА:

- а** опекотине на кожи, утицај на нервни систем, грчење мишића и смрт,
- б** само непријатан тренутак, **ц** мање опекотине на кожи

13. АКО РАДНИК ПРИМЕТИ КВАР НА ЕЛЕКТРИЧНОМ УРЕЂАЈУ ТРЕБА:

- а** да покуша сам да отклони квар,
- б** да извести свог непосредног руководиоца о уоченом квару

14. КОЈИ ДЕЛОВИ МАШИНА И УРЕЂАЈА СЕ МОРАЈУ ЗАШТИТИТИ ПОСТАВЉАЊЕМ ЗАШТИТНИХ НАПРАВА:

- а** прекидачи,
- б** сви покретни делови машина - каишници, зупчаници, ланчаници, трансмисиони преносници снаге

15. ПОКРЕТНИ ДЕЛОВИ МАШИНА ИЛИ УРЕЂАЈА:

- а** могу се чистити кад је машина у покрету, уз посебну пажњу,
- б** морају се чистити кад машина није у покрету

16. КО СМЕ РАДИТИ НА ОРУЂУ ЗА РАД НА КОЈЕМ НИСУ ПОСТАВЉЕНЕ ПРОПИСАНЕ ЗАШТИТНЕ НАПРАВЕ:

- а** само искусни и квалификовани радници,
- б** нико,
- ц** сви радници

III ГРУПА ПИТАЊА Прва помоћ

16. ПРВУ ПОМОЋ УНЕСРЕЂЕНОМ ПРУЖА:

- а лекар,
- б медицинска сестра,
- ц радници који се затекну на месту повреде или околини

18. ПРИ ИЗВОЂЕЊУ ВЕШТАЧКОГ ДИСАЊА МЕТОДОМ УСТА НА УСТА, ГЛАВА ПОВРЕЂЕНОГ ТРЕБА ДА БУДЕ:

- а повијена напред,
- б равна са подлогом,
- ц забачена назад

19. КОД МЕХАНИЧКЕ ПОВРЕДЕ ОКА, ПРВА ПОМОЋ СЕ УКАЗУЈЕ:

- а затварање повређеног ока газом или завојем и хитно пребацивање до лекара,
- б испирање ока водом и онда пребацивање код лекара

20. КОД ЗАТВОРЕНОГ ПРЕЛОМА КОСТИ ПРВА ПОМОЋ СЕ САСТОЈИ У:

- а намештању прцломљене кости и стављање повређеног дела тела у непокретно стање,
- б стављање повређеног дела тела у непокретно стање, без намештања преломљене кости,
- ц није потребно ништа радити

21. КАКО СЕ ПРЕВОЗИ УНЕСРЕЂЕНИ РАДНИК СА ПОЛОМЉЕНИМ ЕКСТРЕМИТЕТИМА

- а прелом се учвршћује удлагама или сличним материјалом и онда транспортује,
- б преломљени екстремитети се не дирају и повредени тако транспортује,

22. АКО СЕ ТРАНСПОРТУЈЕ ПОВРЕЂЕНИ СА ПОВРЕЂЕНОМ КИЧМОМ

- а ухвати истовремено од два радника за руке и ноге и унесц у возило
- б пажљиво задржи, од већег броја радника у хоризонталном положају и постави на чврсту равну подлогу,
- ц пажљиво превме на носила да лежи на стомаку,

23. КАКО ПОСТУПАТИ КОД ОТВОРЕНЕ РАНЕ

- а не сме се дирати ни чистити, него покрити ватом и завити,
- б треба чистити водом, алкохолом, или јодом извадити страна тела из ране, затим покрити стерилном газом и завити,
- ц не сме се додиривати ватом намоченом у алкохол, или бензин, рану покрити стерилном газом и завити,

24. ПРУЖАЊЕ ПРВЕ ПОМОЋИ КОД ОПЕКОТИНА ОБАВЉА СЕ ТАКО ШТО:

- а премаже се опекотина мастима или уљем,
- б прекријц се опекотина стерилном газом или завојем и превезе лекару

(Назив Послодавца)
Број: _____
Дана: _____
Место: _____

ЗАПИСНИК

Са извршене обуке из области безбедности и здрављу на раду у

Назив Послодавца

која је извршена на дан _____ 20 ____ године у просторијама и кругу

У складу са оспособљавањем запослених (чл. од 27 до 31) Закона о безбедности и здрављу на раду и чланом 7 и 8. Правилника о безбедности и здравља на раду у _____, одржана је обука из области безбедности и здрављу на раду која је обухватила упознавање са прописима из области безбедности и здрављу на раду и то:

- права, обавезе и одговорности радника у вези са заштитом на раду,
- права и обавезе одговорних лица,
- утврђивање повреде радних обавеза у вези са заштитом на раду,
- права и обавезе органа управљања у вези са заштитом на раду,
- организовање обављања послова заштите на раду,
- поступак доношења плана и програма мера заштите,
- мере које се предузимају према раднику који се не придржава прописа о заштити на раду,
- обучавање и образовање радника из материје заштите на раду и провера знања,
- радна места са посебним условима рада и одређивање услова које радник треба да испуњава,
- посебна заштита жена, омладине и инвалида рада,
- поступак и начин упознавања радника са условима рада,
- поступак и начин одржавања оруђа за рад и уређаја,
- поступак у вези са набавком, држањем и коришћењем средстава личне заштите и опреме,
- начин остваривања обавеза према органима инспекције рада и пријављивање и вођење евиденције о повредама на раду и обољењима у вези са радом,
- прва помоћ,
- обавезе у случају елементарних непогода,
- начин и поступак остваривања права из заштите на раду,

Обуци је присуствовало _____ радника. (а за тренутно одсутне раднике биће накнадно одржана обука)

Списак радника који су присуствовали обуци из области на раду чини саставни део овог Записника.

Обуку и проверу знања је обавио послодавац _____

М.П.

Послодавац

**МОГУЋИ САДРЖАЈ ЕЛАБОРАТА
О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ И РАДНОЈ ОКОЛИНИ**

ПРИЛОЖЕНА ДОКУМЕНТА

1. Одлука о покретању поступка процене ризика
2. Обавештење
3. План спровођења поступка процене ризика
4. Лиценцна документа
5. Анекс Уговора о раду
6. Правилник о безбедности и здрављу на раду
7. Правилник о поступцима прве помоћи за повреде на раду
8. Тест
9. Записник о извршеној обуци запослених

ИНФОРМАТИВНА ДОКУМЕНТА:

1. Закон о безбедности и здрављу на раду
2. Закон о противпожарној заштити
3. Правилник о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној околини
4. Правилник о поступку прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине
5. Правилник о евиденцијама у области безбедности и здравља на раду са свим потребним обрасцима

НЕОПХОДНИ ПОСЛОВИ ЗА КОМПЛЕТИРАЊЕ

ЕЛАБОРАТА ПРОЦЕНЕ РИЗИКА У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

1. УГОВОР СА ЛИЦЕНЦИРАНОМ ОРГАНИЗАЦИЈОМ О ИЗРАДИ АКТА О ПРОЦЕНИ РИЗИКА
2. АТЕСТИ О ПРЕГЛЕДУ И ИСПИТИВАЊУ ОПРЕМЕ ЗА РАД И УСЛОВА РАДНЕ ОКОЛИНЕ ЛИЦЕНЦИРАНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА
3. АКТ О ПРОЦЕНИ РИЗИКА У СКЛАДУ СА ИЗАБРАНОМ МЕТОДОМ СА ЗАКЉУЧКОМ И ПРИЛОГОМ ЧЕК ЛИСТОВА
4. ЗАПИСНИК О ИЗВРШЕНОЈ ОБУЦИ ЗАПОСЛЕНИХ

На основу свих напред наведених докумената и описа са препорукама која проистичу из Законом прописане регулативе, презентујемо вам могући **АКТ О ПРОЦЕНИ РИЗИКА** са неопходним садржајем који сваки Послодавац мора попунити у зависности од своје делатности, локације, систематизације радних места, и осталих предходно прибављених докумената, који су потребни за квалитетну процену.

Верујемо да ће вам овај Приручник помоћи у томе.

АКТ О ПРОЦЕНИ РИЗИКА

1. ОПШТИ ПОДАЦИ О ПОСЛОДАВЦУ

Назив организације:

.....

Пословно име субјекта:

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ПИБ

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

МАТ.БР.

ШИФРА ДЕЛАТНОСТИ:

Седиште привредног субјекта:

.....

Пословне јединице:

.....

Делатности послодавца (претежна и остале које обавља):

.....

.....

Процену ризика врши: Послодавац,

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ЈМБГ:

2. ОПИС ТЕХНОЛОШКОГ И РАДНОГ ПРОЦЕСА, ОПИС СРЕДСТАВА ЗА РАД И СРЕДСТАВА И ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ ЗАШТИТУ НА РАДУ

Технолошки процес

Основна делатност је:

.....
.....
.....
.....
.....

Поред Основне делатности фирма се бави и:

.....
.....

Радни процес

Редни број	Врста посла	Опис послова
1.		
2.		
3.		

Средства за рад

Под средствима за рад сматрају се:

- Објекти за рад са припадајућим просторијама, инсталацијама и уређајима, просторијама и површинама за кретање радника, те помоћним просторијама и њиховим инсталацијама и уређајима (санитарне просторије, гардеробе, просторије за узимање оброка и пушење).
- Машине и уређаји, постројења, средства за пренос терета и алати.

Средства рада када су у употреби, морају задовољити захтевима основних правила безбедности и здравља на раду. Подаци о стању инсталације, машина и уређаја, те заштитној опреми, утврђени су на основу визуелног прегледа и на основу записника о прегледима.

објекти:

Пословни објекат у којим се одвија радна активност је на адреси:

..... и за регистровану радну активност користи: канцеларију, просторију за раднике (гардероба и конзумација хране) вулканизерску радњу и отворено-надкривени простор за прање возила као и санитарни чвор.

У канцеларији, просторији за раднике, вулканизерској радњи и санитарним просторијама осигурано је: (Уписати оно што је обезбеђено)

- дневна, односно електро расвета,
- улаз-излаз из просторија осигурава брзу евакуацију у случају опасности,
- радни простор је довољно велик да задовољава услове о минимуму радне површине,
- подови су равни и топли,
- грејање је осигурано,
- проветравање је природно,
- заштита од пожара осигурана је ручним апаратима за гашење пожара,
- обезбеђени орманићи за прву помоћ

У отвореном-надкривеном простору (ако га има) осигурано је: (Уписати само оно што је осигурано)

- дневна односно електро расвета,
- улаз-излаз из просторија осигурава брзу евакуацију у случају опасности,
- радни простор је довољно велик да задовољава услове о минимуму радне површине,
- подови су равни бетонски а зидови обложени керамичким плочицама,
- проветравање је природно,
- заштита од пожара осигурана је ручним апаратима за гашење пожара,

опрема за рад:

Редни број	Назив опреме	Идентификац.број	Комада
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			

Опрема је опремљена у складу са међународним стандардима за ту делатност, што се потврђује и потврдом о техничкој исправности, односно важећој регистрацији.

Остала средства: (*Уписати само оно чиме су опремљене*)

-Канцеларија је опремљена радним столом, столицама, телефоном и фискалном касом
-заједничке просторије опремљене су гардероберним орманчићима столом и столицама

Средства и опрема за личну заштиту:

Редни број	Назив средстава или опреме	Заштита	Користи се при обављању послова
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			

Сировине и материјали који се користе:

Навести све сировине и материјале који се користе у процесу рада

3. СНИМАЊЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ РАДА

За потребе реалне и квалитетне процедуре процене ризика утврђено је фактичко стање организације рада. Како се ради о организацији са мањим бројем запослених где запослени

обављају послове, а с обзиром на потребу детаљног и систематског евидентирања и процењивања свих фактора у процесу рада који могу узроковати повреду на раду или оштећење здравља, примењено је фактичко стање организације рада које је документовано на такав начин, где је назив радног места усвојен онај назив који послодавац користи.

У следећем табеларном приказу наведена су сва радна места на којима ће бити вршена процена ризика.

Ред.број	Радно место	Број запослених
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		

Преглед докумената за с в а радна места, евидентирана у горњој табели:

- радно место:
- опис послова:
.....
.....
.....
- локација где се обавља посао:
.....
.....
- укупан број запослених: од тога мушкараца: и жена:
- млађих од 18. Год:
- између 18. и 21. Год:
- инвалида:
- радно време: 40 часова недељно
- време проведено на одређеним пословима: није условљено
- услови за заснивање радног односа (из Правилника о организацији и систематизацији послова или уговора о раду):
.....
.....
- одмори у току радног времена: пола часа
- годишњи одмори: у складу са законом о раду

(Навести на исти начин сва радна места)

4. СТАЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Како би препознали и утврдили опасности и штетности на радном месту пошло се од анализе **постојећег стања** безбедности и здравља на раду на основу документације којом располаже послодавац. У том циљу дат је преглед постојећег стања прикупљањем документације и то:

Стручни налази о извршеним прегледима и испитивањима:

опреме за рад

Стручни налази о извршеним превентивним и периодичним прегледима и испитивањима опреме за рад дати су у следећем табеларном приказу:

Ред.број	Стручни налаз број/од	Односи се на	Важи до
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			

радне околине

Стручни налази о извршеним превентивним и периодичним испитивањима услова радне околине, дати су у следећем табеларном приказу:

Ред.број	Стручни налаз број/од	Односи се на	Важи до
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			

Документација за опрему за рад:

прописана документација

- табеларно су приказани потребни подаци

-

Ред.број	Документација за употребу и одржавање	Односи се на / за
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

упутства за безбедан рад

- табеларно су приказани потребни подаци

Ред.број	Упутство за безбедан рад	Односи се на / за
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		

Средства и опрема за личну заштиту:

Средства и опрему коју послодавац запосленима даје на коришћење дат је следећим табеларним приказом:

Ред. бр.	Средство/опрема за личну заштиту	Стандард	Поседује одговарајућу документацију	Заштита	Користи се при обављању послова
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

Опасне материје:

Опасне материје које се користе у процесу рада или које се налазе на радном месту и у радној околини дате су у следећем табеларном приказу:

Редни број	Назив опасне материје	Класа	Листа безбедносних података
1			
2			
3			
4			
5			
6			

Извештаји о предходним и периодичним лекарским прегледима:

За рад на радним местима са посебним условима рада (нпр. возач теретног возила) неопходан је лекарски прегледи запослених. По извршеним прегледима издаје се извештај лекара путем лекарског уверења.

По том основу табеларно су приказани следећи подаци:

Ред.број	Извештај лекара број	Односи се на радно место/запосленог
1		
2		
3		
4		
5		

Повреде на раду:

Извршен је увид у евиденцију о повредама на раду у задњих 2 године и прибављени су подаци који су дати у следећем табеларном приказу:

Ред. бр.	Датум	Име и презиме повређеног	тежина повреде	Локација – место повреде	Узрок повреде	Извор повреде
1						

Професионална обољења и обољења у вези са радом:

Професионална обољења и обољења у вези са радом приказана су у следећој табели:

Ред. бр.	Послови на којима су радили професионално оболели запослени	Број проф. оболелих	Послови на којима су утврђена обољења у вези са радом	Број оболелих
1				

Општи акти из области безбедности и здравља на раду:

Општи акти у области безбедности и здравља на раду које је послодавац донео у ранијем периоду дати су у следећој табели:

Ред.број	Назив акта	Доносилац акта	Дан доношења	Дан ступања на снагу
1				
2				

Према члану 14. Закона о безбедности и здрављу на раду послодавац је дужан да општим актом, односно колективним уговором, утврди права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду. **Послодавац који има до 10 запослених, права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду може утврдити уговором о раду.**

У складу са напред изнетим послодавац ће сачинити Анекс-е Уговора о раду са свим запосленима одмах по усвајању Акта о процени ризика и чиниће саставни део овог документа.

Евиденције из области безбедности и здравља на раду:

Чланом 49. Закона о безбедности и здрављу на раду прописана је обавеза послодавца да води и чува евиденције о:

- радним местима са повећаним ризиком;
- запосленима распоређеним на радна места са повећаним ризиком и лекарским прегледима запослених распоређених на та радна места;
- повредама на раду, професионалним обољењима и болестима у вези са радом;
- опасним материјама које користи у току рада;
- извршеним испитивањима радне околине;
- извршеним прегледима и испитивањима опреме за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду и
- пријавама повреда на раду.
- о осталој документацији коју поседује послодавац а која се односи на безбедност и здравље на раду (на пример: решења о почетку рада, извршене анализе, упутста, записници и решења инспекцијских служби и друго).

Обрасци за наведене евиденције саставни су део Акта о процени ризика и налазе се као прилог Овом Акту.

5. ПРЕПОЗНАВАЊЕ ОПАСНОСТИ И ШТЕТНОСТИ НА РАДНОМ МЕСТУ, УТВРЂИВАЊЕ ЛИСТЕ ОПАСНОСТИ И ШТЕТНОСТИ И ПРОЦЕНА РИЗИКА

На основу постојећих података који су у поступку израде акта прикупљени, евидентирани и анализирани, те **посматрањем и праћењем** процеса рада на радном месту и **прибављањем** информација од запослених на самом радном месту, путем анкетних чек листа (*које су дате у прилогу овог Акта*) приступило се поступку препознавања (*идентификовања*) опасности и штетности на радном месту.

Непознате опасности и штетности:

Препознате опасности и штетности унешене су у листу која представља основни документ за вршење процедуре процене ризика.

Листе су сачињене за свако радно место.

У рубрику „опис радних активности“ унети су подаци о врсти посла која се обавља и све радне активности које запослени обавља у вези посла а по редоследу догађања.

Анализом онога што ради, имајући у виду и све прикупљене податке, извршило се препознавање опасности и штетности за сваку радну активност.

Анализа опасности /штетности извршила се на начин да се утврдило време излагања, учесталост излагања и ниво излагања запосленог, препознатој опасности / штетности и ти су подаци евидентирани.

За препознату опасност или штетност анализирани су фактори који је изазивају.

У рубрици „акција“ назначени су и одређени рокови за предузимање одговарајућих мера којим ће се отклонити оне опасности које су због пропуста у примени мера и норматива утврђених законом, прописима, стандардима, упутствима и др. могуће на ефикасан начин отклонити, односно отклонити оне факторе који изазивају опасност. Остали случајеви препознате опасности назначени су као **утврђене опасности** у последњој рубрици. Изведени поступак препознавања опасности и штетности садржан је у следећим листама:

ЛИСТА ПРЕПОЗНАТИХ ОПАСНОСТИ И ШТЕТНОСТИ НА РАДНОМ МЕСТУ

.....
Навести радно место

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ПИБ послодавца

Пословно име или фирма радње послодавца

Адреса седиште послодавца

Опис радних активности	Постојање опасности или штетности		Препознате опасности и штетности	Изложеност опасностима или штетностима			АКЦИЈА (Планиране активности)	Утврђене опасности и штетности
	Да	Не		Време	Учесталост	Ниво		

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

Потпис запосленог на радном месту

ПРОЦЕНА РИЗИКА НА РАДНОМ МЕСТУ

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Пословно име или фирма радње послодавца

Адреса седиште послодавца

ПИБ Послодавца

Радно место (назив радног места)

Име и презиме запосленог(име лица које ради на том радном месту)

Бр.	Опасност	Примењене превентивне мере	Процењени ризик	Планиране активности за смањење ризика
1	2	3	4	5

Лице за безбедност и здравље на раду

М.П.

Послодавац

Потпис запосленог на радном месту

Процена ризика

Усвојена методологија процене ризика је по методи **Kinny** која се врши полазећи од разматрања:

- озбиљности последица које запослени трпи код појаве опасности и штетности
- вероватноће појаве опасности и штетности и
- учесталости појављивања опасности и штетности.

Ниво ризика се дефинише као производ могуће штете (последице), вероватноће и учесталости:

$$P = П + В + У$$

(P – ниво ризика, П – последица, В – вероватноћа, У – учесталост)

Последице (П) (могућа штета) се рангирају од 1, као најмање, до 10, која се сматра катастрофалном, Приказ је дат у следећој табели:

ПОСЛЕДИЦЕ	
РАНГ	ОПИС КРИТЕРИЈУМА
1	МАЛЕ – болест (повреда), захтева прву помоћ и никакав други третман
2	ЗНАТНЕ – медицински третман од стране лекара
3	ОЗБИЉНЕ – инвалидност, озбиљна појединачна повреда са хоспитализацијом и изгубљеним данима
6	ВЕОМА ОЗБИЉНЕ - појединачне несреће са смртним Исходом
10	КАТАСТРОФАЛНЕ – са вишеструким смртним исходима

Критеријум вероватноће (В) се рангира почев од 0,1 – једва вероватна до 10 која се сматра извесном, предвидивом. Приказ је дат у следећој табели:

ВЕРОВАТНОЋА	
РАНГ	ОПИС КРИТЕРИЈУМА
0,1	ЈЕДВА ПОЈМЉИВО
0,2	ПРАКТИЧНО НЕВЕРОВАТНО
0,5	ПОСТОЈИ АЛИ САМО МАЛО ВЕРОВАТНО
1	МАЛА ВЕРОВАТНОЋА али могуће у ограниченим случајевима
3	МАЛО МОГУЋЕ
6	САСВИМ МОГУЋЕ
10	ОЧЕКИВАНО , предвидиво

Критеријум учесталост (У) се рангира од – ретко (годишње) (1) до трајно-континуирано (10).

Приказ је дат у следећој табели:

УЧЕСТАЛОСТ	
РАНГ	ОПИС КРИТЕРИЈУМА
1	Издаје се ретко – ГОДИШЊЕ
2	Издаје се МЕСЕЧНО
3	Издаје се НЕДЕЉНО
6	Издаје се ДНЕВНО
10	Издаје се трајно КОНТИНУИРАНО

Ниво ризика (Р) се рангира од прихватљивог, незнатног – ниво И до екстремног, умерен (већ повећан) ризик – ИИИ, недопустивог – ниво В, који изискује прекид радне активности и хитно предузимање мера. Рангирање нивоа ризика приказује следећа табела:

УКУПНА ОЦЕНА	НИВО РИЗИКА	АКЦИЈА
0,1-20	Прихватљив (незнатан) I	Не захтева се никаква акција.
21-70	Мали (допустив) II	Нема потребе за додатним активностима при управљању операцијом. Може се размотрити економски исплативије решење или унапређење без додатних улагања. Потребно је пратити ситуацију, како би поседовали информације о спровођењу прописаних активности.
71-200	Умерен III	Потребно је уложити напор како би се смањило ризик, али трошкови превенције морају бити пажљиво планирани и ограничени до извесног нивоа. Потребно је дефинисати рок за спровођење унапређења. Код оних догађаја код којих могу наступити изузетно опасне последице, потребно је додатно проверити вероватноћу настанка таквог догађаја како би се дефинисао потребан ниво активности на ублажавању ризика.
201-400	Висок (знатан) IV	Не сме се започети са датом активношћу док ниво ризика не буде снижен. Могу бити потребна додатна средства како би се ризик смањило. Ако се ризик односи на све започете активности, потребно је предузети хитне акције на смањењу нивоа ризика.
преко 400	Екстремни (недопустив) V	Активност не сме бити започета, ни настављена, све док се ниво ризика не смањи. Ако ни улагањем неограничених средстава није могуће смањити ниво ризика, активност мора остати забрањена.

На основу утврђених вредности приступило се непосредној процени ризика за свако радно место и радну околину. Сачињена је листа препознатих опасности и штетности и извршена је процена ризика.

РАДНО МЕСТО:

Опасности/ штетности	ПРОЦЕНА РИЗИКА			Мере заштите	
	последица	вероватноћа	учесталост	Ниво ризика	Укупна оцена
Неравнине или клизава површина					
Кретање возила и машине					
Покретни делови машине					
Предмети и делови опасних површина					
Топле и хладне површине, материјали					
Рад на висини и дубини					
Ручни алат					
Електрична инсталација и опрема					
ватра					
Експлозија					
Запаљиве материје					
Опасне материје					
Бука					
Вибрација руку и рамена					
Вибрације целог тела					
Осветљење					
Електромагнетна поља					
Топла и хладна клима					
Дизање и спуштање терета					
Неправилно држање тела током рада					
Биолошке опасности					
Стрес насиље и злостављање					
Укупна процена					

(На исти начин извршити процену на сва радна места)

У складу са свим прибављеним документима, снимањем фактичког стања на радним местима, утврђивањем појединачних и збирне чек листе анкетањем запослених и извршеним анализама сваке радне активности и радне околине, применом методе **KINNY**.

У

.....
.....
Назив фирме-предузетника и седиште

утврђен је следећи НИВО РИЗИКА:

РАДНО МЕСТО: *(Попунити образац за свако радно место појединачно)*

1.
Навести назив радног места *Навести ниво ризика*

МЕРЕ ЗАШТИТЕ у односу на процењен ризик у ширем облику дате су и у чек листама које су прилог овом Акту.

Навести радна места за која је утврђено проценом да има повећан ризик, као и она радна места за које је у складу са Законом потребно вршити санитарне, као и остале неопходне прегледе и ко ће их обављати.

Начин и мере за отклањање, смањење или спречавање ризика

Како је Послодавац у обавези да утврђене ризике на радном месту и у радној околини спречи, отклони или смањи на најмању могућу меру, а поштујући принцип превенције, полазећи од приоритета, а у складу са нивоом укупно утврђеног ризика, утврђују се мере за спречавање, отклањање или смањење ризика:

одржавање у исправном стању и вршење прегледа и испитивања средстава за рад;

- **обезбеђивање прописаних услова за безбедан и здрав рад у радној околини;**
- **оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;**
- **обезбеђивање средстава и опреме за личну заштиту на раду;**
- **упућивање запослених на одговарајуће лекарске прегледе.**

Избор мера проистекао је из постојеће процене о утврђеној опасности или штетности, а све у циљу могућности њеног смањења, отклањања или спречавања.

Мере које ће се применити са роком за за њихово предузимање.

Ред.бр.	Назив мере	Рок почетка	Рок завршетка
1			
2			
3			
4			
5			

Лице које ће се старати о спровођењу мера за отклањање, смањење или спречавање ризика је:

.....
Име и презиме одговорног лица

По спроведеној процедури процене ризика послодавац је донео

ЗАКЉУЧАК

1. Процена ризика извршена је на свим пројектованим и попуњеним радним местима код послодавца (у складу са Уговором о раду) и то:*(навести сва радна места)*

-

2. Радних места са повећаним ризиком има/нема:.....

Навести радна места са повећаним ризиком уколико их има као и динамику прописаних здравствених и санитарних прегледа и навести за то одговарајућу законом прописану здравствену установу.

3. Приоритети у отклањању ризика су: *(Таксативно навести све најважније проистекло из процене)*

-

-

4. ИЗЈАВА ПОСЛОДАВЦА

Ја

Навести Име и презиме Послодавца

Обавезујем се да ћу применити све утврђене мере за безбедан и здрав рад на свим радним местима и у радној околини у којој делује

.....
Назив Фирме

у свему у складу са донешеним Актом о процени ризика.

У.....,.....20....године

М.П.

.....
Послодавац

.....
Лице за безбедност и здравље на раду

**ПРИЈАВА ЗА ПОЛАГАЊЕ СТРУЧНОГ ИСПИТА О ПРАКТИЧНОЈ
ОСПОСОБЉЕНОСТИ ЛИЦА ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ И
ЗДРАВЉА НА РАДУ**

поднета

**МИНИСТАРСТВУ РАДА И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ
УПРАВИ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ
НА РАДУ Београд, Ул. Немањина 22-26**

.....
ИМЕ (ИМЕ ЈЕДНОГ РОДИТЕЉА) И ПРЕЗИМЕ КАНДИДАТА

.....
ДАТУМ И МЕСТО РОЂЕЊА

.....
ЈМБГ

.....
МЕСТО И АДРЕСА ПРЕБИВАЛИШТА КАНДИДАТА

.....
СТЕЧЕНО ОБРАЗОВАЊЕ ПВРСТА И СТЕПЕН СТРУЧНЕ СПРЕМЕ

.....
НАЗИВ И АДРЕСА СЕДИШТА ПОСЛОДАВЦА

.....
РАДНО МЕСТО ПОСЛОВИ КОЈЕ КАНДИДАТ ОБАВЉА

.....
УКУПАН РАДНИ СТАЖ.....(год), ОД ЧЕГА НА ПОСЛОВИМА БЕЗБЕДНОСТИ И
ЗДРАВЉА НА РАДУ

.....
НАПОМЕНЕ:

.....
Телефон

.....
Телефакс

.....
Е- пошта

Прилог:

1. диплома о врсти и степену последњег стеченог образовања (оверен препис или копија дипломе);
2. фотокопија личне карте;
3. доказ о уплати трошкова полагања стручног испита.

4. Подносилац пријаве

.....
(потпис одговорног лица
и печат послодавца или
потпис кандидата)

Сходно одредби чл. 2. и 5. Закона о републичким административним таксама („Службени гласник РС”, бр. 43/03, 51/03, 53/04, 42/05, 61/05, 101/05, 42/06, 47/07, 54/08 и 5/09) **приликом подношења пријаве за полагање стручног испита**, подносилац пријаве дужан је да Министарству рада и социјалне политике, Управи за безбедност и здравље на раду, достави доказ о уплати републичке административне таксе и то:

1. за захтев

..... 200,00 дин.

тарифни број 1;

2. за уверење о положеном стручном испиту за обављање послова безбедности и здравља на раду и послова одговорног

лица..... 600,00 дин.

тарифни број 207.

Наведене износе дужни сте уплатити на рачун :

840-742221843-57,

позив на број: 97 50016

сврха уплате: републичка административна такса, корисник: Буџет Републике Србије

Ступањем на снагу Правилника о изменама и допунама Правилника о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распоред средстава са тих рачуна („Службени гласник РС”, бр. 51/06 од 16.06.2006.) створени су услови за уплату трошкова за полагање стручних испита и издавање лиценци из области безбедности и здравља на раду.

Правилником о изменама и допунама правилника о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распоред средстава са тих рачуна („Службени гласник РС”, бр. 51/06 од 16.06.2006.) у оквиру Буџета Републике Србије дефинисан је број рачуна на који се врши уплата трошкова за полагање стручних испита за обављање послова безбедности и здравља на раду и послова одговорног лица, и то:

840-742327843-23

За наведени рачун **модел позива на број је 97**, а како је дефинисани ниво уплате 1 на општинском нивоу, **позив на број** се одређује из Прилога 3. Правилника о условима и начину вођења рачуна за уплату јавних прихода и распоред средстава са тих рачуна („Службени гласник РС”, бр. 64/03 од 25.06.2003.), тако што се за одговарајућу Општину (са чије територије се врши уплата трошкова) из колоне 2. Прилога 3., у колони 4. пронађе одговарајућа шифра са контролним бројем, што уједно представља и позив на број.

ЛИЦЕНЦИРАНЕ ФИРМЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Назив правног лица или предузетника	Адреса седишта	Број решења	Датум издавања лиценце	Датум одузимања лиценце
ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА РАДУ, ПРОЈЕКТОВАЊЕ И ИНЖЕЊЕРИНГ МЖ ПРОЈЕКТ ИНСТИТУТ ДОО НИШ	НИШ, ПУКОВНИКА РАЈЕВСКОГ 11, МИН НАСЕЉЕ	152-02-00461/2006-20	10.10.2006.	
ДРУШТВО ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ И ЗАШТИТУ ОД ПОЖАРА СИГМАПРЕВЕНТ ДОО ВРЊАЧКА БАЊА	ВРЊАЧКА БАЊА, ДАРИНКА ЧАВДАРЕВИЋ 21	152-02-00533/2006-20	10.10.2006.	
ДРУШТВО ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ, УСЛУГЕ И ПРОМЕТ ТОМОВИЋ СОМ ДОО КРАГУЈЕВАЦ	КРАГУЈЕВАЦ, БЕОГРАДСКА 78	110-00-00779/2006-20	18.10.2006.	
АГЕНЦИЈА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ SAFE WORK БЛАГИЦА РАДОЊИЋ ПР ЧИТЛУК	ЧИТЛУК, РАВЊАЧКА 4/1	152-02-00463/2006-20	14.11.2006.	
ДОО ИНСТИТУТ ЗА ПРЕВЕНТИВУ, ЗАШТИТУ НА РАДУ, ПРОТИВПОЖАРНУ ЗАШТИТУ И РАЗВОЈ -НОВИ САД	НОВИ САД, КРАЉЕВИЋА МАРКА 11	152-02-00028/2006-01	14.11.2006.	
ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТУ НА РАДУ АД НОВИ САД, ЗА ЗАШТИТУ ОД ПОЖАРА, ЗАШТИТУ ЧОВЕКОВЕ СРЕДИНЕ, ПРОЈЕКТОВАЊЕ И ИНЖЕЊЕРИНГ НОВИ САД	НОВИ САД, ШКОЛСКА 3	164-01-00005/2006-01	14.11.2006.	
ДОО ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ХУМАНИЗАЦИЈУ РАДА	НОВИ САД, НАРОДНОГ ФРОНТА 53	164-02-00044/2006-01	12.12.2006.	
ДОО ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА ЗАСТАВА ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА-КРАГУЈЕВАЦ	КРАГУЈЕВАЦ ТРГ ТОПОЛИВАЦА 4	1 64-02-00011/2006-01	12.12.2006.	
ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРОТИВПОЖАРНИ ИНЖЕЊЕРИНГ, ПРОИЗВОДЊУ И ИНТЕГРИСАНЕ СИСТЕМЕ ЗАШТИТЕ ТЕХПРО БЕОГРАД ЖЕЛЕЗНИК	БЕОГРАД ЖЕЛЕЗНИК, ЈУГОСЛОВЕНСКА 2	164-02-00034/2006-01	15.01.2007.	
СИГУРНОСТ - ВРАЧАР ЗА ФИЗИЧКО-ТЕХНИЧКО И ПРОТИВПОЖАРНО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ И ПРОМЕТ УСЛУГА АД БЕОГРАД	БЕОГРАД, ЦЕРСКА 76А	164-02-00035/2006-01	15.01.2007.	
ЦЕНТАР ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ MITROVIC COMPANY ВЛАДАН МИТРОВИЋ ПРЕДУЗЕТНИК ВАЉЕВО	ВАЉЕВО, ВОЈВОДЕ МИШИЋА 8/1	1 64-02-00039/2006-01	15.01.2007.	
ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗА УСЛУГЕ, ПРОМЕТ И ПРОИЗВОДЊУ ПРЕВИНГ МР ДОО ШАБАЦ	ШАБАЦ, КРАЉА АЛЕКСАНДРА 5/8	164-02-00047/2006-01	15.01.2007.	
АГЕНЦИЈА МИЈАИЛОВИЋ ГОРДАНА МИЈАИЛОВИЋ ПР ИНБИЈА	ИНБИЈА, ЈУГ БОГДАНА 125	1 6 4 - 0 2 - 00055/2006-01	15.01.2007.	
ДОМ ЗДРАВЉА "СТАРИ ГРАД" - БЕОГРАД	БЕОГРАД, СИМИНА БР.27	164-02-00056/2006-01	15.01.2007.	

ИНСТИТУТ ЗА КВАЛИТЕТ РАДНЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ -I.МАЈ А.Д.-НИШ	НИШ, КНЕГИЊЕ ЛЈУБИЦЕ	1 6 4 -02-00064/2006-01	22.01.2007.	
ЖИТОПРОДУКТ АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО ЗА ПРОИЗВОДЊУ МЛИНСКИХ, ПЕКАРСКИХ И КОЛАЧАРСКИХ ПРОИЗВОДА, ТРГОВИНУ И УСЛУГЕ АД	ЗРЕЊАНИН, БОЛНИЧКА 7	1 64- 0 2-00063/2006-01	22.01.2007.	
ОМНИ ИНЖЕЊЕРИНГ ДОО	ВРБАС, БЛОК ВАСИЛИЈА КОПРИВИЦЕ 8	164-02-00001/2007-01	01.02.2007.	
ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И СИГУРНОСТ НА РАДУ ДОО ЗА ПРОЈЕКТОВАЊЕ, ИНЖЕЊЕРИНГ И УСЛУГЕ	НОВИ САД, КОСТЕ РАЦИНА 19	164-02-00066/2006-01	01.02.2007.	
ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ФИЗИЧКО-ТЕХНИЧКО И ПРОТИВПО ЖАРНО ОБЕЗБЕЂЕЊЕ СИСТЕМ ФТО ДОО	БЕОГРАД, БАЧВАНСКА 21	164-01-00002/2007-01	01.02.2007.	
АГЕНЦИЈА ЗА КОНСАЛТИНГ И МЕНАџМЕНТ LN&LN НАДА ЛЕПОСАВИЋ ПРЕДУЗЕТНИК	КРУШЧИЋ, ЛЕЊИНОВА 86	164-02-00003/2007-01	01.02.2007.	
АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО ЗАШТИТА НА РАДУ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ БЕОГРАД	БЕОГРАД, ДЕСКАШЕВА 7	164-02-00004/2007-01	09.02.2007.	
БЕЗБЕДНОСТ НА РАДУ И ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА ДОО	СЕНТА, МАКСИМА ГОРКОГ 18	164-02-00009/2006-01	16.02.2007.	
ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА НОВИ САД	НОВИ САД, ФУТОШКА 121	164-02-00061/2006-01	20.02.2007.	
СЕРВО МИХАЉ-ИНЖЕЊЕРИНГ АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО ЗА ПРОЈЕКТОВАЊЕ, ИНЖЕЊЕРИНГ И КОНСАЛТИНГ	ЗРЕЊАНИН, ПЕТРА ДРАПШИНА 15	164-02-00016/2007-01	20.02.2007.	
ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ИНЖЕЊЕРИНГ, ИЗГРАДЊУ, РЕКОНСТРУКЦИЈУ И ЗАВРШНЕ РАДОВЕ У ГРАЂЕВИНАРСТВУ ПРОМОНТ ДОО	БЕОГРАД, ЗАПЛАЊСКА 57А	164-02-00008/2007-01	20.02.2007.	
ИМПОЛ СЕВАЛ ПКЦ ПРАВНО-КАДРОВСКИ ЦЕНТАР ДОО	СЕВОЈНО, ПРВОМАЈСКА ББ	164-02-00017/2007-01	22.02.2007.	
ЗАШТИТА ПРЕВИНГ ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ НА РАДУ, ЗАШТИТУ ОД ПОЖАРА И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ДОО	ШИД ИСТОК, Ц-2-3/9	1 64- 0 2 - 00010/2007-01	27.02.2007.	
ЈОБ ДОО	БЕОГРАД, БУЛЕВАР КРАЉА АЛЕКСАНДРА	164-02-00034/2007-01	06.03.2007.	
ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ПРЕВЕНТИВНИ ИНЖЕЊЕРИНГ ДРУШТВО СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ	НОВИ САД, ТЕМЕРИНСКА БР.119	164-01-00021/2007-01	09.03.2007.	

ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА "НИШ"	НИШ, ВОЈИСЛАВА ИЛИЋА	164-02-00027/2007-01	09.03.2007.	
ИНСТИТУТ ВАТРОГАС ДОО ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА, БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	НОВИ САД, ЛОЖИОНИЧКА 19А	164-02-00012/2007-01	16.03.2007.	
АГЕНЦИЈА ЗА КОНСАЛТИНГ И МЕНАџМЕНТ ПРЕВЕНТ ПРОЈЕКТ РАДА	НИШ, СЈЕНИЧКА 8	164-02-00029/2007-01	16.03.2007.	
ДРУШТВО СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ ИНКОПЛАН ЗА ИНДУСТРИЈСКИ КОНСАЛТИНГ И ПЛАНИРАЊЕ	НИШ, ДУШАНОВА	164-02-00030/2007-01	19.03.2007.	
HERC SECURITY ДОО	ЗРЕЊАНИН, СЛАВКА МУЊАНА	164-02-00026/2007-01	20.03.2007.	
ВИША ТЕХНИЧКА ШКОЛА НОВИ САД	НОВИ САД, ШКОЛСКА БР.1	164-02-00061/2007-01	13.04.2007.	
ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ТРАНСПОРТ, ЛОГИСТИКУ И КОНСАЛТИНГ МИНИ ТРАНСПОРТ ДОО БЕОГРАД	БОЛЕЧ, ЈАНКА ГАГИЋА I ПРИЛАЗ 10	164-02-00063/2007-01	20.04.2007.	
ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА У ОБЛАСТИ ФИЗИЧКОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА ТИГАР ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ДОО	ПИРОТ, НИКОЛЕ ПАШИЋА	164-02-00049/2007-01	18.04.2007.	
ФАКУЛТЕТ ЗАШТИТЕ НА РАДУ У НИШУ	НИШ, ЧАРНОЈЕВИЋА 10А	164-02-00056/2007-01	16.04.2007.	
АГЕНЦИЈА ЗА КОНСАЛТИНГ И МЕНАџМЕНТ БЕЗДРА МИЛОРАД ПОПОВИЋ ПР	КРУШЕВАЦ, МИКИЦЕ ТОДОРОВИЋА 5	164-02-00040/2007-01	16.04.2007.	
БЕЗБЕДНОСТ НА РАДУ ДРУШТВО СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ	ШИД, МАКСИМА ГОРКОГ 30	164-02-00025/2007-01	16.04.2007.	
ПРИВРЕДНО ДРУШТВО БЕОПРЕВЕНТИВА ДОО	БЕОГРАД, ПРАХОВСКА 6А	164-02-00033/2007-01	12.04.2007.	
АГЕНЦИЈА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ИНЖЕЊЕРИНГ АБИ НАЗИФА ЗЕЋИРОВИЋ	НОВИ ПАЗАР, ТРНАВСКА 9	164-02-00011/2007-01	12.04.2007.	
АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО-НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ ИНСТИТУТ КИРИЛО САВИЋ	БЕОГРАД, ВОЈВОДЕ СТЕПЕ 51	164-02-00046/2007-01	12.04.2007.	
MINHOLDING CO.MIN-INSTTUT AD ЗА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКУ И РАЗВОЈНУ ДЕЛАТНОСТ	НИШ, ВИШЕГРАДСКА 33	164-02-00057/2007-01	12.04.2007.	
АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО ЗА ПРОИЗВОДЊУ И ПРОМЕТ ПУТНИЧКИХ АУТОМОБИЛА ЗАСТАВА АУТОМОБИЛИ	КРАГУЈЕВАЦ, ТРГ ТОПОЛИВАЦА 4	164-02-00042/2007-01	16.04.2007.	
ДРУШТВО ЗА ПРОИЗВОДЊУ И ПРОМЕТ МЕДИЦИНСКИХ СРЕДСТАВА ЛАБОРАТОРИЈСКОГ ПРИБОРА И ПЛАСТИЧНЕ АМБАЛАЖЕ СПЕКТАР	ЧАЧАК, ДР ДРАГИШЕ МИШОВИЋА 144/I	164-01-00035/2007-01	22.03.2007.	
ДРУШТВЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРОИЗВОДЊУ ГРАЂЕВИНСКОГ МАТЕРИЈАЛА РАВНАЈА	МАЛИ ЗВОРНИК, КРАЈА ПЕТРА 1	164-02-00051/2007-01	16.04.2007.	

ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА ПРО ТЕНТ ДОО	ОБРЕНОВАЦ-УШЋЕ, КРУГ ТЕРМОЕЛЕКТРАНЕ НИКОЛА ТЕСЛА - Б	164-02-00064/2007-01	15.05.2007.	
ЗАШТИТА И БЕЗБЕДНОСТ ДОО ЗА ПРОТИВПОЖАРНУ ЗАШТИТУ, ЗАШТИТУ НА РАДУ, ЖИВОТНУ СРЕДИНУ, НАДЗОР ОБУКА И ИНЖЕЊЕРИНГ	СУБОТИЦА, СЛОБОДАНА ПЕНЕЗИЋА КРЦУНА 22	164-02-00018/2007-01	16.07.2007.	
СЗР ПАН-ЕЛЕКТРОН БРАНКО ДОБРИЋ ПРЕДУЗЕТНИК	НОВИ САД, ЧЕНЕЈСКА 40	164-02-00064/2007-01	16.07.2007.	
ДРУШТВО СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ ЗА ПРОИЗВОДЊУ ПРОМЕТ И УСЛУГЕ MODENA- LINE	КРАГУЈЕВАЦ, КАНИЦОВА ББ	164-02-00075/2007-01	16.07.2007.	
ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРОИЗВОДЊУ, СПОЉНУ И УНУТРАШЊУ ТРГОВИНУ И УСЛУГЕ ДМД СИСТЕМ ДОО	БЕОГРАД, КУМОДРАШКА 240	164-02-00091/2007-01	16.07.2007.	
ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР СРБИЈЕ	БЕОГРАД, ПАСТЕРОВА 2	164-02-00095/2007-01	16.07.2007.	
ИНДУСТРИЈСКИ КОМБИНАТ ГУЧА АД ГУЧА	ГУЧА, АЛБАНСКЕ СПОМЕНИЦЕ ББ	164-01-00266/2007-01	16.07.2007.	
ДРУШТВО О БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉУ НА РАДУ БЕЗБЕДНОСТ И ПРЕВИНГ ДРУШТВО СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ	НОВИ САД, БУЛЕВАР ЦАРА ЛАЗАРА 92/19	164-02-00074/2007-01	18.07.2007.	
АГЕНЦИЈА ЗА КОНСАЛТИНГ И ИНЖЕЊЕРИНГ М.Б.Т.З. ЗОРАН ЂУКИЋ ПР	ЗРЕЊАНИН, КРАЉА ПЕТРА I	164-02-00076/2007-01	18.07.2007.	
ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРОЦЕНУ РИЗИКА, БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	БЕОГРАД, ДР. НИКА МИЉАНИЋА 1	164-02-00079/2007-01	18.07.2007.	
ЈУГОИНСПЕКТ БЕОГРАД АД ЗА КОНТРОЛУ КВАЛИТЕТА И КВАНТИТЕТА РОБЕ	БЕОГРАД, ТРГ РЕПУБЛИКЕ 3	164-02-00081/2007-01	18.07.2007.	
ВАТРООПРЕМА ДОО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРОИЗВОДЊУ, ПРОМЕТ И УСЛУГЕ	БЕОГРАД, МИС ИРБИЈЕВЕ 56	164-02-00082/2007-01	18.07.2007.	
БИРО ЗА ПРОЈЕКТОВАЊЕ, ИНЖЕЊЕРИНГ И БЕЗБЕДНОСТ ЗАШТИТА МИЛОМИР МИХАЈЛОВИЋ ПРЕДУЗЕТНИК	СВРЉИГ, ДУШАНА ТРИФУНЦА 18	164-02-00089/2007-01	18.07.2007.	
ЕФИБИС ДРУШТВО СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И СИГУРНОСТ НА РАДУ	НОВИ САД, ДАНИЛА МЕДАКОВИЋА 38	164-02-00096/2007-01	18.07.2007.	
ЛИЦЕНЦИРАНЕ ФИРМЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА ИСПИТИВАЊА УСЛОВА РАДНЕ ОКОЛИНЕ-ХЕМИЈСКИХ И ФИЗИЧКИХ ШТЕТНОСТИ (ОСИМ ЈОНИЗУЈУЋЕГ ЗРАЧЕЊА), МИКРОКЛИМЕ И ОСВЕТЉЕНОСТИ				
Назив правног лица	Адреса седишта	Број решења	Датум издавања лиценце	Датум одузимања лиценце
ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТУ НА РАДУ АД НОВИ САД, ЗА ЗАШТИТУ ОД ПОЖАРА, ЗАШТИТУ ЧОВЕКОВЕ СРЕДИНЕ, ПРОЈЕКТОВАЊЕ И ИНЖЕЊЕРИНГ НОВИ САД	НОВИ САД, ШКОЛСКА 3	164-02-00002/2006-01	20.11.2006.	

ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА РАДУ, ПРОЈЕКТОВАЊЕ И ИНЖЕЊЕРИНГ МД ПРОЈЕКТ ИНСТИТУТ ДОО НИШ	НИШ, ПУКОВНИКА РАЈЕВСКОГ 11, МИН НАСЕЉЕ	152-02-00459/2006-20	20.11.2006.	
ДОО ИНСТИТУТ ЗА ПРЕВЕНТИВУ, ЗАШТИТУ НА РАДУ, ПРОТИВПОЖАРНУ ЗАШТИТУ И РАЗВОЈ -НОВИ САД	НОВИ САД, КРАЉЕВИЋА МАРКА 11	152-02-00027/2006-01	20.11.2006.	
ИНСТИТУТ ВАТРОГАС ДОО ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА, БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ-НОВИ САД	НОВИ САД, ЛОЖИОНИЧКА 19А	164-02-00023/2006-01	25.12.2006.	
ИНСТИТУТ ЗА КВАЛИТЕТ РАДНЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ-1.МАЈ-НИШ	НИШ, КНЕГИЊЕ ЉУБИЦЕ	164-02-00017/2006-01	25.12.2006.	
АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО ЗАШТИТА НА РАДУ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ БЕОГРАД-БЕОГРАД	БЕОГРАД, ДЕСКАШЕВА 7	164-02-00032/2006-01	25.12.2006.	
ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА НОВИ САД	НОВИ САД, ФУТОШКА 121	164-02-00042/2006-01	10.01.2007.	
ДОО ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ХУМАНИЗАЦИЈУ РАДА	НОВИ САД, НАРОДНОГ ФРОНТА 53	164-02-00049/2006-01	23.04.2007.	
ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ПРЕВЕНТИВНИ ИНЖЕЊЕРИНГ ДРУШТВО СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ	НОВИ САД, ТЕМЕРИНСКА 119	164-01-00020/2007-01	14.05.2007.	
ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА ЖЕЛЕЗНИЦЕ СРБИЈЕ	БЕОГРАД, САВСКА 23	164-02-00060/2007-01	16.07.2007.	
ДРУШТВО ЗА УСЛУГЕ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ TEXPRO DOO	БЕОГРАД ЖЕЛЕЗНИК, ЈУГОСЛОВЕНСКА 2	164-03-00071/2007-01	16.07.2007.	

ЛИЦЕНЦИРАНЕ ФИРМЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА ПРЕГЛЕДА И ИСПИТИВАЊА ОПРЕМЕ ЗА РАД

Назив правног лица	Адреса седишта	Број решења	Датум издавања лиценце	Датум одузимања лиценце
ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТУ НА РАДУ АД НОВИ САД, ЗА ЗАШТИТУ ОД ПОЖАРА, ЗАШТИТУ ЧОВЕКОВЕ СРЕДИНЕ, ПРОЈЕКТОВАЊЕ И ИНЖЕЊЕРИНГ НОВИ САД	НОВИ САД, ШКОЛСКА 3	164-02-00001/2006-01	20.11.2006.	
ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА РАДУ, ПРОЈЕКТОВАЊЕ И ИНЖЕЊЕРИНГ МД ПРОЈЕКТ ИНСТИТУТ ДОО НИШ	НИШ, ПУКОВНИКА РАЈЕВСКОГ 11, МИН НАСЕЉЕ	152-02-00460/2006-20	20.11.2006.	
ДОО ИНСТИТУТ ЗА ПРЕВЕНТИВУ, ЗАШТИТУ НА РАДУ, ПРОТИВПОЖАРНУ ЗАШТИТУ И РАЗВОЈ -НОВИ САД	НОВИ САД, КРАЉЕВИЋА МАРКА 11	152-02-00033/2006-01	20.11.2006.	

ИНСТИТУТ ЗА КВАЛИТЕТ РАДНЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ-1.МАЈ-НИШ	НИШ, КНЕГИЊЕ ЉУБИЦЕ	164-02-00018/2006-01	25.12.2006.	
ИНСТИТУТ ВАТРОГАС ДОО ЗАШТИТА ОД ПОДАРА, БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ-НОВИ САД	НОВИ САД, ЛОЖИОНИЧКА 19А	164-02-00022/2006-01	25.12.2006.	
АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО ЗАШТИТА НА РАДУ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ БЕОГРАД-БЕОГРАД	БЕОГРАД, ДЕСКАШЕВА 7	164-02-00031/2006-01	25.12.2006.	
ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ПРЕВЕНТИВНИ ИНЖЕЊЕРИНГ ДРУШТВО СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ НОВИ САД	НОВИ САД, ТЕМЕРИНСКА 119	164-02-00050/2006-01	27.12.2006.	
ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И СИГУРНОСТ НА РАДУ ДОО ЗА ПРОЈЕКТОВАЊЕ, ИНЖЕЊЕРИНГ И УСЛУГЕ ДОО	НОВИ САД, КОСТЕ РАЦИНА 19	164-02-00067/2006-01	02.04.2007.	
МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ	БЕОГРАД, КРАЉИЦЕ МАРИЈЕ 16	1 6 4-02-00045/2007-01	02.04.2007.	
ДОО ИНСТИТУТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ХУМАНИЗАЦИЈУ РАДА	НОВИ САД, НАРОДНОГ ФРОНТА 53	164-02-00048/2006-01	14.05.2007.	
ДОО ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА ЗАСТАВА ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА	КРАГУЈЕВАЦ, ТРГ ТОПОЛИВАЦА 4	164-02-00033/2006-01	6.07.2007.	
MIN HOLDING CO.MIN-INSTITUT AD ЗА НАУЧНОИСТРАДИВАЧКУ И РАЗВОЈНУ ДЕЈАТНОСТ	НИШ, ВИШЕГРАДСКА 33	164-02-00059/2007-01	16.07.2007.	
ДРУШТВО ЗА УСЛУГЕ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ TEXPRO ДОО	БЕОГРАД ДЕЛЕЗНИК, ЈУГОСЛОВЕНСКА 2	164-03-00072/2007-01	16.07.2007.	
ВИША ТЕХНИЧКА ШКОЛА НОВИ САД	НОВИ САД, ШКОЛСКА 1	164-02-00070/2007-01	18.07.2007.	
ФАКУЛТЕТ ЗАШТИТЕ НА РАДУ У НИШУ	НИШ, ЧАРНОЈЕВИЋА 10А	164-02-00054/2007-01	07.08.2007.	